

Tariffnemda
v/ Håvard Holm

Vår dato: 6.juni 2011

Høring: Allmenngjøring av renholdsoverenskomsten

Innledning:

Det vises til at renholdsmarkedet har betydelig utfordringer. Dette fremgår blant annet av den gravende journalistikken til Dagbladet høsten 2009 - våren 2010, Fafos rapport om anbud og arbeidstakerrettigheter, samt de erfaringer både NAF og NHO Service fortløpende har varslet myndighetene om.

Med unntak av det foreslåtte virkeområdet, støtter NHO Service forslaget til allmenngjøringsforskrift og lønnsinnretning som er i tråd med det man har fulgt ved tidligere allmenngjøringer. I det private næringsliv, er det hovedavtalen og renholdsoverenskomsten som er den mest utbredte avtalen. Det bemerkes i denne sammenheng at de omfattede bedriftene i tariffoppgjørene regelmessig får pålagt ekstra lønnstillegg på de nederste nivåene, nettopp fordi Renholdsoverenskomsten anses som en lavtlønnsavtale.

Når det gjelder virkeområdet, må dette reguleres slik at det ikke åpner for enkle omgåelser. Den foreslåtte måte å regulere virkeområdet på, gjør omgåelser enkelt for den type arbeidsgivere som er i kjernen av målgruppen. Virkeområdet må også avgrenses tydeligere mot tilstøtende tariffområder, hvor utførelse av tjenesten faller inn under annen tariffavtale enn Renholdsoverenskomsten. Dette oppfattes å være i tråd med forslaget intensjoner. Øvrige kommentarer til enkelte bestemmelsene følger i del II av dette høringsbrevet.

Det vises til høringsbrevet at det er "tilstrekkelig at det gjøres *overveiende sannsynlig* at det innenfor vedkommende tariffområde finnes utenlandske arbeidstakere som arbeider på vilkår som ikke er likeverdige med hva norske arbeidstakere har". Høringsbrevet peker på flere bekreftede inntrykk av bransjen som er gjort over tid og NHO Service oppfatter at vilkårene for allmenngjøring er oppfylt. Man bør være oppmerksom på at det ikke sjelden opereres med parallelle ansettelsesavtaler, noe som innebærer at den timelønnen som blir oppgitt ikke er en realitet. Enten ved at arbeidstaker arbeider flere timer for å oppnå en timelønn eller at avlønningen skjer etter parallell avtale. Supplerende illustrasjon av forholdene i bransjen, som forespurt i høringsbrevet, følger som vedlegg.

Bakgrunn:

Det er et klart trekk at de mest utsatte arbeidstakerne kommer fra land med høy arbeidsløshet, uten tilstrekkelig norskkunnskaper og økonomisk evne til å orientere seg eller fremforhandle

anstendige arbeidsvilkår. Manglende kvalifikasjoner som umiddelbart er omsettelige i det norske arbeidsmarkedet og risikoen for å miste arbeidet i et fremmed land eller der man forsøker å etablere seg, er i seg selv tilstrekkelig til at det oppstår en sterkere avhengighetsforhold enn for ordinære arbeidstakere.

Kjernen i allmenngjøring er knyttet til sosial dumping og individhensyn. Det er likevel sentralt at denne typen avhengighetsproblematikk operer side om side med den faktiske muligheten i renholdsmarkedet til å utøve undergravende virksomhet. Det parallelle synlige symptomet er at seriøse virksomheter blir tapende i konkurransen om kontrakter som skal utføres til en akseptert og verdig samfunnsstandard. Det er derfor også av betydning å se hen til de lave formelle og økonomiske etableringskravene for start av renholdsvirksomhet, kombinert med langvarig utfordringer som svart arbeid, økning i utnyttelse av utenlandsk arbeidskraft og eksempler på at renholdsvirksomheter dekker over annen kriminalitet. Til sammen skaper dette skadelige avhengighetsforholdet for ansatte, samt er undergravende i forhold til øvrige bedrifter og samfunnet ellers. Faktorene til sammen, gjør allmenngjøringsinstituttet aktuelt og nødvendig.

En ikke ubetydelig gruppe utenlandske ansatte har de senere årene gjennom media og til organisasjoner stått fram for å fortelle deler av bildet til offentligheten. Fortellingene etterlater ingen tvil om en økning av problemet utover de individuelle formidlingene. Det tegnes ett avhengighetsbilde til arbeidsgivere som ikke minst kan utledes av lønnsforhold under det akseptable, og som ikke blir mindre etter lengre ansettelsesperioder. Det fremstår derfor som en realitet for en stadig større gruppe arbeidstakere, at også lønnsforholdene er en faktor som gjør at de ikke kommer ut av avhengigheten.

Tjenestens karakter gjør det enkelt å plassere de mest utsatte utenfor det som i praksis har vist seg kontrollerbart av offentlige tilsyn. Kundens egenkontroll blir nærmest den eneste form for kontroll av virksomhetene. De lønnsmessige forutsetningene, hvor alle nivå for avlønning i prinsippet er lov, gjør det nærmest umulig for kunden å trekke grenser i dette markedet. Dette innebærer at kunder ikke klarer å skille mellom de virksomhetene som følger lovgivning og anstendig arbeidsliv, og de som lønnsmessig utnytter arbeidskraften på en uakseptabel måte.

Uoversiktlig i forhold til antall aktører og forhold som nevnt ovenfor, innebærer derfor at det pr i dag er for liten kraft i markedet selv for å ta slike sosiale vurderinger utover kjøp av tjenesten. Kundene vil derfor ved allmenngjøring gis et mer konkret virkemiddel som i større grad lar seg følge opp, og som man dermed med rimelighet også kan holdes ansvarlig for.

Det skal også bemerkes at å gripe inn i avhengighetsforholdet og lønnsforholdet til beskyttelse for de aktuelle utenlandske arbeidstakerne, vil ikke alene rydde opp i alle forhold i bransjen. Men så er det heller ikke et krav at allmenngjøringstiltaket i seg selv løser alle utfordringer. Det er imidlertid grunn til å tro at dette sammen med dagens tiltak, kan få en god effekt sammen med eksisterende og nye tiltak for andre lovbrudd. Både ovenfor den direkte målgruppen for allmenngjøringen og arbeidslivet for øvrig.

Del II Særskilte merknader og forslag til foreslåtte bestemmelser

Innledning - særskilt om Renholdsoverenskomsten:

Renholdsoverenskomsten ble første gang etablert mellom Landsorganisasjonen i Norge (LO) og Norsk Arbeidsgiverforening, nå NHO i 1966.

LO og daværende NAF ble enige om å bygge overenskomsten opp som en normallønnsoverenskomst. Dette er videreført i senere overenskomster mellom organisasjonene.

Normallønnsmodellen innebærer at det verken er adgang til å avlønne under eller over avtalte lønnssetser, utover de tillegg som følger av tariffavtalen. Formålet med denne lønnsmodellen er bl.a. å ivareta arbeidstakerhensyn som å sikre lik lønn for likt arbeid.

Som konsekvens av normallønnsmodellen vil all lønnsdannelse skje gjennom sentrale forhandlinger. Avtalte lønnssetser representerer således både gulv og tak for lønnsnivået. Denne lønnsmodellen er ikke lenger vanlig i norsk arbeidsliv, men likevel ikke uvanlig innenfor ulike servicebransjer i NHO.

NHO Service er part i åtte overenskomster som er avtalt som normallønnsavtaler. Disse er hhv Renholdsoverenskomsten med Norsk Arbeidsmandsforbund og parallellavtale med Parat, Vekteroverenskomsten med Norsk Arbeidsmandsforbund og parallellavtale med Parat, Service- og Vedlikeholdsoverenskomsten med tariffbilag for vaktmestre med Norsk Arbeidsmandsforbund og parallellavtale med ALT, samt Ambulanseoverenskomsten med Fagforbundet og Ambulanseoverenskomsten med Delta.

Merknader og nytt forslag til §1:

NHO Service har støttet LOs begjæring om allmenngjøring av Renholdsoverenskomsten.

Begjæringens grunnlag ligger i Renholdsoverenskomstens virkeområde og lønnsvilkår. Det foreslås at dette også presiseres i forskriftsbestemmelsen. Slik presisering vil medføre at tariffpraksis vil fungere som relevant tolkingsfaktor ved senere tvil om allmenngjøringsforskriften kommer til anvendelse eller ikke.

NHO Service forslag til:

§1. Grunnlaget for allmengjøring

Forskriften er fastsatt på grunnlag av virkeområde og lønnsvilkår i Overenskomst for Renholdsbedrifter 2010-2012 mellom NHO og NHO Service på den ene siden og Landsorganisasjonen i Norge og Norsk Arbeidsmandsforbund på den annen side.

Merknad og nytt forslag til §2:

Det vises til høringsbrevet side 7:

Overenskomsten omfatter renholdere i private renholdsbedrifter og Tariffnemnda foreslår at allmenngjøringsforskriften skal ha samme virkeområde. Renholdere som er ansatt i bedrifter med en annen næringskode enn renhold og offentlige virksomheter, kommuner mv. som utfører renhold i egen regi faller utenfor forskriftens virkeområde

NHO Service er ikke enig i Nemndas forslag knyttet til næringskoder og virkeområde¹.

Overnevnte forslag vil ikke gi tilstrekkelig vern mot omgåelser av forskriften. Man må forholde seg til at forskriften skal treffe virksomheter som er tilpasningsdyktige ift til å registrere seg ut av forskriften dersom forslaget blir stående.

Derimot støtter NHO Service Tariffnemndas synspunkt om at forskrift om allmenngjøring for renhold skal ha samme virkeområde som dagens Renholdsoverenskomst. Det er imidlertid svært viktig at dette kommer til uttrykk gjennom en tydelig avgrensing mot ansatte som får sine lønns- og arbeidsvilkår regulert i etablerte tariffavtaler.

Dagens renholdsoverenskomst inneholder ingen egen omfangsbestemmelse, og virkeområdet følger av langvarig praksis. Den etablerte praksisen kan oppsummeres slik at overenskomsten gjelder for ansatte med renhold som primæroppgaver i private bedrifter som driver salg av renholdstjenester. Imidlertid gjelder ikke Renholdsoverenskomsten for ansatte i de bedriftene som reguleres av andre etablerte tariffavtaler.

---

¹ § 2. Virkeområde og gjennomføringsansvar

Forskriften gjelder ansatte i private renholdsbedrifter.

Forskriften gjelder ikke for lærlinger under Reform 94 og personer på arbeidsmarkedstiltak.

Arbeidsgiver og den som i arbeidsgivers sted leder virksomhet som utfører arbeidsoppdrag som nevnt i første ledd skal sikre at bestemmelsene i forskriften gjennomføres.

Serviceleverandører kan være bundet av ulike tariffavtaler for både ulike og sammenlignbare stillinger.

Kontorpersonell i servicebedrifter vil kunne være underlagt funksjonæroverenskomster med fastsatte lønns- og arbeidsvilkår i selvstendige tariffavtaler. Videre vil ansatte i andre sammenlignbare servicestillinger kunne omfattes av andre tariffavtaler som for eksempel Service- og vedlikeholdsoverenskomsten, Riksavtalen, Landforpleiningsavtalen mfl. Grensedragningen mellom de ulike tariffavtalene følger av etablerte tariffprinsipper i NHO og LO.

Som praktisk eksempel kan det nevnes at ISS Facility Services AS er bundet av ulike overenskomster som Vekteroverenskomsten, Service og vedlikeholdsoverenskomsten, Renholdsoverenskomsten, Riksavtalen, Pleie- og omsorgsoverenskomsten, og Landforpleiningsavtalen. Innenfor samme selskap vil det være ansatte med renholdsfunksjoner eller likeartede arbeidsoppgaver som er underlagt ulike typer overenskomster avhengig av virkeområdet til den aktuelle overenskomsten.

Som Tariffnemnda legger til grunn i høringsbrevet, er det et sentralt hensyn at det ikke skal allmenngjøres i større utstrekning enn nødvendig for å sikre utenlandske arbeidstakere lønns- og arbeidsvilkår som er likeverdige med de vilkår norske arbeidstakere har.

En eventuell forskrift må derfor være mer presist rettet mot den aktuelle arbeidstakergruppen som har behov for særskilt vern. Arbeidstakergrupper som i dag er omfattet av etablerte tariffavtaler vil ikke ha behov for slikt vern.

For å unngå vanskelige grensedragninger mellom ulike bransjer og ulike tariffavtaler foreslås det derfor en presisering i §2 at allmenngjøringsforskriften ikke kommer til anvendelse for ansatte i private renholdsbedrifter som er regulert av annen tariffavtale. Det foreslås videre at unntaket må gjelde tariffavtale med fagforening med innstillingsrett for å sikre tilstrekkelig vern for de ansatte. I slike tilfeller vil inngåtte tariffavtaler sikre tariffestet avlønning. Følgelig vil det ikke være behov for allmenngjorte lønnsvilkår for denne gruppen av arbeidstakere.

Det tilføyes at overnevnte forslag ikke bør reise EØS-rettslige problemstillinger, dersom man legger tidligere Arbeids- og sosialdepartementets syn til grunn. Brevet følger som vedlegg A.

For øvrig har LO og NHO gjennom Hovedavtalen egne bestemmelser som regulerer etablering og håndhevelse av avtalte tariffavtaler mellom organisasjonene. Herunder vil for eksempel avlønning i strid med tariffestede vilkår kunne bringes inn til behandling for Arbeidsretten. Videre vil Den faste tvistenemd måtte ta standpunkt til hvilken tariffavtale som skal gjelde for en bedrift dersom det er valg mellom flere tariffavtaler.

Tariffnemnda bør derfor være svært restriktive med å etablere forskriftsfastsatte lønns- og arbeidsvilkår som kan svekke etablerte tariffavtaler, samt redusere Hovedavtalens og organisasjonenes funksjon i norsk arbeidsliv.

Det vises til Hovedavtalen kapittel 3, jf §3-7 nr. 4 annet avsnitt:

Det tilligger LO og NHO å ta standpunkt til hvilken tariffavtale som skal gjøres gjeldende. Forbund og landsforening er ikke legitimert til å binde hovedorganisasjonene.

Det vises også til Hovedavtalens §3-10 nr. 1 første setning:

Oppnås ikke enighet, har hver av partene rett til å bringe tvisten inn for Den faste tvistenemd LO/NHO, jf §3-10.

NHO Service forslag til forskriftsbestemmelse:

§2. Virkeområde og gjennomføringsansvar:

Forskriften gjelder for private bedrifter som driver salg av renholdstjenester og for de ansatte som utfører renhold.

Forskriften gjelder ikke for ansatte i bedrifter som er omfattet av tariffavtale inngått med fagforening med innstillingsrett.

Forskriften gjelder ikke for lærlinger under Reform 94 og personer på arbeidsmarkedstiltak.

Arbeidsgiver og den som i arbeidsgivers sted leder virksomhet som utfører arbeidsoppdrag som nevnt i første ledd skal sikre at bestemmelsene i forskriften gjennomføres.

Merknad til §3:

NHO Service støtter Nemndas forslag under denne bestemmelsen.

Allmenngjøringsloven har som det klare utgangspunkt at en eventuell allmenngjøring må skje med utgangspunkt i den aktuelle tariffavtalen for vedkommende bransje, jf allmenngjøringsloven § 5. Dette gjenspeiles også i Tariffnemndas praksis.

Ved vurdering av lønnsnivå som er ønsket allmenngjort viser NHO Service til at Renholdsoverenskomsten er et lavtlønnsområde. LO/Arbeidsmandsforbundet og NHO/NHO Service har avtalt en tariffestet lavtlønnsgaranti på 85% av gjennomsnittlig industriarbeiderlønn. Overenskomsten gis tradisjonelt også lavtlønns tillegg i tillegg til avtalte generelle tillegg og avtalt lavtlønnsgaranti, sist i mellomoppgjøret 2011 mellom LO og NHO. Til tross for både sentrale lønns tillegg, lavtlønnsgaranti og lavtlønns tillegg, viser lønnsstatistikken for 2010 at gjennomsnittlig lønnsnivå for Renholdsoverenskomsten var på 80,2% av gjennomsnittlig industriarbeiderlønn inkl bonus og uregelmessige tillegg.

NHO Service viser til at vurdering av lønnsnivå må foretas ut fra en vurdering av reelle lønnsforhold og ikke alene ut fra nominelt kronebeløp. Allmenngjorte minstelønninger i hhv bygg og anlegg, skipsindustri og gartnerier er alle basert på tariffestede minstelønninger som bare representerer gulvet, og ikke taket i reelt lønnsnivå. Disse satsene vil naturlig ligge lavere enn timelønn i normallønsavtaler.

Det at foreslått allmenngjort lønnsnivå tar utgangspunkt i en normallønsavtale, er i seg selv ikke til hinder for bruk av allmenngjøring som verktøy for å hindre sosial dumping.

Det presiseres dog at gjennomsnittlig lønnsnivå ikke alene er det bærende argument for allmenngjøring av Renholdsoverenskomsten. Det sentrale er i alle tilfelle at vernehensyn gjør det nødvendig, og at det ikke foreligger helt spesielle grunner for å fravike tidligere praksis på dette området i lys av de sammensatte utfordringene som bransjeområdet står ovenfor.

Ovennevnte vurdering viser at det er begrenset anledning og behov for å sammenligne lønnsvilkår på tvers av ulike bransjer og yrkesområder.

Særlig om forholdet til allmenngjøringslovens §6: NHO Service er kjent med at det pågår en diskusjon om Tariffnemnda bør vurdere lønnsnivået i Renholdsoverenskomsten opp mot lønnsvilkår for sammenlignbare fag i andre bransjer som bl.a. reiseliv og i offentlig sektor.

Allmenngjøringsloven § 6 åpner for at Tariffnemnda "i særlige tilfeller kan fastsette annen lønn andre lønns- og arbeidsvilkår enn det som følger av tariffavtalen."

NHO Service kan ikke se at vilkåret for å allmenngjøre andre lønns- og arbeidsvilkår enn Renholdsoverenskomsten er tilstede i denne saken.

Kommunaldepartementet uttalte ved lovens tilblivelse at siktemålet var « å finne frem til regler som gir et tilfredsstillende vern ... uten at dette får en lønnsdrivende effekt for norske arbeidstakere.» I forarbeidene er det lagt til grunn at Tariffnemnda i unntakstilfeller bør "ha mulighet til å fastsette minstelønn som ligger under den tariffbestemte lønnen. Det vil f eks kunne være aktuelt i bransjer med liten organisasjonsgrad der tarifflønnen er vesentlig høyere enn gjennomsnittet i bransjen."

Unntaksadgangen må forutsetningsvis anses som en snever og forbeholdt kvalifiserte forhold. Dette innebærer bl.a. at ikke enhver påstand eller frykt om mulig lønnsdrivende effekt kan aksepteres eller er relevant, da det må kunne kreves en viss dokumentasjon for at dette vil være et sannsynlig utfall.

Det vises til at det allerede i dag er stor forskjell i allmenngjorte lønnssetninger for ufaglært arbeidstakere i hhv bygg og anlegg og skipsindustrien, jf hhv kr 149 iht Fellesoverenskomst for

Byggfag og kr 127 iht Verkstedsoverenskomsten. NHO Service er ikke kjent med at høyere allmenngjort lønnsatts for byggeindustrien har medført lønnspress verken i skips- og verftsindustrien eller i andre sammenlignbare bransjer.

Allmenngjort lønn vil få status som minstelønn for ikke tariffbundne bedrifter. Det synes ikke å være grunnlag for å tro at ikke-tariffbundne bedrifter jevnt over vil avlønne høyere enn allmenngjorte lønnsnivå. Det er sannsynlig at lønnsdannelsen også i fremtiden skjer mellom LO og NHO.

Det opplyses for øvrig at SSB statistikken for 2010 viser at Renholdsoverenskomsten omfatter 7250 årsverk. Beregninger foretatt av NHO Service viser at renholdere i private renholdsbedrifter har en gjennomsnittlig stillingsprosent på 75 %. Dette indikerer at ca 9700 (9666) ansatte var tariffbundet av renholdsoverenskomsten i 2010. Våre tall for 2009 viser at den private renholdsbransjen omfattet ca 17 100 årsverk.

NHO Service er kjent med at den kommende Fafu-rapporten om renholdsbransjen legger til grunn at renholdsbransjen sysselsetter om lag 41 000 ansatte som samlet utgjør 31 000 årsverk. Dette omfatter imidlertid alle ansatte renholdere i både privat og i offentlig sektor.

Vi er derfor av den oppfatning at behovet for å allmenngjøre Renholdsoverenskomstens lønnsatts for 0-2 års trinnet er nødvendig fordi det er flere klare eksempler på at private renholdsbedrifter uten tariffavtale avlønner renholdspersonell markert under Renholdsoverenskomstens normallønnssatser. Det forhold at lavtlønnstariffen i Renholdsoverenskomsten er høyere enn bransjegjennomsnittet, er i denne saken en begrunnelse for allmenngjøring - og ikke en begrunnelse mot allmenngjøring.

Etter vår oppfatning vil en sammenligning av andre tariffområder i denne sammenheng være rettslig utfordrende. Det vil bryte mot den etablerte avgrensingen for hva som skal vurderes. NHO Service kan ikke se at lovens § 6 åpner for å sammenligne ulike yrkesgrupper i høyst ulike bransjer/områder. Dette selv om stillingskategoriene har til felles at de krever liten/ingen utdanning eller tidligere yrkeserfaring.

Dersom Tariffnemnda likevel er åpen for å vurdere lønnsnivået i renholdsoverenskomsten opp mot andre bransjer som reiselivsbransjen og kommunal sektor m.m, vil det anses som *en realpolitisk vurdering* om hva som bør være nasjonal minstelønn for sammenlignbare yrkeskategorier innenfor bransjene renhold, reiseliv, kommunal sektor osv. Etter vår vurdering bør Tariffnemnda være tilbakeholden med å gå inn i slike vurderinger da dette grenser til den kontroversielle debatten om en lovfestet nasjonal minstelønn i Norge.

I alle tilfelle vil vårt forslag til §2 bidra til å skape aksept om etablerte tariffavtaler for sammenlignbare fag innenfor andre bransjer.

Merknad til §7 (Fravikelighet) - og forholdet til §2:

NHO Service anser at forslaget til §7 alene ikke vil være tilstrekkelig presist for å avgrense mot andre tariffområder. Derfor foreslår NHO Service eksplisitte unntak i § 2.

§7 er likevel nødvendig for å fange opp forholdet til tariffavtaler som ikke er inngått med fagforening med innstillingsrett, individuelle arbeidsavtaler samt lov og forskrift.

Det skal likevel bemerkes at det ikke er grunnlag for å innføre vilkår om "gunstigere lønns- og arbeidsvilkår" for å kunne fravike forskriften etter § 7. Verken vernehensyn for den enkelte arbeidstaker eller omgåelseshensyn taler for å innføre slikt krav. Det vises i denne forbindelse til allmenngjøringslovens § 1 hvor det uttrykkelig fremgår at "*Lovens formål er å sikre utenlandske arbeidstakere lønns- og arbeidsvilkår som er likeverdige med de vilkår norske arbeidstakere har, og å hindre konkurransevridning til ulempe for det norske arbeidsmarkedet.*" Etter vår oppfatning må det være tilstrekkelig at arbeidstaker sikres "*like gunstige lønns- og arbeidsvilkår*" for å kunne fravike allmenngjøringsforskriften.

NHO Service har ikke kommentarer til øvrige bestemmelser.

Supplerende dokumentasjon, som forespurt i høringsbrevet, følger i egne vedlegg av dette brevet. Dokumentasjonen kan inneholde personsensitive opplysninger.

Vennlig hilsen

NHO SERVICE

Petter Furulund

Adm.dir

- Vedlegg :   A) Brev fra tidligere Arbeids- og sosialdepartementet saksnr 200500939
                  B) Supplerende dokumentasjon om sosial dumping

Tariffnemda
v/ Håvard Holm

Vår dato: 6.juni 2011

Høring: Allmenngjøring av renholdsoverenskomsten

Innledning:

Det vises til at renholdsmarkedet har betydelig utfordringer. Dette fremgår blant annet av den gravende journalistikken til Dagbladet høsten 2009 - våren 2010, Fafos rapport om anbud og arbeidstakerrettigheter, samt de erfaringer både NAF og NHO Service fortløpende har varslet myndighetene om.

Med unntak av det foreslåtte virkeområdet, støtter NHO Service forslaget til allmenngjøringsforskrift og lønnsinnretning som er i tråd med det man har fulgt ved tidligere allmenngjøringer. I det private næringsliv, er det hovedavtalen og renholdsoverenskomsten som er den mest utbredte avtalen. Det bemerkes i denne sammenheng at de omfattede bedriftene i tariffoppgjørene regelmessig får pålagt ekstra lønnstillegg på de nederste nivåene, nettopp fordi Renholdsoverenskomsten anses som en lavtlønnsavtale.

Når det gjelder virkeområdet, må dette reguleres slik at det ikke åpner for enkle omgåelser. Den foreslåtte måte å regulere virkeområdet på, gjør omgåelser enkelt for den type arbeidsgivere som er i kjernen av målgruppen. Virkeområdet må også avgrenses tydeligere mot tilstøtende tariffområder, hvor utførelse av tjenesten faller inn under annen tariffavtale enn Renholdsoverenskomsten. Dette oppfattes å være i tråd med forslagets intensjoner. Øvrige kommentarer til enkelte bestemmelsene følger i del II av dette høringsbrevet.

Det vises til høringsbrevet at det er " tilstrekkelig at det gjøres *overveiende sannsynlig* at det innenfor vedkommende tariffområde finnes utenlandske arbeidstakere som arbeider på vilkår som ikke er likeverdige med hva norske arbeidstakere har". Høringsbrevet peker på flere bekreftede inntrykk av bransjen som er gjort over tid og NHO Service oppfatter at vilkårene for allmenngjøring er oppfylt. Man bør være oppmerksom på at det ikke sjelden opereres med parallelle ansettelsesavtaler, noe som innebærer at den timelønnen som blir oppgitt ikke er en realitet. Enten ved at arbeidstaker arbeider flere timer for å oppnå en timelønn eller at avlønningen skjer etter parallell avtale. Supplerende illustrasjon av forholdene i bransjen, som forespurt i høringsbrevet, følger som vedlegg.

Bakgrunn:

Det er et klart trekk at de mest utsatte arbeidstakerne kommer fra land med høy arbeidsløshet, uten tilstrekkelig norskkunnskaper og økonomisk evne til å orientere seg eller fremforhandle

anstendige arbeidsvilkår. Manglende kvalifikasjoner som umiddelbart er omsettelige i det norske arbeidsmarkedet og risikoen for å miste arbeidet i et fremmed land eller der man forsøker å etablere seg, er i seg selv tilstrekkelig til at det oppstår en sterkere avhengighetsforhold enn for ordinære arbeidstakere.

Kjernen i allmenngjøring er knyttet til sosial dumping og individhensyn. Det er likevel sentralt at denne typen avhengighetsproblematikk operer side om side med den faktiske muligheten i renholdsmarkedet til å utøve undergravende virksomhet. Det parallelle synlige symptomet er at seriøse virksomheter blir tapende i konkurransen om kontrakter som skal utføres til en akseptert og verdig samfunnsstandard. Det er derfor også av betydning å se hen til de lave formelle og økonomiske etableringskravene for start av renholdsvirksomhet, kombinert med langvarig utfordringer som svart arbeid, økning i utnyttelse av utenlandsk arbeidskraft og eksempler på at renholdsvirksomheter dekker over annen kriminalitet. Til sammen skaper dette skadelige avhengighetsforholdet for ansatte, samt er undergravende i forhold til øvrige bedrifter og samfunnet ellers. Faktorene til sammen, gjør allmenngjøringsinstituttet aktuelt og nødvendig.

En ikke ubetydelig gruppe utenlandske ansatte har de senere årene gjennom media og til organisasjoner stått fram for å fortelle deler av bildet til offentligheten. Fortellingene etterlater ingen tvil om en økning av problemet utover de individuelle formidlingene. Det tegnes ett avhengighetsbilde til arbeidsgivere som ikke minst kan utledes av lønnsforhold under det akseptable, og som ikke blir mindre etter lengre ansettelsesperioder. Det fremstår derfor som en realitet for en stadig større gruppe arbeidstakere, at også lønnsforholdene er en faktor som gjør at de ikke kommer ut av avhengigheten.

Tjenestens karakter gjør det enkelt å plassere de mest utsatte utenfor det som i praksis har vist seg kontrollerbart av offentlige tilsyn. Kundens egenkontroll blir nærmest den eneste form for kontroll av virksomhetene. De lønnsmessige forutsetningene, hvor alle nivå for avlønning i prinsippet er lov, gjør det nærmest umulig for kunden å trekke grenser i dette markedet. Dette innebærer at kunder ikke klarer å skille mellom de virksomhetene som følger lovgivning og anstendig arbeidsliv, og de som lønnsmessig utnytter arbeidskraften på en uakseptabel måte.

Uoversiktligheit i forhold til antall aktører og forhold som nevnt ovenfor, innebærer derfor at det pr i dag er for liten kraft i markedet selv for å ta slike sosiale vurderinger utover kjøp av tjenesten. Kundene vil derfor ved allmenngjøring gis et mer konkret virkemiddel som i større grad lar seg følge opp, og som man dermed med rimelighet også kan holdes ansvarlig for.

Det skal også bemerkes at å gripe inn i avhengighetsforholdet og lønnsforholdet til beskyttelse for de aktuelle utenlandske arbeidstakerne, vil ikke alene rydde opp i alle forhold i bransjen. Men så er det heller ikke et krav at allmenngjøringstiltaket i seg selv løser alle utfordringer. Det er imidlertid grunn til å tro at dette sammen med dagens tiltak, kan få en god effekt sammen med eksisterende og nye tiltak for andre lovbrudd. Både ovenfor den direkte målgruppen for allmenngjøringen og arbeidslivet for øvrig.

Del II Særskilte merknader og forslag til foreslåtte bestemmelser

Innledning - særskilt om Renholdsoverenskomsten:

Renholdsoverenskomsten ble første gang etablert mellom Landsorganisasjonen i Norge (LO) og Norsk Arbeidsgiverforening, nå NHO i 1966.

LO og daværende NAF ble enige om å bygge overenskomsten opp som en normallønnsoverenskomst. Dette er videreført i senere overenskomster mellom organisasjonene.

Normallønnsmodellen innebærer at det verken er adgang til å avlønne under eller over avtalte lønnssetninger, utover de tillegg som følger av tariffavtalen. Formålet med denne lønnsmodellen er bl.a. å ivareta arbeidstakerhensyn som å sikre lik lønn for likt arbeid.

Som konsekvens av normallønnsmodellen vil all lønnsdannelse skje gjennom sentrale forhandlinger. Avtalte lønnssetninger representerer således både gulv og tak for lønnsnivået. Denne lønnsmodellen er ikke lenger vanlig i norsk arbeidsliv, men likevel ikke uvanlig innenfor ulike servicebransjer i NHO.

NHO Service er part i åtte overenskomster som er avtalt som normallønnsavtaler. Disse er hhv Renholdsoverenskomsten med Norsk Arbeidsmandsforbund og parallellavtale med Parat, Vekteroverenskomsten med Norsk Arbeidsmandsforbund og parallellavtale med Parat, Service- og Vedlikeholdsoverenskomsten med tariffbilag for vaktmestere med Norsk Arbeidsmandsforbund og parallellavtale med ALT, samt Ambulanseoverenskomsten med Fagforbundet og Ambulanseoverenskomsten med Delta.

Merknader og nytt forslag til §1:

NHO Service har støttet LOs begjæring om allmenngjøring av Renholdsoverenskomsten.

Begjæringens grunnlag ligger i Renholdsoverenskomstens virkeområde og lønnsvilkår. Det foreslås at dette også presiseres i forskriftsbestemmelsen. Slik presisering vil medføre at tariffpraksis vil fungere som relevant tolkingsfaktor ved senere tvil om allmenngjøringsforskriften kommer til anvendelse eller ikke.

NHO Service forslag til:

§1. Grunnlaget for allmenngjøring

Forskriften er fastsatt på grunnlag av virkeområde og lønnsvilkår i Overenskomst for Renholdsbedrifter 2010-2012 mellom NHO og NHO Service på den ene siden og Landsorganisasjonen i Norge og Norsk Arbeidsmandsforbund på den annen side.

Merknad og nytt forslag til §2:

Det vises til høringsbrevet side 7:

Overenskomsten omfatter renholdere i private renholdsbedrifter og Tariffnemnda foreslår at allmenngjøringsforskriften skal ha samme virkeområde. Renholdere som er ansatt i bedrifter med en annen næringskode enn renhold og offentlige virksomheter, kommuner mv. som utfører renhold i egen regi faller utenfor forskriftens virkeområde

NHO Service er ikke enig i Nemndas forslag knyttet til næringskoder og virkeområde¹.

Overnevnte forslag vil ikke gi tilstrekkelig vern mot omgåelser av forskriften. Man må forholde seg til at forskriften skal treffe virksomheter som er tilpasningsdyktige ift til å registrere seg ut av forskriften dersom forslaget blir stående.

Derimot støtter NHO Service Tariffnemndas synspunkt om at forskrift om allmenngjøring for renhold skal ha samme virkeområde som dagens Renholdsoverenskomst. Det er imidlertid svært viktig at dette kommer til uttrykk gjennom en tydelig avgrensing mot ansatte som får sine lønns- og arbeidsvilkår regulert i etablerte tariffavtaler.

Dagens renholdsoverenskomst inneholder ingen egen omfangsbestemmelse, og virkeområdet følger av langvarig praksis. Den etablerte praksisen kan oppsummeres slik at overenskomsten gjelder for ansatte med renhold som primæroppgaver i private bedrifter som driver salg av renholdstjenester. Imidlertid gjelder ikke Renholdsoverenskomsten for ansatte i de bedriftene som reguleres av andre etablerte tariffavtaler.

---

¹ § 2. Virkeområde og gjennomføringsansvar

Forskriften gjelder ansatte i private renholdsbedrifter.

Forskriften gjelder ikke for lærlinger under Reform 94 og personer på arbeidsmarkedstiltak.

Arbeidsgiver og den som i arbeidsgivers sted leder virksomhet som utfører arbeidsoppdrag som nevnt i første ledd skal sikre at bestemmelsene i forskriften gjennomføres.

Serviceleverandører kan være bundet av ulike tariffavtaler for både ulike og sammenlignbare stillinger.

Kontorpersonell i servicebedrifter vil kunne være underlagt funksjonæroverenskomster med fastsatte lønns- og arbeidsvilkår i selvstendige tariffavtaler. Videre vil ansatte i andre sammenlignbare servicestillinger kunne omfattes av andre tariffavtaler som for eksempel Service- og vedlikeholdsoverenskomsten, Riksavtalen, Landforpleiningsavtalen mfl. Grensedragningen mellom de ulike tariffavtalene følger av etablerte tariffprinsipper i NHO og LO.

Som praktisk eksempel kan det nevnes at ISS Facility Services AS er bundet av ulike overenskomster som Vekteroverenskomsten, Service og vedlikeholdsoverenskomsten, Renholdsoverenskomsten, Riksavtalen, Pleie- og omsorgsoverenskomsten, og Landforpleiningsavtalen. Innenfor samme selskap vil det være ansatte med renholdsfunksjoner eller likeartede arbeidsoppgaver som er underlagt ulike typer overenskomster avhengig av virkeområdet til den aktuelle overenskomsten.

Som Tariffnemnda legger til grunn i høringsbrevet, er det et sentralt hensyn at det ikke skal allmenngjøres i større utstrekning enn nødvendig for å sikre utenlandske arbeidstakere lønns- og arbeidsvilkår som er likeverdige med de vilkår norske arbeidstakere har.

En eventuell forskrift må derfor være mer presist rettet mot den aktuelle arbeidstakergruppen som har behov for særskilt vern. Arbeidstakergrupper som i dag er omfattet av etablerte tariffavtaler vil ikke ha behov for slikt vern.

For å unngå vanskelige grensedragninger mellom ulike bransjer og ulike tariffavtaler foreslås det derfor en presisering i §2 at allmenngjøringsforskriften ikke kommer til anvendelse for ansatte i private renholdsbedrifter som er regulert av annen tariffavtale. Det foreslås videre at unntaket må gjelde tariffavtale med fagforening med innstillingsrett for å sikre tilstrekkelig vern for de ansatte. I slike tilfeller vil inngåtte tariffavtaler sikre tariffestet avlønning. Følgelig vil det ikke være behov for allmenngjorte lønnsvilkår for denne gruppen av arbeidstakere.

Det tilføyes at overnevnte forslag ikke bør reise EØS-rettslige problemstillinger, dersom man legger tidligere Arbeids- og sosialdepartementets syn til grunn. Brevet følger som vedlegg A.

For øvrig har LO og NHO gjennom Hovedavtalen egne bestemmelser som regulerer etablering og håndhevelse av avtalte tariffavtaler mellom organisasjonene. Herunder vil for eksempel avlønning i strid med tariffestede vilkår kunne bringes inn til behandling for Arbeidsretten. Videre vil Den faste tvistenemd måtte ta standpunkt til hvilken tariffavtale som skal gjelde for en bedrift dersom det er valg mellom flere tariffavtaler.

Tariffnemnda bør derfor være svært restriktive med å etablere forskriftsfastsatte lønns- og arbeidsvilkår som kan svekke etablerte tariffavtaler, samt redusere Hovedavtalens og organisasjonenes funksjon i norsk arbeidsliv.

Det vises til Hovedavtalen kapittel 3, jf §3-7 nr. 4 annet avsnitt:

Det tilligger LO og NHO å ta standpunkt til hvilken tariffavtale som skal gjøres gjeldende. Forbund og landsforening er ikke legitimert til å binde hovedorganisasjonene.

Det vises også til Hovedavtalens §3-10 nr. 1 første setning:

Oppnås ikke enighet, har hver av partene rett til å bringe tvisten inn for Den faste tvistenemd LO/NHO, jf §3-10.

NHO Service forslag til forskriftsbestemmelse:

§2. Virkeområde og gjennomføringsansvar:

Forskriften gjelder for private bedrifter som driver salg av renholdstjenester og for de ansatte som utfører renhold.

Forskriften gjelder ikke for ansatte i bedrifter som er omfattet av tariffavtale inngått med fagforening med innstillingsrett.

Forskriften gjelder ikke for lærlinger under Reform 94 og personer på arbeidsmarkedstiltak.

Arbeidsgiver og den som i arbeidsgivers sted leder virksomhet som utfører arbeidsoppdrag som nevnt i første ledd skal sikre at bestemmelsene i forskriften gjennomføres.

Merknad til §3:

NHO Service støtter Nemndas forslag under denne bestemmelsen.

Allmenngjøringsloven har som det klare utgangspunkt at en eventuell allmenngjøring må skje med utgangspunkt i den aktuelle tariffavtalen for vedkommende bransje, jf allmenngjøringsloven § 5. Dette gjenspeiles også i Tariffnemndas praksis.

Ved vurdering av lønnsnivå som er ønsket allmenngjort viser NHO Service til at Renholdsoverenskomsten er et lavtlønnsområde. LO/Arbeidsmandsforbundet og NHO/NHO Service har avtalt en tariffestet lavtlønnsgaranti på 85% av gjennomsnittlig industriarbeiderlønn. Overenskomsten gis tradisjonelt også lavtlønns tillegg i tillegg til avtalte generelle tillegg og avtalt lavtlønnsgaranti, sist i mellomoppgjøret 2011 mellom LO og NHO. Til tross for både sentrale lønns tillegg, lavtlønnsgaranti og lavtlønns tillegg, viser lønnsstatistikken for 2010 at gjennomsnittlig lønnsnivå for Renholdsoverenskomsten var på 80,2% av gjennomsnittlig industriarbeiderlønn inkl bonus og uregelmessige tillegg.

NHO Service viser til at vurdering av lønnsnivå må foretas ut fra en vurdering av reelle lønnsforhold og ikke alene ut fra nominelt kronebeløp. Allmenngjorte minstelønninger i hhv bygg og anlegg, skipsindustri og gartnerier er alle basert på tariffestede minstelønninger som bare representerer gulvet, og ikke taket i reelt lønnsnivå. Disse satsene vil naturlig ligge lavere enn timelønn i normallønnsoverenskomster.

Det at foreslått allmenngjort lønnsnivå tar utgangspunkt i en normallønssats, er i seg selv ikke til hinder for bruk av allmenngjøring som verktøy for å hindre sosial dumping.

Det presiseres dog at gjennomsnittlig lønnsnivå ikke alene er det bærende argument for allmenngjøring av Renholdsoverenskomsten. Det sentrale er i alle tilfelle at vernehensyn gjør det nødvendig, og at det ikke foreligger helt spesielle grunner for å fravike tidligere praksis på dette området i lys av de sammensatte utfordringene som bransjeområdet står ovenfor.

Ovennevnte vurdering viser at det er begrenset anledning og behov for å sammenligne lønnsvilkår på tvers av ulike bransjer og yrkesområder.

Særlig om forholdet til allmenngjøringslovens §6: NHO Service er kjent med at det pågår en diskusjon om Tariffnemnda bør vurdere lønnsnivået i Renholdsoverenskomsten opp mot lønnsvilkår for sammenlignbare fag i andre bransjer som bl.a. reiseliv og i offentlig sektor.

Allmenngjøringsloven § 6 åpner for at Tariffnemnda "i særlige tilfeller kan fastsette annen lønn andre lønns- og arbeidsvilkår enn det som følger av tariffavtalen."

NHO Service kan ikke se at vilkåret for å allmenngjøre andre lønns- og arbeidsvilkår enn Renholdsoverenskomsten er tilstede i denne saken.

Kommunaldepartementet uttalte ved lovens tilblivelse at siktemålet var « å finne frem til regler som gir et tilfredsstillende vern ... uten at dette får en lønnsdrivende effekt for norske arbeidstakere.» I forarbeidene er det lagt til grunn at Tariffnemnda i unntakstilfeller bør "ha mulighet til å fastsette minstelønn som ligger under den tariffbestemte lønnen. Det vil f eks kunne være aktuelt i bransjer med liten organisasjonsgrad der tarifflønnen er vesentlig høyere enn gjennomsnittet i bransjen."

Unntaksadgangen må forutsetningsvis anses som en snever og forbeholdt kvalifiserte forhold. Dette innebærer bl.a. at ikke enhver påstand eller frykt om mulig lønnsdrivende effekt kan aksepteres eller er relevant, da det må kunne kreves en viss dokumentasjon for at dette vil være et sannsynlig utfall.

Det vises til at det allerede i dag er stor forskjell i allmenngjorte lønnsatser for ufaglært arbeidstakere i hhv bygg og anlegg og skipsindustrien, if hhv kr 149 iht Fellesoverenskomst for

Byggfag og kr 127 iht Verkstedsoverenskomsten. NHO Service er ikke kjent med at høyere allmenngjort lønnsatts for byggeindustrien har medført lønnspress verken i skips- og verftsindustrien eller i andre sammenlignbare bransjer.

Allmenngjort lønn vil få status som minstelønn for ikke tariffbundne bedrifter. Det synes ikke å være grunnlag for å tro at ikke-tariffbundne bedrifter jevnt over vil avlønne høyere enn allmenngjorte lønnsnivå. Det er sannsynlig at lønnsdannelsen også i fremtiden skjer mellom LO og NHO.

Det opplyses for øvrig at SSB statistikken for 2010 viser at Renholdsoverenskomsten omfatter 7250 årsverk. Beregninger foretatt av NHO Service viser at renholdere i private renholdsbedrifter har en gjennomsnittlig stillingsprosent på 75 %. Dette indikerer at ca 9700 (9666) ansatte var tariffbundet av renholdsoverenskomsten i 2010. Våre tall for 2009 viser at den private renholdsbransjen omfattet ca 17 100 årsverk.

NHO Service er kjent med at den kommende Fafu-rapporten om renholdsbransjen legger til grunn at renholdsbransjen sysselsetter om lag 41 000 ansatte som samlet utgjør 31 000 årsverk. Dette omfatter imidlertid alle ansatte renholdere i både privat og i offentlig sektor.

Vi er derfor av den oppfatning at behovet for å allmenngjøre Renholdsoverenskomstens lønnsatts for 0-2 års trinnet er nødvendig fordi det er flere klare eksempler på at private renholdsbedrifter uten tariffavtale avlønner renholdspersonell markert under Renholdsoverenskomstens normallønnsatser. Det forhold at lavtlønnsstariffen i Renholdsoverenskomsten er høyere enn bransjegjennomsnittet, er i denne saken en begrunnelse for allmenngjøring - og ikke en begrunnelse mot allmenngjøring.

Etter vår oppfatning vil en sammenligning av andre tariffområder i denne sammenheng være rettslig utfordrende. Det vil bryte mot den etablerte avgrensingen for hva som skal vurderes. NHO Service kan ikke se at lovens § 6 åpner for å sammenligne ulike yrkesgrupper i høyst ulike bransjer/områder. Dette selv om stillingskategoriene har til felles at de krever liten/ingen utdanning eller tidligere yrkeserfaring.

Dersom Tariffnemnda likevel er åpen for å vurdere lønnsnivået i renholdsoverenskomsten opp mot andre bransjer som reiselivsbransjen og kommunal sektor m.m, vil det anses som *en realpolitisk vurdering* om hva som bør være nasjonal minstelønn for sammenlignbare yrkeskategorier innenfor bransjene renhold, reiseliv, kommunal sektor osv. Etter vår vurdering bør Tariffnemnda være tilbakeholden med å gå inn i slike vurderinger da dette grenser til den kontroversielle debatten om en lovfestet nasjonal minstelønn i Norge.

I alle tilfelle vil vårt forslag til §2 bidra til å skape aksept om etablerte tariffavtaler for sammenlignbare fag innenfor andre bransjer.

Merknad til §7 (Fravikelighet) - og forholdet til §2:

NHO Service anser at forslaget til §7 alene ikke vil være tilstrekkelig presist for å avgrense mot andre tariffområder. Derfor foreslår NHO Service eksplisitte unntak i § 2.

§7 er likevel nødvendig for å fange opp forholdet til tariffavtaler som ikke er inngått med fagforening med innstillingsrett, individuelle arbeidsavtaler samt lov og forskrift.

Det skal likevel bemerkes at det ikke er grunnlag for å innføre vilkår om "gunstigere lønns- og arbeidsvilkår" for å kunne fravike forskriften etter § 7. Verken vernehensyn for den enkelte arbeidstaker eller omgåelseshensyn taler for å innføre slikt krav. Det vises i denne forbindelse til allmenngjøringslovens § 1 hvor det uttrykkelig fremgår at "*Lovens formål er å sikre utenlandske arbeidstakere lønns- og arbeidsvilkår som er likeverdige med de vilkår norske arbeidstakere har, og å hindre konkurransevridning til ulempe for det norske arbeidsmarkedet.*" Etter vår oppfatning må det være tilstrekkelig at arbeidstaker sikres "*like gunstige lønns- og arbeidsvilkår*" for å kunne fravike allmenngjøringsforskriften.

NHO Service har ikke kommentarer til øvrige bestemmelser.

Supplerende dokumentasjon, som forespurt i høringsbrevet, følger i egne vedlegg av dette brevet. Dokumentasjonen kan inneholde personsensitive opplysninger.

Vennlig hilsen

NHO SERVICE

Petter Furulund

Adm.dir

Vedlegg :   A) Brev fra tidligere Arbeids- og sosialdepartementet saksnr 200500939
              B) Supplerende dokumentasjon om sosial dumping

38021342

V. Høyen A

DET KONGELIGE
ARBEIDS- OG SOSIALDEPARTEMENT

Næringslivets hovedorganisasjon
Postboks 5250 Majorstuen
0303 OSLO

Deres ref
NM

Vår ref
200500939-/CRS

Dato

3 MAI 2005

Henvendelse fra NHO vedrørende tolkning av arbeidsmiljøloven § 41 femte ledd - fagforening med innstillingsrett

Vi viser til brev 23. februar 2005 fra NHO til Arbeids- og sosialdepartementet med spørsmål vedrørende departementets fortolkning av arbeidsmiljøloven § 41 femte ledd i forhold til utenlandske bedrifter og deres fagforening. Vi har i dette spørsmålet vært i dialog med professor Stein Evju.

NHO viser i sitt brev til at de har fått spørsmål om tariffavtale etter arbeidsmiljøloven § 41 femte ledd også kan inngås mellom utenlandske bedrifter og utenlandske fagforeninger. NHO har lagt til grunn en forståelse av at arbeidsmiljøloven § 41 femte ledd ikke er til hinder for en slik tariffavtale og viser til at en annen forståelse lett vil fremstå som forskjellsbehandling på grunn av nasjonalitet, og således i strid med EØS-avtalen. Forutsetningen for NHO sitt syn er at arbeidstidsavtalen er ment å gjelde i Norge og at den utenlandske fagforeningen teller minst 10 000 medlemmer.

NHO viser videre i sitt brev til at det følger av arbeidsmiljøloven § 41 sjette ledd at en slik arbeidstidsavtale inngått etter § 41 femte ledd, kan gjøres gjeldende for "alle arbeidstakere" som utfører arbeid av den art avtalen omfatter dersom et flertall er bundet av avtalen.

Arbeidsmiljøloven § 41 femte ledd åpner for at fagforening med innstillingsrett etter arbeidstvistloven, kan inngå tariffavtale som fraviker arbeidstidskapitlets bestemmelser om arbeidstidens lengde og plassering. Slik tariffavtale kan arbeidsgiver etter sjette ledd gjøre gjeldende for alle arbeidstakere som utfører arbeid av den art avtalen omfatter dersom et flertall er bundet av avtalen. Videre er det et krav i syvende ledd om

Postadresse
Postboks 8019 Dep
0030 Oslo

Kontoradresse
Einar Gerhardsens plass 3

Telefon
22 24 90 90
Org no.
983 887 457

Arbeidsmiljø- og
sikkerhetsavdelingen
Telefaks
22 24 95 16

Saksbehandler
Cecilie R. Sæther
22246906

2

at bruk av utvidet overtid bare kan avtales for arbeidstakere som i det enkelte tilfellet har sagt seg villig til det og bare når overtidsvilkårene er oppfylt.

Det følger av arbeidstvistloven § 11 at fagforeningen må minst ha 10 000 "arbeidere" for at den skal ha innstillingsrett etter arbeidstvistloven. Arbeidstakere som er ansatt i utenlandske virksomheter og som ikke arbeider i Norge, vil ikke omfattes av arbeidstvistloven. En fagforening vil derfor ikke oppfylle kravet om innstillingsrett før denne har 10 000 medlemmer som faktisk arbeider i Norge. Det vil således ikke være anledning for en utenlandsk virksomhet å inngå tariffavtale etter arbeidsmiljøloven § 41 femte ledd med en utenlandsk fagforening med mindre denne har minst 10 000 medlemmer som er "arbeidere" i Norge.

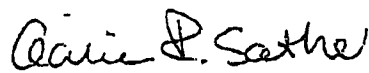
NHO viser til at ovennevnte fortolkning av arbeidsmiljøloven § 41 femte ledd lett vil fremstå som forskjellsbehandling på grunn av nasjonalitet, og således være i strid med EØS-avtalen.

Departementet kan ikke se at en fortolkning av arbeidsmiljøloven § 41 femte ledd som innebærer at fagforeningen må ha minst 10 000 medlemmer som arbeider i Norge, fremstår som noen forskjellsbehandling på grunnlag av nasjonalitet, jf. EØS-avtalen artikkel 4. Vi viser til at kravet om at fagforeningen må ha 10 000 medlemmer som arbeider i Norge, gjelder likt både for utenlandske og norske fagforeninger. Videre vil en utenlandsk arbeidsgiver/arbeidsgiverforening ha tilsvarende adgang som en norsk arbeidsgiver/arbeidsgiverforening til å inngå tariffavtale etter § 41 femte ledd dersom kravet om 10 000 arbeidere som omfattes av norsk arbeidstvistlovgivning, er oppfylt.

NHO viser i sitt brev til at der det er inngått tariffavtale med hjemmel i § 41 femte ledd, følger det av § 41 sjette ledd at slik avtale kan gjøres gjeldende for alle arbeidstakere som utfører arbeid av den art avtalen omfatter dersom et flertall er bundet av avtalen. Departementet vil presisere at arbeidsgivers rett etter sjette ledd, til å gi tariffavtalen utvidet anvendelse, bare er en adgang etter loven til å fravike ellers tvingende minimumsregler. Hvorvidt arbeidsgiver overfor den enkelte arbeidstaker har en slik rett vil bero på en tolkning av deres individuelle arbeidsavtale.

Med hilsen

Ragnhild Nordaas (e.f.)
avdelingsdirektør

Cecilie R. Sæther
rådgiver

Kopi:
Stein Evju
Direktoratet for arbeidstilsynet

JÆREN TINGRETT

DOM

Avsagt: 28.08.2009
Saksnr: 09-057579MED-JARE
Rettsens leder: Tingrettsdommer Tor Christian Carlsen
Meddommere: Irene Tuxen Henriksen
Rene F. Madsen

Den offentlige påtalemyndighet   Politadvokat Øystein Paulsen
mot
Adem Shabanaj   Advokat Knut Olaf Eldhuset

Vedlegg 1.

Eks. på at det finnes utelandske arbeidstaker og som arbeider på villkår som ikke er likeverdige med hva norske arbeidstakere har,

g)

I løpet av 2007 og frem til medio 2008 bl.a. på Goman Bakeriet AS Jæren på Figgjo, Restaurant Akropolis Stavanger og Restaurant Akropolis Sandnes:

Florim Muriqi, f. 04.06.1983 (alias Daniel Zapletal, f. 25.04.1982) fra Serbia (Kosovo).

h)

I løpet av 2007 og frem til medio januar 2008 bl.a. på Goman Bakeriet AS Jæren på Figgjo, Restaurant Akropolis Stavanger, Restaurant Akropolis Sandnes, Stangeland Mølle AS på Ålgård og Kafé Express på Kvadrat:

Agim Krasnigi (alias Michael Pochyla, f. 16.07.1980) formentlig fra Kosovo.

i)

I løpet av 2007 og frem til medio januar 2008 bl.a. på Goman Bakeriet AS Jæren på Figgjo, Restaurant Akropolis Stavanger og Mesterbakeren AS Forus:

Ali Dobraj, f. 06.06.1977 (alias Alberto Zambelli, f. 13.06.1982) fra Jugoslavia (Kosovo).

j)

I løpet av 2007 bl.a. på Goman Bakeriet AS Jæren på Figgjo:

Muharrem Sefsalih, f. 29.07.1974 (alias Franco Zambelli, f. 30.07.1974) fra Serbia (Kosovo).

k)

I løpet av 2007 bl.a. på Goman Bakeriet AS Jæren på Figgjo, Mesterbakeren AS Forus, Boganes sykehjem i Stavanger, Brustadbu og Veolia Stavanger:

Uke Idriz Spahija, f. 04.08.1975 (alias Antonio Mercurio, f. 18.07.1975) fra tidligere Serbia og Montenegro (Kosovo).

l)

I løpet av 2007 og frem til medio januar 2008 bl.a. på Goman Bakeriet AS Jæren på Figgjo:

Lulzim Thaqi, f. 27.04.1983 (alias Gezim Thaqi, f. 17.03.1982) fra tidligere Serbia og Montenegro (Kosovo).

m)

I tidsrommet ca. august 2006 og frem til medio januar 2008 på Restaurant Akropolis Stavanger:

Borhan Fazel Mahmood, f. 07.06.1974 fra Irak.

Påtalemyndigheten har erklært allmenne hensyn for samtlige poster.

Hovedforhandling ble holdt i Jæren tingrett i Sandnes fra 17. til 21. august 2009. Tiltalte møtte og erkjente seg ikke skyldig etter tiltalebeslutningen. Det var oppnevnt albansk tolk som gjorde tjeneste under hele hovedforhandlingen. Retten mottok forklaring fra 19 vitner, og det ble ført dokumentbevis slik det framgår av rettsboken.

Aktor la ned påstand om at tiltalte dømmes i samsvar med tiltalebeslutningen til fengsel i ti måneder med fradrag av en dag for utholdt varetekt, samt saksomkostninger etter rettens

skjønn. Forsvarer nedla påstand om at tiltalte frifinnes, subsidiært at han anses på mildeste måte.

Retten ser slik på saken:

Påtalemyndigheten har bevisbyrden, og rimelig tvil om skyldspørsmålet skal føre til frifinnelse.

Skyldspørsmålet:

Tiltaltes bakgrunn og tilknytning til Spesial Renholdsservice AS, Restaurant Akropolis Stavanger og restaurant Akropolis Sandnes:

Tiltalte er albaner fra Kosovo. Han kom til Norge som asylsøker i 1991, og ble norsk statsborger i 2004.

Tiltalte var i 2007 og fram til midten av januar 2008, perioden omhandlet i tiltalebeslutningen, aksjonær og styremedlem i Spesial Renholdsservice AS, heretter kalt SRS. Han eide aksjene i selskapet sammen med sin ektefelle Sadete og et annet ektepar, Halime og Shpend Hasanaj. SRS hadde hovedkontor i Kristiansand. Selskapet hadde et avdelingskontor i Stavanger, der tiltalte var avdelingsleder og hadde personalansvar.

Blant kundene til SRS, avdeling Stavanger, i 2007 og første halvdel av januar 2008, var blant andre Goman Bakeriet Jæren AS på Figgjo, Mesterbakeren AS Forus, Veolia Sandnes, Stangeland Mølle AS på Ålgård, Kafé Express på Kvadrat, Boganes Sykehjem i Stavanger, Brustadbu AS i Stavanger og Restaurant Akropolis, både i Sandnes og Stavanger. SRS foretok både regelmessig og periodisk renhold hos kundene, i tillegg til at arbeiderne i SRS ved behov også arbeidet i produksjonen i bakeriene og på Stangeland Mølle AS.

Tiltalte var videre styreleder og hadde en mindre aksjepost i selskapet Sandnes Taverna AS, som drev Restaurant Akropolis i Sandnes. Dette selskapet er nå konkurs. Endelig var tiltalte varamedlem i styret og daglig leder i selskapet Akropolis Stavanger AS, som driver Restaurant Akropolis i Stavanger.

I arbeidsavtalen mellom Akropolis Stavanger AS og tiltalte, er det under pkt. 1 tatt inn denne stillingsbeskrivelsen:

”Stillingen består av følgende arbeidsoppgaver: innkjøp, markedsføring og organisering av drift inklusive ansvar for alt personell.”

Aksjene i Akropolis Stavanger AS og Sandnes Taverna AS var i det vesentlige eid av Haralabos Karachristianidis, som også er styreleder i Akropolis Stavanger. Det var han som ansatte tiltalte som daglig leder der. Naim Plakaj var restaurantsjef i Stavanger og daglig leder i Sandnes.

***

Når det gjelder bevisbedømmelsen og subsumsjonen, drøfter retten først om utlendingene nevnt i tiltalebeslutningen hadde arbeidstillatelser. Tiltaltes troverdighet blir deretter vurdert, før retten tar stilling til om tiltalte har gjort bruk av den enkelte utlendingens arbeidskraft. Til slutt drøftes om tiltalte har utvist tilstrekkelig skyld, i vårt tilfelle forsett eller grov uaktsomhet.

Spørsmålet om utlendingene nevnt i tiltalebeslutningen hadde arbeidstillatelse:

Det er ikke bestridt at Kushtrim Racaj, Fadil Madani, Arben Zukaj, Korab Halili, Albert Skenderi, Ilir Halili, Florim Muriqi, Agim Krasniqi, Ali Dobraj, Muharrem Sefsalihi, Uke Idriz Spahija, Lulzim Thaqi og Borhan Fazel Mahmood alle manglet lovlig arbeidstillatelse i perioden beskrevet i tiltalebeslutningen.

Tiltaltes troverdighet:

Tiltalte forklarte at han verken kjente til eller hadde hatt Arben Zukaj, Albert Skenderi, Korab Halili og Muharrem Sefsalihi i arbeid. Han forklarte videre at Kushtrim Racaj, som er hans kones nevø, aldri hadde arbeidet for ham. Når det gjaldt Fadil Madani, Ali Dobraj, Uke Idriz Spahija og Lulzim Thaqi, forklarte han at han hadde sett og tatt kopier av skattekort og ID-kort for disse under navnene Nikifor Karalazou, Alberto Zambelli, Franco Zambelli og Gezim Thaqi (Lulzim Thaqis bror, rettens bemerkning), og at han hadde ansatt og kjente disse fire ved de fiktive navnene. Florim Muriqi og Agim Krasniqi sa han at han hadde ansatt og kjente som de tsjekkiske borgerne Daniel Zapletal og Michael Pochyla, og at han hadde sett og kopiert både pass og arbeidstillatelser for disse, uten å fatte mistanke til dokumentene, som viste seg å være falske (passene) og utstedt på feilaktig grunnlag (arbeidstillatelsene). Korab Halili hadde aldri jobbet for ham, bare fulgt og hjulpet sin ektefelle, Diana Hoxhaj, som var ansatt i SRS. Når det gjaldt Borhan Fazel Mahmood, hadde tiltalte sett skattekort og hørt at han hadde arbeidstillatelse, uten å kopiere noen av dokumentene.

For de personene der tiltalte hadde sett skattekort, forklarte han at han trodde at skattekortene, på grunn av en avtale han mente var inngått mellom Skatt Vest, politiet og UDI, var dokumentasjon for at de hadde lovlig arbeidstillatelse. Han forklarte videre at det, på tross av stillingsbeskrivelsen hans som daglig leder i Akropolis Stavanger, var Naim Plakaj som hadde ansatt servitører der, og at han heller ikke hadde ansvar for ansettelser på Akropolis Sandnes.

Retten fester ikke lit til tiltaltes forklaring.

Tiltalte har for det første, gjennom egen fremmedhistorikk i Norge, inngående kjennskap til at det er UDI og politiet, og ikke Skatt Vest gjennom skattekort og eventuelle

påtegninger på disse, som gir gyldige oppholds- og arbeidstillatelser. Dette bekreftet han i sin forklaring for retten. Enhver usikkerhet han måtte ha hatt om betydningen av å forvise seg om at ansatte har gyldig arbeidstillatelse i Norge, må dessuten har forsvunnet da han i 1997 ble bøtlagt nettopp for å ha ansatt en person som manglet slik tillatelse.

Han var for det andre ikke troverdig når han forklarte at kopier han hadde tatt av skattekort, ID-kort og arbeidstillatelser for arbeidere ansatt i SRS, avdeling Stavanger, i 2006, hadde forsvunnet i posten på veg til hovedkontoret i Kristiansand i januar 2007. Han var heller ikke troverdig når han sa at det samme enten måtte ha skjedd også i januar 2008 for kopiene av dokumentene for de ansatte i året 2007, eller så hadde kopiene av dokumentene blitt beslaglagt av politiet som hadde rotet dem bort. Når tiltalte ikke, på tross av forespørsler om dette under etterforskningen, har lagt fram kopier av dokumenter knyttet til identiteten til arbeiderne i SRS, skyldes dette etter rettens oppfatning at han var fullt ut klar over at lovlige dokumenter aldri har eksistert. Retten bemerker også at anførselen fra tiltalte om at dokumenter hadde forsvunnet, først kom fram under hovedforhandlingen.

Retten fester for det tredje heller ikke lit til at tiltalte trodde at Florim Muriqi og Agim Krasniqi var tsjekkiske statsborgere, og at han kommuniserte med dem på engelsk og tysk da de ble ansatt og i den første perioden etter dette. Det framstår som helt usannsynlig at han først etter fem til seks uker, ved en tilfeldighet, fant ut at begge snakket albansk, som også er tiltaltes morsmål. Dette ble ekstra påfallende da Naim Plakaj, som også har albansk som morsmål, bekreftet tiltaltes historie og sa at heller ikke han fant ut at de to snakket albansk før lenge etter at de var ansatte.

For det fjerde fikk retten et klart inntrykk av at tiltalte ikke var interessert i å opplyse saken, og at opplysninger han ga, senere viste seg å være feil. Flere vitner pekte for eksempel via bilder ut en spesiell person som hadde arbeidet hos dem for SRS. Denne personen har politiet ikke klart å identifisere. Tiltalte fikk flere ganger under hovedforhandlingen se det aktuelle bildet. Han forklarte først to ganger at han ikke visste hvem vedkommende var. Da retten konfronterte ham med at dette enten måtte bety at vitnene uavhengig av hverandre tok feil når de mente å huske arbeideren av utseende, eller at tiltalte visste hvem arbeideren var uten å ville opplyse det, sa han at det var bilde av en person ved navn Burim Thaqi. Da aktor like etter la fram bilde av den virkelige Burim Thaqi, som åpenbart ikke var personen som vitnene hadde kjent igjen på bilde, sa tiltalte at han bare hadde nevnt Burim Thaqi som eksempel på en person som hadde gravid kjæreste på det aktuelle tidspunktet.

For det femte innebar tiltaltes forklaring, tatt på ordet, at han ble ført bak lyset av en rekke av sine arbeidere med henblikk på deres identitet. Dette harmonerte dårlige med det inntrykket tiltalte ga i retten og vitneforklaringene fra personer i selskaper som brukte SRS.

Ingen av disse var i tvil om at det var tiltalte som var sjef i SRS, avdeling Stavanger, og at han hadde full kontroll over personalet han hadde ansatt.

For det sjette sto tiltaltes forklaring om at Kushtrim Racaj, tiltaltes nevø, Albert Skenderi, Korab Halili og Muharrem Sefsalih i aldri hadde arbeidet for ham i SRS, i skarp kontrast til forklaringene fra sentrale personer i bedriftene som hadde engasjert SRS. De forklarte at tiltalte dels hadde transportert disse arbeiderne, som de enten kjente ved navn eller utseende, til arbeidsstedene, instruert dem om arbeidsoppgavene og kontrollert arbeidet de gjorde, herunder behandlet eventuelle klager på dette.

For det sjuende har retten merket seg at tiltalte forklaret at han kjente Ali Dobraj som den italienske statsborgeren Alberto Zambelli. Dobraj arbeidet mye hos Mesterbakeren AS Forus, der driftssjef Aartun forklarte at han var så fornøyd med ham at han alltid spurte etter ham og også på et tidspunkt tilbød ham fast ansettelse. Dobraj la overfor Aartun aldri skjul på at han var albaner. I dialog med tiltalte om Dobraj brukte Aartun konsekvent navnet "Ali", et navn tiltalte også var kjent med og brukte overfor Aartun.

For det åttende har retten merket seg at Lulzim Thaqi, post l), både til politiet og til retten i fengslingsmøte forklarte at tiltalte hadde fortalt ham at han kunne og burde oppgi brorens identitet når han arbeidet i Norge.

Etter rettens oppfatning var tiltaltes forklaring et forsøk på å tilpasse seg bevisene i saken for å skjule bevisst og systematisk bruk av ulovlig arbeidskraft.

Spørsmålet om den enkelte utlendingen nevnt i tiltalebeslutningen har arbeidet for tiltalte i SRS og/eller Restaurant Akropolis Stavanger og/eller Restaurant Akropolis Sandnes:
Det er ikke bestridt at det var tiltalte som ansatte arbeidere i SRS, avdeling Stavanger. Retten finner det videre bevist at han hadde samme rolle i Akropolis Stavanger, der han var daglig leder. Det vises i denne sammenheng til arbeidskontrakten og til forklaringen fra Haralabos Karachristianidis. Retten har vurdert tiltaltes og Naim Plakajs forklaringer om at det var Plakaj som ansatte her, men fester ikke lit til disse. Endelig var det slik at de ansatte i Stavanger også ble brukt på restauranten i Sandnes når det var behov for det.

Når det gjelder **Kushtrim Racaj, post a)**, har retten funnet det bevist ut over rimelig tvil at han arbeidet for SRS, Akropolis Stavanger og Akropolis Sandnes i perioden beskrevet i tiltalebeslutningen. Vitnene Arlinda Lima og Cecilie Adele Helgeland-Andersen, som i en periode hadde mye å gjøre med henholdsvis Agim Krasniqi og Kushtrim Racaj, som var kamerater, forklarte begge at han arbeidet på Akropolis som servitør. Det er ingen grunn til å tvile på disse forklaringene. Lima kjente ham ved navnet "Conni" og identifiserte ham på en rekke bilder. På bilder lagret på Racajs mobiltelefon ble det sikret flere bilder av Racaj ikledd T-skjorte fra Akropolis, tilsynelatende i arbeid på restauranten.

Helgeland-Andersen forklarte også at Racaj hadde sagt til henne at han jobbet for, og bodde hos, onkelen som het Adem. Racaj ble pekt ut som arbeider for SRS på Goman Bakeriet AS Jæren av produksjonsleder Hess og transportekspedisjonsleder Steinskog, begge på grunnlag av bilder. Han er endelig knyttet til arbeid for SRS via beslaglagte timelister i Hoveveien 174 a) i Sandnes, eid av Diana Hoxhaj, der han dels går under navnet "Canni" og dels under navnet "Kushtrimi".

Fadil Madani, post b), ble gjenkjent som arbeider for SRS på Goman Bakeriet AS av både Hess og Steinskog, begge på grunnlag av bilder. Hess kjente ham dessuten under navnet "Hollenderen". Han ble på grunnlag av bilder kjent igjen som arbeider på Stangeland Mølle AS av logistikkansvarlig Odd Inge Høgstø, som også kjente ham som "Politimannen". På Mesterbakeren AS Forus ble han på grunnlag av bilder plukket ut av driftssjef Per Arvid Aartun, som ikke hadde vært helt fornøyd med ham og klaget over dette til tiltalte. I Veolia Sandnes ble han på samme måte gjenkjent av servicemedarbeider Tor Dagfinn Stangeland og daværende driftssjef, Audun Waage. Det ble dessuten under ransaking i Hoveveien 174 a) i Sandnes beslaglagt timelister fra SRS, dels under navnet "Nikifori" og dels under navnet "Fadili".

Tiltalte har erkjent at han hadde Madani i arbeid, men har som nevnt hevdet at han kjente ham ved navnet Nikifor Karalazou.

Retten er etter dette ikke i tvil om at Fadil Madani arbeidet for tiltalte som beskrevet i tiltalebeslutningen.

Arben Zukaj, post c), er ikke gjenkjent som arbeider for SRS av vitner. Han er bror av Skender Zukaj, som i mars i år ble dømt til seks måneders fengsel for medvirkning til produksjon eller anskaffelse av falske dokumenter, blant annet utenlandske pass og førerkort, som er funnet på flere personer som senere har arbeidet for tiltalte i SRS. Etterforskningen har vist at tiltalte og Skender Zukaj kjenner hverandre gjennom det albanske miljøet i Rogaland. På ransaking hos Skender Zukaj i Roald Amundsens gate 89 på Sandnes, ble det 12. desember 2007 funnet et falskt italiensk førerkort med bilde av Arben Zukaj, pålydende "Alberto Faconeti". Under samme ransaking ble det funnet timelister fra SRS påført navnet Arben Zukaj, samt en skrivebok med oppførte timer på "Arbeni", som retten finner bevist er identisk med Arben Zukaj. Disse dokumentene knytter ham til å ha arbeidet på Goman Bakeriet Jæren AS, Mesterbakeren AS Forus og Veolia Sandnes.

Ved ransaking 17. januar 2008 hos Ilir Halili i Hoveveien 174 a) i Sandnes, ble det dessuten funnet timelister fra SRS i navnet til Arben Zukaj og "Arbeni".

Retten er på dette grunnlag ikke i tvil om at Arben Zukaj har arbeidet for tiltalte slik det er beskrevet i tiltalebeslutningen.

Korab Halili, post d), ble, også på grunnlag av bilder, gjenkjent som arbeider for SRS på Goman Bakeriet AS av Hess. Også Steinskog husket at en "Korab" hadde arbeidet hos dem, og at han ved en anledning hadde snakket med tiltalte om "Korab".

På ransaking i Hoveveien 174 a) ble det funnet store mengder notater og timelister i SRS for Korab Halili og "Korabi", som også knytter ham til Mesterbakeren AS på Forus, Brustadbu og Boganes Sykehjem. Omfanget av beslaglagte timelister med Halilis navn, og forklaringen fra Hess om omfanget av arbeid Halili utførte, er bevis ut over rimelig tvil for at Halili selv arbeidet for SRS, og ikke bare, som tiltalte hevdet, hjalp konen Diana Hoxhaj.

Det er følgelig bevist at også Korab Halili arbeidet for tiltalte slik det er beskrevet i tiltalebeslutningen.

Albert Skenderi, post e), er gjennom bilder og forklaringer knyttet til arbeid for SRS på Stangeland Mølle AS av logistikkansvarlig Odd Inge Høgstø og daglig leder Øyvind Magnus Åreskjold, som begge kjente ham som "Albert" eller "Svensken". Han er knyttet til Goman Bakeriet AS gjennom timelister ført på navnet "Albert" eller "Alberti", beslaglagt hos Ilir Halili i Hoveveien 174 a) i Sandnes den 17. januar 2008. Endelig ble han gjenkjent av kokk Monika Bondhus som en av de ansatte i SRS som arbeidet med renhold i Kafé Express på Kvadrat. Bevisene styrkes ytterligere av at det på mobiltelefonen til tiltalte ble funnet to tekstmeldinger fra "Alberti" som åpenbart er timelister og beskrivelser av arbeid Albert Skenderi har gjort for SRS. I Hoveveien 174 a) på Sandnes ble det dessuten beslaglagt store mengder timelister fra SRS i navnene "Alberti" og "Albert", en av dem med påskriften "Te Ademi", som betyr "Til Ademi".

Det er etter dette, på tross av tiltaltes forklaring om at han ikke kjente til Skenderi, bevist ut over rimelig tvil at Skenderi jobbet for ham i stort omfang.

For *Ilir Halili, post f)*, ble det under ransaking i Hoveveien 174 a) på Sandnes funnet en notatblokk merket med "Ilir Hali" som inneholder oversikt over førte timer, samt timelister for SRS påført navnet "Iliri". Det ble også på tiltaltes telefon funnet en tekstmelding fra tiltaltes kone til tiltalte, som omhandler "Iliri". Retten fester ikke lit til tiltaltes forklaring om at tekstmeldingen gjaldt en annen Ilir som skulle reparere tiltaltes datamaskin, og finner det bevist ut over rimelig tvil at Ilir Halili arbeidet for SRS slik det er beskrevet i tiltalebeslutningen.

Når det gjelder *Florim Muriqi, post g)*, og *Agim Krasniqi, post h)*, er det ikke bestridt av tiltalte at han har hatt dem i arbeid, men han har hevdet at han kjente dem som tsjekkiske borgere ved navnene Daniel Zapletal og Michael Pocyla.

De to er gjenkjent i arbeid på Akropolis, både i Stavanger og Sandnes, av Arlinda Lima, Muriqi på Akropolis Stavanger av Else Karin Marthinussen, gift med Ali Dobraj, post i), og Krasniqi fra samtaler med Ali Dobraj. Begge er gjenkjent i arbeid for SRS på Goman Bakeriet AS av Hess og Steinskog, mens beslaglagte timelister knytter Krasniqi til Stangeland Mølle AS og Kafé Express, og begge to til de andre oppdragsgiverne nevnt i tiltalebeslutningen.

Det er dessuten beslaglagt en rekke bilder som viser de to i samvær med tiltalte og hans familie, hjemme hos tiltalte.

Som nevnt ovenfor fester retten ikke lit til tiltaltes forklaring om at han trodde at Muriqi og Krasniqi var tsjekkiske borgere med lovlige arbeidstillatelser, og det er ført bevis ut over rimelig tvil for at de har arbeidet for tiltalte slik det er beskrevet i tiltalebeslutningen.

Ali Dobraj, post i), har tiltalte erkjent å ha hatt i arbeid, men forklarte at han trodde at han var italieneren Alberto Zambelli.

Dobraj er gjenkjent i arbeid for SRS på Goman Bakeriet AS av Hess og Steinskog. Hess forklarte at Ali Dobraj ble kalt "Ali" av alle, inkludert tiltalte. Han er videre gjenkjent hos Mesterbakeren AS av Aartun, som var så fornøyd med ham at han, når han hadde behov for ekstrahjelp, alltid ba tiltalte om å sende "Ali", og at tiltalte da sendte ham Ali Dobraj. Det vises til drøftelsen ovenfor. Aartun forklarte at han hadde gitt Dobraj tilbud om fast jobb, men at han heller ville fortsette å arbeide for tiltalte. Endelig hadde Dobraj sagt til ham at han også arbeidet på Akropolis Stavanger.

Også Dobraj er knyttet til SRS gjennom beslag av timelister, dels i navnet "Ali" og dels i navnet "Alberto". Sist, men ikke minst, forklarte Dobrajs ektefelle, Else Karin Martinussen, at han i perioden arbeidet hos Mesterbakeren AS Forus og på Akropolis, både i Stavanger og på Sandnes. Martinussen forklarte også at han aldri hadde lagt skjul på at han het Ali og kom fra Kosovo.

Ali Dobraj har etter dette utvilsomt arbeidet for tiltalte slik det er beskrevet i tiltalebeslutningen.

Muharrem Sefsalihi, post j), er gjenkjent som å ha arbeidet for SRS på Goman Bakeriet AS av Hess, som ga en meget troverdig og detaljert forklaring. Hess forklarte blant annet at det var tiltalte som instruerte arbeiderne fra SRS, også Sefsalihi, om hvordan arbeidet skulle utføres. Tiltaltes forklaring om at han ikke kjenner til Sefsalihi og ikke har hatt ham i arbeid, er på denne bakgrunnen ikke troverdig.

Uke Idriz Spahija, post k), medgikk tiltalte å ha hatt i arbeid, men hevdet å kjenne ham som italieneren Antonio Mercurio.

Spahija er gjenkjent i arbeid for SRS på Goman Bakeriet AS av Hess, mens beslaglagte timelister fra SRS, dels under navnene "Antonio", "Antonjo" og "Antonio Mercurio", som retten alle finner det bevist er identisk med Spahija, knytter ham til de øvrige oppdragsgiverne nevnt i tiltalebeslutningen.

Retten er etter en helhetsvurdering ikke i tvil om at Uke Idriz Spahija har arbeidet for tiltalte som beskrevet i tiltalebeslutningen.

Lulzim Thaqi, post l), forklarte tiltalte at han hadde hatt i arbeid for SRS, men under navnet på broren, Gezim Thaqi, som hadde lovlig opphold og arbeidstillatelse i Norge. Gezim Thaqi skal aldri ha arbeidet for SRS.

Lulzim Thaqi ble via bilder gjenkjent som å ha arbeidet for SRS på Goman Bakeriet AS av Hess, som var så fornøyd med ham at han ble tilbudt fast arbeid. Lulzim Thaqi er også knyttet til SRS gjennom beslaglagte timelister fra SRS i navnet "Gezim Thaqi" og "Gezimi". Retten merket seg også forklaringen fra politibetjent Szilagi, som sa at Lulzim Thaqi, etter pågripelsen den 17. januar 2008, hadde sagt at det var tiltalte som sa at han kunne bruke navn og ID til broren, noe han gjentok under varetektsfengsling 18. januar 2008.

Retten er ikke i tvil om at tiltalte kjente Lulzim Thaqis identitet, og påtalemyndigheten har oppfylt bevisbyrden også her.

Borhan Fazel Mahmood, post m), har tiltalte erkjent at han hadde i arbeid på Akropolis Stavanger, men at han hadde sett skattekortet hans og derfor trodde at han hadde arbeidstillatelse.

Med tiltaltes kunnskap om hvilke dokumenter som gir rett til å arbeide, se ovenfor, er forklaringen hans om Mahmood ikke troverdig.

***

Retten har etter dette funnet det bevist ut over rimelig tvil at samtlige av arbeiderne nevnt i tiltalebeslutningen arbeidet for tiltalte i perioden 2007 og januar 2008, slik det er beskrevet i tiltalebeslutningen. Ingen av dem hadde arbeidstillatelse, og den objektive delen av utlendingsloven § 47 andre ledd bokstav a) er dermed oppfylt.

Spørsmålet om tiltalte utviste forsett eller grov uaktsomhet med henblikk på at arbeiderne manglet arbeidstillatelse:

Etter gjennomgangen ovenfor, er retten ikke i tvil om at tiltalte systematisk har benyttet seg av arbeidere som han visste ikke hadde lovlig arbeidstillatelse.

Antallet arbeidere uten tillatelse er i seg selv et argument for at tiltalte har vært fullt ut klar over de reelle forholdene. I tillegg viser retten for det første til at tiltalte var klar over at det er arbeidstillatelse utstedt av politiet, og ikke skattekort, som er dokumentasjon for adgangen til å arbeide lovlig. For det andre viser retten til at tiltalte har forsøkt å distansere seg fra flere av arbeiderne, blant annet sin egen nevø, Kushtrim Racaj, noe som bare gir mening dersom han visste at de ikke hadde arbeidstillatelse eller var klar over at arbeidstillatelsene de viste, var ugyldige. For det tredje viser retten til at tiltalte i kontakt med oppdragsgiverne har kalt flere av arbeiderne ved deres rette fornavn, mens han i retten forklarte at han kun kjente dem ved deres fiktive identiteter. For det fjerde viser beslaglagte timelister at ekte og fiktive navn i stor grad er brukt om hverandre også på disse. For det femte nevnes det at tiltalte er observert å snakke albansk med flere arbeidere som han nå har forklart at han trodde var fra Italia. For det sjette er den omfattende bruken av falsk ID en klar indikasjon på at arbeiderne og tiltalte hadde noe å skjule. Og avslutningsvis nevner retten at tiltaltes forklaring om hvordan han fant ut at Muriqi og Krasniqi snakket albansk, åpenbart er et forsøk på å dekke til at han umiddelbart må ha visst at de var albanere med falsk identitet.

***

Det er etter dette ikke tvilsomt at tiltalte har vært fullt ut klar over at samtlige arbeidere nevnt i tiltalebeslutningen manglet lovlig arbeidstillatelse. Han har gjort bruk av deres arbeidskraft, og har utvist forsett. Tiltalte blir etter dette å dømme for overtredelse av utlendingsloven § 47 andre ledd bokstav a i samsvar med tiltalebeslutningen.

For ordens skyld nevner retten at forholdene beskrevet i tiltalebeslutningen må anses som en fortsatt forbrytelse.

Reaksjonsfastsettelsen:

Straffutmålingen:

Tiltalte er gift og har tre barn født i 1999 og 2000.

Han er domfelt tre ganger i tidsrommet fra 1998 til 2000, i det vesentlige for brudd på vegtrafikkloven og dessuten for overtredelser av regnskaps- og merverdiavgiftlovgivningen. Han vedtok i juni 1998 et forelegg på 2 000 kroner for overtredelse av utlendingsloven §§ 47 andre ledd bokstav a, jf 6 første ledd. Forelegget får, selv om det er gammelt, en viss betydning ved straffutmålingen.

I skjerpene legger retten vekt på omfanget av den straffbare handlingen. Tiltalte har gjort bruk av arbeidskraften til tretten ulovlige arbeidere over en periode på om lag ett år. Selv om det ikke er gjennomført etterforskning av økonomien i SRS eller hos tiltalte, noe som er en svakhet, er det på det rene at bruken av ulovlig arbeidskraft, på grunn av

omfanget, har hatt stor økonomisk verdi. Dokumenter beslaglagt hos tiltalte viste for en spesiell måned en i SRS på i underkant av 630 000 kroner. Selv om tiltalte forklarte at dette var en uvanlig god måned, og retten er klar over at hele omsetningen ikke stammer fra bruk av ulovlig arbeidskraft, dreier det seg om store penger og et stort potensiale for fortjeneste. Kombinert med en lav oppdagelsesrisiko, tilsier dette en alvorlig reaksjon når forhold som dette først oppdages.

Det er også skjerpene at en rekke av arbeiderne var i Norge uten å ha lovlig opphold. De var dels smuglet inn i landet, og hadde dels unnlatt å reise ut av landet etter at tidligere lovlig oppholdstillatelse hadde løpt ut på dato.

Det er videre avdekket en omfattende bruk av falske dokumenter. Kushtrim Racaj, Fadil Madani, Arben Zukaj, Florim Muriqi, Agim Krasniqi, Ali Dobraj, Muharrem Sefsalih og Uke Idriz Spahija har alle benyttet seg av falske offentlige dokumenter som pass og førerkort, mens Lulzim Thaqi har gitt seg ut for å være broren, som hadde lovlig opphold i Norge. De falske identitetene har vært benyttet til å skaffe D-nummer, arbeidstillatelse, skattekort og bankkonti, slik at arbeiderne har kunnet motta lønn. Tiltalte har med åpne øyne benyttet seg av arbeidernes falske identitet for å gi ansettelsesforholdene et skinn av legitimitet.

Retten legger videre vekt på at bruken av ulovlig arbeidskraft framstår som godt organisert. Det er en klar knytning mellom Skender Zukaj, som i mars i år ble dømt til seks måneder fengsel for medvirkning til produksjon av falske utenlandske pass og førerkort, og tiltalte. Skender Zukaj har tidligere arbeidet for SRS. Hans familie reiste sammen med tiltaltes familie på tur til Kosovo vinteren 2007, og mobiltrafikken dem i mellom viser etter rettens oppfatning at dette ikke var tilfeldig, slik begge hevdet i retten. Beslaglagte bildefiler fra en PC og et kamera på bopel hos Zukaj, går igjen på falske identitetsdokumenter hos Arben Zukaj, Fadil Madani, Muharrem Sefsalih, Ali Dobraj og Uke Idriz Spahija, som alle har arbeidet for tiltalte i SRS og/eller på Restaurant Akropolis. Hos Skender Zukaj ble det dessuten 12. desember 2007 beslaglagt et visittkort fra Restaurant Akropolis. Bak på visittkortet var fødselsdatoen til tiltaltes nevø, Kushtrim Racaj, skrevet med hånd. På Zukajs PC ble det funnet bilder av Racaj, som går igjen på et falskt italiensk pass som Racaj hadde forevist hos Skatt Vest for å skaffe seg skattekort. Det ble dessuten også beslaglagt en håndskrevet lapp med navnene "Uka" og "Ali" og det som viste seg å være D-numrene til de falske identitetene Uke Idriz Spahija og Ali Dobraj brukte i arbeid for SRS. Endelig nevner retten at Skender Zukaj garanterte for Fadil Madani da han kom til Norge på besøk. Han unnlot å returnere, og dukket senere opp i arbeid hos tiltalte under navnet Nikifor Karalazou. Retten har på denne bakgrunn funnet det bevist at Skender Zukaj har bistått med produksjon av falske identitetsdokumenter til flere av de ulovlige arbeiderne, som deretter er ansatt av tiltalte.

Skender Zukaj har, som ledd i medvirkningen til produksjon av de falske identitetspapirene han er dømt for, sendt i overkant av 90 000 kroner til en person i Makedonia, og det framgår av domspremissene at Zukaj visste at dette var betaling for falske dokumenter produsert der. Dette, sammen med det faktum at en rekke av arbeiderne har kommet illegalt til Norge, viser at både Skender Zukajs og tiltaltes straffbare handlinger også har forbindelser over landegrensene.

I skjerpene retning legger retten videre vekt på at arbeiderne, som stort sett var i Norge uten lovlig opphold og som ikke hadde arbeidstillatelse, var utsatte for å bli misbrukt av tiltalte i arbeidsforholdene. De fleste av dem var helt uten norskkunnskaper og må ha hatt minimal kunnskap om og mulighet til å orientere seg i det norske samfunnet. De falske identitetspapirene, ofte i kombinasjon med en illegal reise til Norge, har heller ikke vært gratis for arbeiderne, noe som er egnet til å sette dem i avhengighetsforhold og ytterligere har bidratt til å gjøre dem sårbare.

En rekke av vitneforklaringene viser dessuten at flere av arbeiderne nevnt i tiltalebeslutningen også har blitt utnyttet. Aareskjold forklarte at Albert Skenderi klaget over at han måtte arbeide langt ut over det lovlige og forsvarlige, og at han selv hadde sagt at han brukte amfetamin for å holde det gående. Fadil Madani ble funnet sovende hos Veolia Sandnes. Cecilie Adele Helgeland-Andersen forklarte at Kushtrim Racaj i peioder var svært sliten og klaget over at han jobbet mye. Arlinda Lima, som er sykepleier, vitnet om at Agim Krasniqi hadde sagt at han "drepte seg selv" fordi han måtte arbeide så mye. Hun forklarte også at Krasniqi fikk telefon fra tiltalte om at han måtte møte på arbeid kort tid etter at han ble skadet i en alvorlig arbeidsulykke.

Det er beslaglagt dokumenter hos tiltalte som kan indikere at utlendingene har blitt betalt med 116 kroner per time. Denne delen av saken er imidlertid ikke slik opplyst at det med sikkerhet kan fastslås hva tiltalte har betalt arbeiderne per time.

Politiet aksjonerte mot tiltalte 17. januar 2008. Etterforskningen av saken var stort sett avsluttet innen utgangen av 2008. Begjæring om hovedforhandling ble sendt retten 31. mars i år, etter at påtalemyndigheten hadde avventet dommen mot Skender Zukaj. Hovedforhandling ble holdt i midten av august i år.

Retten kan ikke se at det foreligger formildende omstendigheter.

Tiltalte har hevdet at tidsforløpet må få betydning i formildende retning. Retten er ikke enig i dette. Etterforskningen har, blant annet på grunn av den ustrakte bruken av falske identiteter, vært kompleks og krevende. Tiltalte har i liten grad bidratt med opplysninger. Selv om det hadde vært mulig å gjennomføre hovedforhandling i vår, er det etter en helhetsvurdering ikke noe å utsette på tidsforløpet fra etterforskningen startet til dom foreligger i første instans.

Tiltalte har videre anført at omtalen av saken, både under etterforskningen og særlig forut for hovedforhandlingen, har vært en belastning for ham, familien og SRS. At den omfattende bruken av ulovlig arbeidskraft ville bli omtalt i media dersom den ble oppdaget, var noe tiltalte måtte regne med, og han kan ikke høres med at det skal ha betydning for straffen.

Retten har ved straffutmålingen ikke funnet sammenlignbar rettspraksis.

Påtalemyndigheten har foreslått en straff av fengsel i ti måneder. Etter en helhetsvurdering av det straffbare forholdet, der det særlig er lagt vekt på den lave oppdagelsesrisikoen, omfanget av bruken av ulovlig arbeidskraft, den bevisste bruken av falske identitetsdokumenter og de klare elementene av organisering som er nevnt ovenfor, er dette vesentlig for lavt. Straffen kan passende settes til fengsel i 1 år og 4 måneder. Tiltalte har krav på fradrag for en dag i varetekt.

Samfunnsstraff er, på grunn av de sterke allmennpreventive hensynene som gjør seg gjeldende og hensynet til straffens formål, ikke aktuelt som reaksjonsform.

Saksomkostninger:

Tiltalte skal dømmes i samsvar med tiltalebeslutningen. Retten finner ikke grunn til å gjøre unntak fra hovedregelen i straffprosessloven § 436 første ledd om at han skal betale staten nødvendige saksomkostninger. Siktede oppga en inntekt på 400 000-500 000 tusen kroner per år. Han har 2 500 000 kroner i boliggjeld og forklarte at han har 200 000 kroner i bankinnskudd. Omkostningsbeløpet kan passende settes til 25 000 kroner, et beløp som er avpasset hans økonomiske evne, jf straffeprosessloven § 437 siste ledd.

***

Dommen er enstemmig.

DOMSSLUTNING:

1. Adem Shabanaj, født 10.05.1966, dømmes for overtredelse av utlendingsloven § 47 andre ledd bokstav a, til en straff av fengsel i 1 -ett- år og 4 -fire- måneder. Varetekt kommer til fradrag med 1 -en- dag.
2. Adem Shabanaj dømmes til å betale saksomkostninger med 25 000 -tjuefemtusen- kroner.

Retten hevet

Tor Christian Carlsen

Irene Tuxen Henriksen

Rene F. Madsen

Dommen sendes politiet ved aktor for forkynning for domfelte. Dommen må oversettes når den forkynnes. Oversatt kopi av dommen vil bli ettersendt. Vedlagt dommen følger "Rettledning til domfelte", opplysning om når dommen anses forkynt og opplysning om ankefrist.

RETTLEDNING TIL DOMFELTE I TINGRETTE

Anke over tingrettens dom

Lagmannsretten er ankeinstans for tingrettens avgjørelser. Anke over en dom i tingretten må settes fram innen to uker fra den dag dommen er avsagt eller forkynt. Domfelte må innen samme frist angi om det begjæres ny behandling av rettskrav pådømt til fordel for fornærmede eller andre, slik som nevnt i straffeprosessloven § 3.

Hvis du mener at skyldkravene for straff ikke er oppfylt, kan du anke over bevisvurderingen under skyldspørsmålet. Du kan også anke over lovanvendelsen under skyldspørsmålet, utmålingen av straff eller annen rettsfølge, og over feil ved saksbehandlingen.

Lagmannsretten kan nekte å behandle anken hvis retten finner det klart at den ikke vil føre frem. Hvis saken gjelder en forbrytelse som etter loven kan medføre fengsel i mer enn seks år, vil anken bare kunne nektes fremmet når retten finner at anken gjelder spørsmål av mindre betydning, eller at det ellers ikke er grunn til at anken blir fremmet. I saker hvor påtalemyndigheten ikke har påstått eller det ikke er idømt annen reaksjon enn bot, inndragning, eller tap av retten til å føre motorvogn, kan anken bare fremmes dersom særlige grunner taler for det.

Hvis anken blir fremmet, får du oppnevnt en forsvarer som betales av det offentlige. Dersom du ønsker en bestemt forsvarer, bør du opplyse om det samtidig med anken eller så snart som mulig senere.

I ankeerklæringen må nevnes:

- den dom som ankes, om anken gjelder hele dommen eller bare enkelte tiltaleposter, og om den omfatter avgjørelse om inndragning eller mortifikasjon
- om anken gjelder saksbehandlingen, bevisbedømmelsen under skyldspørsmålet, lovanvendelsen under skyldspørsmålet, eller avgjørelsen om straff eller annen rettsfølge
- når anken gjelder saksbehandlingen; hvilken feil som påberopes
- om det begjæres ny behandling av rettskrav til fordel for fornærmede eller andre, som nevnt i straffeprosessloven § 3

Ved begjæring om ny behandling av krav som nevnt i straffeprosessloven § 3, må det angis:

- om den gjelder hele avgjørelsen
- det resultat som kreves
- de feil som gjøres gjeldende
- den faktiske og rettslige begrunnelse for at det foreligger feil
- de bevis som vil bli ført

Videre bør nevnes:

- nye bevis som påberopes
- den endring som ønskes
- ved anke over lovanvendelsen; hvilken feil anken grunnes på

Du kan sette fram ankeerklæringen skriftlig eller muntlig for den tingretten som har avsagt dommen, eller for påtalemyndigheten (f.eks. statsadvokaten eller politiet). Hvis du er varetektsfengslet, kan du også sette fram anken for tilsatte i fengselet. Forsvareren eller en annen advokat kan gi råd om du bør erklære anke, og eventuelt hjelpe deg med å skrive ankeerklæringen. Du kan også få hjelp til å skrive ankeerklæringen hos tingretten, påtalemyndigheten eller hos tilsatte i fengselet. I alle tilfelle må du selv underskrive ankeerklæringen.

Begjæring om ny behandling i tingretten

Hvis du er domfelt uten å ha vært til stede under hovedforhandlingen, kan du begjære saken behandlet på nytt. Vilkårene for ny behandling på grunn av møtefravær er at du gjør det sannsynlig at du hadde gyldig fravær, og at du ikke kan bebreides for at du unnlot å melde fra i tide. Begjæring om ny behandling må settes frem for tingretten eller påtalemyndigheten innen to uker fra dommen er forkynt.

Fengselsstraff

Dersom du er idømt fengselsstraff og har særlige ønsker om tidspunktet for soningen av denne, må du henvende deg til politiet. Du vil få pålegg av politiet om å møte til fastsatt tid og sted for soning av fengselsstraffen.

Dersom du er idømt betinget fengselsstraff, betyr det at utmålingen eller fullbyrdelsen av straffen er utsatt i en prøvetid. Grunnvilkåret ved betinget dom er at du ikke begår noen ny straffbar handling i prøvetiden. Det kan være fastsatt andre vilkår i dommen. Hvis du begår en straffbar handling i prøvetiden, kan retten gi en samlet dom for begge handlingene eller særskilt dom for den nye handlingen. Hvis du bryter fastsatte vilkår, kan retten bestemme at straff helt eller delvis skal fullbyrdes.

Samfunnsstraff

Dersom du er idømt samfunnsstraff, vil det si at du er pålagt å utføre samfunnsnyttig tjeneste, delta i program eller andre tiltak utarbeidet av Kriminalomsorgen i frihet i så mange timer som retten har bestemt. Samfunnsstraffen kan også inneholde forbud mot kontakt med bestemte personer. Kriminalomsorgen bestemmer når og hvordan straffen skal gjennomføres. Hvis du begår en ny straffbar handling før samfunnsstraffen er gjennomført, eller hvis du ikke utfører samfunnsstraffen, kan retten bestemme at den subsidiære fengselsstraffen helt eller delvis skal fullbyrdes.

Bot

Hvis en bot ikke blir betalt til fastsatt tid, vil den bli innkrevet av Statens Innkrevingsentral ved lønnstrekk eller annen tvangsfullbyrdelse. Lykkes ikke dette, må den subsidiære fengselsstraffen sones.

<http://www.nrk.no/nett-tv/indeks/195048/>

Vedlegg 2

Adresse på innslag på
Lørdagsrevyen 1972-2010
med illegal innvandrere
som jobbet svart til
50 kr. timen

Dette måtte arbeidarane skrive under på.

Publisert: 11.12.2010 kl. 09:50

Endret: 13.12.2010 kl. 18:03

Arbeidaren må sjølv skaffe arbeidsklede, materiale og reiskap for utføring av arbeidet.

Kvaliteten på alt arbeid skal kontrollerast av arbeidsgjevar. Om arbeidsgjevar ikkje finn kvaliteten god nok, får den tilsette ein frist til å utføre arbeidet. Dette ekstraarbeidet vert det ikkje betalt for.

Om ekstraarbeidet ikkje vert utført innanfor fristen, kan arbeidsgjevar gjennomføre arbeidet, men då må den tilsette dekkje kostnadene for dette.

Den tilsette får mulkt på inntil 250 timar om han nyt alkohol eller narkotika i arbeidstida.

250 timar er mulkta om den tilsette gjev opplysningar om inntekter og vilkår i avtalen til tredjeperson.

250 timar i mulkt vert det om den tilsette bryt taushetsplikta om SunnRent si forretningsverksemd.

Taushetsplikta er absolutt og varer også etter at avtalen er avslutta.

250 timar er mulkta dersom den tilsette er ugyldig vekke frå jobb eller bryt arbeidsplanen.

250 timar er også mulkta om den tilsette ikkje følgjer sanitære-, brannsikkerheits-, arbeidsverns- og helsevernsreglar på arbeidsstaden.

Mulkta må betalast innan 30 dagar.

Den tilsette skal dekkje sine eigne transportkostnader til Norge, men får 1000 kroner i kontantar for å dekkje sine første behov.

Den tilsette må sjølv ordne forsikring som dekkjer personskade eller dødsfall.

Arbeidsgjevar kan når som helst seie opp avtalen, men den tilsette har ein frist på minst 30 dagar med å seie opp. Om dette vert brote, vert mulkta på inntil 250 timar.

SunnRent har rett til å krevje eit månedleg administrasjonsgebyr på 250 kroner.

Vedlegg 4.1

Tvilsomme! Kontrakt-
kontrakter.

Merk: Artikkelene "Har
stutta med kontraktane"

– Har slutta med kontraktane

Kontraktar Dagleg leiar Eva-Britt Volstad og avdelingsleiar Karl William Dalen i SunnRent studerer kontrakten som Sunnmørsposten har lagt fram.

Leiinga i SunnRent seier dei har slutta å bruke dei omstridde kontraktane.

Kjetil Haanes

Mobil: 90201234

Svein Aam

Mobil: 90201232

Publisert: 11.12.2010 kl. 07:03

Endret: 15.12.2010 kl. 03:02

– Alle som arbeider for SunnRent skal ha norske tariffløner, seier dagleg leiar Eva-Britt Volstad i SunnRent.

Ho synst det er ille at estiske tilsette tilknytt SunnRent har hatt slike kontraktar som Sunnmørsposten presenterer laurdag.

–Vi har rydda opp og eg vil ta litt av æra for det, seier Volstad.

Les også: – Aldri sett verre kontrakt

23.august slutta ho som økonomisjef i SunnRent og overtok etter Olav Stokkereit som dagleg leiar i det raskt

veksande reingjeringselskapet. Stokkereit er gründer og eigar av SunnRent, og er i dag styreleiar.

Møte

Sunnmørsposten møter både dagleg leiar Volstad, styreleiar Stokkereit og avdelingsleiar Karl William Dalen. Dei har ulik kjennskap til kontrakten den estiske arbeidaren Denis Smirnov gjorde med SunnRent representert ved Olav Stokkereit 1. juli i år. Kontrakten vert av LO karakterisert som den verste organisasjonen har sett.

– Denne har eg ikkje sett, seier Stokkereit, då kontrakten vert lagt på bordet.

Punkt for punkt: Se kontrakta

Eva-Britt Volstad seier på si side at ho har sett slike kontraktar, men at ho ikkje har lest dei til punkt og prikke.

– Den har nok vore i bruk til inntil nyleg, seier ho.

Etter å ha lese gjennom kontrakten fastslår Volstad at det er ille.

– Slik skal vi ikkje ha det her.

Estisk selskap

Kontrakten ser ut til å vere ein omarbeidd versjon av kontraktane som vart brukte av det estiske selskapet EuroRent Estonia, eit selskap som lenge var eigd av sentrale personar i SunnRent.

– Vi har selt EuroRent og sagt opp avtalen mellom SunnRent og EuroRent, seier Olav Stokkereit.

Men avtalen som Sunnmørsposten legg fram viser at SunnRent har laga ein omarbeidd norsk versjon av kontrakten, og at det vart inngått avtalar med vaskarar som skulle gjelde fram til desember.

Avdelingsleiar Karl William Dalen vedgår at han kjenner til kontrakten til Dennis Smirnov.

– Det var ein del tilsette frå EuroRent vi ville behalde. Dei som ønskte det fekk halde fram i SunnRent, og då gjorde vi det slik, seier Dalen.

Ukjent

SunnRent hadde lenge eigarkontroll med det estiske selskapet EuroRent. Likevel seier både Stokkereit og Karl William Dalen at dei ikkje kjende til kva slags kontraktar selskapet opererte med.

– EuroRent framstod for oss som eit legitimt innleigeselskap. Vi betalte EuroRent kvar måned for arbeid selskapet utførte for oss, seier dei to.

Miste kunde

Etter at ein stor kunde sa opp ein avtale med SunnRent i sommar ved å vise til kritikkverdige forhold rundt EuroRent, vart det tatt affære internt i SunnRent.

Leiinga i SunnRent plasserer ansvaret hos estiske Innokentin Garsin, som fungerte som dagleg leiar for EuroRent.

– Han hadde vår tillit og misbrukte den dramatisk, seier Karl William Dalen.

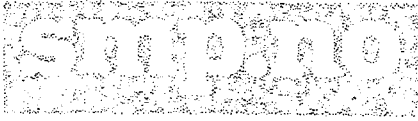
Garsin, som var tilsett i SunnRent, er i dag tilknytta Wash Rent, selskapet som vaskar Marine Harvest i Herøy.

Les også: Kort ryddefrist for Wash Rent

Olav Stokkereit eigde EuroRent saman med mellom andre SunnRent-partnaren Fransisco Murseli. I september selde Murseli seg ut av SunnRent.

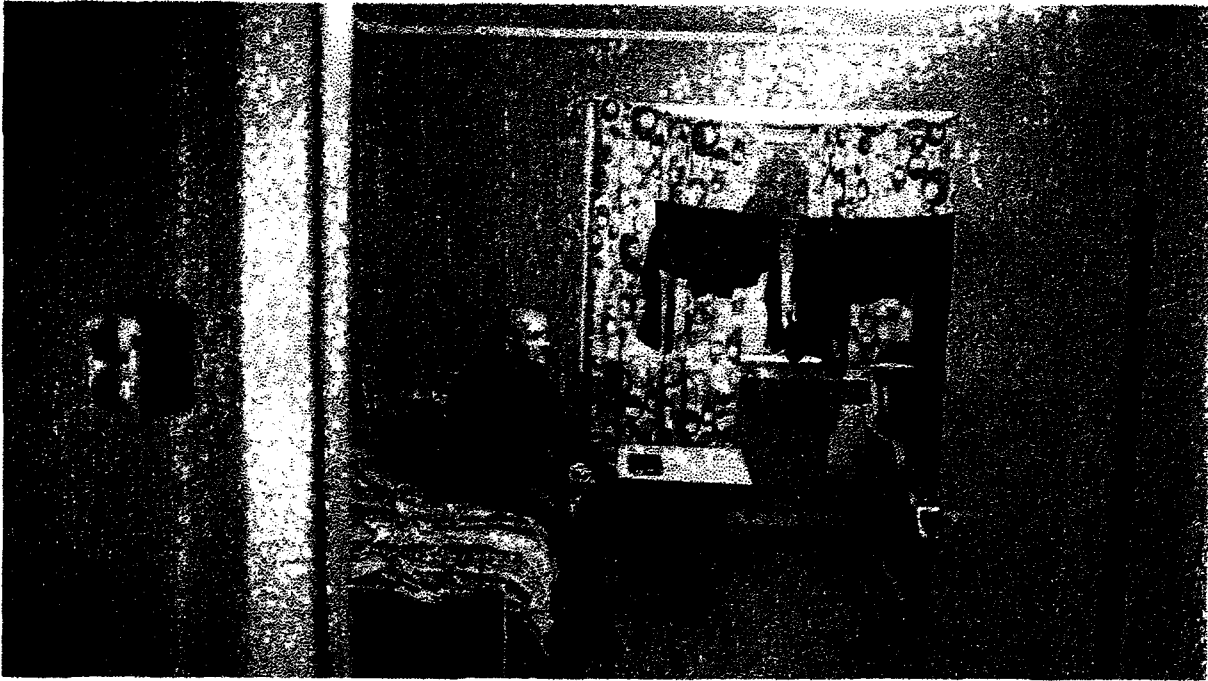
– Vi gjorde det slik for å skape ro i selskapet, seier Stokkereit.

1 tillegg 4.2

Sannsynliggjøring
av en rekke truesomme
forhold

Vaskarar i opprør

Alexandr Chestneishij (38) har budd saman med med 14 andre estarar. Han og fleire tilsette i Wash Rent føler seg dårleg behandla, og fortel om dårlege og uklare arbeidsvilkår. Foto: Marius Beck Dahle

Dei som vaskar for selskapet Wash Rent Limited fortel om mangelfulle arbeidskontraktar, dårlege løns- og arbeidsforhold og kontroll av fritida.

Kjetil Haanes

Mobil: 90201234

Svein Aam

Mobil: 90201232

Publisert: 09.12.2010 kl. 11:18

Endret: 14.12.2010 kl. 08:58

Denne kontrakten er svært mangelfull

Geir Høibråten, LO

Samstundes fortel estarane at dei ikkje har fått lønsslipp, slik at dei kan sjå kor mykje skatt som er trekt.

– Vi vert behandla dårleg. No vil eg ikkje meir, seier Alexandr Chestneishij, som søndag forlot Herøy og reiste heim til Estland.

Les heile reportasjen i Sunnmørsposten torsdag.

Fast betaling

Jobben til dei estiske arbeidarane er å vaske den enorme laksefabrikken til Marine Harvest på Eggesbønes kvar natt - det vil seie fem netter i veka, nokre gongar seks. Dei jobbar ein form for akkord. Det vil seie at dei får betalt for 7,5 timar uansett kor lang tid dei bruker på jobben dei skal utføre.

Alexandr fortel at han ikkje har arbeidskontrakt, men at han vart lova ei timeløn på 90 kroner, eller 625 kroner for natta.

– Men det er vanskeleg å gjere jobben på 7,5 timar. Siste natta brukte eg ti timar. Dermed vert timeløna 62,50 kroner, seier han.

– Fryktar hjemsending

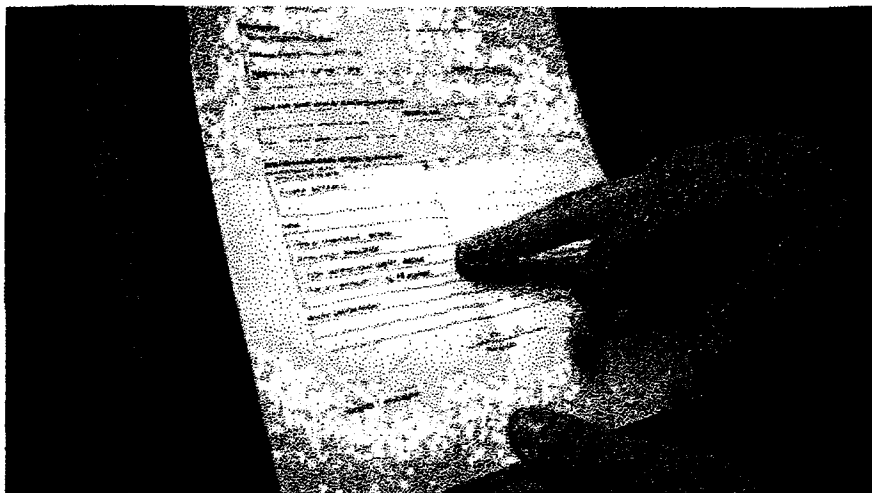
Alexandr har budd i eit hus utanfor Fosnavåg sentrum saman med 14 andre russisktalande estarar.

Han meiner frykt for å verte sendt heim til eit liv i arbeidsløyse gjer at få vil stå oppe fram, men Sunnmørsposten får bekrefte forholda frå både noverande og tidlegare tilsette.

Les om då Sunnmørsposten besøkte huset - i papirutgåva torsdag

Dei fortel óg at dei har fått beskjed om ikkje å gå på pub, og vise seg minst mogleg ute i Fosnavåg.

(saka held fram under bildet)

Denne arbeidskontrakten er ulovleg, meiner LO.

LO: – Dette er ulovleg

LO meiner at Wash Rent har ein ulovleg kontrakt med sine estiske tilsette.

Rådgjevar Geir Høibråten i forhandlingsavdelinga i LO peiker på fleire uklare forhold, som tal på arbeidstimar og arbeids dagar.

– Denne kontrakten er svært mangelfull og oppfyller mellom anna ikkje formkrava i Arbeidsmiljølova, seier han og ber dei tilsette varsle Arbeidstilsynet og ta kontakt med Arbeidsmandsforbundet.

Tell us about the job conditions where you work. Send email to our journalists Kjetil Haanes or Svein Aam (all information will be handled confidential)

– Skal rydde opp

– Vi er eit ferskt firma, og det er svært mange lover å følgje i Norge. Gje oss litt tid, og vi skal rydde opp, seier personalsjef Innokenti Garsin i Wash Rent.

Leiinga stiller seg uforståande til mykje av kritikken frå dei tilsette. Dei vedgår rot med kontraktane, men seier dei tilsette får betalt for alt arbeidet.

(saka held fram under bildet)

Jevgeni Filippov (t.v.) og Innokenti Garsin har gått frå å vaske til å leie Wash Rent.

– Vasking er ein form for kunst. Det er vanskeleg å vite kor lenge arbeidet tek. Av og til vil ein jobb ta fem timar, andre gongar sju. Men det normale er at dei tilsette arbeider 37,5 timar i veka, seier han.

Nye kontrakter

Saman med dagleg leiar Jevgeni Filippov har han handla raskt etter at Sunnmørsposten først kontakta selskapet sist laurdag. Det er laga nye kontraktar og det er inngått skriftleg avtale med ein av dei tilsette der det vert slege fast at han ikkje har noko å klage på.

Sunnmørsposten får likevel ikkje sjå dei nye kontraktane: – Vi treng å gå gjennom kontraktane med våre rådgjevarar ein gong til, seier Filippov.

Har du opplysninger om denne saka? Tips journalistane til Sunnmørsposten på epost Kjetil Haanes og Svein Aam Du kan også ta kontakt på telefon (sjå over). All informasjon vert behandla konfidensielt

Les kontrakta som LO slaktar

Dette måtte arbeidarane skrive under på.

Publisert: 11.12.2010 kl. 09:50

Endret: 13.12.2010 kl. 18:03

Arbeidaren må sjølv skaffe arbeidsklede, materiale og reiskap for utføring av arbeidet.

Kvaliteten på alt arbeid skal kontrollerast av arbeidsgjevar. Om arbeidsgjevar ikkje finn kvaliteten god nok, får den tilsette ein frist til å utføre arbeidet. Dette ekstraarbeidet vert det ikkje betalt for.

Om ekstraarbeidet ikkje vert utført innanfor fristen, kan arbeidsgjevar gjennomføre arbeidet, men då må den tilsette dekkje kostnadene for dette.

Den tilsette får mulkt på inntil 250 timar om han nyt alkohol eller narkotika i arbeidstida.

250 timar er mulkta om den tilsette gjev opplysningar om inntekter og vilkår i avtalen til tredjeperson.

250 timar i mulkt vert det om den tilsette bryt tausheitsplikta om SunnRent si forretningsverksemd.

Tausheitsplikta er absolutt og varer også etter at avtalen er avslutta.

250 timar er mulkta dersom den tilsette er ugyldig vekke frå jobb eller bryt arbeidsplanen.

250 timar er også mulkta om den tilsette ikkje følgjer sanitære-, brannsikkerheits-, arbeidsverns- og helsevernsreglar på arbeidsstaden.

Mulkta må betalast innan 30 dagar.

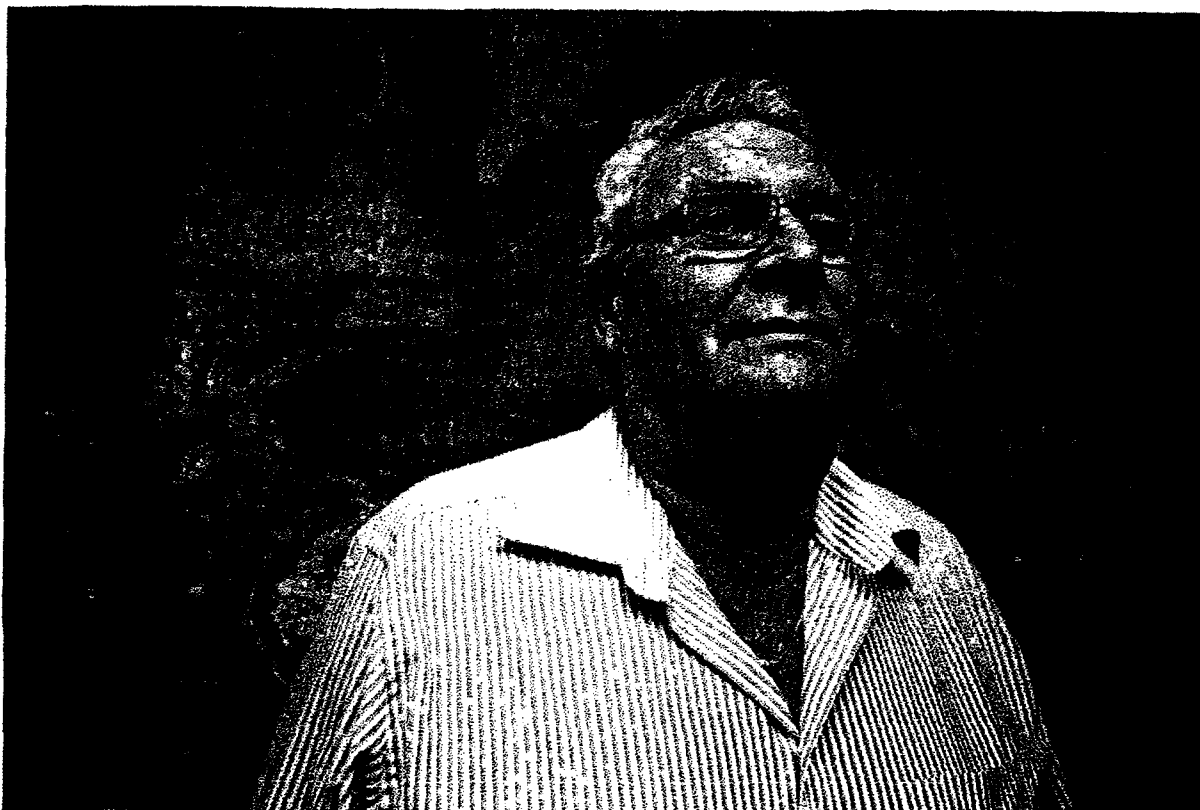
Den tilsette skal dekkje sine egne transportkostnader til Norge, men får 1000 kroner i kontantar for å dekkje sine første behov.

Den tilsette må sjølv ordne forsikring som dekkjer personskade eller dødsfall.

Arbeidsgjevar kan når som helst seie opp avtalen, men den tilsette har ein frist på minst 30 dagar med å seie opp. Om dette vert brote, vert mulkta på inntil 250 timar.

SunnRent har rett til å krevje eit månadleg administrasjonsgebyr på 250 kroner.

LO: – Aldri sett verre kontrakt

Gründer Olav Stokkeret har bygd opp SunnRent til eit leiande selskap i reinhaldsbransjen.

LO har aldri sett verre kontraktar enn det Ålesund-selskapet SunnRent har hatt med sine estiske tilsette.

Kjetil Haanes

Mobil: 90201234

Svein Aam

Mobil: 90201232

Publisert: 11.12.2010 kl. 07:03

Endret: 11.12.2010 kl. 15:20

– Dette er hårreisande og grov utnytting av utanlandsk arbeidskraft. Eg er rett og slett forferda, seier LO-rådgjevar Geir Høibråten.

SunnRent er eit av dei største selskapa innan reinhaldsbransjen på Sunnmøre og i Nordfjord. Selskapet har vakse kraftig sidan starten i 2004, og vart i 2008 og 2009 kåra til Gaselle-bedrift av Dagen Næringsliv.

I same perioden har selskapet brukt arbeidarar som jobbar på kontraktar som fråtek dei grunnleggjande rettar i arbeidslivet.

Mulkt

Sunnmørsposten har fått tak i fleire arbeidskontraktar for estiske arbeidarar som har jobba for SunnRent. Kontraktane opnar for store mulkter for ei rekkje forhold, mellom anna for å røpe inntekt til ein tredjepart.

Punkt for punkt: Sjå kontrakta (<http://www.smp.no/naeringsliv/article289844.ece>)

– Her har SunnRent utnytta fattigdomen i andre land. Men i tillegg undergrev slike kontraktar norske bedrifter som behandlar dei tilsette på ein god måte, seier LO-rådgjevar Høibråten, etter å ha studert kontraktane som Sunnmørsposten legg fram. Høibråten arbeider spesielt med sosial dumping i LO.

Kontraktane vart først brukte av det estisk registrerte selskapet EuroRent Estonia , som vart starta av SunnRent-kompanjongane Olav Stokkereit og Fransisco Murseli.

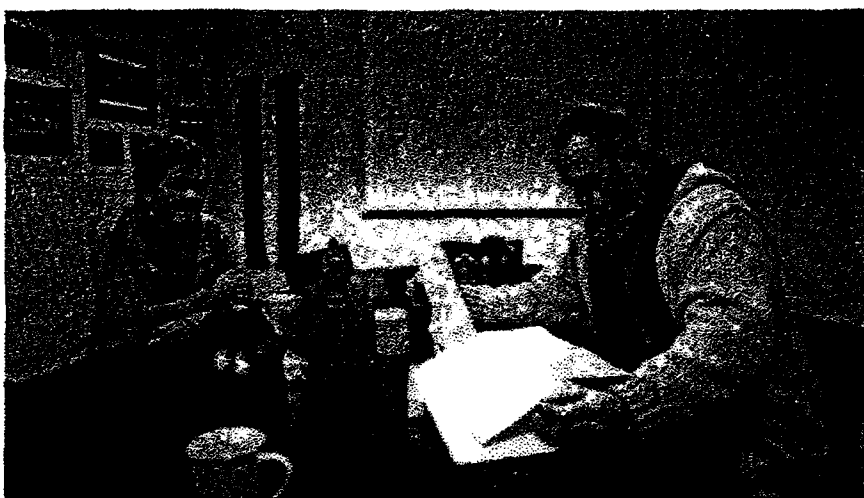
Estland

SunnRent opplyser at dei har brote samarbeidet med estiske EuroRent. Men SunnRent har halde fram med liknande kontraktar. Dette går fram av ein kontrakt selskapet inngjekk med den estiske tilsette Denis Smirnov 1. juli i år.

Kontrakten er med SunnRent representert ved Olav Stokkereit, men det er avdelingssjef Karl William Dalen som har signert.

Les også: – Har slutta med kontraktane (<http://www.smp.no/nyheter/article289764.ece>)

(saka held fram under bildet)

Dagleg leiar Eva-Britt Volstad og avdelingsleiar Karl William Dalen i Sunnre

Denis Smirnov karakteriserer kontrakten som slavekontrakt.

– Eg vaska først hos Gilde i Ålesund, deretter hos Norway Pelagic i Måløy. Det var sagt at eg skulle få 115 kroner timen, men dette heldt seg aldri opp att.

– Ofte jobba eg 11-12 timar hos Norway Pelagic, men fekk betalt kun for 7,5 timar. Om leiinga fann noko feil med vaskinga, måtte vi jobbe gratis til dei var fornøgde.

Han seier at det var spesielt ille ved slakteriet til Gilde.

– Det var blod over alt, men kravet var at det ikkje skulle vere ein dråpe att når vi var ferdige. Eg fekk betalt for 5,5 timar, men jobba svært ofte 11-12 timar.

Personlege selskap

Ifølgje tidlegare SunnRent-tilsette Sunnmørsposten har snakka med, måtte dei for å få jobb i norske SunnRent først registrere sine personlege selskap, i Estland kalla FIE. Deretter skreiv arbeidarane under korttidskontraktar med EuroRent Estonia, som så leigde dei ut til SunnRent.

Geir Høibråten i LO seier at dette er ein typisk måte å prøve å vri seg unna norsk lovgjeving.

– Men sjølv om dei tilsette er registrerte som estisk næringsdrivande, har bedrifta sett i gang så mange og omfattande kontrolltiltak overfor dei tilsette at dei etter mitt syn må sjåast på som arbeidstakarar. I så fall er slike kontraktar gjennomgåande ulovlege.

– Eg vil no la ein LO-jurist gå gjennom kontraktane.

Har du opplysninger om denne saka? Tips journalistane til Sunnmørsposten på epost Kjetil Haanes (mailto:kjetil.haanes@smp.no) og Svein Aam (mailto:svein.aam@smp.no) Du kan også ta kontakt på telefon (sjå over).

All informasjon vert behandla konfidensielt

Tell us about the job conditions where you work. Send email to our journalists Kjetil Haanes (mailto:kjetil.haanes@smp.no) or Svein Aam (mailto:svein.aam@smp.no) (all information will be handled confidential)

Kort ryddefrist for Wash Rent

Dagleg leiar Jevgeni Filippov (t.v.) og personalsjef Innokenti Garsin i Wash Rent. Foto: Marius Beck Dahle

Marine Harvest krev at reinholdsselskapet Wash Rent får orden i papira straks.

Kjetil Haanes

Mobil: 90201234

Svein Aam

Mobil: 90201232

Publisert: 10.12.2010 kl. 14:17

Endret: 11.12.2010 kl. 21:11

Dersom ikkje alle papir er i orden så kan vi ikkje bruke dei

Ken Schönningesen

Fabriksjef Ken Schönningesen ved Marine Harvest på Eggesbønes seier han er overraska over det som kom fram i [Sunnmørsposten torsdag](http://www.smp.no/naeringsliv/article289109.ece) (<http://www.smp.no/naeringsliv/article289109.ece>) om mangelfulle kontraktar, og rot rundt løn og arbeidsvilkår for dei som vaskar lakseslakteriet på Eggesbønes.

– Alle forhold rundt selskap som jobbar for oss skal vere ordentlege og ryddige. Noko anna er ikkje akseptabelt, seier Schönningesen.

Les meir om denne saka i Sunnmørsposten laurdag

Det nystarta selskapet Wash Rent, eit norskregistrert utanlandsk foretak, byrja å vaske lakseslakteriet i september, og har 15 estiske arbeidarar i Herøy. I Sunnmørsposten torsdag fortalde fleire om konflikhtar, kontroll på fritida og frykt for å bli sende heim.

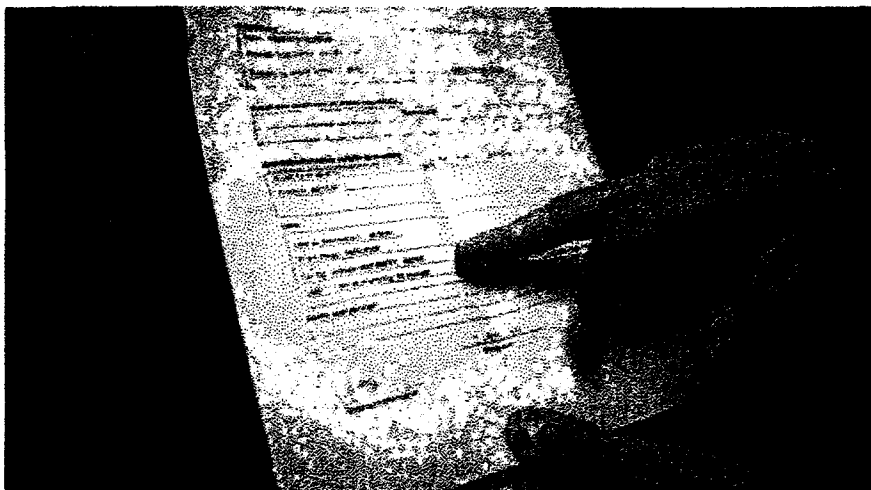
Les også: Vaskarar i opprør (<http://www.smp.no/naeringsliv/article289109.ece>) (<http://www.smp.no/naeringsliv/article289109.ece>)

Vil hjelpe

Ken Schönningssen stadfestar at han kjenner til episodar mellom vaskarane og tilsette i Marine Harvest.

– Det er folk frå ulike nasjonar, med ulik etnisk bakgrunn. Kulturskilnader kan vere noko av årsaka til eventuelle konflikhtar, seier Schönningssen.

(saka held fram under bildet)

LO meiner kontraktane er ulovlege, skreiv Sunnmørsposten torsdag.

– *Kva ansvar har Marine Harvest for vaskarane sine vilkår?*

– Alle skal ha kontraktar, og alle skal ha skikkelege kontraktar. Wash Rent må rydde opp, men dei skal få hjelp av oss til å lage skikkelege kontraktar. Dersom ikkje alle papir er i orden så kan vi ikkje bruke dei.

– *Kva er fristen?*

– Den er omgåande.

Stor kontrakt

Jobben er å vaske dei store fabrikkbygningane og alle maskinane kvar natt. Kontrakten er ein av dei største i reingjeringsbransjen på Sunnmøre.

– *Kvifor fekk det ferske selskapet Wash Rent denne jobben?*

– Fordi eg har stor tillit til folka i selskapet. Fleire av dei har vaska bedrifta før. Vaskarane hadde god opplæring og gjorde ein skikkeleg jobb. Men eg er overraska over at dei ikkje har alle papir i orden, seier fabrikkssjefen på Marine Harvest.

Eks-SunnRent

Personalsjef Innokenti Garsin i Wash Rent jobba tidlegare for Ålesund-selskapet SunnRent, som fram til september hadde kontrakten med Marine Harvest.

(saka held fram under bildet)

Wash Rent vaskar fabrikkbygningane og maskinane til Marine Harvest.

På Marine Harvest jobbar også Francisco Murseli frå Gjerdsvika. Han er ein av skiparane av SunnRent, men i september selde han seg ut. Dette skjedde samstundes som at Marine Harvest valde Wash Rent til å ta seg av vaskinga.

– Murseli jobbar i dag på teknisk side i Marine Harvest, og har ikkje noko med Wash Rent å gjere. Det har han garantert, seier Ken Schønningssen.

Murseli eig huset som dei estiske arbeidarane bur i.

– Wash Rent leiger huset av meg. Elles har eg ingenting med Wash Rent å gjere, seier han.

Har du opplysninger om denne saka? Tips journalistane til Sunnmørsposten på epost Kjetil Haanes

(mailto:kjetil.haanes@smp.no) og Svein Aam (mailto:svein.aam@smp.no) Du kan også ta kontakt på telefon (sjå over).

All informasjon vert behandla konfidensielt

Tell us about the job conditions where you work. Send email to our journalists Kjetil Haanes

(mailto:kjetil.haanes@smp.no) or Svein Aam (mailto:svein.aam@smp.no) (all information will be handled confidential)

Nortura sa opp vaskekontrakt

Svein Erik Nilsen ved Nortura i Ålesund sa opp kontrakten med SunnRent på grunn av uklare arbeidsforhold. Foto: Marius Beck Dahle

SunnRent miste kontrakten med å vaske slakteriet i Ålesund fordi det vart brukt utanlandske arbeidarar med uklare og uakseptable løns- og arbeidsforhold.

Svein Aam

Mobil: 90201232

Publisert: 13.12.2010 kl. 12:42

Endret: 13.12.2010 kl. 12:42

Dette skjedde etter at Nortura hadde stilt gjentatte spørsmål om forholdet mellom SunnRent og det estiske EuroRent Estonia – to selskap med tette band.

– Vi hadde kontraktsfesta at bruk av underleverdørar ikkje kan skje utan skriftleg samtykke frå oss. Vi såg på EuroRent som ein slik underleverdør, og meinte dermed at avtalen var misleghalden, seier fabrikkssjef Svein Erik Nilsen ved Nortura i Ålesund.

– *Korleis reagerte SunnRent?*

– Dei sa at den manglande informasjonen om bruk av underlevendør var ein glipp.

Ga garantiar

Avtalen om å vaske slakteriet i Ålesund mellom SunnRent og Nortura vart sagt opp 14. juni i år.

– For oss er det uakseptabelt at innleigde arbeidarar har vesentleg dårlegare vilkår enn norske reglar, og det sa vi frå om. Vi var og opptatt av at vaskarane skulle få arbeid vidare. Då ga leiinga i SunnRent munnlege garantiar om at vaskarane skulle få norske avtalar, og at avtalen med EuroRent skulle seiast opp på dagen, seier Nilsen.

I avtalen med Nortura hadde SunnRent dokumentasjonsplikt for at alle papir var i orden i forhold til den norske skatteetaten og andre krav frå styresmaktene.

Fekk ikkje dokumentasjon

– Vi fann ikkje EuroRent Estonia i det norske einingsregisteret (Brønnøysundregisteret). Vi ba dei difor leggje fram papir på at formelle forhold rundt EuroRent, mellom anna forhold kring betaling av skatt og avgifter, var på plass. Vi fekk aldri sjå slik dokumentasjon.

– Kva sa SunnRent til det?

– Dei sa at dei ikkje kjende til at manglane som vart påpeika, men at dei skulle gi EuroRent beskjed om å ordne opp.

(saka held fram under bildet)

SunnRent har tette band til EuroRent Estonia. Foto: Kjetil Haanes)

Nortura ba mellom anna om dokumentasjon på at arbeidarane i EuroRent hadde norske skattekort, men fekk det ikkje. Heller ikkje timelister kom på bordet.

– Vi fekk berre sjå timelister for dei norske arbeidarane, men leiinga i SunnRent sa at dei alle fekk norske løner.

Eigarinteresser

– I dialogen med Nortura var SunnRent representert med dåverande dagleg leiar, no styreformann, Olav Stokkereiit og avdelingsleiar Karl William Dalen

– Kva sa dei to om EuroRent?

– Vi fekk opplyst at det var nordmenn på eigarsida i EuroRent, men dette vart ikkje spesifisert. EuroRent vart framstilt som eit sjølvstendig estisk selskap som dei ikkje hadde noko med.

– Olav Stokkerei har vore eigar i dette selskapet, og også dei andre eigarane har vore tilknytt SunnRent. Kva er din reaksjon på det?

– *Det var ikkje det inntrykket han ga oss.*

LES OGSÅ: Avdelingsleiar: – Visste ikkje (<http://jules.adresseavisen.no:8080/www.smp.no/naeringsliv/article290318.ece>)

– Er merksame

Fabriksjef Svein Erik Nilsen seier at Nortura-konsernet er opptatt av at utanlandske arbeidarar skal ha like gode løns- og arbeidsvilkår som norske.

– Vi er veldig obs på problematikken med underleverandørar, og difor er vi strenge på at bruk av underleverandørar skal avtalast. Mange av dei som jobbar som skjerarar og slaktarar kjem frå Polen og Slovakia. Når vi brukar innleigde folk får dei tilbod om fast tilsetjing når leigeperioden er over, som regel etter seks månader.

Han understreker også at han ikkje har noko å utsette på jobben som SunnRent sine folk har gjort.

Har du opplysninger om denne saka? Tips journalistane til Sunnmørsposten på epost Kjetil Haanes (<mailto:kjetil.haanes@smp.no>) og Svein Aam (<mailto:svein.aam@smp.no>) Du kan også ta kontakt på telefon (siå over).

All informasjon vert behandla konfidensielt

Tell us about the job conditions where you work. Send email to our journalists Kjetil Haanes (<mailto:kjetil.haanes@smp.no>) or Svein Aam (<mailto:svein.aam@smp.no>) (all information will be handled confidential)

Full oppvask i Marine Harvest

Dei 15 estarane vaskar verdas største lakseslakteri om natta. Foto: Marius Beck Dahle

Både leiing og tillitsvalde i Marine Harvest på Eggesbønes lovar at alle tilsette, også tilsette i selskap som leverer vasketenester, heretter skal arbeide i norske selskap og følge norske lover og tariffar.

Kjetil Haanes

Mobil: 90201234

Svein Aam

Mobil: 90201232

Publisert: 11.12.2010 kl. 07:03

Endret: 11.12.2010 kl. 21:10

– Vi er eit altfor stort selskap til å leike butikk, seier hovudtillitsvald Stein Mathiesen for dei organiserte i Norsk Nærings- og Nytelsesmiddelarbeiderforbund (NNN).

Mathiesen seier at mange vart sjokkerte når dei gjennom [Sunnmørsposten fekk vite om dei eiendige løns- og arbeidstilhøva](http://www.smp.no/naeringsliv/article289109.ece) (<http://www.smp.no/naeringsliv/article289109.ece>) for dei estiske vaskarane i selskapet Wash Rent. Dei 15 estarane vaskar verdas største lakseslakteri om natta.

– Det er ikkje lenge sidan eg garanterte overfor forbundsleiinga at det var ordna opp her på bedrifta, og spesielt for vaskarane. Og så skjer dette. Eg fekk sjokk når eg las avisa.

Les også: Vaskarar i opprør (<http://www.smp.no/naeringsliv/article289109.ece>)

Les også: Kort ryddefrist for Wash Rent (<http://www.smp.no/naeringsliv/article289488.ece>)

Kurs

I går vart dei femten estiske vaskarane innkalla til oppfriskingskurs i handtering av kjemikaliar som vert brukte i samband med reingjeringa. Dei fekk også kurs i arbeidstryggleik, i regi av selskapet Westing.

Samstundes sat toppleiinga og dei tillitsvalde i møter med selskapet Wash Rent for å utarbeide kontraktar som er lovlege etter norske lover.

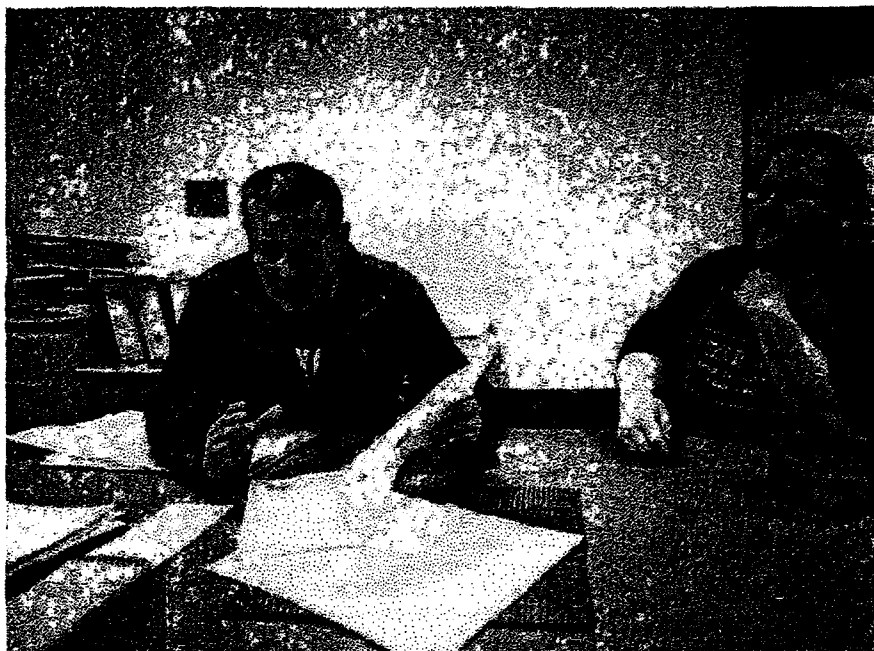
Garanti

Mathisen er også oppteken av å kome i dialog med dei estiske vaskarane.

– For å vite kva som skjer og kva arbeidstilhøve og avtalar dei har, vil vi gjerne snakke med dei.

– **Ingen treng å vere redde for å snakke med oss. Vi garanterer at vi vil verne dei, seier han.**

(saka held fram under bildet)

Fabrikkssjef Ken Schønningsen og hovedtillitsvald Stein Mathiesen.

Også fabrikkssjef Ken Schønningsen seier at no skal alle kort på bordet.

– Arbeidarane har absolutt ingen ting å frykte, men vi vil gå gjennom alle forhold med leiinga i Wash Rent.

Han opplyser at selskapet sa opp kontrakten med SunnRent fordi ein var misnøgd med kvaliteten på arbeidet som vart utført.

– I tillegg fekk vi sjå arbeidskontraktar som var heilt uakseptable. Sjølv om kontraktane er lovlege i Estland, så er dei ikkje det her.

Lønshopp

Schønningesen seier at i Marine Harvest skal alle tilsette jobbe i norske selskap og etter norske avtaleverk og tariffar. Dette kravet gjeld også til dei selskapa som leverer reingjeringstenester.

Det vil også seie at vaskarane skal ha ei minimumsløn på 148,65 kroner timen. Det er 58,65 kroner meir enn nettoløna som dagens vaskarar i Wash Rent har.

Schønningesen forstår at det vert stilt spørsmål ved kvifor selskapet inngjekk ny avtale med personar som tidlegare var sentrale i SunnRent, og som samstundes er sentrale i det estiske selskapet EuroRent.

– Vi tek no ein full gjennomgang rundt alle forhold i desse selskapa. Eg er lei av at det stadig er rot rundt selskap som arbeider for oss. Det er skadeleg for oss, men også skadeleg for heile næringa.

Krav

Marine Harvest har rundt 140 fast tilsette, i tillegg til rundt 50 innleigde i produksjonen. Her er det Tor Igesund -eigde Opus som har hatt kontrakten, men Schønningesen seier at det no er ny tilbodsrunde der selskap som Din Bemanningspartner og Adecco deltek.

– Krava er ufråvikelege; alle må dokumentere at dei tilsette har norske tariffløner, seier Schønningesen.

Har du opplysninger om denne saka? Tips journalistane til Sunnmørsposten på epost Kjetil Haanes (mailto:kjetil.haanes@smp.no) og Svein Aam (mailto:svein.aam@smp.no) Du kan også ta kontakt på telefon (sjå over). All informasjon vert behandla konfidensielt

Tell us about the job conditions where you work. Send email to our journalists Kjetil Haanes (mailto:kjetil.haanes@smp.no) or Svein Aam (mailto:svein.aam@smp.no) (all information will be handled confidential)

Betalte ikkje skatt i Norge

Tips en venn

Skriv ut

Del på Facebook

Del på Twitter

Olav Stokkereit (t.v.) er styreformann i SunnRent, og var dagleg leiar fram til i sommar. Per Søbstad er driftssjef. Samstundes har dei vore to av fire eigarar i EuroRent, det same selskapet SunnRent leigde inn ein stor del av sine arbeidarar frå gjennom to år. Foto: Marius Beck Dahle

Dei estiske arbeidarane som SunnRent leigde inn frå EuroRent hadde ikkje norsk skattekort.

Svein Aam

Publisert: 15.12.2010 kl. 05:30

Endret: 16.12.2010 kl. 13:31

Les meir om denne saka i papirutgåva onsdag

SJÅ VIDEO

– Dei var innleigde gjennom EuroRent, og er ikkje tilsette i SunnRent. SunnRent har ingenting å gjere med desse folka, seier Olav Stokkereit, styreleiar og tidlegare dagleg leiar i Sunnrent.

Men ifølgje norske skattestyresmakter skal innleigde arbeidarar skattast i Norge frå dag ein - og dei skal ha skattekort.

- Timebasis

At arbeidarane får løna i Estland og har personlege selskap skal ikkje ha betydning. Det avgjerande er at dei er innleigde, ifølgje underdirektør Kjellfred Nydahl i Skatt Midt-Norge.

- Er dette innleige?

- Det må vi avgjere i kvart einiskild tilfelle, og eg kan ikkje trekkje konklusjonar om denne konkrete saka. Men generelt kan eg seie at så lenge det er snakk om å jobbe på timebasis, så er det ein indikasjon på at det er innleige, seier Nydahl.

Han vil ikkje kommentere om skattestyresmaktene vil sjå nærare på forholda i SunnRent/EuroRent.

(saka held fram etter bildet)

Selskapet EuroRent var sentralt då SunnRent hadde stor vekst frå 2008 til 2010.

9,4 millionar på eit år

Per Søbstad er driftssjef i SunnRent. Olav Stokkereit er styreformann, og var dagleg leiar fram til i sommar. Fram til 1. juli var begge medeigarar i det estiske selskapet EuroRent. Dei to andre eigarane i EuroRent var også tilsette i SunnRent.

Tysdag ettermiddag la dei fram papir som viser at SunnRent betalte 9,4 millionar kroner for leige av arbeidskraft frå EuroRent i 2009.

Samstundes fakturerte SunnRent EuroRent for 1,3 million kroner i husleige, og diverse andre utgifter. Avtalen mellom dei to selskapa varte frå august 2008 og i to år.

Les også: Tøff dag i SunnRent

Les også: LO: – Aldri sett verre kontrakt

Les også: – Har slutta med kontraktane

Ulike tal

Kva for timeløn arbeidarane satt igjen med er uklart. Etter den skriftlege avtalen skulle SunnRent betale 25 euro for kvar innleigd time, og arbeidarane skulle få minst 16 euro frå EuroRent.

Men Sunnmørsposten sit på ein arbeidskontrakt som gir arbeidaren ei nettoløn på 11.5 euro. Spørsmålet er då kvar resten av pengane har blitt av.

Etter å ha gått gjennom rekneskapa til SunnRent la selskapet tysdag fram tal som viser at det i snitt vart betalt 147 kroner timen for innleigde arbeidarar frå Euroent i 2009. Med andre ord om lag 18,5 euro etter dagens kurs, og betydeleg lågare enn 25 euro slik det står i avtalen.

– Vi veit ikkje heilt kva som har skjedd, men dette med 25 euro kom vel inn i tilfelle EuroRent skulle leige ut arbeidarar til andre, seier Stokkereit og Søbstad.

Medeigarar

Ifølge Søbstad og Stokkereit sa SunnRent opp avtalen i juni i år fordi dei ikkje fekk innsyn i rekneskap eller korleis rekruttering og personaloppfølging var gjort.

(saka held fram under bildet)

Innokenti Garsin seier alt har gått lovleg for seg etter estisk lovverk.

Duoen hadde samstundes full kontroll med EuroRent saman med den tidlegare partnaren Francisco Murseli frå Gjerdsvika. Også Murseli hadde 25 prosent.

Den siste medeigaren, Innokenti Garsin, var tilsett i SunnRent, samstundes som han var dagleg leiar i EuroRent.

– *Kven satt i styret i EuroRent?*

- Vi har aldri hatt styremøte, seier Olav Stokkereit.
- Men der er sjølvsagt eit styre, seier Per Søbstad.
- *Satt de to i styret?*
- ... (pause)
- Som sagt har det ikkje vore noko styremøte, svarer Olav Stokkereit.

– Teieplikt

Fransisco Murseli, som selde seg ut av SunnRent 1. juni, seier han er bunden av teieplikt rundt selskapet i eitt år: – Men eg har aldri vore ein som har arbeidd med papir. Eg er vaskar, seier Murseli.

Sunnmørsposten har bede Innokentin Garsin, som var dagleg leiar og medeigar, om å legge fram rekneskap. Det har han ikkje gjort:

- Men alt har gått lovleg for seg etter estisk lovverk, seier han.

OSLO TINGRETT

DOM

Avsagt: 23.06.2010

Saksnr: 10-034227MED-OTIR/05

Rettsens leder: Sorenskriver   Gunnar Øyhaugen

Meddommere:

Den offentlige påtalemyndighet

Statsadvokat Johan Øverberg

mot

Elvisa Fakic
Biljana Bjelajac
Samir Ofkir
Samir Said
Laauoar Hosni

Advokat Racha Maktabi
Advokat Tor Magnus Fagermo
Advokat Ole Petter Drevland
Advokat Øystein Storrvik
Advokat Fredrik Schøne Brodwall

Vedlegg 5 B

*Eksempel på at renholdnings-
virksomheter deler over
annen kriminalitet*

DOM

Elvisa Fakic er født 2. september 1985 og bor i Lilloseterveien 71, 0957 Oslo.
Biljana Bjelajac er født 11. august 1971 og bor i Låveveien 50, 0682 Oslo.
Samir Ofkir er født 14. juli 1982 og bor i Kristoffer Robins vei 6, 0978 Oslo.
Samir Said er født 12. oktober 1981 og bor i Lindebergåsen 5 A, 1071 Oslo.
Hosni Laaoar er født 3. November 1977 og bor i Siggerudveien 1046 Siggerud.

Ved tiltalebeslutning utferdiget av Oslo statsadvokatembeter er de satt under tiltale ved Oslo tingrett for overtredelse av

- I **Straffeloven § 162 første og tredje ledd første punktum og femte ledd**
for ulovlig å ha oppbevart narkotika, og overtredelsen gjelder et meget betydelig kvantum, eller å ha medvirket hertil

Grunnlag er følgende forhold eller medvirkning til dette:

Gjelder alle

I tidsrommet fra februar/mars 2009 til torsdag 2. april 2009, i Linderudsletta 5 A i Oslo, oppbevarte de ca. 95 kilo hasj.

- II **Straffeloven § 162 første og tredje ledd første punktum og femte ledd, jfr strl § 49**
for ulovlig å ha forsøkt å erverve narkotika, og overtredelsen gjelder et meget betydelig kvantum

Grunnlag er følgende forhold eller medvirkning til dette:

Gjelder nr. 2 Isa Abdolrahman Alkhalidi, nr. 3 Biljana Bjelajac, nr. 4 Samir Ofkir, nr. 5 Samir Said og nr. 6 Hosni Laaoar.

Torsdag 2. og fredag 3. april 2009 i Oslo, forsøkte de å erverve ca 95 kilo hasj ved å true Elvica Fakic gjentatte ganger til å skaffe tilbake hasjen som var stjålet fra hennes leilighet torsdag morgen den 2. april. Truslene gikk bl.a. ut på at hun eller datteren hennes på 4 år kunne bli tatt eller drept. De tok i den forbindelse et bilde av datteren og uttalte at de visste hvor hun gikk i barnehage. De oppsøkte Fakic på bopel og ble der over noe tid. De lyktes ikke i sitt forehavende fordi Fakic gikk til politiet da hun ikke visste hvem som hadde stjålet hasjen.

- III **Straffeloven § 162 første og annet ledd og femte ledd**
for ulovlig å ha oppbevart eller overdratt narkotika, og overtredelsen anses som grov, idet det særlig legges vekt på hva slags stoff det gjelder, kvantumet og overtredelsens karakter

Grunnlag er følgende forhold eller medvirkning til dette:

a)

Gjelder nr. 2 Isa Abdolrahman Alkhalidi.

I tiden forut for tirsdag 21. april 2009, i Oslo-området, solgte han en større mengde hasj, for et beløp på minst kr. 258 450,-.

b)

Gjelder nr. 2 Isa Abdolrahman Alkhalidi.

Tirsdag 21. april 2009 kl. 19.05 i Lybekkergata 1A i Oslo, oppbevarte han 1,4 kilo hasj.

c)

Gjelder nr. 4 Samir Ofkir, nr. 5 Samir Said og nr. 6 Hosni Laaouar.

Onsdag 17. juni 2009 i Lutvannsveien 18 i Oslo, oppbevarte han 31 kilo hasj.

IV Straffeloven § 227 første straffalternativ

for i ord eller handling å ha truet med en straffbar handling som kan medføre høyere straff enn 6 måneders fengsel, under slike omstendigheter at trusselen var skikket til å fremkalle alvorlig frykt

Grunnlag er følgende forhold eller medvirkning til dette:

Gjelder nr. 2 Isa Abdolrahman Alkhalidi, nr. 3 Biljana Bjelajac, nr. 4 Samir Ofkir, nr. 5 Samir Said og nr. 6 Hosni Laaouar.

Torsdag 2. og fredag 3. april 2009 i Oslo, i sitt forsøk på å erverve tilbake 95 kg hasj, forholdt de seg som beskrevet i post II.

Tiltalens post I er utferdiget etter riksadvokatens ordre. Saken ble utsatt for tiltalte Isa Abdolrahman Alkhalidis vedkommende etter begjæring om dette fra aktors side. Påtalemyndigheten vet ikke hvor han befinner seg – og han er etterlyst.

Hovedforhandling ble holdt 11, 12, 18, 19, 20 mai og 12. juni 2010. De tiltalte (bortsett fra nevnte Isa Abdolrahman Alkhalidi) møtte.

Elvisa Fakic erkjente seg straffskyldig etter tiltalebeslutningens post I.

Biljana Bjelajac erkjente seg ikke straffskyldig etter tiltalebeslutningens poster I, II og IV.

Samir Ofkir erkjente seg skyldig etter tiltalebeslutningens post IV – men med forbehold om gjerningsbeskrivelsen. Han erkjente seg ikke straffskyldig etter tiltalebeslutningens poster I, II og III c.

Samir Said erkjente seg skyldig etter tiltalebeslutningens post IV – men med forbehold om gjerningsbeskrivelsen. Han erkjente seg ikke straffskyldig etter tiltalebeslutningens poster I, II og III c.

Hosni Laaouar erkjente seg straffskyldig etter tiltalebeslutningens poster II og IV. Han erkjente seg ikke straffskyldig etter tiltalebeslutningens poster I og III c.

Retten mottok forklaring fra 4 vitner, og det ble foretatt slik dokumentasjon som fremgår av rettsboken.

Under hovedforhandlingen nedla aktor slik påstand:

1. *Elvisa Fakic, f. 12.09.1985, dømmes for overtredelse av straffeloven § 162 første ledd, jf. tredje ledd første punkt, jf. femte ledd, til en straff av i 3 år og 6 måneder, hvorav 1 år gjøres betinget på vanlige vilkår jf. straffeloven §§ 52-54.*

Til fradrag i straffen kommer 31 dager i utholdt varetekt.

Hun dømmes til å tåle inndragning av kr. 16.000, jf. straffeloven § 34.

2. *Biljana Bjelajac, f. 11.08.1971, dømmes for overtredelse av straffeloven § 162 første ledd, jf. tredje ledd første punkt, jf. femte ledd – straffeloven § 162 første ledd, jf. tredje ledd første punkt, jf. femte ledd, jf. straffeloven § 49 og straffeloven § 227 første straffalternativ, til en straff av fengsel i 4 år og 6 måneder.*

Til fradrag i straffen kommer 85 dager i utholdt varetekt.

3. *Samir Ofkir, f. 14.07.1982, dømmes for overtredelse av straffeloven § 162 første ledd, jf. tredje ledd første punkt, jf. femte ledd – straffeloven § 162 første ledd, jf. tredje ledd første punkt, jf. femte ledd, jf. straffeloven § 49 – straffeloven § 162 første og annet og femte ledd samt straffeloven § 227 første straffalternativ, til en straff av fengsel i 5 år og 9 måneder.*

Til fradrag i straffen kommer 110 dager i utholdt varetekt.

4. *Samir Said, f. 12.10.1981, dømmes for overtredelse av straffeloven § 162 første ledd, jf. tredje ledd første punkt, jf. femte ledd – straffeloven § 162 første ledd, jf. tredje ledd første punkt, jf. femte ledd, jf. straffeloven § 49 – straffeloven § 162 første og annet og femte ledd samt straffeloven § 227 første straffalternativ, til en straff av fengsel i 5 år og 9 måneder.*

Til fradrag i straffen kommer 253 dager i utholdt varetekt.

5. *Hosni Laaouar, f. 03.11.1977, dømmes for overtredelse av straffeloven § 162 første ledd, jf. tredje ledd første punkt, jf. femte ledd – straffeloven § 162 første ledd, jf. tredje ledd første punkt, jf. femte ledd, jf. straffeloven § 49 – straffeloven § 162 første og annet og femte ledd samt straffeloven § 227 første straffalternativ, til en straff av fengsel i 5 år og 2 måneder.*

Til fradrag i straffen kommer 110 dager i utholdt varetekt.

Forsvareren for Elvira Fakic nedla påstand om at hun bes ansett på mildeste måte og at inndragningsbeløpet begrenses til kr. 8.000.

Forsvareren for Biljana Bjelajac nedla påstand om frifinnelse – subsidiært at hun bes ansett på mildeste måte.

Forsvareren for Samir Ofkir nedla påstand om frifinnelse for tiltalens poster I, II og III c – og at han for øvrig bes ansett på mildeste måte.

Forsvareren for Samir Said nedla påstand om at han ble frifunnet for samtlige tiltaleposter – bortsett fra tiltalepost IV, og subsidiært anses på mildeste måte.

Forsvareren for Hosni Laaouar nedla påstand om frifinnelse for tiltalens poster I og III c – og for øvrig best ansett på mildeste måte.

Rettens vurdering

Retten bemerker innledningsvis at den ved sin bevisbedømmelse har latt all rimelig og fornuftig tvil komme de tiltalte til gode.

Tiltalens post I – oppbevaring av hasj – Elvira Fakic:

Elvira Fakic har som nevnt erkjent straffeskyld for denne tiltaleposten.

Retten finner det bevist at hun – i tidsrommet begynnelsen av mars 2009 til torsdag 2. april 2009 – i sin leilighet i Linderudsletta 5 A i Oslo, forsettlig oppbevarte ca 95 kg hasj.

Hasjen var plassert i to store bager og i en blå plastkasse. Dette ble oppbevart i et skap på soverom i hennes leilighet.

Opptakten til Elvira Fakics oppbevaring av denne hasjen var at hun var blitt venninne av Biljana Bjelajac, som hadde introdusert henne for Isa Abdolrahman Alkhalidi. Elvira Fakic hadde svært dårlig økonomi. Hun hadde lånt kr. 5 – 6.000 av Biljana Bjelajac og hadde problemer med tilbakebetalingen av dette lånet. Da Isa Alkhalidi forespurte om hun ville

oppbevare hasj i sin leilighet mot betaling, aksepterte Elvisa Fakic dette. Isa Alkhalidi hadde da på forhånd sett på leiligheten hennes. Elvisas leilighet var interessant fordi hun hadde lite besøk og fordi hennes soverom ikke hadde vindu.

Isa Alkhalidi kom med hasjen og plasserte hasjen i nevnte skap på soverom. I tiden deretter hentet Isa Alkhalidi hasj fra Elvisa Fakics leilighet – mest i helgene, men nesten hver dag. I det tidsrommet Elvisa Fakic oppbevarte hasjen antar hun at Isa Alkhalidi hentet hasj 20 til 25 ganger.

Den 2. april 2009 reiste Elvisa Fakic for å hente en kake hun hadde bestilt. Da hun kom tilbake til leiligheten sin i Linderudsletta 5 A, så hun at inngangsdøren var åpen og at bagene (koffertene) og den blå plastkassen med all hasjen, var borte. Hun så også at vindu i terrassedøren var knust og at døren var brutt opp.

Det ble senere klarlagt at det var hennes venn/ kjæreste [redacted] sammen med andre – som hadde stjålet denne hasjen fra leiligheten hennes. Politiet tok beslag i denne hasjen i tilknytning til ransaking av leilighet i Bølerlia 18 – som var adressen til [redacted] medvirkere.

Hasjen lå i to sorte bager og i en blå plastkasse. Ved laboratorieundersøkelse ble det klarlagt at dette var hasj og at den samlede vekten av hasjen utgjorde 95,22 kg. Det fremgår av premissene i Oslo tingretts dom av 21. januar 2010, der blant annet [redacted] ble domfelt, at ikke noe av hasjen ble solgt før politiet gjorde beslag i det.

Retten kjenner ikke til hvor mye hasj Isa Alkhalidi hentet fra Elvisa Fakics leilighet, før tyveriet av hasjen skjedde. Retten ser derfor bort fra den hasjen som ble hentet, og legger til grunn at det kvantum hasj som Elvisa Fakic oppbevarte i alle fall utgjorde 95 kg – som er i tråd med tiltalens gjerningsbeskrivelse. Dette kvantum hasj innebærer at det oppbevarte – i straffeloven § 162 's forstand – utgjør et "betydelig kvantum", jf. straffeloven § 162 tredje ledd første punktum. (Etter praksis mer enn 80 kg hasj).

Retten finner det bevist at Elvisa Fakic var klar over at det her gjaldt en betydelig mengde hasj. Hun har forklart om hasjens vekt: "Det var skikkelig tungt". Innledningsvis hadde hun av Isa Alkhalidi blitt vist noenlunde omfanget av hasjen ved beskrivelse med hendene. Da hasjen ble brakt inn i leiligheten, forsto hun imidlertid at omfanget var mye større – men hun stilte likevel aldri noe krav om fjerning av hasjen – helt eller delvis.

Kvantumet av hasj må dessuten omfattes av Elvisa Fakics forsett. På bakgrunn av at Elvisa Fakic var klar over at hasjen var skikkelig tung, finner retten bevist at hun også hadde forsett med hensyn til kvantumet – idet retten finner at hun har ansett en slik vekt som i alle fall overveiende sannsynlig.

Uansett finner retten det bevist at hun har hatt forsett med hensyn til kvantum – ut fra forsett i form av dolus eventualis etter den såkalte positive innvilgelsesteori. Kort uttrykt går denne teorien ut på at forsett foreligger dersom gjerningsmannen har tatt det standpunkt å ville foreta handlingen, selv om følgen skulle inntre/ gjerningsmomentet ”betydelig kvantum” skulle foreligge. I og med at Elvisa Fakic var klar over at hasjlageret var skikkelig tungt og likevel ikke krevde det fjernet, har hun ved sin adferd lagt for dagen at hun ville oppbevare hasjen uten hensyn til vekten. Retten viser i denne forbindelse til høyesterettsavgjørelser inntatt i Rt. 1980side 979 og Rt. 2001 side 58.

Retten vil for øvrig bemerke at det fra Elvisa Fakics side, heller ikke er anført at hun ikke hadde tilstrekkelig forsett med hensyn til kvantumet – ca 95 kg hasj.

Elvisa Fakic har ved dette gjort seg skyldig i overtredelse av straffeloven § 162 første og tredje ledd første punktum og femte ledd.

Tiltalens post I – oppbevaring av hasj – Biljana Bjelajac:

Biljana Bjelajac har som nevnt ikke erkjent straffeskyld for dette forholdet – medvirkning til oppbevaring av disse 95 kg hasj.

Elvisa Fakic har i hovedtrekk forklart følgende om Biljana Bjelajacs befatning med hasjoppbevaringen:

Det var Biljana Bjelajac som introduserte henne for Isa Alkhalidi. Biljana Bjelajac sa til henne – i tilknytning til at hun ønsket å låne mer penger av henne – at hun kunne passe på noe i leilighet og at hun ville tjene bra på dette. Biljana Bjelajac fortalte henne at hun hadde passet på ting/ hasj for andre – men at hun ikke hadde plass til mer.

Når det gjaldt betalingen for oppbevaringen av hasjen, skulle hun få kr. 7.000 pr. måned og Biljana Bjelajac deltok når det gjaldt avklaringen av betalingen. (Hun fikk imidlertid rent faktisk kr. 8.000 pr. måned).

Isa Alkhalidi fortalte henne at det var Biljana Bjelajac som skulle hente hasjen fra leiligheten hennes, men hun ble ikke fortalt hvem som eide denne hasjen. Før hasjen ble plassert i leiligheten hennes, hadde både Biljana Bjelajac og Isa Alkhalidi sett på leiligheten. Hun oppfattet at det var mye samarbeide mellom Biljana Bjelajac og Isa Alkhalidi. Biljana Bjelajac fortalte henne at det var hun som skulle komme å hente hasj – men hun kom aldri. Det var bare Isa Alkhalidi som hentet hasj fra lageret hjemme hos henne.

Biljana Bjelajac og Isa Alkhalidid var venner. Biljana Bjelajac var kjent med hele situasjonen – at Isa Alkhalidi hadde plassert hasjen i hennes leilighet, betalingen til henne og normalt også når Isa Alkhalidi skulle hente hasj fra hasjlageret hos henne.

Hun fortalte til Biljana Bjelajac at Isa Alkhalidi hadde spurt henne om hun også kunne leie en annen leilighet for oppbevaring av hasj. Dette frarådet Biljana Bjelajac ut fra et risikosynspunkt.

Etter at tyveriet av hasjen hadde skjedd, sa Biljan Bjelajac at det var Isa Alkhlidis problem at hasjen var borte. Biljana Bjelajac var i denne forbindelse stille og rolig.

Men da Biljana Bjelajac kom til leiligheten hennes, på kvelden den 2. april 2009, var hun sint og redd og sa at hun måtte vite alt. Biljana Bjelajac ga uttrykk for at "de" ville kunne drepe både henne og datteren og Biljana Bjelajac og barna hennes. Biljana Bjelajac anklaget henne for å lyve om tyveriet som hadde skjedd. Hun forsto det slik at disse menneskene var noen som Biljana Bjelajac kjente fra før av – og som hadde hjulpet henne med å komme til Norge. De var farlige folk. Biljana Bjelajac fortalte henne også at hasjen hadde en verdi på ca 7 millioner kroner.

Da de andre tiltalte litt senere samme kveld kom til leiligheten hennes, var de truende – bortsett fra Isa Alkhalidi, som gråt og var ute av seg. Retten vil behandle de nærmere detaljer omkring dette trusselbildet nedenfor i tilknytning til tiltalepost II og IV. Når det gjelder Biljana Bjelajacs opptreden/ befatning med dette, har hun forklart at Biljana Bjelajac tok telefonen fra henne og gikk igjennom hennes meldinger og kontakter. Biljana Bjelajac sa også at hun visste hvor datteren hennes gikk i barnehage.

Etter at Biljana Bjelajac hadde forlatt leiligheten sammen med de øvrige tiltalte, ringte Biljana Bjelajac henne og fortalte at de hadde tatt henne med seg til et sted hun ikke visste hvor var. Elvise Fakic trodde da at Biljana Bjelajac var i fare – og at hun følgelig også selv var i fare.

Etter at tyveriet av hasjen hadde skjedd og politiet hadde kommet inn i bildet ved innbruddsanmeldelsen fra hennes side, var Biljana Bjelajac sint fordi hun mente at politiet ville kunne finne fingeravtrykk.

Biljana Bjelajac har i hovedtrekk forklart følgende:

Hun har kjent Isa Alkhaldidi i ca 10 år og de er omgangsvenner. Han er også en god venn av hennes ektefelle. Hun var kjent med at han var straffet for narkotikaforhold tidligere og visste at han "drev med hasj". Hun var den som introduserte Elvise Fakic for Isa Alkhalidi – men det hadde ingen sammenheng med hasj. Bakgrunnen var at Isa Alkhalidi var interessert i Elvise Fakic og derfor hadde bedt om å bli introdusert.

Dagen etter introduksjonen kom Elvise Fakic til henne og fortalte at Isa Alkhalidi hadde bedt henne "passe noe for ham". Hun skjønnte at det var tale om oppbevaring av narkotika mot penger. Hun bemerket til Elvise Fakic at det var opp til henne – det var hennes sak.

Hun var klar over at Elvise Fakic aksepterte å oppbevare hasj og også at Isa Alkhalidi senere hadde plassert hasjen hos Elvise Fakic. Hun var også klar over at hasjen var tung. Videre at Isa Alkhalidi ofte kom til Elvise Fakic og hentet hasj. Alt dette var hun blitt fortalt av Elvise Fakic.

Hun lånte noen ganger sin telefon til Isa Alkhalidi når han ringte til Elvise Fakic. Hun har erkjent at hun har sagt til Elvise Fakic at hun måtte reise hjem for at Isa Alkhalidi kunne komme å hente hasj. Men dette skjedde ikke så ofte. Hun har erkjent at hun har vært et "bindeledd" mellom Elvise Fakic og Isa Alkhalidi. De har ringt som "gærninger". Det ble for mye for henne – det var en plage.

Hun har aldri sagt at hun kunne hente hasj hjemme hos Elvise Fakic. Hun har ikke uttalt seg noe om egnetheten til Elvise Fakics leilighet når det gjelder oppbevaring av hasj. Hun har ikke vært i leiligheten til Elvise Fakic før hasjen ble plassert der.

Hun ble fortalt av Elvise Fakic at hasjen var blitt stjålet. Hun ringte da til Isa Alkhalidi og fortalte dette.

Isa Alkhalidi trodde ikke på at det hadde vært noe tyveri og ba henne om å ringe til Elvise Fakic for å si at hun måtte levere tilbake "varene" – noe hun gjorde. Isa Alkhalidi ville også at hun skulle snakke med Elvise Fakic i hennes leilighet. På spørsmål fra aktor om hvorfor hun skulle ha noe med denne saken å gjøre – var hennes svar at hun var redd for at noe skulle kunne tilstøte Elvise Fakic. Hun ville derfor forsøke å få henne til å levere tilbake hasjen.

Hun benekter at hun gikk igjennom telefonen til Elvise Fakic for å se på meldinger eller kontakter, mens samtlige tiltalte var til stede i leiligheten til Elvise Fakic. Hun fant bare frem til telefonnummeret til Samet Arslani på denne telefonen. Hun benekter også å ha opplyst noe om barnehagen til Elvise Fakics datter. Det var Elvise Fakic som fortalte om Ammerud barnehage.

Det var en dårlig stemning i leiligheten. De nærmere detaljer når det gjaldt trusselsituasjonen, vil retten behandle nærmere nedenfor i tilknytning til titalens punkt II og IV.

På bakgrunn av trusselsituasjonen i leiligheten til Elvise Fakic, valgte hun å bli i leiligheten for å se hva som skjedde. Hun forlot senere leiligheten til Elvise Fakic – sammen de øvrige tiltalte – slik at Elvise Fakic ble igjen alene.

Hun ble deretter bedt om å ringe til Elvira Fakic for å si at hun ikke ble kjørt hjem – men til en leilighet – som et ”gissel”. Hun gjorde dette. Hun vet ikke hvorfor hun gikk med på å formidle et slikt falskt budskap. Men det var vel for å skremme henne, slik at hun da ville levere tilbake ”varene”.

Neste dag – den 3. april 2009 – ringte hun Elvira Fakic – etter anmodning om dette fra Isa Alkhalidi – og spurte om hun hadde funnet ut noe – og om hun hadde fått tak i _____

Hvorpå Elvira Fakic fortalte at _____ hadde opplyst at han ikke visste noe om tyveriet.

***

Retten finner på bakgrunn av bevisførselen ikke bevist at Biljana Bjelajac var medeier i disse 95 kg hasj. Hennes interesse av å få tilbake denne hasjen har ikke et slikt preg og tyngde at retten med sikkerhet kan trekke en slik konklusjon. Det samme er tilfelle når det gjelder hennes ”samarbeide” med Isa Alkhalidi. Et moment for at Biljana Bjelajac ikke selv hadde eierinteresser i hasjen, er hennes umiddelbare reaksjon på opplysningen om tyveriet av hasjen. Hun ga da uttrykk for – overfor Elvira Fakic – at dette var Isa Alkhalidis problem og hun var i denne forbindelse stille og rolig. Et moment i motsatt retning er hennes deltagelse i trusselsituasjonen hjemme hos Elvira Fakic – men hennes rolle her har heller ikke en slik karakter at retten med sikkerhet kan fastslå noen eierinteresse eller lignende i hasjen for hennes vedkommende. Det forhold at Biljana Bjelajac da var sint og redd, kan tyde på eierinteresser eller deltagelse – men kan også være et utslag av redsel og uttrygghet både for seg selv og familie og for Elvira Fakic og datteren eller noe annet.

Retten finner likevel bevist at Biljana Bjelajac må anses å ha ”medvirket” til oppbevaringen av hasjen i leiligheten til Elvira Fakic.

Retten finner bevist at hennes medvirkning har bestått i tilskyndelse av å oppbevare hasj for Isa Alkhalidi og medvirkning til fastsettelse av det vederlag Elvira Fakic skulle få for oppbevaringen av hasjen. Retten fester her lit til Elvira Fakics forklaring – sett i sammenheng med lånet Elvira Fakic hadde hos Biljana Bjelajac. Videre har hennes medvirkning bestått i formidling av beskjeder for at Isa Alkhalidi kunne hente hasj fra dette hasjlagret hos Elvira Fakic – sett i sammenheng med tilskyndelsen av å oppbevare hasj. Biljana Bjelajac har selv erkjent formidling av slike beskjeder.

Retten finner videre bevist at Biljana Bjelajac opptrådte forsettlig i denne forbindelse. Hun var fullstendig klar over hva hun gjorde. Hvorvidt hennes motiv var vennetjeneste for Isa Alkhalidi eller mot vederlag eller annet – kan ikke retten fastslå.

Retten finner det også bevist at Biljana Bjelajac var klar over at hasjlageret var tungt. Retten fester lit til at Elvisa Fakic fortalte henne dette. Da lageret minst veide 95 kg – fører dette til at forholdet også rammes av straffeloven § 162 tredje ledd – ”betydelig kvantum”.

På samme måte som for Elvisa Fakic, finner retten det bevist at Biljana Bjelajac også hadde forsett med hensyn til kvantumet av hasj. Retten finner det bevist at hun med overveiende sannsynlighet anså at hasjpartiet hadde en vekt på minst 95 kg. Uansett hadde hun forsett i form av dolus eventualis etter den såkalte positive innvilgelsesteori. Hun stoppet ikke med sin medvirkning til tross for at hun var klar over at hasjlageret var tungt.

Biljana Bjelajac har ved dette gjort seg skyldig i overtredelse av straffeloven § 162 første og tredje ledd første punktum og femte ledd.

Tiltalens II – forsøk på å erverve ca 95kg hasj ved å forsøke å få tilbake hasjen som var stjålet – Biljana Bjelajac, Samir Ofkir, Samir Said, Hosni Laauoar:

Når det gjelder dette tiltalepunktet har Hosni Laauoar erkjent straffeskyld – mens de øvrige tiltalte ikke har erkjent straffeskyld.

Retten finner bevist at de ovennevnte fire tiltalte på kvelden den 2. april 2009, forsøkte å få tilbake hasjen som var stjålet fra leiligheten til Elvisa Fakic. De tre mannlige tiltalte skulle få kr. 50.000 dersom de klarte å skaffe tilbake hasjpartiet – der dette beløpet skulle deles i tre deler til Ofkir, Said og Laauoar. De tiltalte trodde ikke på at det var noe tyveri – men at Elvisa Fakic sto bak fjerningen/tyveriet av hasjen.

Retten vurderer det slik at samtlige fire tiltalte – i faktisk samarbeid – truet og skremte Elvisa Fakic for å få henne til å opplyse hvor hasjen var blitt av. Samtlige 4 tiltalte hadde som ”oppdragsgiver” Isa Alkhalidi. (Det vil under behandlingen av tiltalens post I for Samir Ofkir, Samir Said og Hosni Laauoar, bli nærmere redegjort for deres tilknytning til det oppbevarte hasjpartiet.)

Retten finner ingen grunn til å gå nærmere inn på detaljene om hvordan partene kom i kontakt med hverandre – etter at tyveriet av hasjpartiet var kjent. Retten finner det bevist at disse 4 tiltalte hadde til formål å forsøke å få Elvisa Fakic til å fortelle hvor hasjen var blitt av – slik at hasjen kunne gjenfinnes.

Mens Elvisa Fakic og Biljana Bjelajac var sammen alene i leiligheten på kvelden den 2. april 2009 – før de andre tiltalte kom inn i leiligheten – formidlet Biljana Bjelajac trusselen om at de begge samt barna kunne bli drept og at det var tale om farlige folk.

De tre mannlige tiltalte – sammen med Isa Alkhalidi – hadde, før de gikk inn i leiligheten til Elvisa Fakic, bestemt seg for – og avtalt – at de skulle forsøke å true og skremme henne til å fortelle hvor hasjpartiet var blitt av. Dette har de innrømmet – men likevel slik at

tiltalte Samir Ofkir har gjort gjeldende at han ikke visste at de stjalne bagene m.v. inneholdt hasj. Retten fester ikke noe lit til dette. Retten er overbevist om at også han var klar over hva saken fullt ut gjaldt og hvorfor han og de andre skulle skremme og true Elvisa Fakic. Retten viser i denne forbindelse til at Samir Ofkir truet Elvisa i minst samme utstrekning og intensitet som de øvrige. Elvisa Fakic har opplyst at det i denne trusselsituasjonen klart fremgikk at det var tale om hasj – slik at alle de tilstedeværende var inneforstått med dette.

Etter at alle de tiltalte – også Isa Alkhalidi – var kommet inn i leiligheten, ga de uttrykk for at de ikke trodde at Elvisa Fakic ikke hadde samarbeidet med noen når det gjaldt denne hasjen. De ga uttrykk for at de ikke trodde noe på at det hadde vært et tyveri – og heller ikke at tyven(e) hadde kommet seg inn i leiligheten via balkongdøren. De var sure – og spesielt sure var Samir Ofkir og Samir Said.

Det ble tatt fotografi av et bilde av datteren til Elvisa Fakic som sto fremme – i tilknytning til at det kom frem hvilken barnehage datteren holdt til i – Ammerud barnehage. Dette er bekreftet av samtlige – men angitt forskjellig med hensyn til hvem som tok fotografiet. Denne opptreden var en del av trusselbildet.

Samir Said sa at hvis ikke Elvisa Fakic besørget hasjen tilbake, skulle hun og datteren bli drept. Retten fester her lit til Elvisa Fakics forklaring om dette – som også er støttet av Hosni Laaouar.

De tok fra henne passet. De tok også fra henne telefonen – som ble gjennomgått med hensyn meldinger og kontakter. Retten finner bevist at den mest aktive av de tiltalte når det gjaldt telefonen, var Biljana Bjelajac.

Det ble også antydnet at det neste dag ville komme personer fra Nederland – underforstått at disse ville være farlige for Elvisa Fakic og hennes datter. I denne forbindelse ble det også gitt en tidsfrist til neste dag for Elvisa Fakic til å fremkomme med opplysninger, slik at hasjen kunne komme til rette. Denne tidsfristen ble knyttet til drapstrussel overfor henne. Dette er bekreftet av flere av de tiltalte.

I følge Samir Said sa Biljana Bjelajac til Elvisa Fakic: *"Lever bagene til Isa – så er problemet løst"*.

Mens det hele foregikk, gråt Isa Alkhalidi mye.

Elvisa Fakic var veldig redd, lei seg og gråt. Samtlige har sett dette.

De tiltalte tilbød Elvisa betaling hvis hun ga tilbake hasjen.

Det fremgår ovenfor under rettens behandling av tiltalepost I for Biljana Bjelajac, at hun rett etter at de alle hadde forlatt leiligheten til Elvisa Fakic, ringte henne og uriktig ga uttrykk for at hun var blitt tatt med til et sted hun ikke visste hvor var – for å gi inntrykk av at hun var i fare – og at dette følgelig også gjaldt for Elvisa Fakic. På denne måten formidlet hun falske trusler for å forsøke å få tilbake hasjen. Denne telefonen ble gjort i samarbeide med de øvrige mannlige tiltalte. Denne telefonsamtalen er for øvrig bekreftet av både Elvisa Fakic og Biljana Bjelajac.

Tiltalte Hosni Laaouar har i sin forklaring tilkjennegitt at Elvisa Fakics forklaring i retten er riktig når det gjelder det som skjedde i leiligheten hennes den 2. april 2009.

De mannlige tiltalte forsøkte for øvrig neste dag – den 3. april 2009 – å få tak i hasjen. De hadde fått mistanke til at han kunne stå bak hasjtyveriet, med det formål å forsøke å få tilbake hasjen.

Forsøket på å få tilbake hasjen mislyktes imidlertid. På bakgrunn av blant annet tilståelse fra Elvisa Fakics side – sett i sammenheng med telefonavlytting – fikk politiet beslag i dette hasjpartiet den 18. april 2009.

Retten finner det bevist at samtlige 4 tiltalte opptrådte forsettlig – og i samarbeid – forsøkte å true og skremme Elvisa Fakic til å opplyse hvor hasjen var – for å skaffe hasjen tilbake.

Ved dette forsøkte de tiltalte å ”erhverve” hasj – jf. straffeloven § 162 første ledd.

Det er foran redegjort for at hasjpartiet utgjorde ca 95 kg. Objektivt sett er derfor dette å anse som et ”betydelig kvantum”, slik at straffeloven § 162 tredje ledd første punkt også kommer til anvendelse.

For at denne bestemmelsen skal komme til anvendelse må imidlertid forsettet også omfatte kvantumet.

Når det gjelder Biljana Bjelajac finner retten at hennes forsett omfatter kvantumet – ca 95 kg. Retten viser i denne forbindelse til rettens argumentasjon når det gjelder hennes forsett i tilknytning til behandlingen av tiltalepost I. Det samme resonnementet gjelder også her.

Når det gjelder Samir Ofkir, Samir Said og Hosni Laaouar, er retten overbevist om at de i alle fall var blitt gjort kjent med at det gjaldt et betydelig parti hasj (hvis det ikke var deres egen hasj) – og at det var derfor de ble bedt om å yte assistanse. På denne bakgrunn er retten kommet til at de med overveiende sannsynlighet var klar over at det var tale om et hasjparti på i alle fall 95 kg. Uansett – på samme måte som for Biljana Bjelajac – finner retten det bevist at de uansett har hatt forsett med hensyn til ”betydelig kvantum”, ut fra at de har hatt forsett i form av dolus eventualis, etter den positive innvilgelsesteori. Retten er

kommet til at disse tiltalte hadde tatt det standpunkt å ville foreta denne trusselhandlingen for å søke å få tilbake hasjen, selv om hasjpartiet skulle utgjøre 95 kg hasj. I denne forbindelse finner også retten bevist at de tiltalte var oppmerksom på at hasjpartiet hadde millionverdi.

Biljana Bjelajac, Samir Ofkir, Samir Said og Hosni Laaouar har ved dette gjort seg skyldig i overtredelse av straffeloven § 162 første og tredje ledd første punktum og femte ledd, jf. straffeloven § 49.

Tiltalens post IV – trusler, straffeloven § 227 første straffalternativ – Biljana Bjelajac, Samir Ofkir, Samir Said og Hosni Laaouar:

Retten har overfor – under behandlingen av tiltalepost II – blant annet kommet frem til at samtlige tiltalte har fremkommet med trusler – og medvirket til trusler – for å skremme Elvisa Fakic til å fortelle hvor hasjen befant seg. Om de nærmere truslene viser retten til rettens nærmere redegjørelse ovenfor om disse truslene under tiltalepost II.

Truslene må oppfattes slik at de gikk ut på både drapstrusler og legemsbeskadigelses-trusler. Det ble således truet med straffbare handlinger som kan medføre høyere straff enn 6 måneders fengsel. Disse truslene finner retten bevist var skikket til å fremkalle alvorlig frykt. Truslene førte da også rent faktisk til at Elvisa Fakic ble alvorlig redd – selv om dette ikke er noe krav for at bestemmelsen kommer til anvendelse. Hun ble så redd at hun ved første anledning da politiet kom til hennes leilighet, fortalte alt – herunder om den stjalne hasjen som hun hadde oppbevart.

Samtlige tiltalte har – bortsett fra Biljana Bjelajac – erkjent straffeskyld for denne tiltaleposten.

Når det gjelder Biljana Bjelajac er retten kommet til at hun ikke selv direkte truet Elvisa Fakic, men at hun medvirket til truslene/ formidlet trusler. Mens Elvisa Fakic og Biljana Bjelajac var sammen alene, fremkom Biljana Bjelajac – som nevnt ovenfor under behandlingen av tiltalepost II – med trusselen om at de begge samt barna kunne bli drept og at det var tale om farlige folk. Dette var riktignok videreformidling av trussel fra andre – men ble gjort i den hensikt å forsøke å skremme Elvisa Fakic til å fremskaffe den stjalne hasjen.

Biljana Bjelajac opptrådte for øvrig sammen med de andre på truende måte, ved at hun tok telefonen til Elvisa Fakic og undersøkte denne, opplyste om barnehagen til datteren til Elvisa Fakic, samt ringte henne etterpå for å gi inntrykk av at både hun og Elvisa Fakic var i fare. I den fryktelige trusselsituasjonen som hun forsto Elvisa Fakic var i, skulle hun – etter rettens syn – enten ha protestert og/ eller forlatt leiligheten. Hennes opptreden sett i sammenheng med de øvrige tiltaltes opptreden, gjør at hun er å anse som ansvarlig for denne trusselsituasjonen på lik linje med de øvrige tiltalte. Dersom hun mente å beskytte

Elvisa Fakic, burde hun i det minste ha blitt igjen i leiligheten da de øvrige tiltalte reiste fra leiligheten, for å bistå Elvisa Fakic.

Retten finner det bevist at de tiltalte i samarbeid fremkom med truslene forsettlig og at de var klar over at truslene var skikket til å fremkalle alvorlig frykt.

Denne tiltaleposten gjelder straffeloven § 227 første straffalternativ. Slik dette trusselbildet fremstår – med blant annet flere personer som sammen planmessig truet med alvorlige forhold i Elvisa Fakics eget hjem - er det nærliggende å anvende § 227 annet straffalternativ: ”under særdeles skjerpene omstendigheter. Retten har imidlertid ikke anledning til å gjøre dette nå, siden retten ikke varslet aktørene om en mulighet for å bringe forholdet under en strengere straffebestemmelse enn etter tiltalen, jf. straffeprosessloven § 38.

De tiltalte Biljana Bjelajac, Samir Ofkir, Samir Said og Hosni Laaouar har ved dette gjort seg skyldig i overtredelse av straffeloven § 227 første straffalternativ.

Tiltalens post III c – oppbevaring av 31 kg hasj i Lutvannsveien 18 – Samir Ofkir, Samir Said, Hosni Laaouar:

De tiltalte har ikke erkjent straffeskyld for denne tiltaleposten.

Det var Samir Said som fant leiligheten i Lutvannsveien 18 i Oslo. Den ble deretter formelt sett leid av en venn av de tiltalte – som også var marokkaner – Ilias Jabran. Ut fra bevisførselen er det mye uklarerheter omkring dette leieforholdet.

Meningen fra Ilias Jabrans side var at hans venninne – Lucia Del Milagro Vasques – først og fremst skulle bo der. Hun skulle ikke betale noe leie. Videre skulle leiligheten disponeres i fellesskap – slik at også Samir Ofkir, Samir Said og Hosni Laaouar skulle ha tilgang til denne leiligheten. Leieforholdet ble tiltrådt i november 2008. Lucia Del Milagro Vasques har forklart at hun oppfattet at leiligheten ble leid av Ilias Jabran og Samir Said i fellesskap. Det var ikke andre som skulle disponere leiligheten som hun visste om. Hun ble imidlertid senere kjent med Samir Ofkir og Hosni Laaouar og deres faktiske befatning med leiligheten.

Det er uklart hvordan leiebetalingen skulle fordeles. Leien utgjorde kr. 11.500 pr. måned med tillegg av strøm utgjørende ca kr. 500 pr. måned. De forskjellige impliserte har gitt uttrykk for nokså forskjellig oppfatning og har også til dels hatt forskjellige versjoner når det gjelder leiebetalingen. Det skulle betales et depositum for 3 måneders leie – utgjørende til sammen kr. 34.500,-. Dette ble betalt til utleieren av Ilias Jabran – som han fått pengene til dette depositumet av Samir Ofkir. Det er også opplyst at avtalen mellom disse fire marokkanere var at leien skulle deles med $\frac{1}{4}$ del på hver. En annen versjon går ut på at leien skulle deles med $\frac{1}{2}$ part på Ilias Jabran og resten på de tre andre. En tredje versjon er

at leien skulle avregnes ved at Ilias Jabran skulle betale det han kunne og så måtte resten av leiesummen bli å betale av de andre. En fjerde versjon fremkommer i politiforklaring fra Samir Said, der han opplyste at han skulle betale kr. 2.100 pr. måned for et rom. I retten har Ilias Jabran forklart at han for leieforholdet totalt har betalt ca kr. 4 – 6.000, og at de andre således betalte det resterende.

Ilias Jabran/ Lucia Del Milagro Vasques oppsa leieforholdet og ble boende der til ca mai 2009. Ilias Jabran forsto det slik at leiligheten senere skulle leies av Isa Alkhalidi. Da de forlot leiligheten ga han nøklene til Samir Ofkir og Hosni Laauoar.

De tiltalte har uttalt at meningen med at de skulle være med på å leie denne leiligheten, var at de skulle kunne ha et tilholdssted for festing, ha med seg damer, slappe av. Samir Said disponerte et soverom. Samir Ofkir og Hosni Laauoar synes å ha disponert et annet rom – der de 31 kg hasj ble funnet den 17. juni 2009.

Det er ut fra bevisførselen også forskjellige opplysninger med hensyn til hvorvidt dette rommet var låst eller ikke og hvem som hadde nøkler til dette rommet. Retten finner det imidlertid klarlagt at rommet – så lenge Lucia Del Milagro Vasques bodde der – var avlåst.

Da Samir Ofkir ble pågrepet den 17. juni 2009, ble han spurt om sitt kjennskap til leiligheten i Lutvannsveien 18 i Oslo. Han nektet da for å ha noe kjennskap til denne leiligheten. Han ble også spurt om Samir Said eller Hosni Laauoar hadde noe kjennskap til denne leiligheten – noe han da også benektet.

Samir Said har i tidligere politiforklaring ikke opplyst om leieforholdet i Lutvannsveien 18 – han husket ikke dette leieforholdet.

Når det gjelder de tiltaltes faktiske bruk av leiligheten, har Samir Ofkir opplyst at han bare var i denne leiligheten to ganger – én gang i 2008 og én gang i 2009. Samir Said har også gitt uttrykk for at han bare har vært i leiligheten et par ganger for å være sammen med en dame i det soverommet han disponerte. Og han har opplyst at han ikke kjenner noe til det avlåste rommet der hasjen ble funnet. Hosni Laauoar har forklart at han brukte leiligheten til dusjing og for å skifte klær når han skulle treffe ”gutta”. Han hadde nøkkel til det avlåste rommet og alltid låste etter seg.

Lucia Del Milagro Vasques har forklart at Samir Said kom til leiligheten en gang i blant – ikke ofte. Han hadde eget rom med seng. Han hadde med seg dame. Når det gjaldt det avlåste rommet, oppfattet hun at det var Hosni Laauoar som disponerte dette rommet. De tiltalte var aldri sammen med henne i stuen og de satt ikke sammen og så på TV. Hun snakket ikke med dem. Det var Hosni Laauoar som var der mest, mens Samir Ofkir var der en gang i blant. Hosni Laauoar kom noen ganger alene – noen ganger sammen med Samir

Ofkir. Samir Ofkir kom aldri alene. De var der ikke på kvelden. Hosni Laaouar og Samir Ofkir kom bare for å hente ting. De var der bare 5 minutter og så gikk de.

Hasjen ble funnet i skapet i et avlåste rommet. I det samme rommet – på gulvet og i skapet i rommet ble det funnet noen Kiwiplastposer. På en av posehåndtakene ble det etter nærmere analyse, funnet DNA som stammer fra Hosni Laaouar.

Retten vil bemerke at når en vurderer dette leieforholdet – bruken av leiligheten – og hva de tiltalte betalte for å "disponere" denne, bærer ikke leiligheten noe preg av å være en leilighet til selskapsbruk, slik det er anført. Hele forholdet bærer preg av å være en "lagerplass". Samir Ofkir nektet innledningvis for å ha noen kjennskap til denne leiligheten i Lutvannsveien 18. Også Samir Said har vært svært tilbakeholdende på dette punkt innledningsvis. Dette indikerer klart at de har vært kjent med at det forelå "ulovligheter" i tilknytning til denne leiligheten.

Retten er på ovennevnte bakgrunn overbevist om at de 31 kg hasj som ble funnet i leiligheten i Lutvannsveien 18, har tilknytning til én, to eller alle tre tiltalte i saken. Særlig synes tilknytningen sterk med hensyn til Samir Ofkir og Hosni Laaouar. Men det foreligger uansett en viss usikkerhet med hensyn til bruken av leiligheten som lagerplass etter mai 2009 – da Lucia Del Nilagro Vasques og Ilis Jabran flyttet ut av leiligheten. Siden retten ikke kan fastslå med sikkerhet at samtlige tre har stått for denne oppbevaringen – eller medvirket til oppbevaringen – og siden retten ikke kan fastslå hvem som i tilfelle sto for denne oppbevaringen, må retten frifinne samtlige – og det selv om retten mener at det er overveiende sannsynlige at alle de tre tiltalte er skyldige.

Samir Ofkir, Samir Said og Hosni Laaouar frifinnes for overtredelse av straffeloven § 162 første og annet ledd og femte ledd.

Tiltalens post I – oppbevaring av ca 95 kg hasj - Samir Ofkir, Samir Said, Hosni Laaouar:
De tiltalte har ikke erkjent straffeskyld her.

Det fremkommer ikke tekniske bevis som knytter de tiltalte til denne tiltaleposten. Ut fra bevisføringen er det imidlertid fremkommet momenter som kan tyde på at disse hadde "interesser" i dette hasjlageret.

Elvisa Fakic har forklart at Isa Alkhalidi kom med taxi da han kom med hasjpartiet. Han kom da sammen med en annen person – som hjalp med å bære bagene med hasj. Da Samir Said kom til leiligheten til Elvisa Fakic, sammen med de andre tiltalte, gjenkjente hun ham som den personen som hjalp til med å bære hasjen til hennes leilighet. Han fortalte henne også – i følge Elivsa Fakic – at han hadde vært i leiligheten hennes tidligere.

I Elvisa Fakics politiforklaring av 5. april 2009 forklarte hun at Isa Alkhalidi var alene da han kom med hasjen til hennes leilighet. Først i senere politiforklaring opplyste hun at de var to personer som kom med hasjen og at den ene var Samir Said. Hun hadde sett ham "nesten bakfra" da han plasserte "kofferten" i gangen. Hun er 100 % sikker på at denne personen var Samir Said.

De tiltaltes utviste sterke interesse i å forsøke å få tilbake hasjen, sett i sammenheng med Isa Alkhalidis umiddelbare kontakt med dem etter at tyveriet av hasjen ble kjent, er et moment i retning av at de hadde eierinteresser eller lignende interesser i dette hasjpartiet. Dette momentet forsterkes ved at Isa Alkhalidi opptrådte gråtende og redd under "seansen" i Elvisa Fakics leilighet – mens de øvrige tiltalte syntes helt toneangivende når det gjaldt å få tilbake hasjen. Når det gjelder Isa Alkhalidis oppførsel i leiligheten fester retten lit til Elvisa Fakics forklaring.

Det er også opplyst at en av de mannlige tiltalte – mens de var i leiligheten – skal ha sagt "mine" eller "våre" varer i tilknytning til det stjalne hasjpartiet. Det er noe uklart for retten om dette ble uttalt av Hosni Laaouar eller Samir Ofkir.

Et moment er også at én, to eller alle tre av de tiltalte har oppbevart store mengder hasj i leiligheten i Lutvannsveien 18 i Oslo. Retten viser i denne forbindelsen til behandlingen av tiltalepost III c ovenfor.

Retten finner likevel ikke at disse momentene – verken hver for seg eller samlet – gir tilstrekkelig sikkerhet for at de tiltalte er straffeskyldige her. Forklaringen til Elvisa Fakic er svekket ved at hun ikke allerede i sin første forklaring opplyste om Samir Ofkirs bistand ved plasseringen av hasjpartiet hos henne. Retten peker også på at hun bare så ham bakfra. De andre momentene er heller ikke sterke nok som bevis for at de tiltalte hadde "eierinteresser" eller lignende i hasjpartiet. Retten har kommet til at den ikke kan utelukke at den eneste grunnen til at de "kom på banen" var at Isa Alkhalidi ba om deres hjelp. Så selv om retten finner det svært sannsynlig at de tiltalte hadde "interesser" i dette hasjpartiet og således medvirket til oppbevaringen, er ikke dette tilstrekkelig for domfellelse. Retten finner at den tvil som her foreligger er av en slik styrke at de tiltalte må frifinnes.

Samir Ofkir, Samir Said og Hosni Laaouar frifinnes for overtredelse av straffeloven § 162 første og tredje ledd første punktum og femte ledd.

STRAFFUTMÅLING:

Elvisa Fakic:

Hun er født 2. september 1985 og er således 24 år.

Hun er ikke tidligere straffedømt eller botlagt i Norge.

Retten har funnet henne skyldig i oppbevaring av ca 95 kg hasj i sin leilighet fra begynnelsen av mars 2009 til 2. april 2009. Opphøret av denne oppbevaringen skyldes at hasjen ble stjålet fra henne ved innbrudd i hennes leilighet.

Aktor har nedlagt påstand om en straff av fengsel i 3 år og 6 måneder, hvorav 1 år gjøres betinget.

Det er her tale om et alvorlig straffbart forhold – der straffeloven § 162 tredje ledd også kommer til anvendelse fordi det er tale om et "betydelig kvantum". Strafferammen for en slik overtredelse er fengsel fra 3 år til 15 år.

Ved straffutmålingen legger retten derfor særlig vekt på at det her gjelder et betydelig kvantum hasj. En slik mengde utgjør en særdeles betydelig spredningsfare. Allmennpreventive grunner tilsier en fengselsstraff av betydelig lengde. Det må i skjerpene retning også legges vekt på at hennes delaktighet utelukkende var profittmotivert – men likevel slik at hennes profitt bare utgjorde kr. 16.000.

I formildende retning legges vekt på at hun tilsto hele forholdet før hun var kjent med at politiet hadde kunnskap om hennes oppbevaring av dette hasjpartiet. Politiet kjente til dette som følge av kommunikasjonsskontroll den 3. april 2009 – telefonsamtalen mellom henne og [redacted]. Hun tilsto alt når det gjaldt oppbevaringen av denne hasjen. Dette gjorde hun av hensyn til trusselbildet for henne og datteren. Hennes tilståelse skal derfor vektlegges i formildende retning ut fra bestemmelsen i straffeloven § 59 annet ledd. Retten er av den oppfatning at det i denne saken bør legges betydelig vekt på denne tilståelsen i tilknytning til straffutmålingen.

Hun har dessuten samarbeidet med politiet slik at også øvrige gjerningsmenn i denne saken er blitt tiltalt og straffet. Dette er også et formildende moment.

Retten legger videre vekt på at hun kynisk er blitt utnyttet av andre til denne oppbevaringen av hasj, grunnet den vanskelige økonomiske stillingen hun var i – der hun var uten midler til livsopphold for seg og sin datter. Retten legger også vekt på at hun utelukkende har oppbevart hasj – og således ikke har hatt noe med erverv eller salg av hasj å gjøre.

Det er dessuten tale om en enkeltstående hendelse. Hun har vist oppriktig anger og har tatt ansvar ved å tilstå hele forholdet. Hun har videre samarbeidet på skikkelig måte med politiet hele tiden.

Retten legger også vekt på at hun er ung og har omsorgen for en datter på 5 år – slik at soning av fengselsstraff uunngåelig vil måtte medføre store problemer for henne når det gjelder omsorgen for datteren.

På ovennevnte bakgrunn fastsettes straffen til fengsel i 3 år og 6 måneder – hvorav 1 år og 6 måneder gjøres betinget med en prøvetid på 2 år.

Inndragning:

Påtalemyndigheten har lagt ned påstand om inndragning av det vederlag hun fikk for oppbevaringen – kr. 16.000. Forsvareren har lagt ned påstand om at inndragningsbeløpet fastsettes til kr. 8.000, siden Samet Arslani – samtidig med at han stjal hasjen - stjal kr. 8.000 av de kr. 16.000 hun fikk som vederlag.

Retten finner at vilkårene for inndragning her er til stede – jf. straffeloven § 34. ”Utbytte av en straffbar handling kan inndras”. I og med at hun hadde mottatt kr. 16.000, er det rettens oppfatning at hun må tåle inndragning av hele vederlaget på kr. 16.000. Det etterfølgende tyveriet av disse kr. 8.000 endrer ikke hennes ansvar for utbyttet.

Elvisa Fakic dømmes derfor til å tåle inndragning av kr. 16.000.

Biljana Bjelajac:

Hun er født den 11. august 1971 og er således 38 år.

Hun er ikke tidligere straffedømt eller botlagt i Norge.

Retten har funnet henne skyldig i medvirkning til oppbevaring av ca 95 kg hasj i Elvisa Fakics leilighet. Hun er også funnet skyldig i å ha forsøkt å medvirke til erverv av ca 95 kg hasj ved å true Elvisa Fakic for å skaffe den stjålne hasjen tilbake. Hun er i denne forbindelse også funnet skyldig i overtredelse av straffeloven § 227 første straffalternativ (trusler).

Aktor har nedlagt påstand om at hun idømmes en straff av fengsel i 4 år og 6 måneder.

Det er her tale om alvorlige straffbare forhold – og der straffeloven § 162 tredje ledd også kommer til anvendelse fordi det er tale om et ”betydelig kvantum”. Strafferammen for en slik overtredelse er fengsel fra 3 år til 15 år.

Ved straffutmålingen legger retten særlig vekt på at det her gjelder et betydelig kvantum hasj. En slik mengde utgjør en særdeles betydelig spredningsfare. Retten legger også vekt på at hun har medvirket til en svært alvorlig trusselsituasjon. Dette tilsier en ubetinget fengselsstraff av betydelig lengde.

I formildende retning legger retten vekt på at hennes delaktighet i oppbevaringen synes å ha vært av noe beskjedne karakter. Hennes trusler har hovedsakelig vært mer indirekte.

Truslene har også bestått av formidling av falske trusler. I trusselsituasjonen synes hennes delaktighet å ha vært mer beskjeden enn for de øvrige tiltaltes vedkommende. Hennes medvirkning har likevel ikke vært så beskjeden at den kan karakteriseres som "av ringe betydning" – jf. straffeloven § 58.

I formildende retning legges vekt på at forholdet i tiltalens II gjelder forsøk – jf. straffeloven § 49. Forsøk straffes mildere enn den fullbyrdede forbrytelse, og straffen kan for dette forholdet nedsettes under det for denne bestemte lavmål og til en mildere straffart – jf. straffeloven § 51.

Endelig legges i formildende retning noe vekt på at hun har utholdt et forholdsvis langt varetekstopp hold – 85 – dager, som er en mer belastende form for soning.

Retten har på denne bakgrunn fastsatt straffen for henne til å utgjøre fengsel i 3 år og 2 måneder. Retten har i denne forbindelse hensyntatt straffeloven § 62 første ledd.

Samir Ofkir:

Han er født den 14. juli 1982 og er således 27 år.

Han er ikke tidligere straffedømt eller botlagt i Norge.

Retten har funnet ham skyldig i å ha forsøkt å medvirke til erverv av ca 95 kg hasj ved å true Elvisa Fakic for å skaffe den stjalne hasjen tilbake, samt i denne forbindelse også å ha overtrådt straffeloven § 227 første straffalternativ.

Retten har frifunnet ham for medvirkning til oppbevaring av ca 95 kg hasj i Elvisa Fakics leilighet og for oppbevaring av 31 kg hasj i leiligheten i Lutvannsveien 18 i Oslo – (tiltalens post I og III c).

Aktor har nedlagt påstand om at han idømmes straff av fengsel i 5 år og 9 måneder.

Retten har i skjerpene retning lagt vekt på at det her gjelder forsøk på erverv av et betydelig kvantum hasj. Retten legger vekt på at han i tilknytning til dette forsøket, har medvirket til en svært alvorlig og planlagt trusselsituasjon. Forsøket på erverv av dette hasjpartiet, sett i sammenheng med den alvorlige trusselsituasjonen, bærer preg av organisert kriminalitet. Dette tilsier en ubetinget fengselsstraff av ikke ubetydelig lengde.

I formildende retning legges vekt på at forholdet i tiltalens II gjelder forsøk – jf. straffeloven § 49. Forsøk straffes mildere enn den fullbyrdede forbrytelse, og straffen kan for dette forholdet nedsettes under det for denne bestemte lavmål og til en mildere straffart – jf. straffeloven § 51.

Endelig legges i formildende retning noe vekt på at han har utholdt et lengre varetektsopphold – 110 – dager, som er en mer belastende form for soning.

Retten har på denne bakgrunn fastsatt straffen for ham til å utgjøre fengsel i 2 år og 3 måneder. Retten har i denne forbindelse hensyntatt straffeloven § 62 første ledd.

Samir Said:

Han er født den 12. oktober 1981 og er således 28 år.

Han er tidligere botlagt én gang for legemsfor nærmelse (2008).

Retten har funnet ham skyldig i å ha forsøkt å medvirke til erverv av ca 95 kg hasj ved å true Elvisa Fakic for å skaffe den stjalne hasjen tilbake, samt i denne forbindelse også å ha overtrådt straffeloven § 227 første straffalternativ.

Retten har frifunnet ham for medvirkning til oppbevaring av ca 95 kg hasj i Elvisa Fakics leilighet og for oppbevaring av 31 kg hasj i leiligheten i Lutvannsveien 18 i Oslo – (tiltalens post I og III c).

Aktor har nedlagt påstand om at han idømmes straff av fengsel i 5 år og 9 måneder.

Retten har i skjerpene retning lagt vekt på at det her gjelder forsøk på erverv av et betydelig kvantum hasj. Retten legger vekt på at han i tilknytning til dette forsøket, har medvirket til en svært alvorlig og planlagt trusselsituasjon. Forsøket på erverv av dette hasjpartiet, sett i sammenheng med den alvorlige trusselsituasjonen, bærer preg av organisert kriminalitet. Dette tilsier en ubetinget fengselsstraff av ikke ubetydelig lengde.

I formildende retning legges også vekt på at forholdet i taltalens II gjelder forsøk – jf. straffeloven § 49. Forsøk straffes mildere enn den fullbyrdede forbrytelse, og straffen kan for dette forholdet nedsettes under det for denne bestemte lavmål og til en mildere straffart - jf. straffeloven § 51.

Endelig legges i formildende retning noe vekt på at han har utholdt et svært langt varetektsopphold – 253 – dager, som innebærer en mer belastende form for soning.

Retten har på denne bakgrunn fastsatt straffen for ham til å utgjøre fengsel i 2 år og 2 måneder. Retten har i denne forbindelse hensyntatt straffeloven § 62 første ledd.

Hosni Laauoar:

Han er født den 3. november 1977 og er således 32 år.

Han er ikke tidligere straffedømt eller botlagt i Norge.

Retten har funnet ham skyldig i å ha forsøkt å medvirke til erverv av ca 95 kg hasj ved å true Elvira Fakic for å skaffe den stjalne hasjen tilbake, samt i denne forbindelse også å ha overtrådt straffeloven § 227 første straffalternativ.

Retten har frifunnet ham for medvirkning til oppbevaring av ca 95 kg hasj i Elvira Fakics leilighet og for oppbevaring av 31 kg hasj i leiligheten i Lutvannsveien 18 i Oslo – (tiltalens post I og III c).

Aktor har nedlagt påstand om at han idømmes straff av fengsel i 5 år og 2 måneder. Den lavere straffepåstanden for ham har aktor begrunnet med hans erkjennelse av straffeskyld for tiltalens post II.

Retten har i skjerpende retning lagt vekt på at det her gjelder forsøk på erverv av et betydelig kvantum hasj. Retten legger vekt på at han i tilknytning til dette forsøket har medvirket til en svært alvorlig og planlagt trusselsituasjon. Forsøket på erverv av dette hasjpartiet, sett i sammenheng med den alvorlige trusselsituasjonen, bærer preg av organisert kriminalitet. Dette tilsier en ubetinget fengselsstraff av ikke ubetydelig lengde.

I formildende retning legges også vekt på at forholdet i tiltalens II gjelder forsøk – jf. straffeloven § 49. Forsøk straffes mildere enn den fullbyrdede forbrytelse, og straffen kan for dette forholdet nedsettes under det for denne bestemte lavmål og til en mildere straffart – jf. straffeloven § 51.

I formildende retning har retten vektlagt hans tilståelse/ skylderklæring når det gjelder tiltalens II – jf. straffeloven § 59 annet ledd – selv om denne tilståelsen først ble gjort under hovedforhandlingen.

Endelig legges i formildende retning noe vekt på at han har utholdt et lengre varetektsopphold – 110 – dager, som innebærer en mer belastende form for soning.

Retten har på denne bakgrunn fastsatt straffen for ham til å utgjøre fengsel i 2 år og 3 måneder, hvorav 4 måneder gjøres betinget med en prøvetid på 2 år. Retten har i denne forbindelse hensyntatt straffeloven § 62 første ledd.

Saksomkostninger:

Saksomkostninger er ikke påstått fra aktors side. Hovedregelen etter straffeprosessloven § 436 er at domfelte skal erstatte statens nødvendige omkostninger med saken.

Siden Samir Ofkir, Samir Said og Hosni Laaouar er frifunnet for to av tiltalepostene – som var alvorlige tiltaleposter – finner retten at de ikke bør idømmes saksomkostninger.

Når det gjelder Elvisa Fakic finner retten at hun ikke bør idømmes saksomkostninger grunnet hennes dårlige økonomiske stilling – jf. straffeprosessloven § 437 – og det forhold at hun har tilstått alt. (Hun kunne ikke fått avgjort sin sak ved tilståelsesdom, da strafferammen for det hun er funnet skyldig i overstiger 10 år – jf. straffeprosessloven § 248).

For Biljana Bjelajac er situasjonen annerledes. Hun er domfelt for samtlige forhold etter tiltalebeslutningen. Hun har hatt gode inntekter gjennom flere år. Soningen av fengselsstraffen vil selvsagt få betydning for hennes økonomi fremover. Likevel finner retten at hun bør betale noe saksomkostninger – og idømmer henne saksomkostninger til det offentlige med kr. 10.000.

***

Dommen er avsagt enstemmig.

SLUTNING

1. Elvisa Fakic, født.09.1985, dømmes for overtredelse av straffeloven § 162 første ledd, jf. tredje ledd første punkt, jf. femte ledd, til en straff av i 3 – tre – år og 6 – seks måneder.

Fullbyrdelsen av 1 – ett – år og 6 – seks – måneder av straffen utsettes i medhold av straffeloven §§ 52-54 med en prøvetid på to år.

Til fradrag i straffen kommer 31 dager i utholdt varetekt.

Hun dømmes til å tåle inndragning av kr. 16.000, jf. straffeloven § 34.

2. Biljana Bjelajac, født.08.1971, dømmes for overtredelse av straffeloven § 162 første ledd, jf. tredje ledd første punkt, jf. femte ledd – straffeloven § 162 første ledd, jf. tredje ledd første punkt, jf. femte ledd, jf. straffeloven § 49 og straffeloven § 227 første straffalternativ, til en straff av fengsel i 3 – tre – år og 2 – to – måneder.

Til fradrag i straffen kommer 85 dager i utholdt varetekt.

Hun idømmes saksomkostninger til det offentlige med kr. 10.000 – titusen kroner.

3. Samir Ofkir født 14.07.1982, frifinnes for overtredelse av straffeloven § 162 første og tredje ledd første punktum og femte ledd (tiltalens post I) og straffeloven § 162 første, annet og femte ledd (tiltalens post III c)

Samir Ofkir, født.07.1982, dømmes for overtredelse av straffeloven § 162 første ledd, jf. tredje ledd første punkt, jf. femte ledd, jf. straffeloven § 49 og straffeloven § 227 første straffalternativ, til en straff av fengsel i 2 – to – år og 3 – tre – måneder.

Til fradrag i straffen kommer 110 dager i utholdt varetekt.

4. Samir Said, født 12.10.1981 frifinnes for overtredelse av straffeloven § 162 første og tredje ledd første punktum og femte ledd (tiltalens post I) og straffeloven § 162 første, annet og femte ledd (tiltalens post III c)

Samir Said, født.10.1981, dømmes for overtredelse av straffeloven § 162 første ledd, jf. tredje ledd første punkt, jf. femte ledd, jf. straffeloven § 49 og straffeloven § 227 første straffalternativ, til en straff av fengsel i 2 – to – år og 2 – to – måneder.

Til fradrag i straffen kommer 253 dager i utholdt varetekt.

5. Laauoar Hosni, født 03.11.1977, frifinnes for overtredelse av straffeloven § 162 første og tredje ledd første punktum og femte ledd (tiltalens post I) og straffeloven § 162 første, annet og femte ledd (tiltalens post III c)

Hosni Laauoar, født 11.1977, dømmes for overtredelse av straffeloven § 162 første ledd, jf. tredje ledd første punkt, jf. femte ledd, jf. straffeloven § 49 og straffeloven § 227 første straffalternativ, til en straff av fengsel i 2 – to – år og 3 – tre måneder.

Fullbyrdelsen av 4 – fire – måneder av straffen utsettes i medhold av straffeloven §§ 52-54 med en prøvetid på to år.

Til fradrag i straffen kommer 110 dager i utholdt varetekt.

****

Domsforkynning

Fremøteforkynning

De domfelte er innkalt til frammøteforkynning.

Sted: Oslo tingretts ekspedisjon i 7 etasje – Oslo tinghus

Dag: mandag

Dato: 28. juni 2010

Klokkeslett: 10.00

Retten hevet

Gunnar Øyhaugen

Jørn Dyrkoll

Marit Rønold

RETTLEDNING TIL DOMFELTE I TINGRETTE

Anke over tingrettens dom

Lagmannsretten er ankeinstans for tingrettens avgjørelser. Anke over en dom i tingretten må settes fram innen to uker fra den dag dommen er avsagt eller forkynt. Domfelte må innen samme frist angi om det begjæres ny behandling av rettskrav pådømt til fordel for fornærmede eller andre, slik som nevnt i straffeprosessloven § 3.

Hvis du mener at skyldkravene for straff ikke er oppfylt, kan du anke over bevisvurderingen under skyldspørsmålet. Du kan også anke over lovanvendelsen under skyldspørsmålet, utmålingen av straff eller annen rettsfølge, og over feil ved saksbehandlingen.

Lagmannsretten kan nekte å behandle anken hvis retten finner det klart at den ikke vil føre frem. Hvis saken gjelder en forbrytelse som etter loven kan medføre fengsel i mer enn seks år, vil anken bare kunne nektes fremmet når retten finner at anken gjelder spørsmål av mindre betydning, eller at det ellers ikke er grunn til at anken blir fremmet. I saker hvor påtalemyndigheten ikke har påstått eller det ikke er idømt annen reaksjon enn bot, inndragning, eller tap av retten til å føre motorvogn, kan anken bare fremmes dersom særlige grunner taler for det.

Hvis anken blir fremmet, får du oppnevnt en forsvarer som betales av det offentlige. Dersom du ønsker en bestemt forsvarer, bør du opplyse om det samtidig med anken eller så snart som mulig senere.

I ankeerklæringen må nevnes:

- den dom som ankes, om anken gjelder hele dommen eller bare enkelte tiltaleposter, og om den omfatter avgjørelse om inndragning eller mortifikasjon
- om anken gjelder saksbehandlingen, bevisbedømmelsen under skyldspørsmålet, lovanvendelsen under skyldspørsmålet, eller avgjørelsen om straff eller annen rettsfølge
- når anken gjelder saksbehandlingen; hvilken feil som påberopes
- om det begjæres ny behandling av rettskrav til fordel for fornærmede eller andre, som nevnt i straffeprosessloven § 3

Ved begjæring om ny behandling av krav som nevnt i straffeprosessloven § 3, må det angis:

- V** om den gjelder hele avgjørelsen
- VI** det resultat som kreves
- VII** de feil som gjøres gjeldende
- VIII** den faktiske og rettslige begrunnelse for at det foreligger feil
- IX** de bevis som vil bli ført

Videre bør nevnes:

- nye bevis som påberopes
- den endring som ønskes
- ved anke over lovanvendelsen; hvilken feil anken grunnes på

Du kan sette fram ankeerklæringen skriftlig eller muntlig for den tingretten som har avsagt dommen, eller for påtalemyndigheten (f.eks. statsadvokaten eller politiet). Hvis du er varetektsfengslet, kan du også sette fram anken for tilsatte i fengselet. Forsvareren eller en annen advokat kan gi råd om du bør erklære anke, og eventuelt hjelpe deg med å skrive ankeerklæringen. Du kan også få hjelp til å skrive ankeerklæringen hos tingretten, påtalemyndigheten eller hos tilsatte i fengselet. I alle tilfelle må du selv underskrive ankeerklæringen.

Begjæring om ny behandling i tingretten

Hvis du er domfelt uten å ha vært til stede under hovedforhandlingen, kan du begjære saken behandlet på nytt. Vilkaene for ny behandling på grunn av møtefravær er at du gjør det sannsynlig at du hadde gyldig fravær, og at du ikke kan bebreides for at du unnlot å melde fra i tide. Begjæring om ny behandling må settes frem for tingretten eller påtalemyndigheten innen to uker fra dommen er forkynt.

Fengselsstraff

Dersom du er idømt fengselsstraff og har særlige ønsker om tidspunktet for soningen av denne, må du henvende deg til politiet. Du vil få pålegg av politiet om å møte til fastsatt tid og sted for soning av fengselsstraffen.

Dersom du er idømt betinget fengselsstraff, betyr det at utmålingen eller fullbyrdelsen av straffen er utsatt i en prøvetid. Grunnvilkåret ved betinget dom er at du ikke begår noen ny straffbar handling i prøvetiden. Det kan være

fastsatt andre vilkår i dommen. Hvis du begår en straffbar handling i prøvetiden, kan retten gi en samlet dom for begge handlingene eller særskilt dom for den nye handlingen. Hvis du bryter fastsatte vilkår, kan retten bestemme at straff helt eller delvis skal fullbyrdes.

Samfunnsstraff

Dersom du er idømt samfunnsstraff, vil det si at du er pålagt å utføre samfunnsnyttig tjeneste, delta i program eller andre tiltak utarbeidet av Kriminalomsorgen i frihet i så mange timer som retten har bestemt. Samfunnsstraffen kan også inneholde forbud mot kontakt med bestemte personer. Kriminalomsorgen bestemmer når og hvordan straffen skal gjennomføres. Hvis du begår en ny straffbar handling før samfunnsstraffen er gjennomført, eller hvis du ikke utfører samfunnsstraffen, kan retten bestemme at den subsidiære fengselsstraffen helt eller delvis skal fullbyrdes.

Bot

Hvis en bot ikke blir betalt til fastsatt tid, vil den bli innkrevet av Statens Innkrevingsentral ved lønnstrekk eller annen tvangsfullbyrdelse. Lykkes ikke dette, må den subsidiære fengselsstraffen sones.

db medialab Dagbladet

Skitten vask

Reportasjeserie i Dagbladet 1. juli 2010 -

Av Marie Melgård, Halldor Hustadnes og Espen Sandli

Inndeling:

1. Hvordan begynte det?
2. Disse artiklene ble publisert
3. Den sentrale problemstilling da vi begynte
4. Slik jobbet vi
5. Hva er nytt i saken?
6. Kildekritikk/dokumentasjon
7. Resultater/konsekvenser

1. Hvordan begynte det?

Arbeidet kom i gang i etterkant av at vi skrev om renholdsstreiken 20.- 28. mai 2010. I den forbindelse intervjuet vi lederen i Norsk Arbeidsmandsforbund, Erna Hagensen, som snakket om forholdene i renholdsbransjen.

Hagensen ga en sjokkerende virkelighetsbeskrivelse. Senere fikk vi utfyllt og utdypet hennes beskrivelse gjennom samtaler med andre som kjenner bransjen inngående. Til sammen var det et stygt bilde vi fikk tegnet opp: Manglende arbeidskontrakter, et prispress som gjør det umulig for bedrifter som betaler tarifflønn og skatt å vinne anbudsrunder, bedrifter som startes opp og legges ned på løpende bånd og i mellomtida fungerer som hvitvaskingsentraler, renholdsbedrifter som er skalkeskjul for menneskehandel, osv. Og verst av alt: At myndighetene har gjort lite for å få bukt med alt dette som angivelig holder på å gjøre bransjen lovløs. Tvert imot forklarte våre kilder at mange offentlige oppdragsgivere benytter renholdstjenester som er så billige at de neppe kan oppnås på andre måter enn gjennom skatteunndragelser og neglisjering av arbeidstakernes rettigheter.

Søk på internett og i A-tekst viste at Hagensen og NHO Service-sjef Petter Furulund også tidligere har sagt klart fra om alarmerende tilstander i bransjen. Vi syntes det var både trist og oppsiktsvekkende at slike forhold hadde fått utvikle seg, og at myndighetene ikke så ut til å ta tak i det.

Flere medier har tidligere omtalt råtne forhold i bransjen, uten at det har fått politikerne til å rydde opp.

Vi bestemte oss for å se om vi kunne få dem til å våkne.

2. Disse artiklene ble publisert:

(se også vedlegg)

Artikler som har vært publisert i papiravisa:

1. juli: Narko, konkurs og underbetaling. Om underleverandører til firmaet Cleanit, som blant annet ble benyttet av Olav Thon-selskaper.
2. juli: "Husmannskontrakt" på statens praktgård. Om forholdene på statseide Sem Gjestegård
3. juli: Etterforsker svart vask hos kemneren. Om forholdene på Statens hus i Sandvika
4. juli: Etterforsker menneskehandel. Intervju med politieksperter om forholdene i renholdsbransjen.
5. juli: Oppvask om renhold. Intervju med sjefer i LO og NHO.
6. juli: Presses til å vaske svart. Om hvordan asylsøkere presses inn i en svart bransje
7. juli: Vil rydde opp. Intervju med arbeidsminister Hanne Bjurstrøm.
7. august: - De tok amfetamin for å greie jobben. Reportasje om 13 østeuropeiske vaskere i Stavanger/Sandnes som opererte med falsk ID.
8. august: Bibelstudier ble vaske-helvete. Rumensk bibelstudent forteller at han ble utnyttet av vaskefirmaet som bibelskolen henviste ham til for å tjene penger til studiene.
9. august: Vasket for geriljaen. Om de mange renholdskonkursene, og hvem som har skodd seg på disse selskapene.
10. august: Vil ha eget vaskepoliti. Torbjørn Røe Isaksen (H)
12. august: Full opprydding etter Dagblad-avsløringer. Reportasje fra arbeidsministerens møte med LO- og NHO-toppene, hvor hun lovet dem en offentlig godkjenningsordning for renholdsfirmaer. NHO Service-direktøren forklarer gjennombruddet med Dagbladets artikler.
6. oktober: Million-oppryddingen. Arbeidsministeren bevilger 10 millioner i statsbudsjettet som øremerkes til renholds-opprydding.

Og nettsakene, som ofte omhandler de samme temaene men med en annen innfallsvinkel:

1. juli: Ba om lønn, fikk sparken
1. juli: Ny frisk, gamle koster
2. juli: - Underbetaling på statens praktgård, sier LO
2. juli: - Ille på Sem Gjestegård
3. juli: Etterforsker svart vask hos kerneren i Bærum
4. juli: Renholdere kan være ofre for menneskehandel
5. juli: Vil stoppe kriminell vask
6. juli: Krever sterkere lut. Intervju med SVs Karin Andersen
6. juli: Asylsøkere presses til å vaske svart
7. juli: Lover full opprydding i renholdsbransjen
9. august: Vasket for geriljaen
12. august: Full opprydding etter Dagblad-avsløringer
6. oktober: Ble opprørt - bevilget 10 mill.

3. Den sentrale problemstilling da vi begynte

Vårt inntrykk basert på samtalen med Hagensen og flere andre, og noen innledende søk i avisartikler og på nettet, var at det var svært mange useriøse aktører innen renhold. Samtidig hadde lite skjedd for å rydde opp, selv om flere medier opp gjennom årene hadde omtalt enkeltsaker som hver for seg var grove. Vår sentrale hypotese da vi begynte ble derfor at det var et gjennomgående trekk ved bransjen at den tiltrakk seg useriøse aktører. Dette ville vi i så fall belyse årsakene til, og dokumentere.

For at vår journalistikk om dette skulle ha noen betydning utover å skaffe avisen gode oppslag, var det viktig å dokumentere *bredden og omfanget* av det fenomenet som vi etter hvert kalte Skitten vask.

I motsetning til mange andre graveprosjekter, hvor man typisk graver dypt i for eksempel én hendelse eller én bedrift, ville vi ta for oss en hel bransje. For at ikke sakene våre skulle kunne avfeies med at "råtne egg finnes overalt" eller lignende, ble det viktig å finne *mange* og *ulike* saker. Vi var altså ikke ute etter å "ta" noen enkeltaktører – selv om noen mente det – men ville dokumentere at renhold som bransje er gjennomsyret av råtne forhold.

Vi skal heller ikke legge skjul på at vi hadde en klar ambisjon om å gi noen et "spark bak" med denne artikkelserien.

4. Slik jobbet vi

Research/systematisering

Da vi fikk ja til å gå i gang med et større prosjekt om renholdsbransjen, begynte vi med å systematisere det som tidligere var skrevet om bransjen. Vi snakket også med en rekke personer med god kjennskap til bransjen, som gjorde oss oppmerksomme på de viktigste problemstillingene. Kjell Edvard Fixdal i NHO Service og Geir Gamborg-Nielsen i Arbeidsmandsforbundet ble spesielt nyttige samtalepartnere for oss. Også folk i skatteetaten, Arbeidstilsynet og i renholdsbransjen hjalp oss med å finne informasjon.

Av skriftlige kilder kan nevnes konkursinnberetninger (fra Brønnøysund og/eller bostyrere), dommer (fra Lovdata/direkte fra domstolene), bizweb som er en praktisk database for å finne fram til eierforhold og involverte personer i aksjeselskaper og enkeltmannsforetak, Folkeregisteret/løsreregisteret

(personer, historikk om navneskifter, adresser, ektepakter) og naturligvis telefonkatalogen, som kan brukes til mye mer enn å finne telefonnumre.

Vi tre journalistene opprettet et felles område på Dagbladets interne IT-anlegg, hvor vi tre hadde tilgang. Der la vi inn den innsamlede informasjonen, i systematisert form.

Muntlige kilder var svært viktige, i denne som i de aller fleste saker.

Ved hjelp av den vanlige "ringer-i-vannet-metoden" fikk vi kontakt med flere og flere personer som arbeider tett opp mot bedrifter og arbeidstakere, og med bedriftseierne og arbeidstakere selv. Vi forklarte dem hva prosjektet vårt gikk ut på, og fikk etter hvert god hjelp til å finne enkeltsaker som illustrerte forholdene. Etter en drøy ukes arbeid på denne måten, i stor grad innimellom andre saker, hadde vi ei lang liste med potensielle reportasjer å velge i. Vi satte oss da ned og plukket ut hvilke enkeltsaker vi skulle satse på, etter en del kriterier som vi satte opp. Sakene måtte være innbyrdes forskjellige, de måtte til sammen dokumentere de viktigste aspektene ved problemene i bransjen, de burde helst ikke ha noen innbyrdes forbindelse, og selvsagt måtte hver enkelt sak være god nok til å forsvare plassen den skulle få på trykk.

Her er de viktigste tingene vi ville ha fram ved bransjen, på bakgrunn av kildesamtalene vi hadde hatt på dette tidspunktet:

*Kriminalisering og sammenveving med deler av "underverdenen"

*Underbetaling og utnyttelse av arbeidstakere

*At det mer og mer er innvandrere og utlendinger med små jobbmuligheter som ender opp med disse jobbene, og følgene det får

*Den utstrakte bruken av underleverandører, som gjør at selv store, anerkjente oppdragsgivere får lokalene sine vasket av små, useriøse bakgårdsfirmaer som opptrer under paraplyen til en større hovedkontraktør med godt rykte.

*At det offentlige, med sitt store fokus på billig renhold, gjør det umulig for seriøse renholdsfirmaer å konkurrere med de useriøse.

Ut fra disse kriteriene, med det tilfanget av materiale vi hadde skaffet oss, overoppfylte vi behovet for saker, og la til side flere gode saker. Det gjorde vi fordi vi heller ville ha høy intensitet i en kortere periode, enn lavere intensitet over en lang periode. Vi hadde mange poenger som skulle fram, og da er det viktig å fatte seg noenlunde i korthet - med klar og tydelig stemme.

Hvis ikke kan leserne fort gå lei, og sakene bli en grå masse som ikke lenger gjør særlig inntrykk.

Fordi hver av sakene hadde temmelig ulik karakter, fordelte vi dem mellom oss og jobbet dem fram parallelt. Underveis diskuterte vi konkrete veivalg og dilemmaer med hverandre, etter hvert som de oppsto.

Mer om arbeidets gang:

Det tok noen uker før vi den 1. juli publiserte den første saken, fordi alle vi tre inngikk i Dagbladets turnus, og dessuten hadde andre saker gående som vi måtte holde tak i. En annen grunn til at det tok en del tid, var at vi ville ha ferdig

en grunnstamme av avsløringer før vi gikk i gang, slik at de kunne publiseres fortløpende. Da gjør de mest inntrykk.

Den første, og største, saken handlet om firmaet Cleanit og dets underleverandører. Det var denne saken vi la mest arbeid i, og det var også den som fikk størst plass på trykk.

Saken begynte med et tips om at en rettssak skulle opp i Oslo tingrett, hvor en av renholdsfirmaet Cleanits underleverandører, Biljana Bjelajac, sto tiltalt for medvirkning til oppbevaring av minst 90 kilo hasj. Vi mente historien om Bjelajac og hennes miljø illustrerte flere forhold ved bransjen på en slående måte, både fordi hun hadde en befatning med kriminalitet, fordi både hun og mannen hadde operert som underleverandører, og fordi hun og hennes mann ble beskyldt for underbetaling og temmelig tøff behandling av arbeidstakere. Kilde til de sistnevnte beskyldningene var særlig en rumensk kvinne som vi fikk kontakt med via Arbeidsmandsforbundet.

Saken hadde mange elementer:

* Vi var til stede en av rettsdagene, da blant annet Bjelajac forklarte seg. Vi var der for å opprette kontakt med Bjelajac og hennes advokat, og for å høre hennes og de andre involvertes forklaring. Før saken vår sto på trykk, kom domfellelsen, noe som gjorde at vi kunne skrive saken med færre forbehold.

* Med utgangspunkt i Bjelajac, gjorde vi søk i bizweb, Brønnøysundregistrene og i de deler av Folkeregisteret som vi har tilgang til. På denne måten kartla vi både nedlagte og aktive selskaper hvor hun og mannen hadde deltatt, og tilknyttede adresser og ulike samarbeidspartnere, deriblant et selskap som hadde brukt parets leilighet som kontoradresse. Vi bestilte årsrapporter, og ikke minst skaffet vi oss konkursinnberetninger. Via konkursinnberetningene i et firma som tilhørte Bjelajacs ektemann, og som hadde arbeidet for Cleanit, fant vi fram til konkursinnberetningen til en under-underleverandør. I den sistnevnte konkursinnberetningen kom det fram en svært ureglementert forretningsførsel, blant annet manglende skattebetaling.

* I retten kom det fram at Bjelajac hadde drevet en kafé i Grønlandsområdet. En av våre kilder fortalte at hun hadde kjøpt kaféen kontant. Etter en del strev (blant annet befaring i Grønlandsleiret) fant vi fram til den forrige eieren, og spurte ham om hvordan hun hadde betalt. Han fortalte da at hun hadde betalt med 940.000 kroner i bæreposer. Dette var også et element som vi mente sa noe om hvem som opererer i renholdsbransjen, og fikk en naturlig plass i reportasjen.

* I en avis som Dagbladet spiller bilder en stor rolle. Av den grunn, og fordi vi ville snakke med dem som bokstavelig talt befinner seg på gulvet, dro vi til Ski storsenter, hvor vi visste at Cleanit hadde renholdskontrakten. Der fant vi raskt en renholder med Cleanit-logo på ryggen. Han fortalte at det i virkeligheten ikke var Cleanit som var hans arbeidsgiver, men Bjelajacs firma BB Renhold.

* En av våre kilder fortalte oss at det hadde vært razzia mot det senere konkursrammede firmaet til Bjelajacs ektemann. Dette firmaet hadde holdt til i et falleferdig hus på Kløfta. Politiet ville ikke kommentere saken, men fra Arbeidstilsynet fikk vi temmelig direkte uttalelser. Øystein Eriksen i tilsynet fortalte ganske rett ut hva de hadde kommet over, og at de under razzien hadde fått mistanke om prostitusjon og menneskehandel. Vi søkte om innsyn og fikk

også tilgang på dokumenter fra Arbeidstilsynet vedrørende razziaen. Vi la ned en del arbeid i å få kontakt med de to rumenske kvinnene som ble påtruffet under razziaen og lyktes med å få et møte med den ene. Hun avviste prostitusjonsmistanken, men vi valgte likevel å trykke påstandene til Arbeidstilsynet, siden de ble framsatt under fullt navn fra en profesjonell/autoritativ kilde.

* Vi dro også til Kløfta, men fant ingen "hjemme". Utenfor det falleferdige huset fant vi derimot en overall påtrykt Cleanits firmalogo.

* Et viktig element i den første saken var rumenske "Rosita", som hadde jobbet for Bjelajac og hennes mann uten arbeidstillatelse og på "luselønn". Etter omtale av denne luselønnen i NRK Brennpunkt i 2008, hadde Cleanit sagt opp avtalen med Bjelajacs firma, for å distansere seg fra forholdene. Da Dagbladet undersøkte saken nærmere, viste det seg at oppsigelsen av avtalen bare var halve historien. Etter oppsigelsen hyret Cleanit i stedet inn firmaet til Bjelajacs ektemann.

Den første saken var den som kostet oss mest arbeidsinnsats, med blant annet flere timers venting utenfor en blokk for å få kontakt med den omtalte kvinnens ektemann. Saken fungerte fint i sammenhengen fordi den inneholdt flere av de viktigste elementene vi ville ha fram: Utnyttelse av innvandrere, skattejuks, forbindelser til kriminalitet, den problematiske bruken av underleverandører, med mer.

Med den første saken, som også ble fulgt opp på nettet og i undersøker i avisa, var saken godt etablert.

For oss var det viktig å poengtere at dette ikke dreide seg om et enslig "råttent eple", og vi fortsatte derfor å publisere artikler. Som nevnt var det viktig for oss at hver artikkel illustrerte og viste fram et selvstendig poeng og fortalte noe nytt om problemene i "den skitne renholdsbransjen".

Sak nummer to handlet om Sem Gjestegård, som er statlig eid. Vi hadde pålitelig informasjon om at stuepikene fra Estland fikk betalt i form av blant annet kost og losji. På hjemmesiden til firmaet deres sto det at de ansatte hadde en minstelønn på 40 kroner etter skatt. Flere opplysninger om lønnsforholdene ville ikke de ansatte gi. Utover dette løste vi saken ved reportasje/intervju, hvor forholdene ble innrømmet – og forsvart.

Den tredje saken handlet om kemneren i Asker og Bærum, som hadde fått vasket sine lokaler av et billig firma som viste seg å hoppe bukk over å betale skatt.

Med disse tre sakene følte vi at vi hadde dokumentert at dette er en bransje hvor det jukses og folk utnyttes over en lav sko, og de viktigste hovedpoengene. Vi hadde likevel en del mer på hjertet, og fortsatte å utdype bildet med intervjuer, reportasjer og reaksjoner.

Etter ei uke med daglige artikler på nett og i avisa, fikk vi et godt punktum for den første runden med artikler og reportasjer, da arbeidsminister Hanne Bjurstrøm lovet å rydde opp. Hun ville blant annet vurdere på nytt en offentlig godkjenningsordning for renholdsfirmar, slik bransjefolk i flere tiår forgjeves hadde bedt om. To av oss reiste på sommerferie, med en klar plan om å ta

saken opp igjen etter ferien, og blant annet sjekke om ministeren gjorde som hun sa.

Tilbake på jobb igjen, i august, fikk vi nyss om at det skulle være et møte på høyt nivå hos arbeidsministeren. Vi bestemte oss for å sette flombelysning på bransjen igjen, opp mot dette møtet, slik at saken fikk den oppmerksomheten den fortjente. I forkant av møtet publiserte vi tre nye saker som bygget på egne undersøkelser. En av dem er en reportasje hvor vi setter utnyttelse av enkeltpersoner i fokus. En annen reportasje handler om sammenvevingen av krim/renhold/utnyttelse av utlendinger. Den tredje saken bygger på 59 konkursinnberetninger fra renholdsbransjen, som vi bestilte fra Brønnøysundregistrene, og viser noen av de mer ekstreme utslagene av jungelen i renholdsbransjen.

Spesielle problemstillinger:

Vi hadde en del diskusjoner rundt identifisering. Vi la oss på den policy at hovedpersoner i sakene måtte identifiseres, både for å gi sakene den nødvendige autentisitet og slagkraft, og fordi vi mente sakene våre ellers kunne miste troverdighet. I tillegg til å skåne omtalte personer fra offentlig oppmerksomhet, har anonymisering som kjent også den effekt at risikoen blir mindre for motangrep fra personene som omtales på ufordelaktig vis. Vi ville ikke gjøre det enkelt for oss selv på den måten.

5. Hva er nytt i saken:

De aller fleste saksforholdene vi omtaler er nye, og der hvor andre har omtalt de samme personene eller selskapene, framgår dette tydelig i artiklene. Sett i et større perspektiv, er det viktigste at vi fikk dokumentert at et område av samfunnslivet har kommet ut av kontroll. Vi føler at vi greide å presentere det på en overbevisende og lettfattelig måte, og at vi nådde fram til både makthavere og et stort publikum. Det siste kan blant annet avleses av de mange leserkommentarene på sakene på nettet (60 på den første nettsaken). Flere har nå tatt innover seg omfanget og mekanismene i det fenomenet som vi kalte "skitten vask", og skadevirkningene av det. Og så har noen, med arbeidsminister Hanne Bjurstrøm i spissen, satt seg i sving for å gjøre noe med det.

6. Kildekritikk/dokumentasjon:

Felles for de fleste sakene (de av sakene som ikke var rene intervjuer) var at vi hadde mye skriftlig dokumentasjon. Følgende kategorier skriftlig dokumentasjon var spesielt viktige:

Dommer og tiltaler:

Særlig i sakene "Narko, konkurs og underbetaling" og "- De tok amfetamin for å greie jobben" var dommer og tiltaler i de omtalte rettssakene og tilknyttede rettssaker viktige dokumenter. Dommer har stor autoritet, men kan ikke tas som

uttrykk for absolutt sannhet. Det er derfor nødvendig at det framgår hvor slike opplysninger stammer fra, og ikke minst at det gjøres klart om dommen er anket eller rettskraftig.

Boinnberetninger fra konkursboer

Dette var viktige kilder særlig i de to ovennevnte sakene + saken "Vasket for geriljaen". Advokater gjør ofte et grundig kartleggings- og oppsporingsarbeid, men jobber samtidig under tidspress pga at det ofte er lite verdier igjen i boene til å drive boarbeid for. Vi sjekket opplysninger som vi satte på trykk opp mot andre kilder som f eks Brønnøysundregistrene, og årsrapporter i de aktuelle selskapene. En annen metode vi brukte for å oppdage feil i boinnberetninger var å sammenholde opplysninger fra den midlertidige innberetningen (som vanligvis inneholder mest informasjon), opp mot sluttinnberetningen (hvor feil i mange tilfeller er rettet opp). Et kuriøst eksempel på feil i boinnberetninger er at en advokat ba om å få godkjenne hvilke sitater vi eventuelt ville bruke fra hans innberetning. Dette vakte en viss irritasjon hos oss, inntil vi skjønnte grunnen: Han ville gardere seg mot at feil i innberetningen skulle spre seg via Dagbladets spalter. En slik samvittighetsfullhet må man naturligvis bare være glad for.

Intern korrespondanse

Dette punktet er det vanskelig å redegjøre for, da det i de fleste tilfeller handler om dokumentasjon som våre kilder har bedt oss om å ikke presentere offentlig. Denne typen "ikke-framleggbar" dokumentasjon var likevel nyttig og viktig, fordi den hjalp oss til å klarlegge fakta, slik at vi kunne stille de rette spørsmålene og skrive mer presist og poengtert.

Konfrontasjoner/intervjuer

Vi brukte mye tid til dette, og anstrengte oss for å treffe folk ansikt til ansikt, også i tilfeller da de åpenbart helst ville unngå oss (eksempelvis i saken "Narko, konkurs og underbetaling", hvor dette også framgår tydelig i reportasjen). Fordelen er at man får snakket igjennom alle problemstillinger og risikoen for at overraskelser dukker opp etter at saken har stått på trykk, blir mindre. Som så mange har erfart før oss, viser det seg igjen og igjen at folk vanligvis snakker når man først møter dem ansikt til ansikt. Dessuten: Å møte folk gir den tilstedeværelsen og det livet til sakene som er helt avgjørende i en tabloidavis.

7. Resultater/konsekvenser:

Arbeidsministeren har etter vår artikkelserie revurdert sitt tidligere standpunkt om å ikke gå inn for en offentlig godkjenningsordning for renholdsfirmaer, slik LO og NHO har bedt om i flere tiår.

Dagbladet fikk i august invitasjon til et møte (nevnt ovenfor) hos arbeidsminister Hanne Bjurstrøm, med Roar Flåthen og Erna Hagensen til stede fra LO-sida, og John G. Bernander og Petter Furulund fra NHO. De var alle glade for artiklene våre gjennom sommeren. Furulund ga Dagbladets artikler æren for at

regjeringen etter mange års påtrykk fra NHO og LO, under den lukkede delen av møtet (før Dagbladet slapp inn) endelig sa ja til en offentlig godkjenningsordning for renholdsfirmaer. Partene i arbeidslivet, og arbeidsministeren, tror at en slik ordning med tilhørende kontrollsystemer, vil luke bort en stor del av de useriøse aktørene i bransjen. De har tatt sikte på at godkjenningsordningen skal tre i funksjon sommeren 2011.

"Dette er historisk! Etter over 20 års innsats for denne bransjen, får vi nå endelig gjennomslag for effektive tiltak som vil rydde opp i bransjen. Dette er en stor seier for de seriøse renholdsbedriftene", sa NHO Service-leder Petter Furulund etter møtet med arbeidsminister Hanne Bjurstrøm i august, i følge NHO Service' hjemmeside.

Furulund mente Dagbladet hadde spilt en avgjørende rolle ved å få saken på dagsordenen.

"Gravende journalistikk på sitt beste", sa han ifølge NHO Service' hjemmeside.

Senere på høsten, den dagen statsbudsjettet ble lagt fram, fikk vi igjen telefon fra arbeidsministerens kontor. Hun hadde satt av 10 millioner kroner til første fase av en flerårig opprydding i utsatte bransjer, og hadde i samarbeid med partene i arbeidslivet bestemt seg for å la renhold være første bransje ut. Dagbladets artikler har utvilsomt medvirket til dette.

Artikkelen om statseide Sem Gjestegård (Dagbladet den 2. juli 2010) har ifølge ekspedisjonssjef Toril Johansson i Kunnskapsdepartementet ført til at gjestegården har reforhandlet avtalen med firmaet som leier ut estiske stuepiker. 11. januar i år sa Johansson til Dagbladet at stuepikene selv har ønsket å fortsette å bo på gjestegården, men at de nå betaler for kost og losji. Samtidig er lønna hevet. Dermed får de ikke lenger delvis betalt i form av naturalia, slik de fikk tidligere.

Blant de som reagerte sterkt på opplysningene om Sem Gjestegård i Dagbladet, var arbeidsministeren, LO/NHO-toppene og Karin Andersen (SV), første nestleder i sosial- og arbeidskomitéen på Stortinget.

25. og 26. januar i år arrangerer Arbeidsmandsforbundet og NHO Service konferansen "Fra skitten vask til ren idyll", hvor Dagbladet er invitert til å innlede under tittelen "Hvordan Dagbladet fikk snøballen til å rulle".

Det må også nevnes at vi ble klaget inn til Pressens faglige utvalg av firmaet Cleanit, for den første saken i denne artikkelserien. Firmaet klaget blant annet over å ha mistet kunder pga. Dagbladets artikler. Det endte imidlertid med at vi ble "frikjent".

Dagbladet kommer også framover til å dekke utviklingen i saken/sakene som har begynt å rulle etter vår artikkelserie.

Marie Melgård   Halldor Hustadnes   Espen Sandli
(mob 98432277)   (mob 91600470)   (mob 91703808)

Dagbladet,
PB 1184 Sentrum,
0107 Oslo
Telefon 24001000

Renholdsbransjens svarte side: Kjøpte kafé me

SKINNET BEDRAR: Til tross for logoen på arbeidsklærne, er ikke denne renholderen på Ski storsenter ansatt i Morten Larsens selskap Cleanit.

Narko, konkurser o

**Under renholds-
firmaet Cleanits
kritthvite fasade
finnes konkurser,
anklager om un-
derbetaling, og en
mangeårig samar-
beidspartner som
nå er dømt for nar-
kotika og formid-
ling av trusler.**

Tekst: Halldor Hustadnes
hhu@dagbladet.no
Espen Sandli
esan@dagbladet.no
Marie Melgård
marne@dagbladet.no

Låveveien, Oslo, mandag den-
ne uka:

– Du er dum som snakker med
ham!

Biljana Bjelajacs stemme høres
fra en balkong høyt over oss. Hun
liker ikke at hennes mann snakker
med Dagbladet.

Hun har samme dag fått for-
knyttet en dom på tre år og to måne-
ders fengsel for narkotika og for-

midling av drapstrusler. Hun er-
kjenner ikke forholdene, og hen-
nes forsvarer sier at dommen blir
anket.

Mye har raknet for ekteparet i
blokka på Oppsal de siste ukene.

Da Dagbladet gjorde sjefen
for renholdsfirmaet Cleanit,
Morten Larsen, oppmerksom
på narkotikasaken, permittere
te han sin leverandøravtale
med Bjelajacs firma.

Slipper ansvar

For en renholdsarbeider som
Dagbladet nylig møtte i Olav
Thon-eide Ski Storsenter, er per-
mitteringen dårlig nytt. Cleanits

logo prydet mannens arbeidstøy,
men han fortalte at det i virkelig-
heten er Biljana Bjelajac som er ar-
beidsgiveren.

Bare noen få av de cirka 100
som utfører arbeidet for Cleanits
kunder, er ansatt hos Cleanit.

Resten er underleverandører.
Dermed kan Cleanit skyve reg-
ningen over på dem, hvis noe går
galt.

– Alt ligger på dem. Vi har
ikke noe arbeidsgiveransvar,
sier Morten Larsen til Dagbla-
det.

– Kontroll er viktig

På grunn av den massive bruken
av underleverandører, er Cleanit
utestengt fra NHO Service. Både
LO og NHO mener kontrollmull-
ighetene ødelegges når det er for
mye bruk av underleverandører.

Men ifølge Morten Larsen er
Cleanit like opptatt av ryddige

940 000 kroner i bæreposer Dømt for narko

Foto: Jacques Hvistendahl

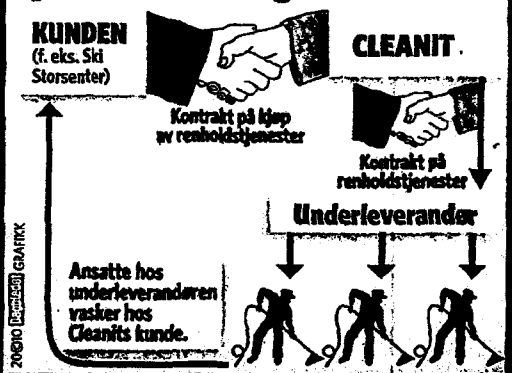
HOVEDKVARTER: Biljana Bjelajacs ektemann presenterte mandag kveld Dagbladet denne SUV-en, før han svarte inn foran denne blokk på Oppsal - hvor Bjelajac fra en balkong ba ham la være å snakke med Dagbladet. Leiligheten i Laveveien har vært hovedkvarter for feie- og underleverandørselskaper til Cleanit as.

Foto: Jacques Hvistendahl

INTET ANSVAR: - Alt ligger på dem. Vi har ikke noe arbeidsansvar, sier Cleanit-eier Morten Larsen om forholdet til underleverandørene. Foto: Bjørn Langsem

Systemet NHO og LO misliker

forhold som NHO og LO. - Kontroll er avgjørende viktig for oss, for renommé og rykte står på det, sier Larsen. Han sier at tre-fire ansatte kontrollerer at underleverandørene er lovlig registrert, står i momsregisteret og betaler skatt.

Etterlyst
Likevel er ikke kontrollen alltid like finmasket. Konkursinnberetningen viser at Cleanits underleverandør Scandinavian Cleaning Services - som var eid av Bjelajacs ektemann og på det meste hadde 25 ansatte - i en lang

periode ikke betalte skatt og avgifter.

Det gjorde heller ikke en iraker som var underleverandør til Scandinavian Cleaning Services. Også han gikk konkurs. Renholdsfirmaet hans hadde blokkleiligheten til ekteparet på Oppsal som adresse, og han og hans 11 ansatte jobbet for det meste for dem.

Nå er irakeren tiltalt i en sak om oppbevaring av 95 kilo hasj, og internasjonalt etterlyst. Bjelajac er nå dømt i den samme hasjsaken, blant annet for formidling av drapsrusler mot en kvinne fra

Bosnia og hennes fire år gamle datter.

Kastet ut

For tre år siden ga ekteparet på Oppsal en østeuropisk kvinne sparken, da hun krevde lønn og en kontrakt. Kvinnen, av NRK Brennpunkt omtalt som «Rosita», hadde i tre uker vasket uten kontrakt og arbeidstillatelse (se egen sak).

- Hun hadde ikke papirer, så er ikke en lønn å leve av for mennesker, sier Gamborg-Nielsen til Dagbladet.

Cleanit fikk rettens medhold i at det var underleverandørens ansvar å betale henne.

- Bare tull, sier Bjelajacs ektemann når Dagbladet konfronterer ham med at Rosita skal ha blitt forspeilet 11 000 kroner i måneden svart. Han sier at lønna i hans og konas selskaper begynner på 120 kroner timen, og at skatten blir betalt.

Det synes Geir Gamborg-Nielsen i Norsk Arbeidsmandsforbund er altfor lite.

- Tariffølona begynner på 148 kroner. 120 kroner timen er ikke en lønn å leve av for mennesker, sier Gamborg-Nielsen til Dagbladet.

Morten Larsen mener Cleanit ryddet opp i Rosita-saken, ved å

kvitte seg med firmaet som ekteparet på Oppsal opererte gjennom den gangen.

Likevel hyret han inn ektemannens firma Scandinavian Cleaning Services.

Dette firmaet gikk konkurs i mai i år, to måneder etter at skatteoppbelet hadde tilspisset seg så mye at Cleanit sa opp avtalen. Etter det har Cleanit fortsatt samarbeidet gjennom et av Biljana Bjelajacs firmaer - helt til Dagbladet for to uker siden begynte å stille spørsmål rundt sakene vi omtaler i dag.

>>> Banket opp og presset til sex

g underbetaling

Vet ikke hvem som vasker

Snart reiser for Georg Vestby vet ikke hvem som utfører renholdet i bydelene på Skjerve og Stovner.

Snart reiser for en to års kontrakt med Cleanit, som snart utløper. Men hvem utfører den jobben som oppholdsjobben, vet ikke snaredekkteren.

– At jeg selv har betalt, er hyret av Cleanit. Det er underlevering, og det er selvsagt billigere for oss, vet ikke jeg mer om saken, Georg Vestby til Dagbladet.

Georg Vestby holdning har en forklaring på Cleanit. Administrasjonssjef Tord Solvang forteller at det er naturlig å bytte mellom leverandører som Leabok i Espenhaug om en overgang av renholderne. Bakgrunnen var et rykte om at Cleanit i tillegg ikke hadde påbegrunnet jobben.

– Jeg fikk en komplett mappe med kopi av legitimasjoner, arbeidsforhold og oppholdsforhold, forteller Solvang.

- Banket opp og presset til sex

REDD: – Etter så mange dårlige erfaringer, er jeg redd, sier «Rosita». Hun har hatt et tøft møte med det norske arbeidsmarkedet, blant annet renholdsbransjen. Foto: Jacques Hvistendahl

Østeuropeiske Rosita ble truet til prostitusjon i Spania. Etterpå fikk hun renholdsjobb, men fikk sparken da hun vil ha arbeidskontrakt.

For tre år siden fikk «Rosita» jobb i et renholdsfirma drevet av ekteparet på Oppsal, som blant annet vasker i hybelhuset til Politihøgskolen. Hun skal ha blitt lovet 11 000 kroner svart i måneden, noe firmaet benekter.

– Etter kanskje 20 dager sa jeg at jeg ville ha kontrakt, og penger, sier hun, men forteller at hun i stedet fikk 3000 kroner kontant, og beskjed om å pelle seg vekk.

Rosita hadde verken arbeidskontrakt eller arbeidstillatelse. Hun kontaktet Kirkens Bymisjon og Arbeidsmandsforbundet for å få hjelp.

Banket opp
Først to år senere fikk hun enda 15 700 kroner. Nå lever hun nærmest fra hånd til munn, mens hun venter på de siste pengene hun mener å ha til gode.

Rosita har hatt det tøft både før og etter at hun jobbet for ekteparet på Oppsal. Før hun i 2006 kom til Norge, dro hun til Spania for å jobbe i en bar. Der ble hun i stedet banket opp i ei uke, og tvunget til prostitusjon. Mannen satt fengslet i hjemlandet, og den gangen så hun ikke andre utveier.

– Du er en sterk person, utbryter distriktsskretær Geir Gamborg-Nielsen i Norsk Arbeidsmandsforbund da han hører historien hennes.

– Jeg prøver å være det. Jeg tenker alltid på barna mine, sier Rosita, tydelig beveget.

De to barna hennes måtte bli igjen hos familien. Også i Norge jobbet hun først som prostituert, men fikk hjelp til å komme seg bort fra gata. De siste åra har Rosita hatt en

rekke jobber som få nordmenn ville akseptert. Hennes siste arbeidsgiver, en maler, betalte henne 450 kroner dagen svart, men mistet interessen etter at han fikk overrakt henne til sex. Nå venter hun på å få ordnet opp i skattepapirene, så hun kan få en ordentlig jobb og få utbetalt penger hun har til gode.

Hun forteller at hun flere ganger har blitt banket opp eller truet av useriøse arbeidsgivere.

– Sånne som meg, som ikke har noe ellers, tar hva som helst. Etter så mange dårlige erfaringer, er jeg redd. Jeg er bare ei jente, og jeg har ingen som kan beskytte meg, sier Rosita.

Utnyttes
Geir Gamborg-Nielsen sier at 90 prosent av tiden hans går med til å hjelpe arbeidstakere i renholdsbransjen, selv om det bare er et av 17 tariffområder i Arbeidsmandsforbundet. Mange driver ryddig, men det er også mange som utnytter papirløse utendringer på desperat jobb jakt. – Dette er moderne slaveri, sier Gamborg-Nielsen.

GROR NED: Dette huset på Klofta ble oppgitt som adressen til Scandinavian Cleaning Service, en nylig konkursrammet underleverandør til Cleanit. Foto: Jacques Hvistendahl

Fant rumenere i slåbrok

Under en razzia i dette huset på Klofta fant Arbeidstilsynet to rumenske jenter i slåbrok.

Aksjonen den 30. november i fjor førte til pålegg om etterlevelse av flere bestemmelser i arbeidsmiljøloven. Huset er eid av Bjelja i Bjelja, og hennes mann, og var adressen til Scandinavian Cleaning Service.

– Det vi fant, var to rumenske jenter. De var ikke ansatt i renholdsvirksomheten, forteller Øystein Eriksen, som leder Arbeidstilsynets landomfattende kontrollakusjon mot illegal dumping i renholdsbransjen. Fordi de ikke var ansatt, ble det vanskelig for politiet, som ikke vil kommentere saker for Dagbladet.

– Det er vanskelig å påse at det var prostitusjon, men å vite folk var på en adresse som var forretningsadressen til renholdingsfirmaet, og der påtreffte to dansere som satt der i slåbrok, og det var innrettet med servietter og tilbehør for å drive seksuell aktivitet, sier Eriksen.

Dagbladet har snakket med en av de to kvinnene, som i likhet med Bjelja er og ekte mannens avviser at det var snakk om prostitusjon. Bjeljas mann sier at han lante ut huset til venner.

Eriksen sier at koblingen mellom utnyttelse av arbeidstakere blant annet innen prostitusjon, renhold og restaurantdrift gjelder en stor del av Arbeidstilsynet har et sterkt fokus på i samarbeid med politiet.

KONTANT: Den tidligere innhavneren av denne kaféen i Oslo sentrum forteller at hun fikk penger i bæreposer som betalt løn. Foto: Bård Einar Haugen

940 000 kroner i bæreposer

Biljana Bjelja ble betalt for denne kaféen med 940 000 kroner i bæreposer.

Det forteller den tidligere innhavneren, David Eirglen Janssen, om i historien som skjedde i januar 2009.

– Først ble det på overtid kommet med 650 000 kroner i bæreposer, forteller han. Neden dag ble det enda kom hun med 340 000 kroner til.

– Sikkerhetsvaktningen i bakkenes at penger var et gyldig betalingsmiddel. Men jeg var jo veldig ubekvemt med det, sier Janssen, som fortsatt har et rettskrav mot Biljana Bjelja.

Kaféen var motestud for flere livstider i en nylig avsluttet helsekjøp i Oslo tingrett.

Utløste Bjelja var det ikke noe spesielt med betalingsformen.

– Det ble tatt ut fra en konto, og registrert, så hun til Dagbladet under en pause i tingretten.

«Husmanns- kontrakt» på statens praktgård

I LYKKELAND: - Jeg hadde aldri trodd vi skulle få bo i så stort hus, sier en beboer i Tuuli Rönkä fra Etland. LOs Cecilie Gamberg-Nielsen synes de rimet lønnsforhøvelsene hennes kan sammenliknes med en husmannskontrakt. Foto: Bjørn Langset

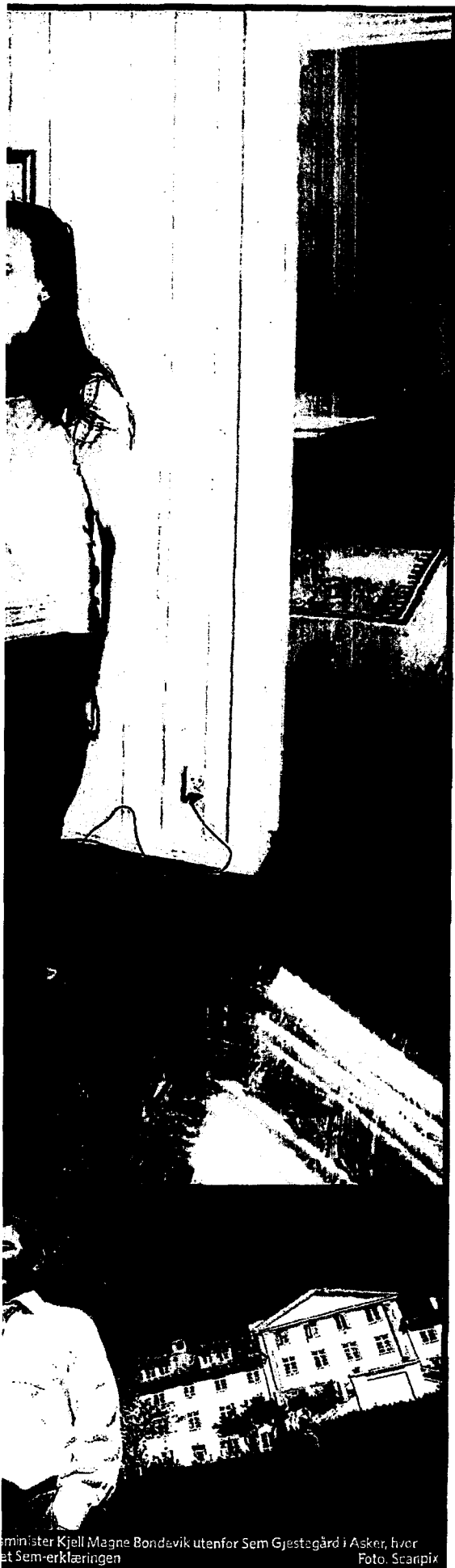

Narko, konkurs og underbetaling

TJENER MER: 22-åringen tjener mer her enn i hjemlandet, men vet ikke vet hva nordmenn i semi-tillegg jobber får. Her er hun sammen med hotellsjef Elin Stokke ved Sem gjestegård. Foto: Bjørn Langset

Statseide Sem gjestegård leier inn estiske stuepiker fra et firma med 40 kroner timen som minstelønn. «Husmannskontrakt», og «sosial dumping», mener LO.

Tekst: Marie Melgård
mame@dagbladet.no

Halldor Hustadnes
hhu@dagbladet.no

Espen Sandli
Espen.Sandli@dagbladet.no

ASKER (Dagbladet):

Tuuli Råli (22) fra Estland bor og jobber som stuepiker på statseide Sem gjestegård. På gården, som er eid av Kunnskapsdepartementet, ble blant annet Sem-erklæringen framforhandlet i 2001.

– Jeg hadde aldri trodd vi skulle få bo i så store hus, og så får vi fantastisk mat, sier en begeistret Tuuli Råli da Dagbladet treffer henne i solskinnet i vakre, landlige omgivelser i Asker.

Tuuli er ansatt i det estiske firmaet Unic Management, som har en minstelønn på 40 kroner timen etter skatt. Den lave lønna forsvares med at de estiske stuepikene også får kost og losji.

– Det faller på sin egen urimeelighet at det skal være greit å underbetale folk på denne måten fordi man gir dem mat og husly, sier distriktssekretær Geir Gamborg-Nielsen i Norsk Arbeidsmandsforbund.

– Mer enn hjemme

Tuuli selv er strålende fornøyd med lønnsvilkårene.

– Det er mye høyere enn hva jeg ville ha fått hjemme.

– Men vet du hvor mye nordmenn i samme jobb tjener?

– Nei, det gjør jeg ikke, sier Tuuli til Dagbladet.

Ifølge Unic Management får Tuuli og de andre vikarene mer enn minstelønna, men verken de eller Sem Gjestegård vil ut med hvor mye de faktisk får.

– Skremmende

Geir Gamborg-Nielsen mener det som skjer på statseide Sem Gjestegård er sosial dumping.

– Dette er nærmest å betrakte som vår tids husmannskontrakt. Jeg trodde staten hadde bedre styring enn som så. Her har man skviset ut en norsk virksomhet i bytte mot import av arbeidskraft, sier Geir Gamborg-Nielsen i Norsk Arbeidsmandsforbund. Han spør seg hvordan norske arbeidstakere og norsk næringsliv skal kunne konkurrere mot slike aktører.

– Det er skremmende at en

DETTE ER SAKEN

Renholdsbransjen

● I en serie artikler skriver Dagbladet om renholdsbransjen, som er preget av lav lønn, uklare ansettelsesforholdene og stort innslag av utenlandsk arbeidskraft med liten kjennskap til sine rettigheter.

● NHO Services anslår at det arbeider 44.000 renholdersatte i privat og offentlig sektor.

NHO og LO er bekymret for at sterkt prispress gjør at useriøse aktører utkurrerer de seriøse.

● I går skrev Dagbladet om selskapet Clegnit, som er utestengt fra NHO Service på grunn av massiv bruk av underleverandører. LO og NHO mener dette sykker kontrollmulighetene.

statlig aktør kjøper tjenester av en aktør, bare ut ifra økonomiske motiver. Det reiser også et annet spørsmål: Hva slags samfunn vil vi ha? spør en oppbrakt Gamborg-Nielsen.

Langt under tariff

Estiske Unic Management har norske eiere, og formidler vikarer til mellom 25 og 30 bedrifter i Norge.

Firmaets minstelønn på 11 400 ECC – 5500 kroner i måneden – tilsvarer en timelønn på 40 kroner. Ifølge Unic tilsvarer dette 80 kroner brutto, når man tar hensyn til at de også får skatten betalt, og flybillett, innkvartering og måltider.

Vanlig norsk tariff for stuepiker ligger mellom 134 og 148 kroner.

Helt forsvarlig

– Dette er forsvarlig. Det utgjør bare 10 kroner mindre enn en norsk arbeider får ubetalt i netto når alle utgifter er trukket ifra, sier Terje Andersen i Unic Management.

Han sier at lønna til stuepikene gikk opp etter tre måneder. Hvor mye vil han ikke si, men dagens lønnsnivå i Unic Management strekker seg helt opp til 110 kroner brutto – noe som også er under norsk tariff.

Andersen mener kritikken fra LO er uberettiget.

– De må akseptere at det er lov å leie inn arbeidskraft, og at dette er i tråd med det nye tjenstedirektivet som både Stortinget og den sittende regjeringen har godkjent.

Vanskelig i Estland

Daglig leder ved Sem gjestegård, Marth Loen, opplyser at Unic Management ble valgt fordi det var billigere enn forgjengeren ISS.

Tuuli har vært på Sem gjestegård siden januar i år. Planen er at hun i sommer reiser tilbake til Estland for å fortsette fysioterapistudiene der.

– Det er vanskelig å få jobb hjemme. Jeg kom hit fordi jeg ville spare penger og oppleve noe nytt, sier Tuuli.

Kunnskapsdepartementet henviser til universitetet for miljø- og biovitenskap (UMB).

Universitetsdirektør i UMB, Siri Margrethe Løksa, sier at hun må få bekreftet Dagbladets opplysninger før hun uttaler seg, men sier at hun forventer at styret på Sem Gjestegård driver i tråd med regler for statlig eierskap.

” Jeg kom hit fordi jeg ville spare penger og oppleve noe nytt.

Tuuli Råli, stuepiker

Minister Kjøll Magne Bondevik utenfor Sem Gjestegård i Asker, hvor et Sem-erklæringen Foto: Scanpix

BORENEKT: Selskapet Premier Oil er blitt nektet sin første leteboring på norsk sokkel. Begrunnelsen er dårlig planlegging. – Vi har avdekket alvorlige feil og mangler på styring, planlegging, kapasitet og kompetanse i selskapet, sier pressetalsmann Øyvind Midttun i Petroleurstilsynet til Aftenbladet.no. Premier Oil er dypt uenig. (NTB)

NILS T. BJØRKE (bildet), leder i Norges Bondelag, får stadig flere medlemmer på grunn av godt vervearbeid. Men det blir stadig færre bønder. Antall bønder, målt etter hvor mange som mottar landbruksstøtte, har sunket med 5000 i 2003 til 47 600 i år. I fjor hadde Bondelaget 62 023 medlemmer, mot 57 833 i 2003. (NTB)

ETTERFORSKER SV VASK HOS KEMNE

– **KORREKT:** – Sett fra vår side var dette en leverandør som hadde korrekt dokumentasjon ved innlevering, sier anskaffelsessjef Knut Arve Orten Lie i Bærum. Kommunen har erstatning for å ha mistet det billige renholdet.

Politiet etterforsker svart renhold i kemnerens lokaler i Bærum.

Tekst: Halldor Hustadnes
hhu@dagbladet.no
Espen Sandli
esan@dagbladet.no
Marie Melgård
mame@dagbladet.no

Firmaet som vant anbudskonkurransen om renhold i Skattens Hus Sandvika i Bærum, ble en skuffelse. Mistanker om svart arbeid og atrestbegjæringer for å sikre skattekrav gjorde det umulig for

Euro Renhold å oppfylle kontrakten med Bærum kommune. Høsten 2007 gikk firmaet konkurs.

For to år siden rapporterte Finansavisen at skattemyndighetene mistenkte firmaet for svart arbeid i blant annet kemnerens egne lokaler.

Til Dagbladet opplyser poli-

tiet at saken fortsatt etterforskes.

Brukte underleveran

– Jeg har brukt underleverandører. Hva de har gjort videre, er ikke min sak, sier styrelederen i det konkursrammede Euro Renhold da Dagbladet møter ham i en blokk i Huldreveien, et stykke utenfor Asker sentrum.

Både NHO og LO framhever nettopp utstrakt bruk av underleverandører som mye av grunnen til at mange kriminelle og useriøse aktører har fått innpass i renholdsbransjen.

NHO og LO er bekymret for at prisene ofte presses så mye at det blir umulig å tjene pen-

ger for dem som betaler tariffønn og skatt. Også offentlige instanser er med på å presse prisene ned.

– Fritt fram for kriminelle.

Dermed settes arbeidet ut til useriøse aktører som betaler løslønn og jukser med skatten. Samtidig mister kundene oversikten over hvem som gjør jobben.

– Det er fritt fram for kriminelle, sier leder Erna Hagenen i Norsk Arbeidsmandsforbund til Dagbladet.

Krever erstatning

Etter at Euro Renhold gikk konkurs, meldte kommunen seg med et krav i boet på 2,1 millioner kro-

ner. De nye renholdskontraktene ble nemlig dyrere. Seinere har kommunen gått med på å nedjustere kravet til 1,4 mill. kroner.

– Erstatning for kontraktsbrudd skal svare til det tap som Bærum kommune er påført, forklarer anskaffelsessjef Knut Arve Orten Lie i Bærum kommune til Dagbladet.

Han forteller at kommunen er på vakt overfor useriøse oppdragsgivere, og blant annet har innført et egenerklæringskjema til bruk i anbudskonkurranser. Der må anbyderne på tross av å skrive under på at de ikke kan knyttes til «forhold som gir oppdragsgiver plikt eller adgang til å avvise leverandørene».

IAL (bildet) varsler at han vil gå av som konsernsjef i Orkla ret. Opedal har vært Orkla-sjef i snart seks år. Han ble konsernskapets hovedeier, Stein Erik Hagen, først hadde kvittet Heyerdahl og deretter Finn Jøbsen som konsernsjefer. Opedal av avisen i Orkla Media til iren David Montgomery. (NTB)

Narko, konkurs og underbetaling

... i juli.

«Husmanns-kontrakt» på statens praktgård

... i går.

enholdsbransjen

En artikkel om skatte og arbeid i enholdsbransjen. Det er en artikkel om skatte og arbeid i enholdsbransjen. Det er en artikkel om skatte og arbeid i enholdsbransjen.

I går skrev Dagbladet at statsoplysningsvesenets leder, Ole Martin Skjold, har truet

firmen med startlønn på 40 kroner hvis den ikke betaler

Tidligere skrev Dagbladet at en mangelfull underleverandør i firmaet Cleanit, som blant annet var for Olav Thors selskaper, nå er dømt til å betale 10 millioner i erstatning og 400 millioner i dommererstatning.

Uakseptabelt på Sem Gjestegård

Statsministeren mener at statsoplysningsvesenets leder, Ole Martin Skjold, har truet

uten å betale, og det er uakseptabelt, sier Karin Andersen (SV), første nestleder i Sosial- og arbeidskomiteen på Stortinget.

Lederen i firmaet som leier ut stuepikene, Klic Management, forsvarer leidsnivået med at de også får kost og losji og tyrefrisen dekket. Verken firmaet eller Sem Gjestegård vil oppgi nøyaktig hvor mye de får, annet enn at det er mer enn 40 kroner etter skatt.

Dagbladet skrev i går at Sem Gjestegård leier inn estetiske hjelpere fra et firma som er erret med en startlønn på 40 kroner etter skatt.

Jeg synes det er ille. De er så på å etablere et marked for underbetaling, særlig av

gamle koster

re er under registrering i lysund,» skriver Morten

har hatt møte med en person som ønsker å opprette et slikt

er ikke dette at du har god styring med hva som skjer hos underleverandør?

Jeg har gjort, er at jeg prøver på og opprettholde et hos våre kunder. I tillegg 25 stykker som mister sin, hvis vi velger å ikke opp dora for at noen tar

over den driften, sier Larsen.

Fordi Cleanit bruker underleverandører, slipper firmaet å ta noe arbeidsgiveransvar. Firmaet er utestengt fra NHO Service på grunn av sin massive bruk av underleverandører.

– Vi har 30 underleverandører. Vår driftsmodell er basert på underleveranser, vi driver ikke med ansatte, sier Larsen.

Vålerenga fotball, som har en samarbeidsavtale med Cleanit, har kalt selskapet inn på teppet for å klarlegge fakta etter Dagbladets artikler.

Nytt magasin i Dagbladet hver søndag!

Erna Solberg (49) gleder seg til å bli statsminister. Da slipper hun klesvaske og også.

VENNE-FERIE I SOMMER

Stadig flere familier ferierer sammen. Her får du tips, råd, gode og dårlige eksempler.

TA EN OMVEI: GLAMORØSE FLØ

Magne Furuholmen og Guy Berryman i Coldplay har vært der. Flø utenfor Ålesund har mye mer enn fin natur å by på.

VERDENSMESTER I BLOMSTER

Stein Are Hansen vokste opp på gamle Svalbard. Likevel klarte han å bli verdens beste blomsterdekoratør.

Mat: Potetsalat, egg, bacon og grillspyd
På hjemmestruket: Småbruk på Finnskogen

Pengetørke i vannselskap

Vannselskapet Wolds Water Ways A/S er konkurs.

Selskapet ble startet for ni år siden av Frøgn-mannen og Fremskrittsparti-politikeren Viggo Amundsen, melder Akershus Amtstidende. Det skulle frakte drikkevann til ørkenområder og selge det der. Men nå er altså pengereservene tørket helt inn.

Totalt hadde selskapet om lag 470 aksjonærer.

TO PÅGREPET:

I Nittedal er to personer pågrepet i forbindelse med en stor marihuana-plantasje. Ifølge avisene Marianne er det snakk om en kvinne i 20-åra og en mann i 30-åra. De to skal ha blitt pågrepet natt til torsdag. Begge er siktet etter avvisning av røkkopplantingen i Haugerøyen for noen uker siden, skriver avisa. Begge do to er norske statsborgere.

Ikke bedre far med fedrekvote

At far tar ut fedrekvote behøver ikke bety at han blir en bedre pappa, hevder NOVA-forsker.

I en ny studie hvor stipendiat Gunhild R. Farstad ved NOVA har intervjuet 50 par om hva det betyr å ta ut fedrekvote, har hun kommet fram til at det ikke er noen automatikk i at fedrekvote gir bedre pappaer som engasjerer seg i barna sine, skriver Dagsavisen.

UTSATT BRANSJE: Renhold er en utsatt bransje, sier Birgitte Ellefsen, politieksperter på menneskehandel.

Foto: Bjørn Langsem

Etterforsker menneskehandel

De fleste er rekruttert og utnyttet i en sårbar situasjon, og lurt inn i det, slik at de føler seg medskyldig for å ha havnet der de har havnet.

Birgitte Ellefsen, leder for (KOM)

Kjøpere av renholdstjenester kan være med på menneskehandel uten å vite det, sier politiets ekspert Birgitte Ellefsen.

Vekst: Marie Melgård
mme@dagbladet.no
Halldor Hustadnes
hhu@dagbladet.no

Birgitte Ellefsen, som er en av politiets fremste eksperter på menneskehandel, mener det er store mørketall for menneskehandel og tvangsarbeid i Norge.

Hun er kjent med at politiet etterforsker flere saker med mistanke om menneskehandel innenfor renhold, men sier at de foreløpig ikke kan bevises.

– Renhold er en utsatt bransje. Her tas underleverandører i bruk i stor grad, det er et lavtlønnnet yrke, og arbeidstakerne er sårbare, de jobber stort sett når folk ikke er til stede, forklarer Ellefsen, som leder politiets Koordineringsenheten for ofre for menneskehandel (KOM).

Naive kjøpere

Hun tror mange bruker tjenester fra ofre for menneskehandel og tvangsarbeid uten å vite det.

– Det offentlige, så vel som det private, kan kjøpe tjenester uten å vite at de er med på menneskehandel. Her kreves det en bevisst-hetsendring hos oss alle, sier hun.

Hun sier at sosial dumping og menneskehandel er vanskelige saker å jobbe med.

– Det er nesten ingen som

kommer til oss og sier de har vært ofre for menneskehandel. Mange har ikke engang begreper om at det er det de er utsatt for.

Disse menneskene er sårbare, og frykter ofte kontakt med myndighetene, sier hun.

Føler seg medskyldige

Det er også vanskelig fordi mange ikke ser på seg selv som ofre.

– Det er svært få som kld- nappes til menneskehandel. De fleste er rekruttert og utnyttet i en sårbar situasjon, og lurt inn i det, slik at de føler seg medskyldig for å ha havnet der de har havnet.

Andre kommer fra kår som er mye verre, slik at det virker som om de har det bedre her og derfor ikke ser på seg selv som ofre, sier hun til Dagbladet.

Skitt vask

FØLG SAKEN

Renholdsbransjen

● Renholdsbransjen preges av lav lønn, mange useriøse aktører, uklare ansettelsesforhold og utenlandsk arbeidskraft med liten kunnskap om sine reitler.

● NHO anslår at det er 44 000 renholdsansatte i privat og offentlig sektor.

● I går skrev Dagbladet at politiet etterforsker svart renhold i kjennerens lokaler i Bærum.

● Fredag skrev Dagbladet at statsseide Sem Gjestegård bruker estiske stuepiker fra et firma som betaler fra 40 kroner timen etter skatt, pluss kost, losji og reise.

● Torsdag skrev Dagbladet at en underleverandør til Cleanit as, som blant annet vasket for Olav Thon, er dømt til fengselsstraff for narkotika og formidling av draps-trusler. Dommen er anket. Cleanit har nå avbrutt samarbeidet med denne underleverandøren.

OPPVASK om renhold

USERIØST RENHOLD: Fellesskapet må rydde opp i all useriøsiteten, sier LO-leder Roar Flåtten til Dagbladet.

FAVORISERING: Sjefen i NHO Service, Petter Furulund, mener regelverket favoriserer de uorganiserte bedriftene.

LO og NHO mener det offentlige skaper et marked for useriøse renholdsfirmaer. Nå krever organisasjonene at regjeringen rydder opp.

Tekst: Halldor Hustadnes
hhu@dagbladet.no
Marie Melgård
mame@dagbladet.no

LO-leder Roar Flåtten gir det offentlige et stort medansvar for at en jungel av useriøse firmaer har vokst fram i renholdsbransjen.

- I det offentlige ønsker man å gjøre det billigst mulig, og spare inn på kostnadene for vasketjenestene. Det er et press på anbudene og det går ut over renholdet fordi useriøse aktører underbyr de seriøse, sier han til Dagbladet.

De siste dagene har Dagbladet skrevet at politiet etterforsker svart renhold hos kemneren i Bærum, og at LO mener Kunnskapsdepartementets praktgård Sem Gjestegård driver sosial dumping ved å leie inn lavtlønte, estiske stuepiker.

Verstingbransje

Roar Flåtten vil ha strengere krav til dem som skal holde rent.

- I dag er det sånn at bare man

VERSTINGBRANSJE: NHO og Arbeidsmandsforbundet mener renhold er en verstingbransje og foreslår en lang rekke tiltak for å komme ivesen til livs. Foto: Truls Brekke

har kost og bøtte, er det bare å sette i gang. Ett skritt i riktig retning vil være å få på plass sertifiseringsordninger. Fellesskapet må rydde opp i all useriøsiteten, sier han til Dagbladet.

Nå krever LO og NHO at regjeringen rydder opp.

«Useriøse aktører er økende, alvorlighetsgraden av unndragelser er merkbart stigende», skriver NHO Service-sjef Petter Furulund og forbundsleder Erna Hagensen i

LO-forbundet Norsk Arbeidsmandsforbund i et felles brev til arbeidsminister Hanne Bjurstrøm.

De kaller renhold en verstingbransje, og ber regjeringen innføre en registreringsordning med kontroll av lovpålagte plikter som skatter, yrkesskadeforsikring og bedriftshelsetjeneste

Så langt mener Furulund at regjeringen har skuffet stort.

I et notat som nylig var på hø-

ring foreslår Arbeidsdepartementet å innføre ID-kort og registrering av renholdsfirmaer, men vil basere det på egenerklæringer.

- Feigt av regjeringen

- Myndighetene tar ikke tak i problemet i det hele tatt, sier Furulund til Dagbladet.

Departementet sier nei til en offentlig godkjenningsordning for renholdsbedrifter, som LO og NHO ber om. Det begrunnes

blant annet med EØS-reglene.

- Vi synes det er feigt av regjeringen, sier Petter Furulund

Statssekretær Jan-Erik Støstad sier at en offentlig godkjenningsordning «har en EØS-side» og er mer krevende å følge opp.

Han lukker likevel ikke døra helt for en slik ordning - på litt lenger sikt.

<<< Se også side 3

Kjøp Dagbladet fra våre båter

Dagbladets populære salgsbåter er på plass langs kysten! I tillegg til Dagbladet kan du også få et spesialtilbud på mobilt bredbånd fra ICE. Hold deg oppdatert på db.no i sommer. Send DB til 08200 og vi spanderer mobilt bredbånd ut oktober.

Mange av båtene selger i tillegg ferske bakervarer, mineralvann og jordbær!

Her kan du finne båtene:

1 Oslo	12 Tvedestrand
2 Drøbak/Hurum	13 Arendal
3 Hvaler	14 Grinestad
4 Tjøme øst/Hvasser	15 Lillesand (Blindeia)
5 Tvedestrand	16 Tvedestrand
6 Stavern	17 Fekkerøya
7 Sandnessjøen	18 Saghe
8 Eidangerfjorden	19 Mandal
9 Farsund	20 Farsund
10 Kragerø	21 Fister
11 Fister	

God sommer!

Dagbladet

Ice.net

Kjell Magne Bondevik Thorbjørn Jørgland

Gro Harlem Brundtland Tore Austad

Halvard Bakke

Ranja F. Hauglid

Gunhild Øyanger

PRESSES TIL Å VA

Asylsøkere presses til å vaske svart, ifølge sjefen hos asylmottaksoperatøren Hero. - De blir gisler for arbeidsgiverne, sier Ahmed Bozgil.

Tekst: Halldor Hustadnes

hhu@dagbladet.no

Marie Melgård

mame@dagbladet.no

Sjefen for Norges største asylmottaksoperatør, Hero, er bekymret for at beboere på asylmottakene utnyttes av useriøse arbeidsgivere.

- Spesielt renholdsbransjen er utspekulert, og det er meget lett å havne der, for det kreves ikke faglige kvalifikasjoner, sier han til Dagbladet.

Renholdsarbeid skjer ofte om ettermiddagen og kvelden, slik at det er lett å unngå oppmerksomhet fra personalet på mottakene.

- Blir gisler

Ifølge Bozgil jobber 10-15 prosent av de beboerne som har arbeidsstillatelse innen renhold. I tillegg kommer de som jobber svart.

Bozgil kjenner ikke antallet, men antar at det er mange.

- Det er store tall, da renholdsbransjen er den mest uoversiktlige i Norge. Det er mange små og store aktører, og mange oppdragsgivere som benytter seg av dem. Asylsøkerne blir gisler for arbeidsgiverne som sitter med alle kortene på hånda. De kan si at «hvis du slutter å jobbe for oss, skal vi tipse myndighetene om at du jobbet svart». Det er slike metoder de bruker for å utnytte asylsøkerne. Vi har en del eksemplarer på det, sier Bozgil.

Han sier likevel at mesteparten av renholdsbransjen er hederlig, og behandler arbeidstakerne godt.

Lovløst

- Den største bekymringen vår er at de som forlater mottakene og oppholder seg ulovlig, rekrutterer kamerater fra mottakene. Disse, som er uten inntekter og uten noe sted å bo, er også ofre for et lov-

” De som forlater mottakene og oppholder seg ulovlig, rekrutterer kamerater fra mottakene.

Ahmed Bozgil, adm.dir. Hero Norge

LURES INN: - Vi har sett at beboerne våre blir lurt inn på det svarte arbeidsmarkedet, sier Ahmed Bozgil, administrerende direktør i Hero.
Foto: Halldor Hustadnes

FØLG SAKEN

Renholdsbransjen

● Preget av lav lønn, useriøse aktører og utenlandsk arbeidskraft med liten kunnskap om sine rettigheter.

● NHO anslår at det er 44 000 renholdere i privat og offentlig sektor.

● De siste dagene har Dagbladet skrevet at politiet etterforsker svart renhold i kjerneområdene i Bærum, at LO mener Kunnskapsdepartementets praktgård Sem Gjestegård driver sosial dumping ved å bruke lavtlønte, estiske stuepiker og at en underleverandør til renholdsfirmaet Cleanit i Oslo er dømt til fengsel for narkotika og formidling av drapstrusler, men anker. Cleanit har avbrutt samarbeidet.

● I går ba NHO og LO regjeringen rydde opp, og ba også om at det innføres en offentlig godkjenningsordning for renholdsfirmaer.

løst, svart arbeidsmarked, sier Bozgil til Dagbladet.

Utlendingsdirektoratet opplyser at 6469 asylsøkere reiste til ukjent adresse eller til privat bopel i 2009. I 2010 var tallet 3487 per 31. mai.

- Dette er et så viktig tema, spesielt nå når vi ser at forsvinningene fra mottakene øker. Beboerne frykter innstramningene i asylpolitikken. De skjønner at myndighetene mener alvor, og velger derfor å flykte fra mottakene, sier Bozgil.

Avdekket svart arbeid

Fra 2005 til 2007 hadde Hero et prosjekt mot svart arbeid blant asylsøkerne, i samarbeid med UDI og Servicebedriftenes Landsforening (nå NHO Service).

Bozgil forteller at det ble avdekket en rekke tilfeller gjennom stikkprøver, og mener prosjektet var meget vellykket fordi det også ble gjort et offensivt informasjonsarbeid overfor beboerne.

Han si prosjektet stoppet opp etter avslag på finansieringssøknader til Skattedirektoratet, Justisdepartementet, Finansdepartementet og LO.

>>> Se Debatt side 44

BEDRE Å JOBBE: - Hvis en person har fått avslag, bor ute og ikke har noen støtte, er det bedre å jobbe, sier Adnar

Geirmund Ihle

Thor-Eirik Gulbrandsen Sigvald O. Hansen

Tom Thoresen

ØKOKRIM vil kalle inn 12 tidligere og nåværende stortingsrepresentanter som vitner i saken om stortingspensjonene skal opp i retten i november, melder NRK. Økokrim har tiltalt Anders Talleraas (H) og Magnus Stangeland (Sp) for grovt uaktsomt grovt bedrageri. De to er tiltalt for ikke å ha opplyst at de hadde inntekter fra verv og honorarer samtidig som de fikk såkalt gultpensjon fra Stortinget. (NTB)

KE SVART

- Hva skal de spise, da?

Renholder Adnan Hussein forstår asylsøkere som arbeider svart:

Kurderen Adnan Hussein (35) kom til Norge i 1999, og gikk inn i renholdsbransjen. Dagbladet treffer ham mens han er opptatt med å vaske i Norsk Folkehjelps lokaler i Oslo.

- Med de kravene som andre arbeidsplasser stiller når det gjelder språk, papirer, fagbrev og slike ting, er det lettere med renhold, sier Hussein.

- Bedre å jobbe

- Hva vil du si til asylsøkere som får tilbud om å jobbe svart innen renhold?

- Hvis en person har fått avslag, bor ute og ikke har noen støtte, er det bedre å jobbe.

- Selv om det er svart arbeid?

- Ja.

- Hvorfor det, det er jo ulovlig?

- Ja, jeg vet det, men hva skal de gjøre ellers, hvis de ikke har noe? Hva skal de spise, da?, spør Adnan Hussein.

Misfornøyd

Etter 11 år i Norge er Adnan Hussein misfornøyd med at han fortsatt ikke har fått permanent oppholdstillatelse. Derimot er han godt fornøyd med renholdsfirmamet han arbeider for.

Hussein kjenner omtrent 25 kurdere som jobber med renhold, og sier at de får betalt fra 110 til 150 kroner timen. De han kjenner, jobber ikke svart.

Tariffølna begynner på 148 kroner.

Innstrømming

Irfan Qaiser, politisk rådgiver i Norsk Folkehjelp, forteller at 92 prosent av asylsøkerne som søkte om arbeidstillatelse i 2008 fikk ja. I 2009 fikk 42 prosent ja, etter en innstrømming i tolkningen av regelverket.

- Det er ganske opplagt at det da er ganske mange som ønsker å jobbe som ikke får det, og som må ta til takke med svart arbeid. Folk får jo tilbud om det, sier Irfan Qaiser.

DØDSDØMT: Sakineh M. Ashtiani er av iranske myndigheter dømt til døden ved steining. Ifølge dommen skal hun ha hatt umoralske forhold til dem som drepte hennes ektemann. Hun skal ha blitt tvunget til å vedgå ugjerningen, men har sinere trukket tilståelsen tilbake. Foto: Scanpix

Irritert på Norge

Etter at Norge for-dømte dommen om steining av ei iransk tobarnsmor, går Irans ambassadør kraftig ut mot norske myndigheter.

DØDSSTRAFF

Tekst: Jonas Sverrisson Rasch jon@dagbladet.no

Irans ambassadør Seyed Hossein Rezvani ble i går formiddag kalt inn på teppet i Utenriksdepartementet, der statssekretær Espen Barth Eide uttrykte Norges avsky mot dødsstraff og spesielt den angivelige dødsdommen ved steining for Sakineh M. Ashtiani.

- Henrettelse ved steining anser vi som en inhuman og barbarisk avstraffelsesmetode som vi fordømmer, sier Barth Eide.

- Det å kalle inn ambassadøren på teppet i all offentlighet og deretter fordømme landets handlinger er et sterkt virkemiddel. Jeg tror dette blir oppfattet som et kraftig signal i Teheran, sier han til Dagbladet.

Men ambassadør Rezvani forteller at rettsprosessen mot Ashtiani ikke er ferdig, og avviser at hun vil bli steinet. Han hevder steining ikke lenger er

en praksis de bruker i Iran.

- Jeg uttrykte misnøye overfor statssekretær Espen Barth Eide. Jeg forsto med en gang at han ikke

hadde nok informasjon om saken, og ga han dermed det for å gjøre saken mer klar for ham, sier Rezvani.

Han er klart skuffet og irritert etter at han ble møtt av fotografer da han ankom møtet med den norske statssekretæren.

- Fordi saken ikke er avgjort, vil enhver kritikk være forhas-tet. Den juridiske prosessen pågår, og enhver kommentar rundt saken hennes vil være å blande seg inn i selvstendigheten til det juridiske systemet i Iran, mener Rezvani.

Han mener Norge er en del av en politisk kampanje for å sette press på landet. Rezvani mener saken har blitt dratt i gal retning, og mener det hele kunne blitt løst med et vennlig møte eller en enkel telefonsamtale.

- Det er uheldig at det skal gå så langt at jeg skal bli kalt inn til UD, mener ambassadør Rezvani.

AMBASSADØR
Seyed Hossein Rezvani.

Arbeidsulykke

En 63 år gammel mann ble i går funnet død under en slåmaskin på Seim i Lindås kommune.

- I en bratt skråning ramlet mannen fem-seks meter ned en skrent og fikk maskinen over seg, forteller operasjonsleder Sigmund Vestheim i Hordaland politidistrikt til NTB.

FAMILIEOVER-

GREP: En 32-åring er dømt til fire års fengsel for årelange overgrep mot kone og barn. Ifølge dommen fra Oslo tingrett voldtok mannen sin egen kone i deres hjem i januar i år. Kvinnen tok med seg barna til et krisesenter (NTB)

DØDSULYKKE:

En polsk mann i 50-åra døde etter en frontkollisjon på riksvei 120 i Ena-bakk i juleferiemiddag. Mannen ble flyttet til Oslo universitetssykehus Luleå, men i kveld sto ikke til å redde. I en matende bilon datt en mann i 20-åra. Han ble kjørt til Sykehuset Östfold i Fredrikstad. Politet bekrefter skaden, hans som lette. (NTB)

NORSK GUTT DRUKNET: Bare timer etter at den norske familien ankom campingplassen, omkom den sju år gamle gutten. Foto: Hans L. Olofsson/NSD

Norsk gutt druknet i Sverige

Mora dro opp sin livløse sønn fra vannet på ferietur i Sverige.

En sju år gammel gutt ble i går ettermiddag funnet livløs i vannet av sin egen mor ved den populære Arcuscamping i Karlsvik i Luleå. - Mora dro ham livløs opp av vannet og

forsøkte sammen med andre i nærheten å gjenopplive gutten med hjerte- og lungeredning, sier operasjonsleder Anders Calderäng ved Nörrbottens-politiet til Dagbladet. Da han ankom Sunderby sykehus ble han erklært død. Familien fra Kabelvåg i Lofoten skal ha

ankommet campingplassen bare timer før ulykken skjedde. Gutten skal ha lekt i strandkanten og trolig kommet for langt ut. - Familien er jo forstøillet nok i en panikk-artet tilstand, sier Calderäng. I går kveld fikk familien - en mor, far og storesøster - krisehjelp.

Vil rydde opp

Narko, konkurs og underbetaling

1. juli.

Arbeidsminister Hanne Bjurström lover full opprydding i renholdsbransjen etter Dagbladets reportasjer.

Marie Melgård
mme@dagbladet.no

Fra sitt ferieopphold har arbeidsminister Hanne Bjurström fulgt med i Dagbladets artikler om «skitten vask».

- Jeg reagerer veldig sterkt på de forholdene dere beskriver, sier Bjurström.

Dagbladet har blant annet omtalt svart vask hos kemneren i Bærum og LO-anklager om sosial dumping på staseide Sem Gjestegård.

Nå lover Bjurström å rydde opp.

- Helt uakseptabelt

Hun er helt enig med LO-leder Roar Flåthen, som kritiserer det offentlige for et prispress som skaper marked for useriøse underleverandører.

- Det er helt uakseptabelt. Jeg må få brakt på det rene hvor stort problemet er i det offentlige, og få snakket med de statsrådene som er ansvarlige for de ulike områdene. Det som er veldig ille, er at seriøse, skikkelige bedrifter blir utkonkurrert, sier hun.

Hun sier dette om at Sem Gjestegård leier estiske stuepiker fra et firma med minstelønn på 40 kroner timen, riktig nok etter skatt og dekket kost og losji:

- Jeg kan ikke den saken, men

det er helt uakseptabelt at det offentlige har den type ordninger. Det må vi få gjort noe med. Eieren Kunnskapsdepartementet opplyser nå til Dagbladet at de har hatt muntlig kontakt med de ansvarlige og vært svært tydelige på at her skal det ryddes opp så snart som mulig.

- For svakt

Blant tiltakene Arbeidsdepartementet har gått inn for, nevner hun regionale verneombud, og et forslag om ID-kort som også innebærer en form for registreringsordning. Arbeidsmandsforbundet og NHO Service er ikke fornøyd med forslaget om ID-kort, som er basert på egenerklæringer.

- Det kan bli et for svakt virkemiddel, sier hun nå.

Departementet har sagt nei til LO og NHOs krav om en offentlig godkjenningsordning, og vist til EØS-regelverket.

- Nå vil vi også se på godkjenningsordning og om det er en vei å gå, sier hun, og lover en avklaring i løpet av året.

- Bekymrer meg veldig

I en arbeidsmiljømelding som er på trappene, blir renhold «noe av det absolutt viktigste».

- Dette er en kamp for å få ordnede forhold, og den må føres på alle fronter. Vi må se på Arbeids-tilsynet, skattemyndighetene, påtalemyndigheten. Alle må dra sammen, for dette gjør noe med samfunnet. Det bekymrer meg veldig, sier Bjurström, som misliker holdningen om at «jo billigere ring er, jo bedre».

- Jeg er redd for at vi får et samfunn hvor vi lever billig av å ha billig arbeidskraft fra andre land, sier hun.

FØLG SAKEN

Renholdsbransjen

• Preget av lav lønn, uklarerhet rundt ansettelsesforholdene og utenlandsk arbeidskraft med liten kjennskap til sine rettigheter.

• NHO Services anslår at det arbeider 44 000 renholdsansatte i privat og offentlig sektor.

• Dagbladet har omtalt svart renhold hos kemneren, at statseide Sem Gjestegård leier inn stuepiker fra et firma med en minstelønn på 40 kroner netto og at en underleverandør til firmaet Cleanit, som vasker for Olav Thon, er dømt til fengsel for narkotika og formidling av drapstrusler. Underleverandøren er nå kastet ut.

Jeg reagerer veldig sterkt på de forholdene dere beskriver.

Hanne Bjurström, arbeidsminister

UAKSEPTABELT: - Det er helt uakseptabelt at det offentlige har den type ordninger, sier arbeidsminister Hanne Bjurström om lønnsforholdene til estiske stuepiker på Sem Gjestegård, som er eid av Kunnskapsdepartementet. Foto: Krister Sørbo

>>> Se også kronikk side 40 og 41

KUNDE: Vechta Sandnes

KUNDE: Boganes Sykehjem

KUNDE: Cafe Express

- De tok Amfetamin for å greie vaskejobben

BESVIMTE PÅ JOBB: - De jobbet livet av seg. Noen besvimte, og brukte amfetamin for å holde det gående, forteller politiadvokat Øystein Paulsen i Stavanger.

Falske ID-papirer skaffet 13 østeuro-peere vaskejobber i Stavanger og Sandnes. Rovdrift og amfetaminbruk for å greie jobben var hverdagen.

SKITTEN VASK

Tekst: Halldor Hustadnes
hhu@dagbladet.no

Marie Melgård
meme@dagbladet.no

Espen Sandli
esan@dagbladet.no

Firmaet Spesial Renholdsservice var et skalkeskjul for ulovlige, østeuropeiske arbeidstakere og ID-svindel i stor skala. Nå har

Gulating lagmannsrett dømt mannen som drev selskapet til fengsel i et år.

- Han er på ferie i Albania, sier mennens advokat i Gulating, Knut Olaf Eldhuset. Han forteller at anken over straffeutmålingen er sluppet gjennom til Høyesterett. Dagbladet har ikke fått kontakt med mannen på telefon.

- Vi har ikke sett dette omfanget og graden av organisering før,

og en slik systematisk hvitvasking av identiteter, sier politiadvokat Øystein Paulsen i Stavanger.

Han forteller om grov utnyttelse av de 13 som arbeidet for Spesial Renholdsservice.

- Brukte amfetamin

- De jobbet livet av seg. Noen besvimte på jobb, og brukte amfetamin for å holde det gående. En

fikk en brødbakemaskin over seg og måtte på sykehus, men det gikk ikke lenge før han måtte jobbe igjen. Han som drev firmaet har hatt kontroll og et sterkt pressmiddel over dem, sier Paulsen.

Falsk ID fra Makedonia

Fem av de 13 ulovlige arbeiderne ble pågrepet og urvist. De øvrige har ikke politiet fått tak i.

Savner godkjenningsordning for vaskefirmaer

- Dette er helt nytt for meg, sier Kjell Hatletvedt. Han er fortsatt kunde hos mannen som er dømt for bruk av illegale arbeidere.

Det er bare så vidt eieren av Brustad-bua, Kjell Hatletvedt, kan tro det Dagbladet forteller.

- Dette er helt nytt for meg, sier en himmelfallen Hatletvedt. Han

forteller at Brustad-bua fortsatt benytter seg av tjenestene til mannen bak Spesial Renholdsservice.

Mannen driver nå et nytt renholdsfirma, britiskregistrerte Spesial Renhold Ltd, som ble opprettet i februar 2009.

Spesial Renholdsservice AS er nå slerret.

Kjell Hatletvedt mener det er nesten umulig for små butikker å

ha kapasitet til å følge med på at alle leverandører av varer og tjenester driver ryddig og lovlig.

- Det burde jo være en offentlig godkjenning av renholdsbyråene, slik at jeg som kunde kan gå inn på en liste og se hvem som er offentlig godkjent. Slik det er nå, blir jo alt kundens ansvar. Det blir jo helt feil, sier Kjell Hatletvedt.

Han er sjokkert over at 13 ar-

beidstakere i Spesial Renholdsservice opererte med falsk ID.

- Jeg blir helt overgitt, jeg kan ikke si noe annet. Jeg betaler jo regninger til ham, og det har jeg gjort i alle år. Alt er på papiret, og det er ikke snusk på noen som helst måte. Men nå blir jeg vel nødt til å skifte renholdsselskap, da, sier Kjell Hatletvedt til Dagbladet.

KUNDE: Innehaver Kjell Sigmund Hatletvedt.

Foto: Erling Hægeland

KUNDE: Stanglands Mølle.

Alle foto: Erling Hægeland

Foto: Odd Mehus

Det begynte å rakne for Spesial Renholdsservice i desember 2007, da politiet slo til mot en leilighet i Sandnes. Falske førerkort og liknende som var sendt fra Makedonia, ble beslaglagt.

Eieren av leiligheten hadde sendt 90.000 kroner til en bankkonto i Makedonia, og fortalte politiet at hver falsk identitet kostet 9000 kroner.

Det viste seg at flere av personene som politiet hadde kommet på sporet av var i fullt arbeid hos Spesial Renholdsservice.

Den 17. januar 2008 slo politiet til mot firmaet.

- Ville sjekket mer

Kundene gir de østeuropiske arbeiderne i Spesial Renholdsservice gode skussmål.

- Jeg har ingenting negativt å si om dem, sier Øyvind Aareskjold i Stangland Mølle.

- Når skjønnte du at noe var galt?

- En av dem klaget på at han

jobbet døgnet rundt, og hadde brukt amfetamin for å holde der gående. Da ringte jeg Gomanbakeriet på Figgjo, som hadde vært referanse for dem, og da hadde «ballet» startet, forteller Aareskjold. Da fikk han vite at det hadde vært razzia hos vaskefirmaet.

- I dag ville jeg nok ha sjekket litt mer, for vi vil ikke ha dette ubehaget en gang til, sier Aareskjold, som var i Jæren tingrett som vitne.

Ingen tilfeldighet

Dommerne trodde ikke på mannen som nå er dømt, da han sa at også han hadde blitt lurt. Blant annet hevdet han å ha trodd at to albansktalende arbeidere var fra Tsjekia.

«Det framstår som helt usannsynlig at han først etter fem til seks uker, ved en tilfeldighet, fant ut at begge snakket albansk, som også er tiltales morsmål», skriver dommerne.

FAKTA

Skitten vask

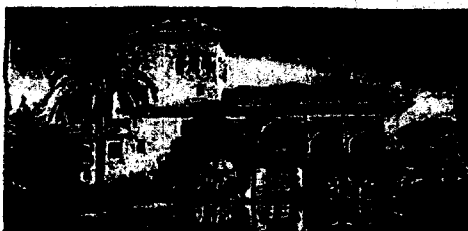
Dagbladet har i sommer skrevet om renholdsbransjen, som preges av svart arbeid og en kriminalisering, noe som bekymrer partene i arbeidslivet.

Dagbladet avdekket at en underleverandør til firmaet Cleanit, som vasket for Olav Thon, nylig ble dømt i en større narkosak. Dagbladet skrev også at Stats-eide Sem Gjestegårds har leid estiske stuepiker fra et firma med 40 kroner timen som netto minstelønn. Kunnskapsdepartementet lovet å rydde opp. Vi skrev også at politiet etterforsker svart vask hos kemneren i Bærum, at renholdere kan være ofre for menneskehandel. Arbeidsminister Hanne Bjurstrøm vurderer nå en offentlig godkjenningsordning for renholdsfirmaer. Dette har hun tidligere sagt nei til.

Informasjon og bestilling
www.albatros-travel.no
tlf. 800 58 106
Opplys reiseseide: DA31

Albatros

travel

DET EVENTYRLIGE ANDALUCÍA

- MED GIBRALTAR

Andalucias beste severdigheter med base i sjarmene Nerja
- med reiseleder, 8 dager

Andalucia er Spanias hjerte. På denne reisen opplever vi fortidens storhet på steder som det fortryllende Alhambra palasset, Granadas storhet, og den vakre storbyen Málaga. Vi beveger oss inn på livet av Andalucia, inn i innlandet, hvor små, hvite byer lever livet upåvirket av storsamfunnets tempo og mas. For en stund forlater vi også Spania og besøker den engelske kronkolonien Gibraltar, som med sine pubber og bobbyer står i skjærende kontrast til de spanske småbyene. Den mest sjarmene av solstestens byer, Nerja, er stedet vi bor og bruker som utgangspunkt for våre mange utflukter.

Avreise 25/10 2010 kr. **8.990,-**

Les mer på www.albatros-travel.no/DA31-1

Prisen inkluderer: Skandinavisk reisebyrå, fly Oslo-Málaga, 11 dagers utflukter og entréer, flyveprogram, innkvartering på dobbeltrom (1000,- for enkeltrom), halvpryddagstur, og middag + dessert i Gibraltar, skatter og avgifter.

THAILAND RUNDREISE OG BADEFERIE

Templer og palasser i Bangkok, den gamle hovedstad Ayutthaya, naturopplevelser ved elven Kwai og badeferie på Koh Chang - med norsk reiseleder, 15 dager

Opplev Thailands høydepunkter. Gå deg vill blant Barigokks strålende templer og yrende liv. Tre inn i historien i den gamle, hellige kongebyen, Ayutthaya, som med sine templer, stupar og tilfredse buddehaer i romantisk forfall henfører til en svunnen tid. Sell på "River Kwai", og bo i en vaskeekte jungelodge i små hytter ved den berømte elva. Kjør med "Dødens jernbane", utforsk dypstenskuler og drøm deg bort i den eventyrlige naturen. Til sist kan du nyte en hel uke på Koh Chang, denne perlen av en øy - hvor tiden står stille og solen høyt.

Avreise 3/10 2010 kr. **13.990,-**

Avreise 8/2 2011 kr. **16.990,-**

Les mer på www.albatros-travel.no/DA31-2

Prisen inkluderer: Norsk reisebyrå, fly Oslo-Bangkok 1/6, utflukter og entréer ifølge program, innkvartering i dobbeltrom (1000,- for enkeltrom), frokost daglig, skatter og avgifter.

Albatros

travel

REISEGARANTIFONDET

REIS MED HJERTE, HJERNE OG HOLDNING

Hjelpeskippet tilbake i Tyrkia

ITURKIA: Skipet Mavi Marmara. Foto: Scanpix

Det tyrkiske skipet Mavi Marmara som var i sentrum av den dødelige israelske bordingen av hjelpekonvoien på vei til Gaza i mai, har lagt til ved en havn i Tyrkia. Det ombygde cruiseskipet var ett av flere fartøyer som forsøkte å nå Gaza-stripen med hjelpesendinger under en aksjon i slutten av mai. Skipet ble bordet av israelske soldater som drepte ni tyrkiske

statsborgere og såret flere andre aktivister. Det israelske raidet ble møtt med massiv internasjonal fordømmelse.

Bilder fra TV-kanalen NTV news viste lørdag at Mavi Marmara ble tauet inn til havna Iskenderun ved Tyrkias middelhavskyst.

Et annet tyrkisk fartøy som ble bordet av israelerne, ankom havna sent fredag kveld. (NTB)

DRAGRACE: Motorbrøl, røyk og vanvittige hastigheter er ingredienser i dragrace. Nå i helga arrangeres Suneco Drag Challenge på Gardermoen. Over 200 lag fra 12 nasjoner er med. Foto: Scanpix

Bibelstudier ble

Bibelstudiene til rumenske Catalin (25) druknet i vaskejobben som skolen skaffet ham. Han forteller om rovdrift og opptil 20 timers arbeidsdager.

SKITTEN VASK

Tekst: Halldor Hustadnes
hhu@dagbladet.no

Marie Melgård
mame@dagbladet.no

Espen Sandli
esan@dagbladet.no

Det gikk ikke helt som forventet, da Catalin Olteanu (25) i 2006 kom til Norge for å studere ved Regnbuen bibelskole, eller Oslo International Bible School. Skolen ba ham kontakte firmaet Mc Clean, som ga ham vaskejobb så han kunne tjene penger til kost og losji for seg og kona. Andre utendringer som ikke var sponset, måtte også jobbe.

– Det var vanskelig. Etter skolen gikk de andre hjem, mens vi måtte ut og jobbe, forteller Catalin til Dagbladet.

Etter hvert overskygger jobben hos Mc Clean bibelstudiene. Om dagen var han sjåfør og jobbet med flytting. Om nettene vasket han og andre rumenere i Diplom-Is sine produksjonslokaler i Nit-tedal.

Ifølge Catalin var lønna 80 kroner timen da han begynte å jobbe for Mc Clean, selv om overgangsordninger forplikter norske arbeidsgivere til å betale rumenere tarifflønn. I 2006 var tarifflønnen 121 kroner.

Noen måneder etter at det ettårige bibelstudiet var over, fikk Mc Clean ham til å komme tilbake fra Romania for å jobbe mer.

– Jobbet gratis

I 2008 og 2009 steg timesatsene på Catalins lønsslipper fra 100 kroner til 138 kroner.

– Men flere ganger fikk han meg til å jobbe gratis, for eksempel måke sne, sier Catalin.

Han forteller også om arbeidsdager på opptil 20 timer, og lite søvn.

– Jeg fikk valget mellom å stille opp når sjefen ba om det, eller få sparken, sier Catalin til Dagbladet.

Catalin sier at han følte seg prisgitt Mc Cleans eier Thor-Kristian Sund-

FØLG SAKEN

Skitten vask

● Dagbladet har i sommer skrevet om renholdsbransjen, som preges av svart arbeid og en kriminalisering som bekymrer partene i arbeidslivet.

● Vi avdekket at en underleverandør til firmaet Cleanit, som vasket for Olav Thon, nylig ble dømt i en større narkosak. Underleverandøren ble seinere sparket.

● Vi skrev også at statside Sem Gjestegård har leid estiske stuepiker fra et firma med 40 kroner timen som netto minstelønn. Kunnskapsdepartementet lovet å rydde opp.

● Arbeidsminister Hanne Bjurstrøm var oppbrakt over forholdene, og vurderer nå en offentlig godkjenningsordning for renholdsfirmaer. Dette har hun tidligere sagt nei til.

quist, fordi Sundquist satt med papirene med arbeidstillatelsen.

– Dette er feil, sier Sundquist.

Mer trøbbel

Men flere enn Catalin Olteanu har hatt trøbbel med Mc Clean.

I oktober i fjor inngikk selskapet forlik og betalte til sammen 17 500 kroner til to rumenere som gikk på Regnbuen bibelskole i 2008. De to hadde liknende anklager som Catalin.

Da Arbeidsstilsynet i mai i år hadde tilsyn med Mc Clean hos kunden Diplom-Is lokaler, var det en av arbeiderne som ikke hadde papirene i orden.

Sundquist sier at arbeidstakeren da hadde fått søknaden om arbeidstillatelse i retur, men at dette nå er ordnet.

– Såpestykke

I fjor sommer oppfattet Catalin det som at han hadde fått sparken, noe Mc Clean benekter. Med hjelp fra Arbeidsmandsforbundet krevde han i januar i år 286 000 kroner etterbetalt for 2008 og 2009. Geir Gamborg-Nielsen i Arbeidsmandsforbundet sier at han ikke har fått ut timelister ført av bedriften, selv om dette er et lovkrav.

– Det er som å håndtere et fuktig såpestykke. Alt sklir ut i ingenting og vi har derfor ikke noe annet valg enn å forfølge dette rettslig. Det er helt useriøst, sier Geir Gamborg-Nielsen.

LITE TID TIL STUDIER: Om dagen arbeidet Catalin Olteanu som sjåfør. Om nettene vasket

Minst 16 døde i gruvebrann i Kina

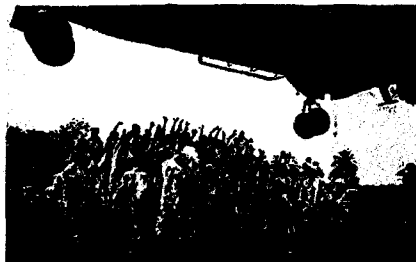
Minst 16 gruvearbeidere mistet livet da det brøt ut brann i ei gullgruve i Kina fredag. Over 300 gruvearbeidere jobbet i gruva da brannen startet. De fleste ble brakt i sikkerhet relativt raskt, men omkring 50 av dem ble fanget under jorda, opplyste en talsperson for redningsmannskapene. - Vi kunne lukte en sterk stank og mistenkte

at noe var galt. Vi stengte luftkanalene og ventet på å bli reddet, sier Lu Ming, en av arbeiderne som ble behandlet på sykehus etter ulykken. Flere titalls gruvearbeidere ble sendt til nærliggende sykehus, men de fleste av dem var ikke livstruende skadd. De fleste av ofrene døde etter å ha inhalert den giftige røyken som oppsto av brannen. (NTB)

BRANN: Gullgruve i Kina. Foto: Scanpix

IRANER TIL NORGE: Den iranske advokaten Mohammad Mobergh har opplyst i Norge om at britisk PRSCT - Det midler de britiske avisene Guardian og The Times i Tyrkia fredag og sier ifølge The Times at han vil komme fram i dag. (NTB)

DESPERAT: Landsbyboere hever hendene for å få tak i mat som slippes fra helikopter i det flomrammede Pakistan i går. Foto: Scanpix

vaske-helvete

an og andre rumenere i Diplom-Is' produksjonslokaler i Nittedal (Bildet).

Avviser rovdrift

Både leder ved Oslo International Bible School, Finn Henrik Larsen og McClean-er Thor-Kristian Sundquist avviser at det ble drevet rovdrift. - Hvor mange som jobbet hos Mc Clean vet jeg ikke, men i en periode for tre-fire år siden hadde vi fem-seks stykker der. De var stort sett fra Romania, sier daglig leder ved Oslo International Bible School, Finn Henrik Larsen. Han kjenner ikke til at Catalin Olteanu skal ha jobbet oppimot 20 timer i døgnet. - Dette er helt ulovlig og det visste Catalin. Jeg tror Mc Clean betalte 125 kroner per time, sier Larsen. Han sier at studenter fra Romania hadde UDIs tillatelse til å jobbe 20 timer i uka, og full tid i ferier. Men Mc Clean-sjefen Thor-Kristian Sundquist oppgir at Catalin fikk en helt annen lønn i studietida ved bibelskolen. - Jeg mener at timelønna hans var 92 kroner, sier Sundquist til Dagbladet. Han benekter både å ha latt Catalin jobbe gratis, og å ha presset ham. - All overtid har vært frivillig, sier Sundquist. Sundquist avviser å skyld Catalin Olteanu noe som helst. Eirik Kruse, salg- og markedsdirektør i Diplom-Is, forteller at de har visst om arbeidstviser hos Mc Clean. - Arbeidstviser hos en av våre underleverandører holder vi oss unna, men vi er opptatt av at man skal følge reglementet, sier Kruse.

Foto: Elisabeth Sperre Alnes

DRUKNET: En 19 år gammel mann er funnet død utenfor Rødøya i går av dykkere. Hovedredningssentralen fikk melding om hendelsen i 3-tiden på morgenen etter at vitner hadde sett mannen gå under. Den omkomne var med i en gruppe på firmanatur til Rødøya. (NTB)

SIKKERHET: Utenriksminister Jonas Gahr Støre (Ap) er glad den iranske menneskerettighetsadvokaten Mohammad Mostafaei er i sikkerhet i Norge og at han er her på lovlig vis. - Han er en person som har vist stort mot i sitt forsvar av utsette mennesker i Iran, sier Støre. (NTB)

FORSØRGET GERILJA: Medlemmer av opprørsbevegelsen Tamiltigrene (LTTE) på Sri Lanka ble forsørgt av penger fra et norsk vaskefirma.

Foto: Scanpix

Vasket for geriljaen

Ti geriljamedlemmer på Sri Lanka er blant dem som har skodd seg på de mange vaskefirmene som går konkurs.

SKITTEN VASK

Tekst: Halldor Hustadnes
hhu@dagbladet.no
Marie Melgård
mame@dagbladet.no
Espen Sandli
esan@dagbladet.no

«På spørsmål om hvor pengene har tatt veien viser styreleder til at en vesentlig del av inntekten er sendt til Sri Lanka der han forsør-

ger 10 slektninger som er tamil-tigre».

Det skriver bobestyreren i en av de 184 renholdskonkursene som bransjebladet Renholds-Nytt har meldt om i 2009 og 2010.

Eieren hevet en årslønn på 800-900.000 kroner, til glede for seg selv og slektningene på Sri Lanka. Bobestyreren skjønte ikke hvor selskapets overskudd på en million kroner hadde blitt av, og kreditorene tapte til slutt en drøy million i konkursen.

64 mill. tapt

Dagbladet har i sommer skrevet om en kriminalisering av renholdsbransjen, som bekymrer partene i arbeidslivet. 59 renholdskonkurser fra 2009 og 2010 som Dagbladet har gjennomgått,

spiler dette bildet. I disse konkursene krevde kreditorene til sammen 64 millioner kroner, altså litt over en million kroner i gjennomsnitt. Det aller meste gikk tapt, og skattemyndighetene tapte i særklasse mest.

Men noen har snodd seg.

Psykisk knekk

«Jeg lånte bort min identitet og min bankkonto», skrev en kvinne til Leif Petter Madsen i advokatfirmaet Wikborg Rein i mars i fjor. Mannen lånte kvinnens konto og identitet, misbrukte ifølge brevet tilliten til å skaffe biler, maskiner, telefonabonnementer m.m. Samtidig hoppet han bukk over skatt og avgifter. Da konkursen kom, summerte tapene seg til over to millioner kroner.

- Det var bare rot. Absolutt inngenting var mulig å spore, ingen ville ta ansvar og vi fant ingenting, sukker bobestyrer Leif Petter Madsen.

Gjeldsproblemene skal ha gitt kvinnen en slik psykisk knekk at hun måtte få profesjonell hjelp.

Feler videre

I mange av boene Dagbladet har gjennomgått, har bobestyreren slitt med å få kontakt med de ansvarlige. I et av dem fikk bobestyreren bare kontakt med eierens ektemann, som sa at hun hadde fått hjerneblødning og dratt hjem til Sri Lanka.

Noe annet som går igjen er selskaper som legges ned og oppstår under et nytt, men ofte nesten identisk navn. Dermed kan eierne feler videre.

FØLG SAKEN

Skitten vask

● Dagbladet har i sommer omtalt renholdsbransjen, som preges av en kriminalisering som bekymrer partene i arbeidslivet.

● Dagbladet skrev at en underleverandør til firmaet Cleanit, som vasket for Olav Thon, nylig ble dømt i en større narkosak. Underleverandøren ble seinere spærket.

● Dagbladet skrev også at statseide Sem Gjestegård har leid estiske stuepiker fra et firma med 40 kroner timen som netto minstelønn.

● I helga skrev Dagbladet om en rumensk bibelstudent som forteller at vaskejobben overskygget studietjen.

ØKERN BILAUKSJON

VI SØKER BILKLARGJØRERE!

ARBEIDSPPLAVER BESTÅR AV:
RENS OG POLERING AV BILER, SAMT
PRØVEKJØRING AV BILER.

- MÅ KUNNE BEHERSKE NORSK
- MÅ HA FØRERKORT KLASSE B

- OPPLÆRING VIL BLI GITT

Søknad med CV sendes til tom@auksjon1.no

www.okernbilauksjon.no

- Mye snusk i konkurser

- Mye svart jobbing og mye snusk, er advokat Bjørn Kehler Thommessens erfaring med konkursboer i renholdsbransjen.

Han er partner i advokatfirmaet Brækhus Dege og ekspert på konkursboer.

- I de renholdskonkursene jeg har hatt, har det vært mye svart jobbing og mye snusk, sier Bjørn Kehler Thommessen.

Han sier at restaurantbransjen topper hans verstingliste, med renhold hakk i hæel.

- Jeg tror det er en ukultur i de-

ler av bransjen, sier Bjørn Kehler Thommessen til Dagbladet.

Sjefen for skattekrim i Skatt Øst, Jan-Egil Kristiansen, er enig i at det står dårlig til.

- Det er fordi det er så lett å etablere, og lett å jukse. Man trenger bare sin egen arbeidsplass, en bølge og vaskemidler, sier han.

Ifølge Kristiansen betales det svart for det aller meste som kjøpes av renhold i private hjem. Og så i bedriftsmarkedet er svart arbeid utbredt.

Et av problemene er at skattemyndighetene ikke kan kreve å få

vite hvem som leies inn til å vaske i hjemmene.

- Det har vært et hull i regelverket.

Vi kan be om det hvis det er håndverkere, men ikke hvis det er vaskere, sier Kristiansen, som ønsker seg en godkjenningsordning for renholdsfirmaer.

- Nå er det jo bare å starte og legge ned, og starte på nytt og legge ned, sier han.

DIREKTØR: Jan Egil Kristiansen.

AVSLØRT: En rekke politikere har reagert kraftig på sommerens avsløringer i Dagbladet.

Foto: Jacques Hvistendahl

VIL HA EGET VASKEPOLITI

Torbjørn Røe Isaksen (H) vil opprette en innsatsgruppe for å rydde opp i renholdsbransjen.

Tekst: Halldor Hustadnes
hhu@dagbladet.no

HJELP!
Vi trenger flere LP & Singelplater. Vi kjøper alt av CD, DVD, LP'er og singler. Over 100 000 titler i vår 500 m² store butikk. Kjøp/Salg/Bytte Man-fre, 10-19, Lør. 10-18.
Råkk & Råll's Akersgata 39
22412312 - 99402536

Som arbeidsminister Hanne Bjurstrøm er Torbjørn Røe Isaksen, stortingspolitiker for Høyre og medlem i Arbeids- og sosialkomiteen, opprørt over det Dagbladet har beskrevet i sommer.

– Fullstendig ute av kontroll, sier han om den råne delen av renholdsbransjen.

Offensiv
Torbjørn Røe Isaksen går nå inn for en offentlig godkjenningsordning for renholdsfirmaer, slik NHO og LO ber om, men hittil ikke har fått gjennomslag for. Og han setter av penger slik at Arbeidstilsynet kan gjennomføre en offensiv mot renholdsbransjen.
– Dette må det ryddes opp i raskt. Min oppfordring til ministeren er å opprette en prosjektgruppe når ID-kortregisteret kommer, en task force som går

REAGERER: Torbjørn Røe Isaksen.

rett til kjernen av useriøse aktører som unnytter arbeidstakerne sine. En slik innsatsgruppe kan ikke gå hjem klokka fire om ettermiddagen.
– Det må være et prosjekt der det kjøres knallhard kontroll på de tidene av døgnet da renholderne jobber, sier Isaksen.

Lett å forfalske
Isaksen understreker at store deler av bransjen driver ordentlig, men karakteriserer det som foregår blant de useriøse som «halvgangstervirksomhet» og «grov utnyttelse av arbeidstakerne». Nå vil han ha en opprydding som går mye lenger enn det arbeidsministeren la opp til i et høringsnotat om innføring av en ID-kort og registreringssystem for renholdsfirmaene.

– Forslagene til ministeren er altfor svake. Det er altfor lett å bare forfalske ID-kort. Vi må ha en tredjepart som verifiserer dem. På samme måte som kjøreskolene ikke deler ut serdifkater, kan ikke firmaene selv dele ut ID-kort. Han og Høyre er derimot skep-

tisk til en allmenngjøring av renholderne tariffavtaler, og solidaransvar for å ansvarliggjøre leverandører som bruker underleverandører.

Ti millioner
I sitt alternative budsjett har Høyre foreslått ti millioner kroner ekstra for å styrke Arbeidstilsynet. Til Dagbladet sier Isaksen at dette kanskje ikke er nok.
– Arbeidstilsynet må styrkes til å drive aktiv, oppsøkende virksomhet, sier Isaksen.

FØLG SAKEN

- Skitten vask**
- Kriminalisering i renholdsbransjen bekymrer partene i arbeidslivet. Her er noen av sakene Dagbladet har omtalt i sommer.
  - En underleverandør til firmaet Cleanit, som vasket for Olav Thon, ble nylig dømt i en narkosak. Underleverandøren fikk sparken.
  - Statseide Sem Gjestegård har leid esiske stuepiker fra et firma med 40 kroner timen i netto minstelønn.
  - Politiet etterforsker svart vask hos kemneren i Bærum.
  - Renholderne kan være ofre for menneskehandel.
  - Asylsøkere presses til svart arbeid.
  - I helga skrev Dagbladet om en rumener som forteller om opptil 20-timersdager i vaskejobben som finansierte studiene, og om falske identiteter i et renholdsfirma i Rogaland.
  - Arbeidsminister Hanne Bjurstrøm vurderer nå en offentlig godkjenningsordning for renholdsfirmaer.

JACKPOTGEVINST og generelt høye premier skal lokke spillere til Norsk Tipping's nye bingoautomater. Mellom 1500 og 2000 automater av MLitix-typen (bildet), tilpasset det samme systemet som øvrige spilleautomater, settes ut i bingolokaler etter årsskiftet. Forlepig ligger Norsk Tipping's regelutkast til vurdering i Kulturdpartementet og Lotteritilsynet. Det er ikke avgjort hvor liberale retningslinjene blir for det nye konseptet. (NTB)

OLIVEN-TRØBBEL: UNIL AS kaller tilbake til partier med steinfrie oliven fra Eldorado etter at det ble funnet glassbiter i olivenglass. Tilbakekallingen gjelder sorte steinfrie, merket med best før-dato 24.2.2013 og store steinfrie, grønne, 340 g, merket med 26.02.2013. (NTB)

TRENING: Må vi trene for å ha god helse? Svaret er nei, skriver Ase Bårdsen og Eline Thornquist i en kronikk i siste nummer av Tidsskrift for Den norske legeforening. Forfatterne peker på at hovedproblemet er at de fysiske hverdagsaktivitetene er i ferd med å forsvinne. (NTB)

FEIENDE FLOTT: NHO- og LO-toppene er storfornøyde med at arbeidsminister Hanne Bjurstrøm under et møte i departementet i går lovet dem en offentlig godkjenningsordning for renholdsfirmar. Fra venstre: NHO-sjef John G. Bernander, NHO Service-sjef Petter Furulund, arbeidsminister Hanne Bjurstrøm, LO-leder Roar Flåthen og leder i Norsk Arbeidsmandsforbund Erna Hagensen. Foto: Håkon Eikesdal

FULL OPPRYDDING etter Dagblad-avsløringer

NHO og LO har fått ja til offentlig godkjenning av vaskefirmaer, etter at Dagbladet har beskrevet råtne forhold i bransjen.

Skitte vask
 Tekst: Halldor Hustadnes
 hh@dagbladet.no
 Marie Melgård
 mel@dagbladet.no
 Espen Sandli
 esan@dagbladet.no

Opplyst 1. juli.

Arbeidsminister Hanne Bjurstrøm reagerer spontant da Dagbladet i sommer avslørte uholdbare forhold i renholdsbransjen. Hun lovet full opprydding. I går ga hun klarsignal til en offentlig godkjenningsordning, slik LO og NHO har bedt om i mange år.

- Jeg er veldig fornøyd, sa lederen i Norsk Arbeidsmandsforbund, Erna Hagensen, og fikk bifall fra NHO-sjefen, LO-lederen og de andre under et møte i departementet.

Nå begynner arbeidet med å lage godkjenningsordningen, som skal bygge på lovkrav om be-

driftshelsetjeneste, yrkesskadeforsikring og så videre.

- Forvitrer

Hagensen og NHO Service-sjef Petter Furulund håper de første renholdsfirmene kan godkjennes etter den nye ordningen innen neste sommer.

LO, NHO og arbeidsministeren er også enige om at tariffavtalen i

renholdsbransjen må allmenngjøres. Dermed blir det ulovlig å operere med ekstremt lave lønninger, slik det i dag er vanlig i deler av bransjen.

Arbeidsministeren, NHO og LO er enige om at situasjonen er så kritisk at det må handles raskt.

- Dette er en bransje som forvitret. De seriøse aktørene rapporterer at de knapt vinner offentlige eller private anbud lenger, sier John G. Bernander.

Petter Furulund mener Dagbladets reportasjer er grunnen til at saken etter hans mening nå får et lykkelig utfall.

- Honnør til Bjurstrøm

- Det Dagbladet har rullet opp gjør at både opposisjonspartier og alle andre har skjont at her må man gjøre noe, mener Furulund.

- Dagbladet har hatt en viktig rolle, sier arbeidsminister Hanne Bjurstrøm.

I et notat om innføring av ID-kort og en registreringsordning for renholdsfirmar fra tidligere i år, gikk ikke Bjurstrøms departement inn for en offentlig godkjen-

FØLG SAKEN

Skitten vask

● Dagbladet har i sommer omtalt renholdsbransjen, som preges av en kriminalisering som bekymrer partene i arbeidslivet.

● En underleverandør til firmamøt Cleanit, som vasket for Olav Thon, ble nylig dømt i en større narkosak. Underleverandøren ble sparket.

● Statsseide Sem Gjestegård har leid estiske stuepiker fra et firma med 40 kroner timen som netto minstelønn, og politiet etterforsker svart vask hos kemieren i Bærum. Renholdere kan være ofre for menneskehandel, og asylsøkere presses til svart arbeid.

● I helga skrev vi om en rumensk bibelstudent som forteller at vaskerjobben overskygget studiene, og om bruk av falske identiteter i et renholdsfirma i Rogaland.

ningsordning. Hun sier dette om hvorfor hun nå vurderer det annerledes:

- Nå har jeg fått gode argumenter, og hørt at det er et krav partene vil ha. Så nå får vi endre på det, sier hun.

- Jeg synes hun skal ha honnør, sier John G. Bernander.

” Det Dagbladet har rullet opp gjør at både opposisjonspartier og alle andre har skjont at her må man gjøre noe.

Petter Furulund, sjef i NHO Service

HJELP!
 Vi trenger flere LP & Singelplater. Vi kjøper alt av CD, DVD, LP'er og singler. Over 100 000 titler i vår 500 m² store butikk. Kjøp/Salg/Bytte. Man-fre. 10-19, Ler. 10-18.
 Råkk & Råll's Akersgata 39
 22412312 - 99402535

STATSBUDSJETTET 2011

MILLION-OPPRYD

Dagblad-reportasjer om den skitne renholdsbransjen opprørte arbeidsministeren. Nå setter hun av 10 millioner kroner til en storoppydding.

Tekst: Halldor Hustadnes
hhu@dagbladet.no
Marie Melgård
mame@dagbladet.no
Espen Sandli
esan@dagbladet.no

I juli lovet arbeidsminister Hanne Bjurstrøm full opprydding i renholdsbransjen, etter en serie artikler i Dagbladet.

I statsbudsjettet som kom

igår, har hun satt av ti millioner kroner til å «forsterke arbeidsmiljøarbeidet og arbeidet for anstendige og seriøse arbeidsforhold» for renholderne.

Mye av pengene skal brukes til å lage en offentlig godkjenning for renholdsfirmaer, slik NHO og LO har bedt om i flere ti-år.

Opprørt

På kontoret sitt igår ettermiddag snakket arbeidsministeren om hvorfor saken engasjerer henne - også på et personlig plan.

- Det opprører meg at folk mener det er legitimt at de som vasker hos dem skal tjene veldig mye dårligere og ha helt andre arbeidsforhold enn de kunne finne på å jobbe under selv, sier hun til Dagbladet.

- Var dette noe du ikke har visst før nå?

- Jeg har ikke vært i denne posen så veldig lenge. Når man da får en så klar dokumentasjon som Dagbladet hadde i den serien deres, og partene i arbeidslivet så tydelig sier at her må man gjøre noe, opplever jeg det som en veldig gyllen anledning. Jeg opplevde det ikke som et press, jeg opplevde det som en veldig, veldig stor mulighet, sier Hanne Bjurstrøm.

Blant forholdene Dagbladet omtalte i sommer, var svart arbeid, forbindelser mellom renhold og narkotikakriminalitet og ekstremt lave lønninger.

Undergraver

En av tingene som bekymrer henne ved renholdsbransjen, er at en

del arbeidsinnvandrere behandles dårlig.

- Vi trenger at de får ordentlige arbeidsforhold. Det trenger vi både fordi noe annet er helt uakseptabelt i forhold til dem det gjelder, fordi det undergraver hele vårt lønnsystem og fordi vi også skal sørge for at de menneskene som gjør disse jobbene kan leve av dem og sende hjem penger, sier hun.

Bjurstrøm håper en offentlig godkjenning av renholdsfirmaer er på plass neste sommer, men kan ikke garantere det.

- Ordningen går på at du har tariffavtaler, arbeidsavtaler, bedriftshelsetjeneste, betaler skatt og avgifter. Men godkjenningssystemet er ikke nok. Vi har mange systemer som formelt gjør

FAKTA

Skitten vask

I artikkelserien «Skitten vask» omtalte Dagbladet i sommer blant annet forbindelser mellom renholdsvirksomhet og narkotikakriminalitet, utstrakt skattejuks, ekstremt lave lønninger og utnyttelse av asylsøkere.

at ting ser ordentlig ut, men vi må også sørge for at tingene virkelig fungerer, sier Bjurstrøm til Dagbladet.

Ordningen skal derfor kombineres med effektiv kontroll, hvor Arbeidstilsynet får en viktig rolle. Det er ennå ikke klart hvem som skal administrere ordningen.

”Han ser ut som en n

MOTEHYLLES: Kanskje Sigbjørn Johnsen hadde en liten flaske med Canadian Club, Don Drapers favoritt-whisky, i veska da han var på tur inn for å legge fram statsbudsjettet i går? Foto: Øistein Norum Monsen

ORIGINALEN: Don Draper i tv-serien «Mad Men». Foto: AMC

FASHIONISTA: Marianne Jemtegård. Foto: Sigurd Fandango

Kvinnene motehyller finansminister Sigbjørn Johnsen «Mad Men»-stil og sammenlikner ham med et av de største stilikonene på tv akkurat nå.

Tekst: Jonas Pettersen
jpe@dagbladet.no

Da finansminister Sigbjørn Johnsen (59) hastet inn på Stortinget i går formiddag for å legge fram statsbudsjettet for 2011, hadde han på seg en marineblå dress, mørk trenchcoat og en bredbremmet hatt.

Men skal man tro sjefredaktør Ingeborg Heldal (37) i Cosmo-

politian, kunne finansministeren like gjerne vært på tur inn på et reklamebyrå på 60-tallet for å legge fram sine nye tanker til en reklamekampanje for sigaretter.

Som «Mad Men»

Hun sammenlikner nemlig finansministeren med stilikonet Don Draper fra tv-serien «Mad Men».

- Når jeg ser disse bildene blir jeg stolt av å være hedermåking. Han har på seg en kul dress, hatt og frakk - og over natta har han blitt til regjerings Don Draper. Dette er en mann jeg vil skal forvalte pengene mine - han ser ut som en million dollar, sier Heldal til Dagbladet.

- Jeg har også observert ham med Ray Ban Wayfarer-solbriller, hvor han faktisk liknet

STATSBUDSJETTET 2011

DINGEN

OPPRØRT - Det opprører meg at folk mener det er legitimt at de som vasker hos dem skal tjene veldig mye dårligere og ha helt andre arbeidsforhold enn de kunne finne på å jobbe under selv, sier arbeidsminister Hanne Bjørstrøm. Foto: Øistein Norum Monsen

Lykketallspotten bare vokser og vokser

Forstepremiepott ca 5 mill
+ lykketall ca 41 mill

llion dollar

Leonard Cohen. Andre redningsmedlemmer bør definifølge hans eksempel, sier tereidaktøren.

otevinden
redaktør Marianne Jemted (31) i Vixen Magazine lærer at 50- og 60-tallsen som Sigbjørn Johnsen resenterer er i motevinden damer i høst.

Slik sett er han det perfekte candy for enhver kvinnelig fashionista med respekt seg selv, skriver Jemtegård for Dagbladet.

un trekker særlig fram en og det røde slipsset som ikkert motestikk.

Bredbremmet hatt er dig talt - det liker jeg. Han også stilpoeng for det flashy a slipsset. Han kunne imidd med hell ha valgt en litt

PANEGYRISK: Ingeborg Heldal. Foto: Lars Eivind Bones

BEGEISTRET: Kathrine Sørland. Foto: Andrea Gjestvang

stiligere trenchcoat og ha fargekoordinert antrekket ytterligere et par hakk. Det blir litt fargebonanza, selv om han ser veldig bra ut, sier Jemtegård.

«Her kommer jeg»

Også tidligere Frøken Norgevinner og brudesalongeier Kathrine Sørland (31) er begeistret over Hedmarks Don Draper-kopi.

- Hatten er virkelig prikken over i-en her. Den er skikkelig staselig og formelig skriker «her kommer jeg». Det kan han jo koste på seg på en dag som dette.

- Jeg ville kanskje ha valgt en annen farge på skoene for å matche resten av antrekket og kneppet opp den nederste knappen på dressjakka, men det er bra at han tør å vise farger, sier Sørland.

Statoil og Aker krangler om Mongstad

Regjeringen lytter til Statoils frykt for kreftrisiko og skyver mer på månelandingen.

Tekst: Anne Marte Blindheim
abl@dagbladet.no

Statoil frykter for høye utslipp av kreftrfarlige aminer fra den planlagte rensingen av gasskraftverket på Mongstad. Nå vurderer regjeringen å åpne for andre renseteknologier. Månelandingen er skjøvet lenger ut i det blå og opp i pris.

- Vi må gå mer inn i materien og sørge for at vi er trygge på dette, sier Terje Riis-Johansen til Dagbladet.

I vår ble investeringsbeslutningen for regjeringens månelanding utsatt fra 2012 til 2014. Det betydde at fullskalanlegget ikke ville komme til å stå ferdig for i 2018. Nå kan det også være for tidlig.

- Investeringsbeslutningen kan bli tatt etter 2014, men jeg vil ikke gjøre dette til et datoprojekt, sier han.

Det er også klart at prosjektet blir enda dyrere enn tidligere anslått. Opprinnelig

skulle det koste 700 millioner. Det beløpet kan nå ganges med ti.

Det er flere som stiller seg undrende til det som nå skjer. Statoil, som eier Mongstad, og Røkket Aker Clean Carbon, som leverer amineteknologi til test-senteret på Mongstad og ønsker å bringe den samme teknologien inn til fullskala-prosjektet, er uenige om amin-faren.

- Dette med utslipp har vært kjent lenge, og vi mener vi har funnet en teknologisk løsning som fjerner utslippene fra luft, sier Ivar Simensen i Aker Clean Carbon.

Det er ikke Statoil kjent med.

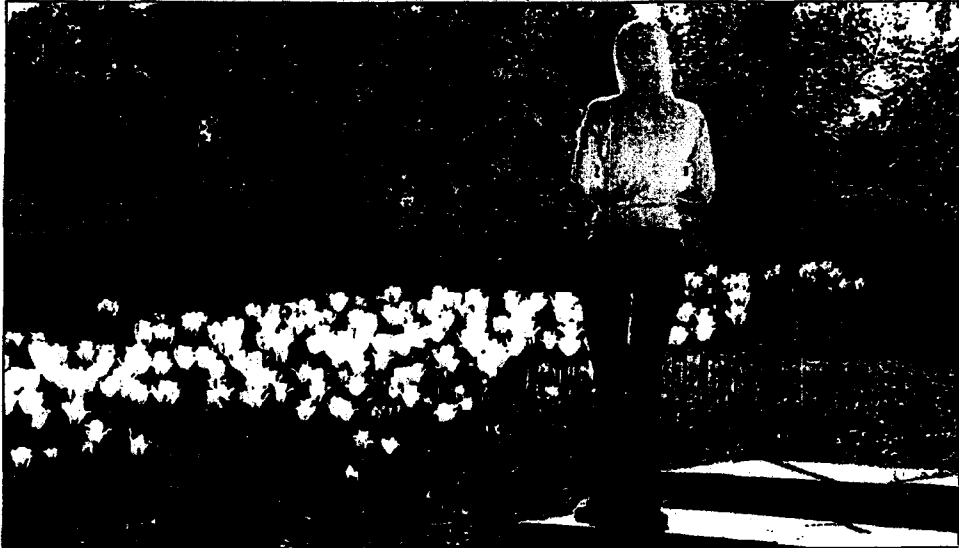
- Det er kjempetra, men det er ikke vår kunnskap at dette er løst. Dersom vi kun fortsener med amin og ikke klarer å tette kunnskapshullene, kan vi stå uten en teknologisk løsning når investeringsbeslutningen skal tas, sier pressekontakt for teknologi og ny energi i Statoil, Øistein Johannessen. Han bemerker at fullskalanlegget er 40 ganger større enn testanlegget.

Simensen i Aker Clean Carbon ønsker ikke å kommentere. Nestleder Marius Holm i Bellona synes saken er underlig.

VINN DRØMMEREISE TIL NORD-NORGE

START QUIZEN HER

VISIT NORWAY NO

NADELØST: Østeuropeiske Rosita forteller hvordan hun har blitt utnyttet i det svarte arbeidsmarkedet etter at hun kom til Norge. Foto: Jacques Hvistendahl.

Ba om lønn, fikk sparken

"Rosita" trodde hun vasket for selskapet Cleanit, men jobbet for en underleverandør som sparket henne da hun ba om lønn.

Hellor Hustadnes Marie Melgård Espen Sandli

01.07.2011 kl. 12:10

TIPS

- Sønne som meg, som ikke har noe ellers, tar hva som helst. Etter så mange dårlige erfaringer, er jeg redd. Jeg er bare en jente, og jeg har ingen som kan beskytte meg, sier eksposituerte Rosita.

Heller ikke renholdsbransjen ble den inngangsbilletten til en hederlig jobb som hun hadde håpet.

Sparket

Høsten 2007 trodde hun at hun hadde fått jobb i renholdsfirmaet Cleanit i Oslo, fordi det sto Cleanit på arbeidsklærne. Så viste det seg at hun jobbet for firmaet til Biljana Bjelajac på Oppsal i Oslo, som var en underleverandør for Cleanit.

-Etter kanskje 20 dager sa jeg at jeg ville ha kontrakt, og penger, sier Rosita, som kommer fra Øst-Europa.

I stedet fikk hun sparken.

Narkosak

Cleanit er utestengt fra medlemskap i NHO Service på grunn av Cleanits utstrakte bruk av underleverandører, men Cleanits eier og daglige leder Morten Larsen sier at selskapet er like opplatt av kontroll og ryddighet som NHO.

annons

be2
Finn ditt livs kjærlighet

Søker du din perfekte match?
Finn kjærd ghaten hos be2!

Skitten vask

• I en serie artikler skriver Dagbladet om renholdsbransjen, som er preget av lav lønn, uklarhet rundt ansettelsesforholdene og stort innslag av utenlandsk arbeidskraft med liten kjennskap til sine rettigheter.

• NHO Services anslår at det arbeider 44.000 renholdsansatte i privat og offentlig sektor.

Nyheter

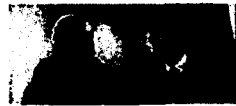
mest lest siste 24 timer

Viktor (20) tapte 24 millioner på fem timer
Verdens mest aggressive pokerspiller avsløst.

Homo-motstandere vil demonstrere i begravelsen til 9-åring
Kontroversiell menighet setter sinnene i kok i Arizona.

Lo da han fikk se nakenbilde av offer
Dommeren brot inn da tiltalte (64) brot ut i kort latter da han fikk se bilde av ett av ofrene.

Må ut av presteboligen om hun ikke gifter seg
Karín Lamefekt (28) har fått utlåtning av det konservative bispedømmet i

Etter konkurs, en lang periode med ubetalt skatt og anklager om underbetaling i Bjelajac og hennes manns selskaper, har han likevel fortsatt samarbeidet. Heller ikke NRK Brennpunkts omtale av Rosita-saken, fikk ham til å avslutte.

Først etter at Dagbladet stilte Morten Larsen spørsmål rundt en hasjsak hvor Bijana Bjelajac var tiltalt og nå er dømt, permitterte han det årelange samarbeidet.

Mandag denne uka fikk Bjelajac dommen på tre år og to måneders fengsel for tilskyndelse til oppbevaring av 95 kilo hasj, og for formidling av drapstrusler.

Hadde ikke papirer

Da hun jobbet for Bijana Bjelajacs firma, vasket Rosita blant annet i Politihøgskolens hybellsus på Majorstua, uten verken arbeidskontrakt eller arbeidstillatelse. Hun skal ha blitt lovet 11.000 kroner svart i måneden, noe Bjelajac benekter.

Rosita forteller at hun etter tre uker med lange arbeidsdager bare fikk 3000 kroner i kontanter — og sparken. -Hun hadde ikke papirer, så hun ble kastet ut, sa Bjelajac da Dagbladet nylig møtte henne i Oslo tingrett.

Først i desember i fjor fikk Rosita enda 15.700 kroner fra Bjelajac. Nå lever hun nærmest fra hånd til munn, mens hun venter på de siste pengene hun mener å ha til gode.

Banket opp

Før Rosita i 2006 kom til Norge, var hun en periode i Spania for å jobbe i en bar. Der ble hun i stedet banket opp i en uke, og tvunget til prostitusjon. De to barna hennes måtte bli igjen hos familien i hjemlandet.

Også i Norge måtte hun jobbe som prostituert, men fikk hjelp til å komme seg bort fra gata.

- Du er en sterk person, utbryter distriktssekretær Geir Gamborg-Nielsen i Norsk Arbeidsmandsforbund da han hører historien hennes.

- Jeg prøver å være det. Jeg tenker alltid på barna mine, sier Rosita, tydelig beveget.

Tar hva som helst

De siste årene har Rosita hatt en rekke jobber som få nordmenn ville akseptert. Hennes siste arbeidsgiver, en maler, betalte henne 450 kroner dagen svart, men mistet interessen etter at han fikk overtalt henne til sex.

Nå venter hun på å få ordnet opp i skattepapirene, så hun kan få en ordentlig jobb og få utbetalt penger hun har til gode.

Hun forteller at hun flere ganger har blitt banket opp eller truet av useriøse arbeidsgivere.

Utnyttet

Geir Gamborg-Nielsen sier at 90 prosent av tiden hans går med til å hjelpe arbeidstakere i renholdsbransjen, selv om dette bare er et av 17 tariffområder i Arbeidsmandsforbundet. Mange driver ryddig, men det er også mange som utnytter papirløse utlendinger på desperat jobb jakt.

- Dette er moderne slaveri, sier Gamborg-Nielsen.

Les også

- [Ba om lønn, fikk sparken](#)
- [Halvparten av norske skolebarn kan ikke svømme](#)
- [Direktøren ved skandalsykehus går av](#)
- [To bredre skutt og drept på spilleklubb i Sverige](#)
- [To bredre skutt og drept i Sverige](#)

Send tipset til Dagbladet.no
MMS SMS Tlf E-post

Ditt navn _____

Ditt mobilnummer _____

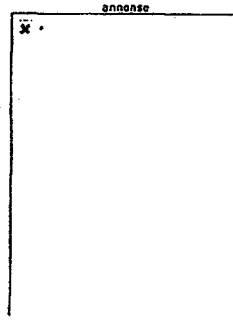
Din e-post _____

Ang: _____

Skriv ditt tips her _____

Send tipset

Bjergvín: Gift deg ellers får du ikke fast ansettelse.

Hentet av politiet i morges
Bedrageridømte og etterlyste Maria (53) ringte på hos vaktentralen på Oslo bussterminal.

Leopard gikk amok i indisk by
Skadet sels for den ble drept.

- Store ødeleggelser kommer

Vannet stiger i Brisbane. Innbyggere rømmer opp i høyden.

Ekssamboeren varsler at hun skal si tilbake

Den hovedtaltale mannen (64) legger skylda for overgrepssaken på ekssamboeren (46). - Frustrerende, sier kvinnen selv.

Slik vil E.T. påvirke jorda

- Vi må være foreberedt på det verste, sier forskere, som mener FN bør etablere et eget departement for utenomjordiske.

Emneord: [to arbeidsliv](#) [innensforskjeller](#) [publiser](#)

[Inneovers](#)

[Ivarett](#)

Like Sign up to see what your friends like.

[Les flere saker i lørdag](#)

HAMSKIFTE: Et nytt selskap stables nå på beina, og går inn i rollen som underleverandør for Cleanit AS, her ved eier og daglig leder Morten Larsen. Foto: BJØRN LANGSEMDAGBLADET

Ny frisk, gamle koster

En narkodom får nå renholdsfirmaet Cleanit til å skifte ut en underleverandør. Men renholderne er de samme.

Haldor Hustadnes   Espen Sande   Marie Holgård

01.07.2010 kl. 22:15

LES OGSÅ: På om lønn, fikk sparken

(Dagbladet): Renholdsfirmaet Cleanit var raskt ute med å permittere samarbeidsavtalen, da Dagbladet for to uker siden slutte spørsmål om en narkosak hvor en av selskapets underleverandører var tiltalt. Nå er underleverandøren dømt til tre år og to måneders fengsel, men anker dommen. Cleanit-sjef Morten Larsen har nå bestemt seg for å avslutte samarbeidet med henne.

«I praksis løses dette på den måten at et nytt drittselskap med nye eiere er under registrering i Brønneysund.» skriver han i en e-post til Dagbladets sjefredaktør.

Dermed fortsetter de 25 ansatte hos underleverandøren å vaske for Cleanits kunder - mens under en ny overbygning.

Uten jobb
Morten Larsen forteller at en mann har søkt om å få lov til å ta over porteføljen til den domfellede kvinnen, Biljana Bjelajac, som i en årrekke har samarbeidet med Cleanit. Larsen sier at han har sjekket denne mannen «opp og ned i mente», og at alt er i orden.

- Han har sittet hos meg i et møte, og sagt at han er villig til å ta opp arbeidstokken i det selskapet. Nå sitter de uten jobb. Biljana har akseptert det, sier Larsen.

- På denne bakgrunnen, er det du eller Biljana Bjelajac som har hatt styringen med selskapet hennes?

- Det er det Biljana som har hatt. Vi har ingenting med det å gjøre, sier Larsen.

annons

KUN 179,-

KVISER & URENHETER?

Gjør som Hollywood-stjernene: Bli kvitt kviser og andre urenheter over natten! Dette produktet tørker ut kvisene på 1-2-3

KJØP ▶

VAN.TYSTORE

Skitten væsk

• I en serie artikler skriver Dagbladet om renholdsbransjen, som er preget av lav lønn, uklerhet rundt ansettelsesforholdene og stort innslag av utenlandsk arbeidskraft med liten kjennskap til sine rettigheter.

• NHO Services anslår at det arbeider 44 000 renholdsansatte i privat og offentlig sektor.

Nyheter

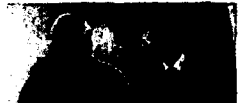
most lest siste 24 timer

Viktor (20) tapte 24 millioner på fem timer
Verdens mest aggressive pokerspiller avslørt.

Homo-motstandere vil demonstrere i begravelsen til 9-åring
Kontroversiell menighet setter sinnene i kok i Arizona.

Lo da han fikk se nakenbilde av offer
Dommenen brot inn da tilballe (64) brot ut i kort løter da han fikk se bilde av ett av ofrene.

Må ut av presteboligen om hun ikke gifter seg
Karin Lamfeldt (28) har fått ultimatum av det konservative bispedømmet i Bjergvin: Gift deg ellers får du ikke fast ansettelse.

annons

Firmaet hans, Cleanit, er utestengt fra NHO Service fordi det nesten bare bruker underleverandører. NHO mener at dette ødelegger kontrollmulighetene. Cleanit har fortsatt samarbeidet med Bjelajac, også etter at hennes manns firma i mai i år gikk konkurs etter manglende skattebetaling. Ektemannens firma var fram til mars i år underleverandør til Cleanit.

Driver ikke med ansatte

Fordi Cleanit bruker underleverandører, slipper firmaet å ta noe arbeidsgiveransvar.

- Her trykker du på noen knapper, og så blir det opprettet et nytt selskap med de samme arbeidstakerne. Viser ikke det at du har ganske god styring med hva som skjer i underleverandørene?

- Det jeg har gjort, er at jeg prøver å ta vare på og opprettholde renholdet hos våre kunder. I tillegg er det 25 stykker som mister jobben sin, hvis vi velger å ikke lukke opp døra for at noen tar over den driften.

- Hvorfor tilbyr du dem ikke like godt ansattelse i ditt eget selskap, i stedet for å opprette et helt nytt selskap som vil bli underleverandør for ditt selskap?

- Vi har 30 underleverandører. Vår driftsmodell er basert på underleveranser, vi driver ikke med ansatte, sier Larsen.

Les også

- [Minst 25 drept i bombeangrep](#)
- [- Okeanbølgen utenfor Lofoten er uforsvart](#)
- [24 av 25 vi ikke jobbet på sykehjem](#)
- [«Acari 001» skutt og drept under antionopdrag](#)
- [«Black Boy» går i svart](#)

Emneord: nyhet innendørs nye jobbet renhold arbeidsliv

Twist

Like Sign Up to see what your friends like.

annons

BLI MED I DAGBLADETS BOKKLUBB! KLASSIKER-SPELIAL!

Moby Dick

Johann Wolfgang von Goethe
Faust

LITTERATUR

Hentet av politiet i morges
Bedragerferme og etterlyste Maria (53) ringte på hos vaktentralen på Oslo bussterminal.

Leopard gikk amok i indisk by
Skadet saks for den ble drept.

- Store ødeleggelser kommer
Vannet stiger i Brisbane. Innbyggere kommer opp i høydene.

Ekssamboeren varsler at hun skal slå tilbake
Den hovedtiltalte mannen (64) legger skylda for overgrepssaken på ekssamboeren (46). - Frustrerende, sier kvinnen selv.

Slik vil E.T. påvirke jorda
- Vi må være foreberedt på det verste, sier forskere, som mener FN bør etablere et eget departement for utenomjordiske.

[Les flere saker i arkivet](#)

Nyheter

arbeidsliv drap dyrenes nyheter from gambia julian assange overgrep pedofili politikk ran rettsak trafikkulykke ulykke usa wikileaks

Siste saker

Her slår Palin tilbake mot attentat-kritikken

Kaller medias angrep for «blodinjuri». [Les mer](#)

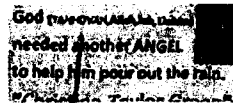
Nok motstand i Høyre til å ødelegge for Jens

10 av Høyres stortingsrepresentanter er imot eller kritisk til datalagringsdirektivet. [Les mer](#)

- Dette skal mamma aldri gjøre igjen

Den hovedtiltalte moren (46) erkjenner delvis skyld for ett overgrep mot sin egen sønn, men hevder hun ikke husker bildene hun er med på. [Les mer](#)

Religiøse ekstremister får ikke demonstrere i begravelsen til Christina (9)

Arizona har vedtatt hastelov for å stoppe dem. [Les mer](#)

Gi huden din
NY GLØD OG FUKTIGHET
 med Vitamin C serumet
 fra kjendisfavoritten Mario Badescu

nå kun
599,-

FORNØYD: 22 år gamle Tuuli Ralli fra Estland i huset hun disponerer ved Sem gjestegård. Hun er innleid som stuepiker for et firma som utbetaler 40 kroner netto i minstelønn til sine vikarer. Tuuli selv er fornøyd med både jobben - og lønna. Foto: Bjørn Langsem/DAGBLADET.

- Underbetaling på statens praktgård, sier LO

LO reagerer på "husmannskontrakter" for estiske stuepiker på statseide Sem gjestegård.

02.07.2010 kl. 13:48

- Her har man skviset ut en norsk virksomhet i bytte mot import av arbeidskraft, sier distriktssekretær Geir Gamborg-Nielsen i Norsk Arbeidsmandsforbund.

På statseide Sem Gjestegård, hvor blant annet Sem-erkleringen fra 2001 ble fremforhandlet, leies estiske stuepiker inn fra et firma som har en minstelønn for sine ansatte på 40 kroner netto.

Daglig leder ved Sem gjestegård, Marith Loen, opplyser at Unic Management ble valgt fordi det var billigere enn forgjengeren ISS.

Dette får Gamborg-Nielsen til å reagere kraftig.

Han er bekymret for hvordan norske arbeidstakere og norsk næringsliv skal kunne konkurrere mot aktører som leier inn billig arbeidskraft ifra utlandet.

—Det er skremmende at en statlig aktør kjøper tjenester av en aktør, kun ut i fra økonomiske motiver. Det reiser også et annet spørsmål: Hva slags samfunn vil vi ha? spør en oppbrakt Gamborg-Nielsen.

Fornøyde vikarer

I idylliske omgivelser på Sem er de estiske stuepikene av en annen oppfatning:

—Jeg hadde aldri trodd vi skulle få bo i så store hus, og så får vi fantastisk mat, sier Tuuli Ralli (22) til Dagbladet.

Hun er en av de i alt tre estiske stuepikene som er leid inn til

annonse

KUN 179,-

KVISER & URENHETER?

Gjør som Hollywoodstjernene: Bli kvitt kviser og andre urenheter over natten! Dette produktet tørker ut kvisene på 1-2-3

KJØP

VANITYSTORE

"HUSMANNSKONTRAKTER": Tuuli Ralli fra Estland og hoteleier Elin Stokke ved Sem gjestegård er fornøyd med vikarordningen. LO derimot, mener de estiske stuepikene jobber på "husmannskontrakter". Foto: Bjørn Langsem/DAGBLADET.

Nyheter

mest lest siste 24 timer

Viktor (20) tapte 24 millioner på fem timer
 Verdens mest aggressive pokerspiller avslørt.

Homo-motstandere vil demonstrere i begravelsen til 9-åring
 Kontroversielt menighet setter sinnene i kok i Arizona.

Lo da han fikk se nakenbilde av offer
 Dommeren brøt inn da tiltalte (64) brøt ut i kort latter da han fikk se bilde av ett av ofrene.

Må ut av presteboligen om hun ikke gifter seg
 Karin Lamefeldt (28) har fått ultimatum av det konservative bispedømmet i Bjergvin: Gift deg ellers får du ikke fast ansettelse.

Sem gjestegård via det estiske firmaet Unic Management, som har en minstelønn på 40 kroner timen etter skatt. Den lave lønna forsvarer med at de estiske stuepikene også får kost og losji.

• Jeg synes ikke lønna er så lavt. Det er mye høyere enn hva jeg ville ha fått hjemme, sier Tuuli.

— Men vet du hvor mye nordmenn i samme jobb tjener?

— Nei, det gjør jeg ikke, sier Tuuli til Dagbladet.

Husmannskontrakt

Ifølge Unic Management får Tuuli og de andre stuepikene mer enn minstelønna, men hvor mye vil de ikke oppgi til Dagbladet.

• Dette er nærmest å betrakte som vår tids husmannskontrakt. Jeg trodde staten hadde bedre styring enn som så, sier Gamborg-Nielsen til Dagbladet.

• Det faller på sin egen urimeelighet at det skal være greit å underbetale folk på denne måten fordi man gir dem mat og husly, sier Gamborg-Nielsen.

Helt lovlig

Terje Andersen i Unic Management mener kritikken fra LO er uberettiget:

— De må akseptere at det er lov å leie inn arbeidskraft, og at dette er i tråd med det nye tjenestedirektivet som både Stortinget og den sittende regjeringen har godkjent.

Unic Management opplyser at de minstelønn på 11 400 ECC — 5500 kroner i måneden — tilsvarer en timelønn på 40 kroner. Ifølge Unic tilsvarer dette 80 kroner brutto, når man tar hensyn til at de også får skatten betalt, og flybillet, innkvartering og måltider.

• Dette er forsvarlig. Det utgjør bare 10 kroner mindre enn en norsk arbeider får utbetalt i netto når alle utgifter er trukket ifra, sier Andersen til Dagbladet.

Skal drives i tråd med regler

Kunnskapsdepartementet henviser til universitetet for miljø- og biovitenskap (UMB).

Universitetsdirektør i UMB, Siri Margrethe Løksa, sier at hun må få bekreftet Dagbladets opplysninger før hun uttaler seg, men at hun forventer at styret på Sem Gjestegård driver i tråd med regler for statlig eierskap.

Les mer i dagens Dagbladet.

Les også

- **Bandsjå i bank i Stockholm skutt på**
- **Mann (76) kjente inn i selvsjå i Bamble**
- **Landstingsledelsen i Norge øker**
- **Motland og French slipper skrekktjenest**
- **Kjæpe rittet renne for 5000 selger for fem mil.**

annons

BLI MED I DAGBLADETS BOKKLUBB! KLASSIKER-SPELIAL!

Moby-Dick

Johann Wolfgang von Goethe

LITTERATUR

• I en serie artikler skriver Dagbladet om renholdsbransjen, som er preget av lav lønn, uklarhet rundt ansattelsesforholdene og stort innslag av utenlandsk arbeidskraft med liten kjennskap til sine rettigheter.

• NHO Services anslår at det arbeider 44.000 renholdsansatte i privat og offentlig sektor.

• I går skrev Dagbladet at en mangeårig underleverandør til firmaet Cleanit, som blant annet vasker for Olav Thons selskaper, nå er dømt til fengselsstraff for narkotika og formidling av drapstrusler. Dommen er anket.

• Les også:

— **Ba om lønn, fikk svar**

— **Ny fisk, gamle koster**

Hentet av politiet i morges
Bedragerdomme og etterlyste Maria (53) ringte på hos vaksentralen på Oslo bussterminal.

Leopard gikk amok i indisk by
Skadet seks før den ble drept.

Store ødeleggjeler kommer

Vannet stiger i Brisbane. Innbyggere rommer opp i høyden.

Ekssamboeren varsler at hun skal si tilbake

Den hovedtiltatte mannen (64) legger skylda for overgrepssaken på ekssamboeren (46). - Frustrerende, sier kvinnen selv.

Slik vil E.T. påvirke jorda

- Vi må være forberedt på det verste, sier forskere, som mener FN bør etablere et eget departement for utenomjordiske.

Les flere saker i artikkelen

innenside: **evheter renhold arbeidsliv (innenriks)**

Twitter

Like Sign up to see what your friends like.

Nyheter

arbeidsliv drap dyrenes nyheter flom gambia julian assange overgrep pedofili politikk ran rettssak trafikkulykke ulykke usa wikileaks

Siste saker

ILLE PÅ SEM: - De er med på å etablere et marked for underbetaling, særlig av utlendinger, og det er uakseptabelt, sier Karin Andersen (SV), første nestleder i sosial- og arbeidskomiteen på Stortinget. Foto: TORBJØRN GRØNNING/DAGBLADET

- Ille på Sem Gjestegård

SVs Karin Andersen mener Sem Gjestegård er med og etablerer et marked for underbetaling i renholdsbransjen.

Mario Melgård Halvor Mustacnes

02.07.2010 kl. 21:27

Dagbladet skriver i dag at Sem Gjestegård, eid av Kunnskapsdepartementet, leier inn estiske stuepiker fra et firma som opererer med en startlønn på 40 kroner etter skatt.

— Jeg synes det er ille. Det ene er det etiske. Det andre er at de er med på å etablere et marked for underbetaling, særlig av utlendinger, og det er uakseptabelt, sier Karin Andersen (SV), første nestleder i sosial- og arbeidskomiteen på Stortinget.

— **Unngå tuselønn**
Ledelsen i firmaet som leier ut stuepikene, Uric Management, forsvarer lønnsnivået med at stuepikene også får kost og losji og flyreisen dekket. Verken firmaet eller Sem gjestegård vil oppgi nøyaktig hvor mye de får, annet enn at det er mer enn 40 kroner etter skatt.

— Dette har vi jobbet med i ti år i offentlige virksomheter, at vi skal unngå slike kontrakter, og ikke leie inn folk på tuselønn, sier Karin Andersen.

Hun oppfordrer Sem til å gi sine estiske stuepiker like god lønn som det norske stuepiker får. Vilklårene de har nå, mener hun er uakseptable.

— **Ikke enkeltsak**
Da Dagbladet spurte om hun har en spesifikk oppfordring til statsråd og partifelle Tora Aasland i Kunnskapsdepartementet, som eier Sem gjestegård, svarer hun slik:

— Jeg har en spesifikk oppfordring til absolutt alle på

almea.no

annons

Takk og pris for **30 days**

Bli kvitt det farlige magefetnet du også!

30

KUN 299,-

Dette er saken

• I en serie artikler skriver Dagbladet om renholdsbransjen, som er preget av lav lønn, uklare forhold rundt ansettelsesforholdene og stort innslag av utenlandsk arbeidskraft med liten kjennskap til sine rettigheter.

Les også:

Underbetaling på statens praktgård

Ba om lønn, fikk svar

Ny frisk gamle bøster

• NHO Services ansår at det arbeider 44 000 renholdsansatte i privat og offentlig sektor.

Nyheter

mest lest siste 24 timer

Viktor (20) tapte 24 millioner på fem timer
Verdens mest aggressive pokerspiller avslørt.

Homo-motstandere vil demonstrere i begravelsen til 9-åring
Kontroversiell menighet setter sennene i kok i Arizona.

Må ut av presteboligen om hun ikke gifter seg
Karin Larnelkt (28) har fått utlåtning av det konservative bispedømmet i Bjergvin. Gift deg ellers får du ikke fast ansettelse.

Lo da han fikk se nakenbilde av offer
Dommeren brot inn da tilfalte (64) brot ut i kort latter da han fikk se bilde av ett av ofrene.

annons

dette feltet. Det er dessverre ikke bare en enkeltsak, sier Andersen.

I går skrev Dagbladet at en mangeårig underleverander til firmaet Cleanit, som blant annet vasker for Olav Thons selskaper, nå er dømt til fengselsstraff for narkotika og formidling av drapstrusler. Dommen er anket.

Hentet av politiet i morges
Bedrageridomme og etterlyste Maria (53) ringte på hos vaktentralen på Oslo bussterminal.

Les også

- Banklokale ransaket av Kropp i hekkerak
- Vi vil ikke ha en utrustingsring
- Varsler lenkeklanger etter redaktør
- Innremmer fall på det nye fjeskriptet iPhone 4
- Var bevarnet med apyl.

Emneord: reiseretiser (suspensivt la politisk arbeidsliv nyheter Tweet

Like Sign Up to see what your friends like.

Leopard gikk amok i indisk by
Skadet seks for den ble drept.

- Store ødeleggelser kommer
Vannet stiger i Brisbane. Innbyggere rommer opp i høydena.

Ekssamboeren varsler at hun skal slå tilbake
Den hovedtiltalte mannen (64) legger skylda for overgrepssaken på ekssamboeren (46). - Frustrerende, sier kvinnen selv.

Slik vil E.T. påvirke jorda
- Vi må være foreberedt på det verste, sier forskere, som mener FN bør etablere et eget departement for utenomjordiske.

[Les flere saker i arkivet](#)

annonse

Bli kvitt det farlige magefettet!

Gå ned 1-2 str med 30days

Nyheter

arbeidsliv drap dyrenes nyheter rom gambia julian assange overgrep pedofili politikk ran rettssak trafikkulykke ulykke usa wikileaks

Siste saker

Her slår Palin tilbake mot attentat-kritikken

Kaller medias angrep for «blodinjuri». [Les mer](#)

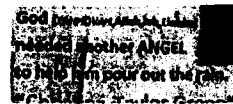
Nok motstand i Høyre til å ødelegge for Jens

10 av Høyres stortingsrepresentanter er imot eller kritisk til datalagringsdirektivet. [Les mer](#)

- Dette skal mamma aldri gjøre igjen

Den hovedtiltalte moren (46) erkjenner delvis skyld for ett overgrep mot sin egen sønn, men hevder hun ikke husker bildene hun er med på. [Les mer](#)

Religiøse ekstremister får ikke demonstrere i begravelsen til Christina (9)

Arizona har vedtatt hastelov for å stoppe dem. [Les mer](#)

KORREKT: - Satt fra vår side var dette en leverandør som hadde korrekt dokumentasjon ved innlevering, sier anskaffelsesjef Knut Arve Orten Lie i Bærum kommune. Nå vil kommunen ha erstatning for å ha mistet det billige renholdet. Foto: ERLING HJEGELAND/Dagbladet

Etterforsker svart vask hos kemneren i Bærum

Renholdsselskapet skylder på underleverandører.

05.07.2010 kl. 11:12

(Dagbladet): Firmaet som vant anbudskonkurransen om renhold i Skattens Hus i Sandvika i Bærum, ble en skuffelse. Mistanker om svart arbeid og arrestbegjæringer for å sikre skattekrav gjorde det umulig for Euro Renhold å oppfylle kontrakten med Bærum kommune.

Høsten 2007 gikk firmaet konkurs. For to år siden rapporterte Finansavisen at skattemyndighetene mistenkte firmaet for svart arbeid i blant annet kemnerens egne lokaler.

Til Dagbladet opplyser politiet at saken fortsatt etterforskes.

Brukte underleverandør

- Jeg har brukt underleverandører. Hva de har gjort videre, er ikke min sak, sier styrelederen i det konkursrammede Euro Renhold da Dagbladet møter ham i en blokk i Huldreveien, et stykke utenfor Asker sentrum.

Både NHO og LO framhever nettopp utstrakt bruk av underleverandører som mye av grunnen til at mange kriminelle og useriøse aktører har fått innpass i renholdsbransjen.

NHO og LO er bekymret for at prisene ofte presses så mye at det blir umulig å tjene penger for dem som betaler tarifflønn og skatt. Også offentlige instanser er med på å presse prisene ned.

- Fritt fram for kriminelle

Dermed settes arbeidet ut til useriøse aktører som betaler

Nyheter

most lest siste 24 timer

Viktor (20) tapte 24 millioner på fem timer
Verdens mest aggressive pokerspiller avslørt.

Homo-motstandere vil demonstrere i begravelsen til 9-åring
Kontroversiell menighet setter sine egne kriterier i Arizona.

Må ut av presteboligen om hun ikke gifter seg
Karin Larnfeldt (28) har fått ultimatum av det konservatve bispedømmet i Bjergvin: Gift deg ellers får du ikke fast ansettelse.

Lo da han fikk se nakenbilde av offer
Dommeren brøt inn da tilfalte (64) brøt ut i kort latter da han fikk se bilde av ett

luseleønn og jukser med skatten. Samtidig mister kundene oversikten over hvem som gjør jobben.

- Det er fritt fram for kriminelle, sier leder Erna Hagensen i Norsk Arbeidsmandsforbund til Dagbladet.

Etter at Euro Renhold gikk konkurs, meldte kommunen seg med et krav i boet på 2,1 millioner kroner. De nye renholdskontraktene ble nemlig dyrere. Seinere har kommunen gått med på å nedjustere kravet til 1,4 mill. kroner.

Krever erstatning

- Erstatning for kontraktsbrudd skal svare til det tap som Bærum kommune er påført, forklarer anskaffelsestsjef Knut Arve Orten Lie i Bærum kommune til Dagbladet.

Han forteller at kommunen er på vakt overfor useriøse oppdragsgivere, og blant annet har innført et egenerklæringsskjema til bruk i anbudskonkurranser.

Der må anbydere på tro og ære skrive under på at de ikke kan knyttes til «forhold som gir oppdragsgiver plikt eller adgang til å avvise leverandere».

Skitten vask

• I en serie artikler skriver Dagbladet om renholdsbransjen, som er preget av lav lønn, uklarhet rundt ansette/sesforholdene og stort innslag av utenlandsk arbeidskraft med liten kjennskap til sine rettigheter.

• NHO Services anslår at det arbeider 44 000 renholdsansatte i privat og offentlig sektor.

• Dagbladet har vist at en mangeårig underleverandør til firmaet CleanIt, som blant annet vasker for Olav Thons selskaper, nå er dømt til fengselstraff for narkotika og formidling av drapstrusler. Dommen er anket.

• På statside Sem Gjestegård, hvor blant annet Sem-erklæringen fra 2001 ble fremforhandlet, leies estetiske stuepiker inn fra et firma som har en minstelønn for sine ansatte på 40 kroner netto.

• Les også:

- [Ba om lønn, fikk sparken](#)

- [Ny fisk, gamle kostar](#)

- [Underbetaling på statens orkester](#)

Send tips til Dagbladet no
SMS SMS TWITTER FB

Ditt navn _____
Ditt mobilnummer _____
Din e-post _____
Ang: _____
Skriv ditt tips her _____

Send tipset

Les også

- [Kjører brannbil og outb for millioner i vinsten](#)
- [18-åring alvorlig skadet i utforklaring](#)
- [Matbilde Molands brev er overlevart presidentman](#)
- [Har gitt opplysninger om Asted og AktivApn](#)
- [Stortinget vil bevilge mer penger til søn selv.](#)

ANNONSE

BLI MED I DAGBLADETS BOKKLUBB! KLASSIKER-SPELIAL!

Moby-Dick

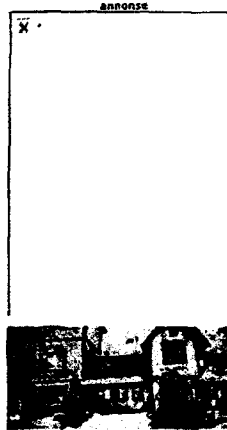
Johann Wolfgang von Goethe
Die Leiden des jungen Werthers

LITTERATUR

Nyheter

arbeidsliv drap dyrenes nyheter flom gambia julian assange overgrep pedofili politikk ran rettssak trafikkuylkke ulykke usa wikileaks

Siste saker

Hentet av politiet i morges
Bedrageridømte og etterlyste Maria (53) ringte på hos vaksentralen på Oslo bussterminal.

Leopard gikk amok i indisk by
Skadet seks for den ble drept.

- Store ødeleggelser kommer
Vannet sliger i Brisbane. Innbyggere rommer opp i høyden.

Ekssamboeren varslar at hun skal stå tilbake
Den hovedtiltalte mannen (54) legger skylda for overgrepssaken på ekssamboeren (46). - Frustrerende, sier kvinnen selv.

Slik vil E.T. påvirke jorda
- Vi må være foreberedt på det verste, sier forskere, som mener FN bør etablere et eget departement for utenomjordiske.

[Les flere saker i arkivet](#)

Gi huden din
NY GLØD OG FUKTIGHET
 med Vitamin C serumet
 fra kjendisfavoritten Mario Badescu

nå kun
599,-

UTSATT BRANSJE: Renhold er en utsatt bransje, sier Birgitte Ellefsen, politikkspører på menneskehandel. Foto: Bjørn Langsem / Dagbladet

Renholdere kan være ofre for menneskehandel

Kjøpere kan være med på menneskehandel uten å vite det, ifølge politiet.

Måne Melgård Hålder Mustadnes
 04.07.2010 kl. 08:53

(Dagbladet): — Renhold er en utsatt bransje. Her las underleverandører i bruk i stor grad, det er et lavlønnet yrke, og arbeidstakere er sårbare, de jobber stort sett når folk ikke er til stede, forklarer Birgitte Ellefsen, som leder politiets Koordineringsenheten for ofre for menneskehandel (KOM).

Hun er en av politiets fremste eksperter på menneskehandel, og mener det er store mørketall for menneskehandel og tvangsarbeid i Norge.

Hun er kjent med at politiet etterforsker flere saker med mistanke om menneskehandel innenfor renhold, men sier at de foreløpig ikke kan bevises.

Naive kjøpere

Hun tror mange bruker tjenester fra ofre for menneskehandel og tvangsarbeid uten å vite det.

— Det offentlige, så vel som det private, kan kjøpe tjenester uten å vite at de er med på menneskehandel. Her kreves det en bevissthetsendring hos oss alle, sier hun.

Hun sier at sosial dumping og menneskehandel er vanskelige saker å jobbe med.

— Det er nesten ingen som kommer til oss og sier de har

HER ER VÅRE JANUAR-DEALER:

Følg saken: Renholdsbransjen

- Renholdsbransjen preges av lav lønn, mange useriøse aktører, uklare ansettelsesforhold og utenlandsk arbeidskraft med liten kunnskap om sine rettigheter.

- NHO anslår at det er 44 000 renholdsansatte i privat og offentlig sektor.

- I går skrev Dagbladet at politiet etterforsker svart renhold i kemnerens lokaler i Bærum.

Nyheter

mest lest siste 24 timer

Viktor (20) tapte 24 millioner på fem timer. Verdens mest aggressive pokerspiller avslørt.

Homo-motstandere vil demonstrere i begravelsen til 9-åring. Kontroversiell menighet setter sinnene i kok i Arizona.

Må ut av presteboligen om hun ikke gifter seg. Karin Lamfeldt (28) har fått utmatning av det konservative bispedømmet i Bjørgvin: Gift deg ellers får du ikke fast ansettelse.

Lo da han fikk se nakenbilde av offer

vært ofre for menneskehandel. Mange har ikke engang begreper om at det er det de er utsatt for. Disse menneskene er sårbare, og frykter ofte kontakt med myndighetene, sier hun.

Føler seg medskyldige

Det er også vanskelig fordi mange ikke ser på seg selv som ofre.

— Det er svært få som kidnappes til menneskehandel. De fleste er rekruttert og utnyttet i en sårbar situasjon, og lurt inn i det, slik at de føler seg medskyldig for å ha havnet der de har havnet.

Andre kommer fra kår som er mye verre, slik at det virker som om de har det bedre her og derfor ikke ser på seg selv som ofre, sier hun til Dagbladet.

• Fredag skrev Dagbladet at statsseide Sem Gjestegård bruker estiske stuepiker fra et firma som betaler fra 40 kroner timen etter skatt, pluss kost, losji og reise.

• Torsdag skrev Dagbladet at en underleverandør til Cleanit es, som blant annet vasket for Olav Thon, er dømt til fengelsstraff for narkotika og formidling av drapstrusler. Dommen er anket. Cleanit har nå avbrutt samarbeidet med denne underleverandøren.

• Les også:

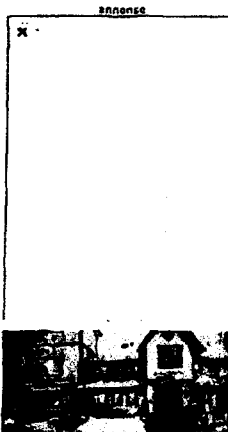
- [Be om jeng. Fikk smøken](#)

- [Ny fisk, gamle kostar](#)

- [Underbetaling på statens orkoster](#)

- [Eierkonkret svart vask hos hemnesen i Bærum](#)

Dommeren brøt inn da litalte (64) brøt ut i kort latter da han fikk se både av et av ofrene.

Hentet av politiet i morges
Bedrageridømte og etterlyste Maria (53) ringte på hos vaktentralen på Oslo bussterminal.

Les også

- [Kan denne hvalen redde Florida?](#)
- [Mann falt ned under fjellklatring](#)
- [Sjoo-Anne fikk ikke James Bond-utstyr](#)
- [Roza varler strøms bort og løser ilusjoner](#)
- [Kjøper brannbil og pub for millionverdsten](#)

Emneord: [uhøvet respekt menneskehandel innleidt](#)

Twitter

Like Sign up to see what your friends like.

annonsse

BLI MED I DAGBLADETS BOKKLUBB! KLASSIKER-SPECIAL!

Moby-Dick

Johann Wolfgang von Goethe
Der Leiden und die Lust

LITTERATUR

Leopard gikk amok i indisk by
Skadet seks for den ble drept.

- Store ødeleggelse kommer
Vannet stiger i Brisbane. Innbyggere rømmer opp i haydene.

Ekssamboeren varsler at hun skal slå tilbake
Den hovedtiltalte mannen (64) legger skylda for overgrepssaken på ekssamboeren (46). - Frustrerende, sier kvinnen selv.

Slik vil E.T. påvirke jorda
- Vi må være foreberedt på det verste, sier forskere, som mener FN bør etablere et eget departement for utenomjordiske.

[Les flere saker i arkivet](#)

Nyheter

arbeidsliv drap dyrenes nyheter from gambia julian essange overgrep pedofili politikk ran rettsak trafikkuyllykke ulykke usa wikileaks

Siste saker

Her slår Palin tilbake mot attentat-kritikken

Kaller medias angrep for «blodinjuri». [Les mer](#)

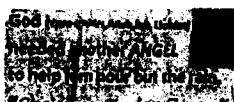
Nok motstand i Høyre til å ødelegge for Jens

10 av Høyres stortingsrepresentanter er imot eller kritisk til datalagringsdirektivet. [Les mer](#)

- Dette skal mamma aldri gjøre igjen

Den hovedtiltalte moren (46) erkjenner delvis skyld for ett overgrep mot sin egen sønn, men hevder hun ikke husker bildene hun er med på. [Les mer](#)

Religiøse ekstremister får ikke demonstrere i begravelsen til Christina (9)

Arizona har vedtatt hastelov for å stoppe dem. [Les mer](#)

annonsse

Lisensjakt på ulv i Hedmark

Påvirket av alkohol - la press på pilotene

HER ER VÅR JANUAR-DEAL

VIL HA GODKJENNINGSDRØNING. - Ett skritt i riktig retning vil være å få på plass sertifiseringsordninger. Felleskapet må rydde opp i all useriøsiteten, sier LO-leder Roar Flåtten til Dagbladet. Foto: ERLING HÆGELAND/Dagbladet

Vil stoppe kriminell vask

NHO/LO krever opprydding i renholdsbransjen. — Myndighetene tar ikke tak i problemet, sier NHO Service-sjef Petter Furulund.

Marie Helgørd Halldor Mustadnes
05.07.2010 kl. 11:40

(Dagbladet): Renhold er en «verstingbransje», skriver NHO Service-sjef Petter Furulund og leder Ema Hagensen i LO-forbundet Norsk Arbeidsmandsforbund i et brev til arbeidsminister Hanne Bjurstrøm.

De to krever en opprydding, og får støtte av LO-leder Roar Flåtten.

— I dag er det sånn at bare man har kost og brette, er det bare å sette i gang. Ett skritt i riktig retning vil være å få på plass sertifiseringsordninger. Felleskapet må rydde opp i all useriøsiteten, sier Flåtten til Dagbladet.

-Feigt av regjeringen «Useriøse aktører er økende, alvorgraden av unndragelser er merkbart stigende», skriver Hagensen og Furulund til arbeidsministeren. Regjeringens innsats hittil er Furulund dypt skuffet over.

— Myndighetene tar ikke tak i problemet i det hele tatt, sier han til Dagbladet.

I brevet til Bjurstrøm ber han og Hagensen regjeringen om å innføre en registreringsordning med kontroll av lovpålagte plikter som skatter, yrkesskadeforsikring og bedriftshelsetjeneste. Tidligere har de foreslått en offentlig godkjenningsordning for renholdsbedrifter, men det har Arbeidsdepartementet sagt nei til.

—Vi synes det er feigt av regjeringen, sier Petter Furulund.

Jungel av useriøse

I et notat som nylig var på høring foreslår departementet

almea.no

annonsse

Takk og pris for

30 days

Bli kvitt det farlige magefettet du også!

30

KUN 299,-

Nyheter

mest lest siste 24 timer

Viktor (20) tapte 24 millioner på fem timer
Verdens mest aggressive pokerspiller avslørt.

Homo-motstandere vil demonstrere i begravelsen til 9-åring
Kontroversiell menighet setter sinnene i kok i Arizona.

Må ut av presteboligen om hun ikke gifter seg
Karin Larnelid (28) har fått ultimatum av det konservative bispedømmet i Bjergvin. Gift deg ellers får du ikke fast ansettelse.

Lo da han fikk se nakenbilde av offer
Dommeren brøt inn da tiltalte (64) brøt ut i kort latter da han fikk se bilde av ett av ofrene.

Send tips til Dagbladet.no

MMS SMS Tlf e-post

Ditt navn _____

Ditt mobilnummer _____

Din e-post _____

Ang: _____

Skriv ditt tips her _____

Send tipset

innføre ID-kort og registrering av renholdsfirmar, men vil basere det på egenertklæringer. Statssekretær Jan-Erik Støstad sier at en offentlig godkjenningsordning «har en EØS-side» og er mer krevende å følge opp. Han lukker likevel ikke døra helt for en slik ordning - på litt lenger sikt.

Roar Flåtten gir det offentlige et stort medansvar for at en jungel av useriøse firmaer har vokst fram i renholdsbransjen.

— I det offentlige ønsker man å gjøre det billigst mulig, og spare inn på kostnadene for vasketjenestene. Det er et press på anbudene og det går ut over renholdet fordi useriøse aktører underbyr de seriøse, sier Flåtten til Dagbladet.

De siste dagene har Dagbladet skrevet at politiet etterforsker svart renhold hos kemneren i Bærum, og at LO mener Kunnskapsdepartementets praktikgård Sem Gjestegård driver sosial dumping ved å leie inn lavtlønte, estiske stuepiker.

• I en serie artikler skriver Dagbladet om renholdsbransjen, som er preget av lav lønn, ukjærlighet rundt ansettelsesforholdene og stort innslag av utenlandsk arbeidskraft med liten kjennskap til sine rettigheter.

• NHO Services anslår at det arbeider 44 000 renholdsansatte i privat og offentlig sektor.

• Igår skrev Dagbladet at politiskjerpert på menneskehandel Birgitte Ellefsen mener renholdskjøpere kan være med på menneskehandel uten å vite det.

• Lørdag skrev Dagbladet at politiet etterforsker svart renhold hos kemneren i Bærum.

• Fredag skrev Dagbladet at statsseide Sem Gjestegård leier inn estiske stuepiker fra et firma som har en minstelønn for sine ansatte på 40 kroner netto.

• Torsdag skrev Dagbladet at en mangeårig underleverandør til firmaet Cleanit, som blant annet vasker for Olav Thons selskaper, nå er dømt til fengselsstraff for narkotika og formidling av drapstrusler. Dommen er anket.

LES OGSÅ:

[Etterforsker svart vask hos kemneren i Bærum](#)

[Underbetalte på statens ordning](#)

[Ba om lønn, fikk sparken](#)

[Ny frisk, gamle kostur](#)

Emneord: [renhold](#) [nyheter](#) [arbeidsliv](#) [innenriks](#) [politikk](#) [politiansen](#)

Hentet av politiet i morges
Bedragertante og etterlyste Maria (53) ringte på hos vaksentralen på Oslo bussterminal.

- Store ødeleggelse kommer

Vannet stiger i Brisbane. Innbyggerne rømmer opp i høyden.

Leopard gikk amok i indisk by

Skadet saks for den ble drept.

Ekssamboeren varslar at hun skal stå tilbake

Den hovedtaltale mannen (64) legger skylda for overgrepssaken på ekssamboeren (46). - Frustrerende, sier kvinnen selv.

Slik vil E.T. påvirke jorda

- Vi må være forberedet på det verste, sier forskere, som mener FN bør etablere et eget departement for utenomjordiske.

[Les flere saker i arkivet](#)

Les også

- [En totalt rømningsstreik](#)
- [Kaller inn Irans ambassader til hastemøte om drapstraff](#)
- [FIFA kan bedre seg i økonomiske skattefordeler](#)
- [Blåser ut mot Aa](#)
- [Vi stopper kriminell vask.](#)

[Like](#) [Sign Up to see what your friends like.](#)

annons

BLI MED I DAGBLADETS BOKKLUBB! KLASSIKER-SPELIAL!

Moby-Dick

Johann Wolfgang von Goethe

LITTERATUR

Nyheter

arbeidsliv drap dyrenes nyheter flom gambia julian assenge overgrep pedofili politikk
ran rettssak trafikkuulykke ulykke usa wikileaks

Gå huden din
NY GLØD OG FUKTIGHET
 med Vitamin C serumet
 fra kjendisfavoritten Mario Badescu

nå kun
599,-

LØNNSOMT: Når en ser hvor stor svart og grå økonomi det er, skal det ikke mye til å spare inn kostnadene ved en slik ordning, mener SVs Karin Andersen.

Krever sterkere lut

SVs Karin Andersen krever en offentlig godkjenningsordning for renholdsfirmar.

08.07.2011 kl. 12:47

Del på Facebook

TIPS

annonse

- Offentlige anskaffelser skal ikke inneholde sosial dumping. Det er det mange eksempler på at de gjør, skriver Karin Andersen, første nestleder i Arbeids og sosialkomiteen på Stortinget.

Nå vil hun ha etablert en ordning der myndighetene tar ansvar for å registrere og sertifisere renholdsfirmar.

Sosial dumping

- Når en ser hvor stor svart og grå økonomi det er, skal det ikke mye til å spare inn kostnadene ved en slik ordning, mener Andersen. Hun vil også allmenngjøre tariffavtalen innen renhold, altså forplikte alle arbeidsgivere til å følge tariffene på området.

Det mener hun vil sette Arbeidstilsynet i stand til å ha en effektiv kontroll med disse bedriftene.

- Renhold er antakelig det området som er mest utsatt for sosial dumping og fordi organisasjonsgraden er lav, det er mye deltidarbeid og mange kvinner og innvandrere, er det mye lettere å slippe unna. Når til og med offentlige oppdragsgivere gir blaffen i å sjekke om anbudet kan gi rom for vanlig tarifflønn, eller om det må være basert på grov underbetaling, må det settes inn sterkere tiltak, sier Karin Andersen.

Ber regjeringen handle

Både NHO og LO har bedt om en offentlig godkjennings- og kontrollordning for renholdsfirmar, men arbeidsminister Hanne Bjurstrøm har i et høringssnotat ikke gått inn for dette. Grunnen er blant annet EØS-reglene.

I dag finnes en godkjenningsordning som partene i arbeidslivet driver, men denne har liten opprettholdelse.

Følg saken

• I en serie artikler skriver Dagbladet om renholdsbransjen, som er preget av lav lønn, ulikhet rundt ansettelsesforholdene og stort innslag av utenlandsk arbeidskraft med liten kjennskap til sine rettigheter.

• NHO Services anslår at det arbeider 44 000 renholdsansatte i privat og offentlig sektor.

• Igår skrev Dagbladet at politieksperter på menneskehandel Birgitte Ellefsen mener renholdskjøpere kan være med på menneskehandel uten å vite det.

• Lørdag skrev Dagbladet at politiet etterforsker svart renhold hos kammeren i Bærum.

Leder i Norsk Arbeidsmandsforbund, Erna Hagensen sier at både NHO Service og Arbeidsmandsforbundet er positiv til en allmenngjøring av tariffavtalen, men har hittil ikke fått gjennomslag i nemnda som avgjør saken. Hagensen mener at regjeringen nå må komme på banen.

Løser ikke problemet

- Regjeringen har sagt at vi vil få en ID-kort og registreringsordning, men forslaget tar jo ikke brodden av det som virkelig er problemet: Alle de som driver kriminelt, utnytter arbeidslakere og ikke betaler skatt og arbeidsgiveravgift, sier hun.

- Hva kunne ta brodden av det?

- Å få på plass en offentlig godkjenningsordning med kontroller. Arbeidstilsynet har ikke kapasitet nå, men måtte få midler til å følge opp, sier Hagensen til Dagbladet.

firma som har en minstelønn for sine ansatte på 40 kroner netto.

-Torsdag skrev Dagbladet at en mangeårig underleverandør til firmaet Cleanit, som blant annet vasker for Olav Thons selskaper, nå er dømt til fengselsstraff for narkotika og formidling av drapstrusler. Dommen er anket.

LES OGSÅ:

Arbeidsgiverpressen til å vaske svind
Elektrofisker svind vask hos kommuner i Buskerud

- Underbetaling og statens erklærte

Basen lenn, fikk sparken

Nr fisk, gamle kostler

Les også

- **Tross svind ble utsatt for ulykke**
- **Arbeidsgiverpressen til å vaske svind**
- **Det kulturelle vinnet**
- **Giflig gasellekasje ved strømmen stenger**
- **Hestehale er viltsmak**

innendriks politikk/ regjeringen/ arbeidsliv/ arbeidsliv

Tweet

Like Sign up to see what your friends like.

annons
Bli kvitt det farlige magesfettet!

Nyheter

arbeidsliv drap dyrenes nyheter flom gambia julian assange overgrep pedofili politikk ran rettsak trafikkulykke ulykke usa wikileaks

Siste saker

Jordan Rice (13) ofret livet for lillebroren sin

«Redd broren min først». Selv omkom han i flommen som herjer i Australia. [Les mer](#)

Her slår Palin tilbake mot attentat-kritikken

Kaller medias angrep for «blodinjurien». [Les mer](#)

Nok motstand i Høyre til å ødelegge for Jens

10 av Høyres stortingsrepresentanter er imot eller kritisk til datafagringsdirektivet. [Les mer](#)

- Dette skal mamma aldri gjøre igjen

Den hovedtiltalte moren (46) erkjenner delvis skyld for ett overgrep mot sin egen sønn, men hevdar hun ikke husker bildene hun er med på. [Les mer](#)

Innenriks Utenriks Politikk Video Helse Helse Teknologi Bil Sex og samliv Siste 48 timer Arkiv

Fleksible nettstudier

NKS Nettstudier

ADVARER: Ahmed Bozgül i Høro kjenner ikke det nøyaktige antallet, men antar at det er mange som jobber svart som renholdere. Foto: Halldor Hustadnes

Asylsøkere presses til å vaske svart

Renholder Adnan (35) forstår godt de som jobber ulovlig.

Halvor Hustadnes

Merik Melgård

08.11.2010, kl. 19:05

Del på Facebook

LIPS

(Dagbladet): Sjefen for Norges største asylmottaksoperatør, Hero, er bekymret for at beboere på asylmottakene utnyttes av useriøse arbeidsgivere.

— Spesielt renholdsbransjen er utspekulert, og det er meget lett å havne der, for det kreves ikke faglige kvalifikasjoner, sier Ahmed Bozgil til Dagbladet.

Renholdsarbeid skjer ofte om ettermiddagen og kvelden, slik at det er lett å unngå oppmerksomhet fra personalet på mottakene.

— Blir gisler

Ifølge Bozgil jobber 10—15 prosent av de beboerne som har arbeidstillatelse innen renhold. I tillegg kommer de som jobber svart.

Bozgil kjenner ikke antallet, men antar at det er mange.

— Det er store tall, da renholdsbransjen er den mest uoversiktlige i Norge. Det er mange små og store aktører, og mange oppdragsgivere som benytter seg av dem. Asylsøkerne blir gisler for arbeidsgiverne som sitter med alle kortene på hånda. De kan si at «hvis du slutter å jobbe for oss, skal vi tipse myndighetene om at du jobbet svart». Det er slike metoder de bruker for å utnytte asylsøkerne. Vi har en del eksemplarer på det, sier Bozgil.

Han sier likevel at mesteparten av renholdsbransjen er hederlig, og behandler arbeidstakerne godt.

LOVLØST

— Den største bekymringen vår er at de som forlater mottakene og oppholder seg ulovlig, rekrutterer kamerater fra mottakene. Disse, som er uten inntekter og uten noe sted å bo, er også ofre for et lovløst, svart arbeidsmarked, sier Bozgil til Dagbladet.

Utlendingsdirektoratet opplyser at 6469 asylsøkere reiste til ukjent adresse eller til privat bopel i 2009. I 2010 var tallet 3487 per 31. mai.

— Dette er et så viktig tema, spesielt nå når vi ser at forsvinningene fra mottakene øker. Beboerne frykter innstramningene i asylpolitikken. De skjønner at myndighetene mener alvor, og velger derfor å flykte fra mottakene, sier Bozgil.

AVDEKKET SVART ARBEID

Fra 2005 til 2007 hadde Hero et prosjekt mot svart arbeid blant asylsøkerne, i samarbeid med UDI og Servicebedriftenes Landsforening (nå NHO Service).

Bozgil forteller at det ble avdekket en rekke tilfeller gjennom stikkprøver, og mener prosjektet var meget vellykket fordi det også ble gjort et offensivt informasjonsarbeid overfor beboerne.

Han sier prosjektet stoppet opp etter avslag på finansieringssøknader til Skattedirektoratet, Justisdepartementet, Finansdepartementet og LO.

Renholder Adnan Hussein (35) forstår asylsøkere som arbeider svart. Kurderen kom til Norge i 1999, og gikk inn i renholdsbransjen. Dagbladet treffer ham mens han er opptatt med å vaske i Norsk Folkehjelps lokaler i Oslo.

— Med de kravene som andre arbeidsplasser stiller når det gjelder språk, papirer, fagbrev og slike ting, er det lettere med renhold, sier Hussein.

— Bedre å jobbe

— Hva vil du si til asylsøkere som får tilbud om å jobbe svart innen renhold?

— Hvis en person har fått avslag, bor ute og ikke har noen støtte, er det bedre å jobbe.

— Selv om det er svart arbeid?

HAR FORSTÅELSE: Renholder Adnan Hussein. Foto: Torbjørn Berg / Dagbladet

Skitten vask

• I en serie artikler skriver Dagbladet om renholdsbransjen, som er preget av lav lønn, ukarhet rundt ansettelsesforholdene og stort innslag av utenlandsk arbeidskraft med liten kjennskap til sine rettigheter.

• NHO Services anstår at det arbeider 44 000 renholdsansatte i privat og offentlig sektor.

• Igår skrev Dagbladet at politiets ekspert på menneskehandel Birgitte Ellefsen mener renholdskjøpere kan være med på menneskehandel uten å vite det.

• Lørdag skrev Dagbladet at politiet etterforsker svart renhold hos kemneren i Bærum.

• Fredag skrev Dagbladet at statside Sem Gjestegård leier inn estiske stuepiker fra et firma som har en minstelønn for sine ansatte på 40 kroner netto.

• Torsdag skrev Dagbladet at en mangeårig underleverandør til firmaet Cleanit, som blant annet vasker for Olav Thons selskaper, nå er dømt til fengselsstraff for narkotika og formidling av drapsrusler. Dommen er anket.

LES OGSÅ:

[Etterforsker svart vask hos kammeren i Bærum](#)

[Underbetaling på statens praktgård](#)

[Ba om lønn, fikk sparken](#)

[Nv frisk, gamle koeler](#)

[Vil stoppe kriminell vask](#)

Nyheter

mest lest siste 24 timer

Viktor (20) tapte 24 millioner på fem timer

Verdens mest aggressive potespiller avslørt.

Homo-motstandere vil demonstrere i begravelsen til 9-åring

Kontroversielt menighet setter sine egne kriterier i Arizona.

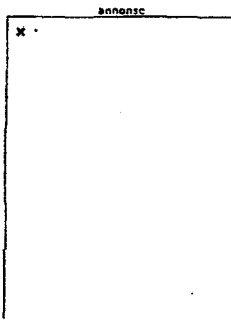
Må ut av presteboligen om hun ikke gifter seg

Karin Lømeleidt (28) har fått ultimatum av det konservative bispedømmet i Bjørgvin: Gift deg ellers får du ikke fast ansettelse.

Lo da han fikk se nakenbitte av offer

Dommeren brot inn da tiltalte (64) brot ut i kort latta da han fikk se bite av ett av ofrene.

Hentet av politiet i morges

Bedrageridømte og etterlyste Maria (53) ringte på hos vaktentralen på Oslo bussterminal.

- Store ødeleggelse kommer

Vannet sliger i Briabane. Innbyggernes rammer opp i høyden.

Leopard gikk amok i indisk by

Skadet seks for den ble drept.

Ekssambøeren varsler at

— Ja.

— Hvorfor det, det er jo ukavlig?

— Ja, jeg vet det, men hva skal de gjøre ellers, hvis de ikke har noe? Hva skal de spise, da?, spør Adnan Hussein.

Misforståelse

Etter 11 år i Norge er Adnan Hussein misforstått med at han fortsatt ikke har fått permanent oppholdstillatelse. Derimot er han godt fornøyd med renholdsfirmatet han arbeider for.

Hussein kjenner omtrent 25 kurdere som jobber med renhold, og sier at de får betalt fra 110 til 150 kroner timen. De han kjenner, jobber ikke svart.

Tariflønna begynner på 148 kroner.

Irian Qaiser, politisk rådgiver i Norsk Folkehjelp, forteller at 92 prosent av asylsøkerne som søkte om arbeidstillatelse i 2008 fikk ja. I 2009 fikk 42 prosent ja, etter en innstramning i tolkningen av regelverket.

— Det er ganske opplagt at det da er ganske mange som ønsker å jobbe som ikke får det, og som må ta til takke med svart arbeid. Folk får jo tilbud om det, sier Qaiser.

Den hovedtiltalte mannen (64) legger skylda for overgrepssaken på ekssamboeren (46). - Frustrerende, sier kvinnen selv.

Slik vil E.T. påvirke jorda

- Vi må være forberedt på det verste, sier forskere, som mener FN bør etablere et eget departement for utenomjordiske.

[Les den siste i serien](#)

Les også

- [Giftig gasslekkasje ved Strømmen storsenter](#)
- [- Hestehale er ublamsk](#)
- [Hendelsen saken mot Traficour](#)
- [Minst 16 drept i kamper i Moedishu](#)
- [- Da var nord, kvarta rva og salte fr.](#)

Emneord: [gullager](#) [kinnens](#) [arbeidsliv](#) [renhold](#)

[Tittel](#)

Uts Sign up to see what your friends like.

annons
Bli kvitt det farlige
magefettet!

Nyheter

arbeidsliv drap dyrenes nyheter from gambia julian assange overgrep pedofili politikk
ran rettsak trafikkulykke ulykke usa wikileaks

Siste saker

Jordan Rice (13) ofret livet for lillebroren sin

«Redd broren min først». Selv omkom han i flommen som herjer i Australia. [Les mer](#)

Her slår Palin tilbake mot attentat- kritikken

Kaller medias angrep for «blodinjuri». [Les mer](#)

Nok motstand i Høyre til å ødelegge for Jens

10 av Høyres stortingsrepresentanter er imot eller kritisk til dataagringsdirektivet. [Les mer](#)

- Dette skal mamma aldri gjøre igjen

Den hovedtiltalte moren (46) erkjenner delvis skyld for ett overgrep mot sin egen sønn, men hevder hun ikke husker bildene hun er med på. [Les mer](#)

VINN DRØMMEREISE TIL NORD-NORGE

START GJESTEGÅRD

VISIT NORWAY NO

KAMP: — Dette er en kamp for å få ordnede forhold, og den må føres på alle fronter, sier arbeidsminister Hanne Bjurstrøm. Foto: Kristler Serbø

Lover full opprydding i renholdsbransejen

Arbeidsminister Hanne Bjurstrøm lover kamp på alle fronter for ordnede forhold i renholdsbransjen.

Marie Neigård Heltor Mustacnes
07.07.2010 kl. 13:42

Arbeidsminister Hanne Bjurstrøm har fulgt med i Dagbladets artikler om «skitten vask».

Dagbladet har blant annet omtalt svart vask hos kemneren i Bærum, LO-anklager om sosial dumping på statsseide Sem Gjestegård, og renholdsbransjens skyggeside med konkurrs, narko og underbetaling.

— Jeg reagerer veldig sterkt på de forholdene dere beskriver, sier Bjurstrøm.

Nå lover hun å rydde opp.

— Helt uakseptabelt Hun er helt enig med LO-leder Roar Flåthen, som kritiserer det offentlige for et prispress som skaper marked for userløse underleverandører.

— Det er helt uakseptabelt. Jeg må få brakt på det rene hvor stort problemet er i det offentlige, og få snakket med de stalsrådene som er ansvarlige for de ulike områdene. Det som er veldig ille, er at seriøse, skikkelige bedrifter blir utkonkurrert, sier hun.

Hun sier dette om at Sem Gjestegård leier esliske stuepiker fra et firma med minstelønn på 40 kroner timen, riktignok etter skatt og dekket kost og losji:

Skal ryddes opp — Jeg kan ikke den saken, men det er helt uakseptabelt at det offentlige har den type ordninger. Det må vi få gjort noe med. Jeg må ta dette opp med de ministere som er ansvarlige. Her må vi ta et felles loft, sier Bjurstrøm.

almea.no

Takk og pris for 30 days

Bli kvitt det fædige magefetter du også

30

KUN 299,-

Skitt vask

Følg saken — I en serie artikler skriver Dagbladet om renholdsbransjen, som er preget av lav lønn, uklare forhold rundt ansettelsesforholdene

Nyheter

Viktor (20) tapte 24 millioner på fem timer Verdens mest aggressive pokerspiller avslørt.

Homo-motstandere vil demonstrere i begravelsen til 9-åring Kontroversiell menighet setter sinnene i kok i Arizona.

Må ut av presteboligen om hun ikke gifter seg Karin Lammefeldt (28) har fått ultimatum av det konservative bispedømmet i Bjergvin: Gift deg ellers får du ikke fast ansettelse.

Lo da han fikk se nakenbilde av offer Dommeren brot inn da tilfalle (64) brot ut i kort latter da han fikk se bilde av ett av ofrene.

Sem Gjestegårds eier Kunnskapsdepartementet opplyser nå til Dagbladet at det skal ryddes opp snarest mulig.

Departementet har sagt nei til LO og NHOs krav om en offentlig godkjenningsordning, og vist til EØS-regelverket.

— Nå vil vi også se på godkjenningsordning og om det er en vei å gå, sier Bjurstrøm, og lover en avklaring i løpet av året.

— Bekymrer meg veldig

I en arbeidsmiljømelding som er på trappene, blir renhold «noe av det absolutt viktigste».

— Dette er en kamp for å få ordnede forhold, og den må føres på alle fronter. Vi må se på Arbeidstilsynet, skattemyndighetene, påtalemyndigheten. Alle må dra sammen, for dette gjør noe med det norske samfunnet. Det bekymrer meg veldig, sier Bjurstrøm.

LES HELE SAKEN I DAGBLADET

kjennskap til sine rettigheter.

• NHO Services anslår at det arbeider 44 000 renholdsansatte i privat og offentlig sektor.

• Sendag skrev Dagbladet at politileksperter på menneskehandel Birgitte Ellefsen mener renholdskjøpere kan være med på menneskehandel uten å vite det.

• Lørdag skrev Dagbladet at politiet etterforsker svart renhold hos kemneren i Bærum.

• Frødag skrev Dagbladet at statsseide Sem Gjestegård leier inn estetiske stuepiker fra et firma som har en minstelønn for sine ansatte på 40 kroner netto.

• Torsdag skrev Dagbladet at en mangeårig underleverandør til firmaet Cleanit, som blant annet vasker for Olav Thons selskaper, nå er dømt til fengselsstraff for narkotika og formidling av drapstrusler. Dommen er anket.

LES OGSÅ:

[Avtalerens prosess til å vaske rydd](#)
[Etterforsker svart vask hos kemneren i Bærum](#)

[Underbetaling og statens snakkelure](#)

[Ba om leno, fikk sparken](#)

[Nye frikk gamle bøtter](#)

Les også

- Tre menn drept i skuddrama i Finland
- Får dobbelt tilbake for å vise hjem
- Narkotika- og seksuallforbrytelse øker i Norge
- Frontkollisjon i Eron
- To personer drept i flystyr i Både.

Emneord: [arkiv](#) [innsikt](#) [arbeidsmarked](#) [politikk](#) [nyheter](#)

Twitter

Like Sign Up to see what your friends like.

annons

BLI MED I DAGBLADETS BOKKLUBB! KLASSIKER-SPELIAL!

Moby-Dick

Johann Wolfgang von Goethe
Der kleine Himmelskinder

LITTERATUR

Hentet av politiet i morges
Bedagsidomme og etterlyste Maria (53) ringte på hos vaksentralen på Oslo bussterminal.

- Store ødeleggelse kommer

Vannet stiger i Brisbane. Innbyggere rommer opp i høyden.

Leopard gikk amok i indisk by
Skadet seks før den ble drept.

Ekssamboeren varslar at hun skal slå tilbake

Den hovedtaltale mannen (64) legger skylda for overgrepssaken på ekssamboeren (46). - Frustrerende, sier kvinnen selv.

Slik vil E.T. påvirke jorda
- Vi må være foreberedt på det verste, sier forskere, som mener FN bør etablere et eget departement for utenomjordiske.

[Les flere saker i arkiv](#)

Nyheter

arbeidsliv drap dyrenes nyheter from gambia julian assange overgrep pedofili politikk
ran rettssak trafikkulykke ulykke usa wikileaks

Siste saker

Portugal besto avgjørende test

Klarte å hente inn 1,25 milliarder euro i nye lån. [Les mer](#)

Advarer mot hai i hovedgata

Ber folk holde seg ute av flomvannet i Australia etter hai-observasjoner. [Les mer](#)

Jordan Rice (13) ofret livet for lillebroren sin

«Redd broren min først». Selv omkom han i flommen som herjer i Australia. [Les mer](#)

Her slår Palin tilbake mot attentat-kritikken

Kaller medias angrep for «blodinjurier». [Les mer](#)

Gi huden din
NY GLØD OG FUKTIGHET
 med Vitamin C serumet
 fra kjendisfavoritten Mario Badescu

nå kun
599,-

FORSØRGET GERILJA: Medlemmer av opprørsbevegelsen tamiltigrene (LTTE) på Sri Lanka ble forsørgt av penger fra et norsk vaskefirma som nå er konkurs. Foto: REUTERS/Buddhika Weerasinghe

Vasket for geriljaen

Geriljamedlemmer på Sri Lanka ble forsørgt av inntekter fra et norsk vaskefirma.

09.08.2010, kl. 12:01

LES PÅ FACEBOOK

TIPS

Nå er firmaet konkurs, i likhet med 183 andre vaskefirmaer som ifølge bladet Renholds-Nytt gikk overende i 2009 og fram til juli 2010.

«På spørsmål om hvor pengene har tatt veien viser styreleder til at en vesentlig del av inntekten er sendt til Sri Lanka der han forsørger 10 slektninger som er tamiltigre», skrev bostyreren i det aktuelle renholdsfirmaet.

Eieren hevet en årslønn på 800-900.000 kroner. Kreditorne tapte til slutt en drøy million i konkursen.

64 mill. tapt

Dagbladet har i sommer skrevet om en kriminalisering av renholdsbransjen som bekymrer partene i arbeidslivet. I 59 renholdskonkurser fra 2009 og 2010 som Dagbladet har gjennomgått, gjenspeiles dette bildet.

Kreditorne krevde til sammen 64 millioner kroner, altså litt over en million kroner i gjennomsnitt per konkursbo. Det aller meste gikk tapt, og skattemyndighetene tapte i særklasse mest.

—Det var bare rot. Absolutt ingen ting var mulig å spore, ingen ville ta ansvar og vi fant ingen ting, sukker advokat Leif Petter Madsen i advokalfirmaet Wikborg Rein, som var bobestyrer i et av de 59 konkursboene.

VISIT
NORWAY
.NO

**VINN DRØMMEREISE
TIL NORD-NORGE**

START 09.07.2010

SKITTEN VASK

Dagbladet har i sommer omtalt renholdsbransjen, som preges av en kriminalisering som bekymrer partene i arbeidslivet.

•En underleverandør til firmaet Cleanit, som vasket for Olav Thon, ble nylig dømt i en større narkosak. Underleverandøren ble senere sparket.

•Stalseide Sem Gjestegård har leid estiske stuepiker fra et firma med 40 kroner timen som netto minstelønn.

Nyheter

mest lest siste 24 timer

Viktor (20) tapte 24 millioner på fem timer
 Verdens mest aggressive pokerspiller avslørt.

Homo-motstandere vil demonstrere i begravelsen til 9-åring
 Kontroversiell menighet setter sminene i kok i Arizona.

Må ut av presteboligen om hun ikke gifter seg
 Karin Lamseløtt (28) har fått uttømming av det konservative bispedommet i Bjergvåg. Gitt deg ellers får du ikke fast ansettelse.

Lo da han fikk se nakenblide av offer
 Dommeren brot inn da tilfalte (64) brot

«Jeg lånte bort min identitet og min bankkonto», skrev en kvinne til Madsen i mars i fjor. Mannen som lånte kvinnens konto og identitet, misbrukte ifølge brevet tilliten til å skaffe biler, maskiner, telefonabonnementer m.m. Samtidig hoppet han bukk over skatt og avgifter. Gjeldsproblemene skal ha gitt kvinnen en slik psykisk knekk at hun måtte ha profesjonell hjelp

Over to millioner kroner gikk tapt i denne konkursen.

Falsk ID

Lørdag skrev Dagbladet om et firma som vasket i Stavanger og Sandnes, hvor Gulatings lagmannsrett nylig dømte sjefen til et års fengsel for å ha brukt 13 østeuropiske vaskere som opererte med falsk identitet.

Mannen hevdet selv å ha blitt lurt, men ble ikke trodd i retten. Hans anke over straffutmålingen skal opp i Høyesterett.

Igår skrev Dagbladet om rumenske Catalin (25), som kom til Norge for å studere Bibelen, men som endte med å jobbe natt og dag for et renholdsfirma for å finansiere studiene.

• Politiet etterforsker svart vask hos kemneren i Bærum

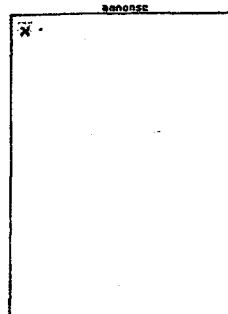
• Renholdere kan være ofre for menneskehandel.

• Asylsøkere presses til svart arbeid.

• Arbeidsminister Hanne Bjurstrøm var oppbrakt over forholdene, og vurderer nå en offentlig godkjenningsordning for renholdsfirmaer. Dette har hun tidligere avvist.

• I helga skrev Dagbladet om en rumensk bibelstudent som forteller om opp til 20 timers arbeidsdager i vaskejobben som skulle finansiere studiene, og om bruk av falske identiteter i et renholdsfirma i Rogaland.

ut i kort latter da han fikk se både av ett av offene.

Hentet av politiet i morges
Bedragerdømte og etterlyste Maria (53) ringte på hos vaksentralen på Oslo bussterminal.

- Store ødeleggelser kommer
Vannet stiger i Brisbane. Innbyggerne rammer opp i høydene.

Leopard gikk amok i indisk by
Skadet seks før den ble drept.

Eksamboeren varsler at hun skal si tilbake
Den hovedtiltalte mannen (64) legger skylda for overgrepssaken på eksamboeren (46). - Frustrerende, sier kvinnen selv.

Slik vil E.T. påvirke Jorda
- Vi må være foreberedt på det verste, sier forskere, som mener FN bør etablere et eget departement for utenomjordiske.

[Les flere saker i artikkelen](#)

Les også

- - Ikke noe nytt, bare mer av det samme
- Grenlandsturer skulle bli radiotun
- Nordstam finetakt
- Ordfolk skaper størst verdier
- Dødsfallet i Moskva doblet av smog

Emneord: [krimjournalisme](#) [nyheter](#) [politikk](#) [nyheter](#) [arbeidsliv](#)

arbeidsliv

Twitter

Like Sign Up to see what your friends like.

Bli kvitt det farlige magefettet!

Nyheter

arbeidsliv drap dyrenes nyheter rom gambia julian assange overgrep pedofili politikk ran rettssak trafikkulykke ulykke usa wikileaks

Siste saker

Jordan Rice (13) ofret livet for lillebroren sin
«Redd broren min først», Selv omkom han i flommen som herjer i Australia. [Les mer](#)

Her slår Palin tilbake mot attentat-kritikken
Kaller medias angrep for «blodinjurier». [Les mer](#)

Nok motstand i Høyre til å ødelegge for Jens
10 av Høyres stortingsrepresentanter er imot eller kritisk til datalagringsdirektivet. [Les mer](#)

- Dette skal mamma aldri gjøre igjen
Den hovedtiltalte moren (46) erkjenner delvis skyld for ett overgrep mot sin egen sønn, men hevder hun ikke husker bildene hun er med på. [Les mer](#)

HER ER VÅR
 JANUAR-DEAL:

FEIENDE FLOTT: NHO- og LO-toppene er storfornøyde med at arbeidsminister Hanne Bjurstrøm i et møte i går lovet dem en offentlig godkjenningsordning for renholdsfirmar. Fra venstre: NHO-sjef John G. Bernander, NHO Service-sjef Petter Furulund, arbeidsminister Hanne Bjurstrøm, LO-leder Roar Flåthen og leder i Norsk Arbeidsmandsforbund Erna Hagensen. Foto: Håkon Elkesdal

Full opprydning etter Dagblad-avsløringer

Arbeidsminister Hanne Bjurstrøm vil innføre offentlig godkjenning av vaskefirmaer, etter at Dagbladet har beskrevet råtne forhold i bransjen.

Hanne Metgård Haldor Hustadnes Espen Sandli

12.08 2010 kl. 10:47

Arbeidsminister Hanne Bjurstrøm reagerte spontant da Dagbladet i sommer avslørte uholdbare forhold i renholdsbransjen. Hun lovet full opprydning. I går ga hun klarsignal til en offentlig godkjenningsordning, slik LO og NHO har bedt om i mange år.

- Jeg er veldig fornøyd, sa lederen i Norsk Arbeidsmandsforbund, Erna Hagensen, og fikk bifall fra NHO-sjefen, LO-lederen og de andre under et møte i departementet igår.

Nå begynner arbeidet med å lage godkjenningsordningen, som skal bygge på lovkrav om bedriftshelsehjelp, yrkesskadeforsikring og så videre.

- Forvittr Hagensen og NHO Service-sjef Petter Furulund håper de første renholdsfirmene kan godkjennes etter den nye ordningen innen neste sommer.

LO, NHO og arbeidsministeren er også enige om at tariffavtalen i renholdsbransjen må allmenngjøres. Dermed blir det ulovlig å operere med ekstremt lave lønninger, slik det i dag er vanlig i deler av bransjen.

Arbeidsministeren, NHO og LO er enige om at situasjonen er så kritisk at det må handles raskt.

- Dette er en bransje som forvittr. De seriøse aktørene

DETTE ER SAKEN

Nyheter

mest lest siste 24 timer

Viktor (20) tapte 24 millioner på fem timer. Verdens mest aggressive pokerspiller avslørt.

Homo-motstandere vil demonstrere i begravelsen til 9-åring. Kontroversiell menighet setter sinnene i kok i Arizona.

Må ut av presteboligen om hun ikke gifter seg. Karin Lamelekt (28) har fått uttattum av det konservative bispedømmet i Bjergvika. Gift deg ellers får du ikke fast ansettelse.

Lo da han fikk se nakenbilde av offer. Dommeren brot inn da litalle (64) brot ut i kort lalter da han fikk se bilde av ett

rapporterer at de knapt vinner offentlige eller private anbud lenger, sier John G. Bernander.

- Hønnr til Bjurstrøm

Petter Furulund mener Dagbladets reportasjer er grunnen til at saken etter hans mening nå får et lykkelig utfall.

- Det Dagbladet har rullet opp gjør at både opposisjonspartier og alle andre har skjent at her må man gjøre noe, mener Furulund.

- Dagbladet har hatt en viktig rolle, sier arbeidsminister Hanne Bjurstrøm.

I et notat om innføring av ID-kort og en registreringsordning for renholdsfirmar fra tidligere år, gikk ikke Bjurstrøms departement inn for en offentlig godkjenningsordning. Hun sier dette om hvorfor hun nå vurderer det annnådes:

- Nå har jeg fått gode argumenter, og hørt at det er et krav partene vil ha. Så nå får vi endre på det, sier hun.

- Jeg synes hun skal ha hønnr, sier John G. Bernander.

Dagbladet har i sommer omtalt renholdsbransjen, som preges av en kriminalisering som bekymrer partene i arbeidslivet.

En underleverandør til firmaet Cleanit, som vasket for Olav Thon, ble nylig **domt i en større sak**. Underleverandøren ble sparket. Dommen er anket.

Vi har skrevet at statside **Sam Olesland** har **leid en slik skandale** fra et firma med 40 kroner timen som netto minstelønn, og at politiet etterforsker **svart løst hos lemmene i Bannan**. **Renholdere kan være ofre for menneskehandel, og produsere pressen til svart arbeid**. Arbeidsministeren reagerte skarpt, og **leide å ordre oss**.

Tidligere denne uka skrev vi om **konkurrer i renholdningsbransjen**, en rumensk bibelstudent som forteller at vaskejobben med opp til 20-timers arbeidsdager overskygget studiene, og om bruk av falske identiteter i et renholdsfirma i Rogaland.

Les også

- **Dette er verdens dyreste leilighet**
- **Ashiani sinnersmanns drap og utroskap**
- **Ballklubbenen skjøt på esire linje**
- **Saxidner krydde påover tilbake av pappe**
- **Sekte forvit med line og krok**

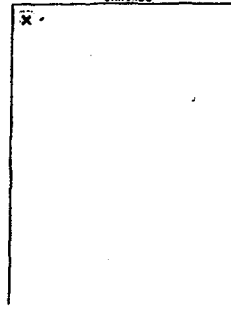
Emneord: **nyheter renhold svart arbeidsliv renholdnings**

politikk innendri

Tvinn

Like Sign up to see what your friends like.

annons

Hentet av politiet i morges
Bedragende og etterlyste Maria (53) ringte på hos vaksentralen på Oslo bussterminal.

- Store ødeleggelse

kommer

Vannet stiger i Brisbane. Innbyggerne rømmer opp i høyden.

Leopard gikk amok i

indisk by

Skadet seks før den ble drept.

Ekssamboeren varslar at

hun skal si tilbake

Den hovedtillatte mannen (64) legger skylda for overgrepssaken på ekssamboeren (46). - Frustrerende, sier kvinnen selv.

Slik vil E.T. påvirke jorda

- Vi må være foreberedt på det verste, sier forskere, som mener FN bør etablere et eget departement for utenomjordiske.

Les flere saker i artikkelen

annons

Gi huden din
NY GLØD

og
FURKTIGHET

TILBUD:
599,-

VITAMIN C SERUM
KJØP NÅ

VANITYSTORE

Nyheter

arbeidsliv drap dyrenes nyheter rom gambia julian assange overgrep pedofili politikk
ran rettsakk trafikulykke ulykke usa wikileaks

Siste saker

Jordan Rice (13)
offret livet for
lillebroren sin

«Redd broren min først». Selv onkom han i flommen som herjer i Australia. **Les mer**

Her slår Palin
tilbake mot attentat-
kritikken

Kaller medias angrep for «blodinjuri». **Les mer**

Nok motstand i
Høyre til å ødelegge
for Jens

10 av Hayres stortingsrepresentanter er imot eller kritisk til datalagringsdirektivet. **Les mer**

- Dette skal mamma
aldri gjøre igjen

Den hovedtillatte moren (46) erkjenner delvis skyld for ett overgrep mot sin egen sønn, men hevder hun ikke husker bildene hun er med på. **Les mer**

OPPRØRT: -Det opprører meg at folk mener det er legitimt at de som vasker hos dem skal tjene veldig mye dårligere og ha helt andre arbeidsforhold enn de kunne finne på å jobbe under selv, sier arbeidsminister Hanne Bjurstrøm. Foto: Økslein Norum Monsen.

Ble opprørt - bevilget 10 mill.

Etter avslørende Dagblad-artikler om renholdsbransjen, setter arbeidsministeren av 10 millioner til å rydde opp.

Halldor Hustadnes Marie Melgård Espen Sandt

21.10.2010 kl. 17:11

Den første uka i juli lovt arbeidsminister Hanne Bjurstrøm full opprydding i forholdene Dagbladet hadde beskrevet i artikkelserie med vignetten «Skitten vask». Nå viser hun at hun mente alvor. I statsbudsjettet som ble lagt fram igår, er det satt av ti millioner kroner til å «forsterke arbeidsmiljøarbeidet og arbeidet for anstendige og seriøse arbeidsforhold» for renholderne.

Mye av pengene skal brukes til å lage en offentlig godkjenningsordning for renholdsfirmaer, slik NHO og LO har bedt om i flere tiår.

-Det går på at du har tariffavtaler, arbeidsavtaler, bedriftshelsetjeneste, betaler skatt og avgifter. Men jeg er veldig opptatt av at godkjenningsordningen ikke er nok. Vi har mange systemer som formelt gjør at ting ser ordenlig ut, men vi må også sørge for at tingene virkelig fungerer, sier Bjurstrøm til Dagbladet.

Foreløpig er det ikke klart hvem som skal administrere godkjenningsordningen, som hun håper skal være på plass neste sommer. Bjurstrøm vil kombinere med en effektiv kontrollordning. Den skal omfatte flere relevante myndigheter i tillegg til Arbeidstilsynet.

I artikkelserien «Skitten vask» omtalte Dagbladet blant annet forbindelser mellom renholdsfirmaer og narkotikakriminalitet, utstrakt skattejuks, ekstremt lave lønninger og utnyttelse av asylsøkere. På kontoret sitt igår ettermiddag snakket arbeidsministeren om hvorfor saken engasjerer henne - også på et personlig plan.

-Det opprører meg at folk mener det er legitimt at de som

Bli Haiti-fadder i dag!

SOS-barnebyer

Skitten vask

I artikkelserien «Skitten vask» omtalte Dagbladet i sommer blant annet forbindelser mellom renholdsvirksomhet og narkotikakriminalitet, utstrakt skattejuks, ekstremt lave lønninger og utnyttelse av asylsøkere.

Tidligere saker:

[Ba om lønn, fikk sparken](#)

[Ny friak, gamle kostar](#)

[Underbetaling på statens orkester, sier LO](#)

[Etterforsker svart vask hos kommuner](#)

[Asylsøkere presser til å vaskes av](#)

Nyheter

mest lest siste 24 timer

Viktor (20) tapte 24 millioner på fem timer
Verdens mest aggressive pokerspiller avslørt.

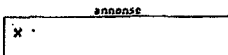
Homo-motstandere vil demonstrere i begravelsen til 9-åring
Kontroversiell menighet setter sinnene i kok i Arizona.

Må ut av prestebolligen om hun ikke gifter seg
Karin Lamefeldt (28) har fått ultimatum av det konservative bispedømmet i Bjergvin: Gift deg ellers får du ikke fast ansettelse.

Lo da han fikk se nakenblide av offer
Dommeren brøt inn da Gatta (64) brøt ut i kort latta da han fikk se blide av ett av offrene.

vasker hos dem skal fjene veldig mye dårligere og ha helt andre arbeidsforhold enn de kunne finne på å jobbe under selv, sier hun til Dagbladet.

Hun er også bekymret over at mange arbeidsinnvandrere behandles dårlig i Norge.

-Vi trenger at de folkene som gjør jobben for oss behandles på en ordentlig måte, og får ordentlige arbeidsforhold. Det trenger vi både fordi noe annet er helt uakseptabelt i forhold til de folkene det gjelder, fordi det undergraver hele vårt lønssystem og fordi vi også skal sørge for at de menneskene som gjør disse jobbene kan leve av dem og sende hjem penger, sier hun.

[Barnebidrag kan være din for mennestudent](#)

[Lover å bli lønning](#)

[Vasket for øyene](#)

-Var dette noe du ikke har visst før nå?

-Jeg har ikke vært i denne posen så veldig lenge. Når man da får en så klar dokumentasjon som Dagbladet hadde i den serien deres, og partene i arbeidslivet så tydelig sier at her må man gjøre noe, opplever jeg kombinasjonen av trykket fra det offentlige lyset på det, og partenes engasjement som en veldig gylden anledning. Jeg opplevde det ikke som et press, jeg opplevde det som en veldig, veldig stor mulighet, sier Hanne Bjurstrøm.

Les også

- [Kjøpe kunne utgjøre Binn](#)
- [Liv Signe Navarone var ikke i habi](#)
- [Tunnel flammes over](#)
- [Holdsund postkontor stengt etter bombebrann](#)
- [Utlendte arbeidsforhold må slås hardt ned på](#)

Emneord: økonomi nyheter arbeidsliv renhold regjeringen

Tweet

Like Sign up to see what your friends like.

annonse

BLI MED I DAGBLADETS BOKKLUBB! KLASSIKER-SPECIAL!

Moby-Dick

Johann Wolfgang von Goethe

LITTERATUR

Hentet av politiet i morges
Bedrageridømte og etterlyste Maria (53) ringte på hos vaksentralen på Oslo bussterminal.

- Store ødeleggelser kommer

Vannet sliger i Brisbane. Innbyggerne rømmer opp i høyden.

Leopard gikk amok i indisk by

Skadet seks for den ble drept.

Ekssamboeren varsler at hun skal slå tilbake

Den hovedtalte mannen (64) legger skylda for overgrepssaken på ekssamboeren (46). - Frustrerende, sier kvinnen selv.

Slik vil E.T. påvirke jorda

- Vi må være forberedt på det verste, sier forskere, som mener FN bør etablere et eget departement for utenomjordiske.

[Les flere saker i arkivet](#)

Nyheter

arbeidsliv drap dyrenes nyheter from gambia julian assange overgrep pedofili politikk ran rettsak trafikulykke ulykke usa wikileaks

Siste saker

Advarer mot hai i hovedgata

Australsk bystyremedlem advarer folk mot å bevege seg i flomvannet, etter at det er sett hai i hovedgata. [Les mer](#)

Jordan Rice (13) ofret livet for lillebroren sin

«Redd broren min først». Selv omkern han i flommen som herjer i Australia. [Les mer](#)

Her slår Palin tilbake mot attentat-kritikken

Kaller medias angrep for «blodinjuri». [Les mer](#)

Nok motstand i Høyre til å ødelegge for Jens

10 av Høyres stortingsrepresentanter er imot eller kritisk til datalagringsdirektivet. [Les mer](#)